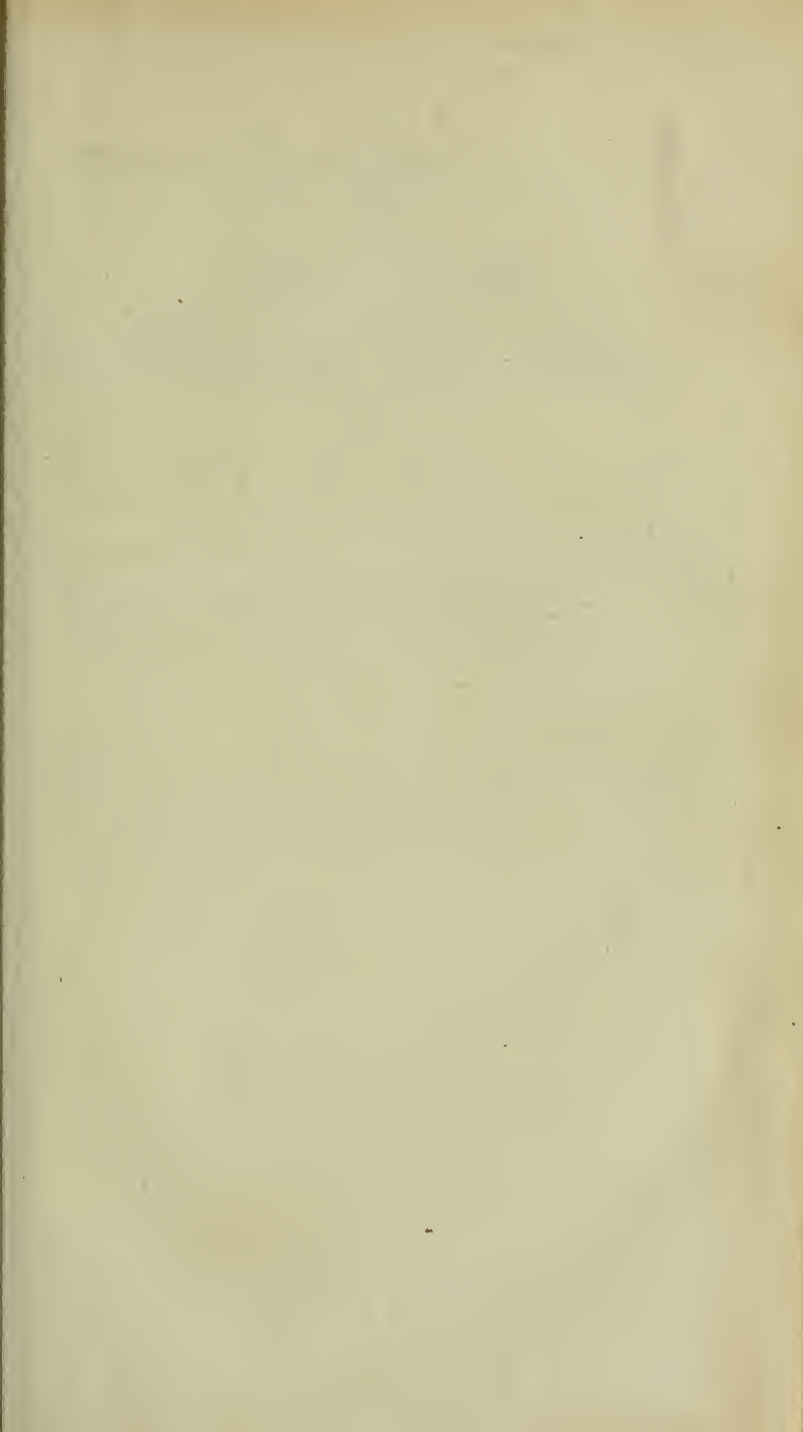

~~22~~. 12. H

1800

1800

DE
GROOTE SCHOUBURGH
DER
Nederlantfche
KONSTSCHILDERS
EN
SCHILDERESSEN.

Waar van 'er veele met hunne Beelteniffen ten
Tooneel verfchynen, en welker levensgedrag en
Konftwerken befchreven worden: zynde een ver-
volg op het Schilderboek van K. v. MÅNDER.

HET III. DEEL.

'T welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1635, en
vervolgt met die Konftfchilders, welker geboorte in dien
tuffchentydt tot het Jaar 1659 voorgevallen is.

DOOR
ARN. HOUBRAKEN.

TAMSTERDAM;

Gedrukt voor de Weduwe des Autheurs, daar dezelve
ook te bekomen zyn. 1721.

Berigt aan den L E Z E R.

DE Schryver heeft drie of vier Afbeeldingen, in dit Derde Deel genoemd, die men niet machtig heeft kunnen worden, hoe veel moeite, en navraging men daar om gedaan heeft. Ook worden zommige Schilders in 't geheel daar niet in genoemd, die egter met hun beeltenissen by de Levensbeschryving verschynen. Zulks heeft veroorzaakt dat veele op hun plaats niet geschikt, nog behoorlyk in den Druk zyn aangewezen, zoo dat men genootzaakt is een nette aanwyzing te doen, waar door de Lezer op een gemakkelyke wyze de Pourtretten op haar plaats zal kunnen vinden. Men neme dit ten besten op, en denke dat het overlyden van den Schryver oorzaak van deze wanorde is.

Lyst van 't Derde Deel van de Schilders Platen.

<p style="text-align: center;">A.</p> <p>1 Frans van Mieris. ✓ } fol.</p> <p>2 Jan Steen. ✓ } 6</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>3 Gerard Terburg. ✓ } 40</p> <p>4 Gabriel Metzu. ✓ }</p> <p>5 Karel de Fardyn. ✓ }</p> <p>6 Gillis de Hondekoeter. ✓ }</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p>7 Jan Asselyn. ✓ } 64</p> <p>8 Heyman Dullaart. ✓ }</p> <p>9 Jan van Peé. ✓ }</p> <p>10 Melchior de Hondekoeter. ✓ }</p> <p style="text-align: center;">D.</p> <p>11 Abraham Genoels. ✓ } 96</p> <p>12 Adriaan van den Velde. ✓ }</p> <p style="text-align: center;">E.</p> <p>13 Gerard de Laires. ✓ } 110</p> <p>14 Bartolet. ✓ }</p> <p style="text-align: center;">F.</p> <p>15 Jakob Toorenvliet. ✓ } 164</p> <p>16 Michiel Musscher. ✓ }</p>	<p style="text-align: center;">G.</p> <p>17 Godfried Schalken. } 176</p> <p>18 Philip Tiedeman. } 1</p> <p style="text-align: center;">H.</p> <p>19 Jan de Biskop. } 212</p> <p>20 Johannes Voorhout. } 1</p> <p style="text-align: center;">I.</p> <p>21 Maria Sybille Merian. } 220</p> <p>22 David vander Plaas. } 1</p> <p style="text-align: center;">K.</p> <p>23 Godfrid Kneller. } 234</p> <p>24 Gerard Hoet. } 1</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p>25 Mathys Wulfraat. } 248</p> <p>26 Augustinus ter Westen } 1</p> <p style="text-align: center;">M.</p> <p>27 Johannes Verkolje. } 282</p> <p>28 Abraham Hondius. } 1</p> <p style="text-align: center;">N.</p> <p>29 Johanna Koerten Blok. } 294</p> <p style="text-align: center;">O.</p> <p>30 Adriaan vander Werf. } 388</p>
---	---

DE

GROOTE SCHOUBURGH

Der

NEDERLANTSCH E

KONSTSCHILDERS

En

SCHILDERESSEN.

DERDE DEEL.

En Boomgaardenier kan een jongen boom en zyn takken, zoo lang de zelve nog taay en buigzaam zyn, leiden naar zyn zin: maar 't beurt ook wel, wanneer het krachtig voedzel van zyn wórtel in den stam en spranten geweldig doorstraalt, dat de zelve in de hoogte opschietende zig van die banden ontslaat; waar door de Hofbestierder, ziende dat de kracht der natuur in de zelve niet is te teugelen, hem zynen vollen loop laat nemen, werwaart de natuur hem drijft. Dus heeft het zig toegedragen met den vermaarden Konstschilder

FRANS VAN MIERIS, die d'eerste naar 't openen van het derde Tooneel van den GROO IEN
III. DEEL. A SCHOU-

SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHEN KONST-
SCHILDERS te voorschyn komt.

Deze is geboren tot Leiden in den jare 1635 op den 16 van Grasmaand.

Zyn Vader Jan Bastiaanz. van Mieris, was een Goudsmit en Dyamantslyper, en voornemens om zyn Zoon FRANS in die oeffening op te kweeken. Maar deze deed al vroeg blyken zien, dat zyn genegenheit elders heen helde, namentlyk tot de Teekenkonst; want hy al vroeg met houtkool den muur van zyn Vaders werkvertrek met Beelden en Beesten beteekende, en dat zoo geestig, dat elk die 't zag oordeelden dat 'er een Schilder in stak, en gevolgelyk den Vader aanspoorde om hem in die kunst te laten onderwyzen, gelyk geschiedde. inzonderheit op het aanrade van den Heer Willem van Heemskerk, Vader van den Borgermeester Joost van Heemskerk, die gemelden Jan Bastiaanz. dikwerf kwam bezoeken. Des werd hy bestelt by Abraham Torenvliet in dien tyd een vermaart Glasfchilder, en Teekenmeester, by den welken hy in korten tyd zoo verwonderlyk toenam, dat zyn Vader besloot hem geheel de Konst op te offeren, tot welken einde hy hem bestelde by den beruchten Gerard Dou.

'T leed niet lang of hy overtrof alle zyne medeleerlingen, zoo dat Dou hem dikwerf noemde *den Prins van zyne Leerlingen*, en zeide: *dat hy de kroon van hun allen weg droeg.*

Na dat hy nu in eenige jaren door het onderwijs van Ger. Dou, en zyn naarstigheit en yverloffelyk in de Teekenkonst gevordert was, werd hy om aan een kloeke peneelbehandeling te gewennen bestelt by den Konstschilder Adriaan van den Tempel: dog meer tot het kleen en uitvoerig schilde-

ren geneigt, keerde hy weder tot het onderwys van Gerard Dou, tot dat hem van zyne goede vrienden geraden wierd de Konst by zig zelve voort te oeffenen, 't geen gelukkig uitviel; zulks zyn penceelwerk van den beginne af aan beminnaars, en begunstigers vont. Onder deze waren de Heeren Vredenburg, Gerards, en de Professor Silvius, welke laatst dikwerf verzocht, dat al wat hy maakte voor hem mocht wezen, of hy keur hebben om het zelve te naasten tot zoodanig een prys als ymant anders daar voor wilde geven, 't geen zyn Konstlust niet weinig aanspoorde; en noch meer, toen hy door de gunst van gemelden Heer zynen *Mecenas*, gelegentheit kreeg om een Konststukje voor den Aartshertog te schilderen; waar in hy verbeeldde een schoon VROUTJE staande in een Zyde Stoffewinkel, en nevens de zelve een RUITER, kwanfuis om eenige stoffen te koopen, dog die meer op die schoonheit als op de Winkelwaren scheen te gluren; het welk den Aartshartog zoo wel beviel dat hy hem daar voor dede betalen duizent gulden, met aanbiedinge, zoo hy wilde te Weenen aan 't Hofkomen wonen, dat hy hem rykelyk voor zyn Konst betalen zoude; en daar en boven hem jaarlyks een present van duizent Ryksdaalders geven: maar zulks sloeg hy af, onder voorwending dat zyn Huisvrouw daar niet toe geneigt was.

Hy heeft in zyn tyd ook verscheide konstige Kaarslichten geschildert. Een der zelve verbeeldende een VROUTJE, door te veel drinken bedwelmt in slaap gevallen, en van een potzemaker belacht, en met een pispot gekroont; is door den Konstigen Graveerder. Hendrik Bary, Oom van den Heere G. Cincq; jegenwoordig

Schepen der Stadt Gouda, bevallig in Plaat gebracht. Chr. Pierfon heeft de spreuk *Proverb. 20 vs. 1. DE WYN IS EEN SPOTTER*, daar op toegepast, nevens dit volgende Vaars:

*Hier leent BARY de hand aan MIERIS grooten geest;
Das kan het Konings woort 't gezicht als dooren raken.*

*De dronkenschap bespot zig zelven altyd meest,
Hoe wel z' op anderen haar overlast wil braken.*

In dien tyd schilderde hy de Huisvrouw van den Heere Kornelis Paats, daar hy veel vleit, en tyt aan besteedde, aangezien die Heer in zyne jeugt de Konst van Teekenen, en Schilderen by hem geleert had. Dit pourtretje word voor een van zyn konstigste Penceelkonst, die hier te Land is, gehouden, en is, niettegenstaande dat voor het zelve dikwerf veel gelt geboden is, nu noch te zien aan 't huis van desselfs Zoon den Heer Willem Paats, Schepen der Stadt Leyden.

Gemelde Heer Korn. Paats liet hem ook aan zyn huis schilderen een Kabinetstukje, waar in verbeeld word een jong Juffertje dat in een flauwte leit, nevens een Medecynmeester en een schreiende oude Vrouw. Zoo lang hy aan dit Konststukje bezig was kreeg hy voor yder uur een goude Dukaat, makende, wanneer het voltooit was een som van vyftien hondert gulden.

Menigmaal heeft dien Heer aanzoek om het zelve gehad voor den Groothartoog van Florencen, die daar voor drie duizent gulden (dog te vergeefs) liet bieden. Eenstemmig word dit Konststukje gehouden voor een wonder van 't Penceel: en dus vond ook W. v. Heemskerk rede om onder de

de geteekende Beeltenis van onzen grooten Meeſter
te ſchryven :

*Dus kon FRANS MIERIS hand, alleen met Kool en
Kryt,*

Op Parkement zelfs zyn gedaante 't wezen geven :

Maar wie 't Mirakel wil zien eedler levend leven ;

*Let hoe Penceel en Verw met 't leven dingt om
ſtryd.*

Indien 't Parhaſius, en Zeuxis mochten zien :

*Zy ſtaakten 't wedſpel, ſtreên wie d' Eerkrans hem zou
bien.*

Dit geteekende afbeeltzel is naderhant door
Blooteling in zwarte Konſt geſchraapt, en word
onder de Beelteniſſen der Konſtſchilders van de
Printkonſtlievenden bewaart, en in waarde ge-
houden : en wy hebben ook niet verzuimt die
waarde Beeltenis onder zoo vele deſtige Mannen
in de Plaat A de bovenſte plaats te geven ; op
dat der zelve Gedachteniſſe nog lang levendig
blyve.

Hy heeft d'eer gehad dat de Groothartoog van
Toskane hem, (uit hoogagting, die hy voor zyn
Konſt had) kwam bezoeken tot Leyden : en zien-
de verſcheide Konſtſtukjes die ten halven of ten
grooten deelen voltooit waren, viel zyn oog eerſt,
en daar na zyne geneigtheit zoo kragtig op een
der zelve, dat hy den Konſtenaar ſmeekte om 't
zelve voor hem ten ſpoedigſte op te maken. Hier
in was verbeelt een gezelschap van Juffrouwen.
voor aan ſtont 'er een in 't wit Satyn gekleed,
hebbende een Luit in de hand, en ſcheen als op-
geſtaan van een met groen Fluweel bekleeden ſtoel
die achter haar ſtont : nevens de zelve een ander,
A 3 ge.

gekleed met een purper Fluweele nachtmanteltje met wit bont, en onder het zelve een Satyne rok, houdende in haar rechter hand een Wynroemer, dien zy aan haar mond brengt, terwyl een kleyne huisknecht met een zilver schenkbot in de hand naar den ledigen Roemer schynt te wachten: tegens over de zelve een bevallig Heerschap bekleed met een swarten Fluweelen mantel, waar nevens aan een Tafel met een rykelyk kleed overspreit, en op de zelve een schotel met Konfituuren, een Aap die daar van snoept, zig vertoont, onder een opgeschove zyde Gordyn, d'achtergrond vertoonde een ruime en pragtig geboude gaandery, en in de zelve een Heer en Juffrouw die by elkander staan te kouten. Elk beeltje was in 't byzonder op 't konstigst gestelt, de wezentjes bevallig, de hantjes op 't gracelykst, de onderscheiden Stoffen, Fluweelen, Bont, Zilverwerk enz. zoo overkonstig zacht, en krachtig geschildert dat het tegen de natuur in schoonheit konde ophalen; waarom het ook elk, en inzonderheit den Hartoog (wanneer het dus voltooit was) zoo wel beviel, dat hy den maker daar voor dede geven duizent Ryksdaalders. Doch het nitmuntenste van zyn Penceelkonst (volgens het oordeel der beste Konstkenners) is geweest in het beroemde Konstkabinet van den Keurvorst van de Palts.

Verscheiden andere Konststukjes meer heeft onze groote meester van tyd tot tyd voor gemelden Groot Hartoog geschildert, als ook, (daar toe verzocht zynde) zyn eigen afbeeltsel levens groot, als vertoonende een kleen stukje van zyn konst, waar in verbeelt stont een * Juffroukje spelende

op
* Van dusdanigen inhoud is 'er ook van hem een Konststukje tot Amsterdam in 't Konstkabinet van den Heer Post-
mee,

Jak. Hoobruken sculp.

op een Klavecimbel, nevens een out Mannetje dat haar kwanzuis onderwyft in die konst. Dit pourtret was zoo kragtig, schoon, vleezig en rond geschildert, dat het eer levend als geschildert scheen te wezen. Doch hy werd hier voor niet wel beloont, door dien hy aan een der Hovelingen die 't oor des Hartoogs had, iets had geweigert, die hem daar voor dien trek speelde, en voorts altyd dwarsboomde; zulks hy naderhand niet meer voor den Hartoog geschildert heeft. 'T schynt dat onze groote FRANS niet heeft gemerkt, of willen merken; dat zulke luidende handen gevoelig gekust moeten worden: of dat hy zig min aan de Hoffelyke slaafsche vleyery, als aan het opvolgen van zyn aard en genegenheit liet gelegen zyn.

Hy was een byzonder goed vriend van Jan Steen, en beminde zyne boerterryen zoodanig dat hy op zyn gezelschap verzot was, en dikmaals by hem kwam; maar alzoo Jan Steen meer en meer tot den drank verviel (*die met pek omgaat* zegt het oude Hollantsche spreekwoort, *wort 'er door besmet*) gebeurde 't ook zomtyts wel eens, dat onze MIERIS zig in de maat van drinken vergifte. *Wie, zegt Seneca, is 't aller uren even wys?*

Als Jan naderhant een drinkwinkel opzette en een verkooper van natte waaren werd, kwam MIERIS hem zomwyl bezoeken. En wanneer de Kelder van Jan vaats was, en de winkel gesloten, lokte hy MIERIS met hem elders heen, daar hy

A 4

Jan

meester Jakob Boreel, 't geen zoo uitnemenet Konstig geschildert en geteekent is, dat het bovengemelde niet heerlyker heeft kunnen wezen. In 't vroukje (behalve dat het naar een schoon leven geschildert is) ziet men klaar, dat het niet opgetrokken gedachten staat te luisteren naar de toonen van 't Snarenspeel.

Jan, die altyd dorst had, met drank laafde voor zyne potzige vertellingen, waar door hy zomwylen tot inden laten avond opgehouden wierd.

Van een gevaarlyker gevolg zou het kunnen geweest zyn, wanner MIERIS eens van Jan afgescheiden alleen op eenen donkeren laten avond, aan de Langebrug kwam gaan, en struikelende over 't puin van een opgegraven verflopt Rioel, over hals en kop daar inviel, zoo dat hy naulyks geluit van zich konde geven, om hulp te roepen. *Geen ongeluk, zeit het spreekwoord, of 't heeft zyn geluk.* Een Schoenlapper zat in zyn pothuis dus laat noch te werken en een deuntje te zingen. Zyn Vrouw die hem gezelschap hield met iets te najen of te stoppen, hoorde eenig gestommel en geroep, waar op zy tot haar man zeide: *hou op, hou op met zingen, ik hoor ymant als in nood roepen.* Voorts nam zy de lamp, liep op het gerucht aan, daar zy hem dus deerlyk in de modder gezonken zag; riep haar man die in aller haast toeschoot en hem daar uit redde. Zy vaagden zoo zy best konden, den drek van zyne kleederen af, en ontdekten meer en meer aan zynen tulpen rok met goude knopen dat het een fatsoenlyk man moest wezen die door den duister tot dusdanig ongeval gekomen was. Zy brachten hem op hun bovenwoning, reynigden hem voorts, stookten vuur aan, gaven hem een weinig Brandewyn, alzo hy heel ontstelt was, en leiden hem op kussens neer voor 't vuur op dat hy zig warmde, door dien het in 't najaar, en koud was. Hy tot zig zelf gekomen (na dat hy door 't warm koesteren eenen ruime slaap gedaan had) was met zig zelve verlegen en beschaamt over dit ongeval hem overkomen, maakte zig niet bekend, maar droop zoo haast het maar dag werd, stil door naar zyn huis.

Niet

Niet dat eerder vergeeten word, zeit het gemeen spreekwoort, als dankbaarheid. Doch hy hield zulks indachtig en betoonde het tegendeel. Hy nam een stukje schildery onder handen, en dee 'er met lust by wylen wat aan, tot dat het na verloop van twee jaren eindelyk voltooit kwam. Toen nam hy het stukje by schemeravond onder zyn mantel en ging naar des Schoenlappers woning, daar hy de Vrou t'huis vont, die hy, om te weten of het de zelve ook was vraagde: of zyeenen geruimen tyd geleden niet ymant die in een rioel gevallen was met hulp van haar man daar uit gered had? de Vrou zei ja: maar dat zy niet wist wie het geweest was. Daar 's ook (antwoordde hy) niet aan gelegen, haalde met een het stukje schildery onder zyn mantel uit, en gat 't haar in hande, zeggende: daar, bewaar dat stukje schildery wel, dat is voor den dienst dien gy voorbenen gedaan hebt; dog zoo gy liefst gelt daar voor had, breng het by den Heer Paats, en ging zonder zig bekent te maken weg. Waarlyk een staal van een dankbaaren en edelmoedigen geest.

De Vrou, die verzet, op dat zeggen geen agt geslagen had, maar dit stukje aangenomen had, was wel in haar schik, en liet het aan deze en gene van hare buuren zien, die het zelve prezen en zeiden: dat het veel gelt waard was; waar op zy beluft te weten wat 'er van was voornam by den Borgermeester Jakob vander Maas op de Hooygraft (daar zy wel eer voor meit gewoont had) te gaan, om het te laten zien, gelyk zy deed, die straks ziende dat het van MIERIS geschildert was, haar afvraagde hoe zy 'er aan kwam? en hoedanig een man het was van wien

zy 't gekregen had? zy verhaalde den ganschen omslag der zaak, waar uit dit geschenk oorspronk nam. Waar door het geval bekend en ruchtbaar werd.

De Vrou, als zy hoorde zeggen dat het wel 100 Ducatons waard was, meende dat haar oude Heer met haar spotte, en vraagde: of de Borgermeester haar daar zoo veel gelt voor wilde geven? die ja, antwoordde, en nog meer, maar belastte haar met het zelve te gaan by eenige der voornaamste Konstlievende Heeren, welke hy haar aanwees; zeggende Eisch 800 gulden voor het zelve, gelyk zy deed, en 't was straks verkocht.

De Vrou, die haar Man t'huis kwam met zulk een ryken buit voor dat borretje, tot belooning van gemelden dienst haar geschonken, was welkom.

Zeker deze betaling voor dien dienst verdient lof, en wyl de voorzichtigste dergelyk ongeval in donker niet kunnen voorzien, zulks het den vroomsten kan overkomen, is 'er niet anders op te vinden, om zulks te ontgaan, als 't geen gy hooren zult by het uiteinde van dit volgende verhaal.

Zeker aanzienlyk man gaat op een Zondag avont donker zynde langs de straat en valt voor over in een Kalktobbe, waar door een nieuw kleed 't geen hy aan had, de koleur uitgebeten, en gans bedorven wert. Wat doet hy? hy klaagt des anderendaags aan een Borgermeester, met wien hy gemeenzamen omgang had, zyn ramp, met verzoek dat zulke Kalktobben, voor de huizen daar gemetzelt word geplaatst, voor den avont van de straat elders geborgen mogten worden; en zoo de Borgermeester daar geen order op wilde stellen, hy dan genootzaakt zou wezen zelf daar order op te stellen, dat zulks niet meer gebeur-

beurde. De Borgermeeſter verwondert over zulk onvoeglyk vryborſtig ſpreken, zeide : *Wat order zult gy daar op ſtellen? Ik ben* (antwoorde hy) *voornemens geworden van nu af aan altyd my voor donker avond van de ſtraat in huis te begeven.*

Doch dit alles overgeſlagen om naar 't einde te ſpoeden, willen wy alleen noch iets zeggen van zyn laaſte Konſtſtuk, 't geen onvoldaan gebleven is; aangezien hem de nydige dood den tyd niet gunde van het zelve op te maken. Hier in is verbeeld Maria zittende te lezen, een Kriſtus beeldje 't welk zyn Kruis aſpaſt, en Joſeph in 't verſchiet aan zyn Schaafbank, welk onvoldaan gebleven is. Het Vrouwebeeldje gekleed in *Celedon* kleurd laken is zoo konſtig en breed geplooit, datmen niet ſchooner zien kan, daar benevens in het wezen een verwonderlyke zedigheit, voorts het bywerk ten uiterſten uitvoerig en natuurlyk.

Voor dit Konſtſtukje zou hy van den *Marquis de Bethune* gehad hebben 1500 gulden. Dog alzo de Weduw van onzen Mieris 't zelve (ſchoon onvoltooit) tot geen minder prys wilde geven, zag de *Marquis* daar van af, en is 't zelve naderhant gekomen in handen van den Heer *Deſoubrie* tot Leyden, in wiens Konſtkabinet het heden noch hangt.

Hy ſtiert op den 12 van Lentemaant 1681 naauwlyks 46 jaren out.

Kaſper Brant maakte dus zyn Graſſchtift;

Sta wandelaar, dit's MIERIS graf,

De Fenix zyner Konſtgenooten:

Die beelden ſpraak, en leven gaf,

Leit zonder leven hier beſloten:

Dog

*Dog zyne Konst, het eelste deel,
Leefdt in zyn Zoonen, en penceel.*

En Wil. van Heemskerk :

*Hier onder rust FRANS MIERIS doode Lyk,
Wiens eel penceel op aard had geen gelyk.
Onsterfelyk kan 't zyn Konst op 't levendst toonen:
En 't levendig naarstreven zyner Zoonen.*

Dit laatste staat op zyn Grafzerk in St. Pieters Kerk tot Leyden.

Hy liet twee Zonen na die hy tot de Konst had opgetrokken, Johannes, en Willem. De eerste is vroeg te Rome komen te sterven, en de tweede leeft noch en volgt zyn Vaders voetstappen in de Konst na.

Nu volgt zyn Stadt-, tydt- en Konstgenoot JAN STEEN ten tooneel, van wiens potzig levensbedryf men een gansch boek zoude kunnen beschryven; dog dit is onze toeleg niet.

Een, welks natuur geneigt is tot klucht, en boertery, is bekwamer om iets ernstig te verbeelden, dan een droefgeestige om potzige bedryven door 't penceel te malen; dewyl hy een afkeer heeft van die wyze van leven en geartheit, en zulke voorwerpen nooit by hem in bespiegeling komen, maar houd zig by zig zelf, en vleyt zyn tilheit. Daar en tegen die boertig van geest is, bedient zig van allerhande voorwerpen, dewyl dit behoort tot de regte bootzemakery, dat men alles even natuurlyk, zoo wel droefheit als vreugt, bedaartheit als toorn, met een woort, alle Lichaams bewegingen, en wizenstrekken, die uit de menigerhande gemoedsdriften ontspruiten, weet te verbeelden, en na te boot-

bootzen. Het levensbedryf van JAN STEEN, en de inhoud van zyn konstig penceelwerk zal myn zeggen bevestigen.

In 't algemeen moet ik zeggen, dat zyn schilderyen zyn als zyn levenswyze, en zyn levenswyze als zyne schilderyen.

Hy was een leerling van Jan van Gojen, die hem om zyn geestigheid inzonderheit minde, en hem zomwyl desavonts, als hy uitgescheiden was met schilderen, mee nam om een biertje te drinken en wat met hem te kouten. JAN beminde insgelijks zyn meester, maar nog meer zyn Dochter, die hy zoo klugtig behandelt had, dat zy langs hoe meer begon te zwellen. Margariet (dus was zy genaamt) porde hem telkens aan dat hy 't zyn ouders en haar Vader bekend zou maken; op dat zy te zamen trouwen eer het ruchtbaar wierd onder de menschen. Hy nam de gelegenheit waar als hy met zyn meester naar de kroeg ging, tot wien hy zeide: *Ik heb wat nieuws behoort daargyvreemt van op hooren zult. En wat is dat vraagde van Gojen? wat dat is zey JAN, Griet moet in de Kraam. Weetje dat wel zei van Gojen? wel ja zei JAN zou ik dat niet wel weten, ik heb 't zelf toegestelt, en wilze ook wel trouwen.* Dit haalde den knoop toe, zoo dat van Gojen die wel witt dat gedane dingen geen keer hebben, ten minsten die van zulken aart zyn, JAN daar ook niet hardt over viel: maar belastte hem zulks aan zyne Ouders bekend te maken; op dat zy het Huwlyk verzogten en alles met orde en eere mocht toegaan. Maar JAN die zyn Vader wat vreesde had daar niet veel ooren toe, dog Griet witt hem zoo schoon te bepraten dat hy het deed. Hy vertrok dan naar Delf daar zyn Vader Brouwer was, tot
wien

wien hy zeide : *dat hy van zins was te trouwen.* Waar op hem zyn Vader antwoordde : *dat het nog te vroeg was om daar op te denken,* en vervolgde, *waar mee zout gy den kost winnen? dat weet ik niet* zei JAN, *maar wel dat het niet te vroeg is om te trouwen;* want hy wist dat de bot vergalt was. De Vader ziende dat het ernst was zeide : *Wy zullen by gelegentheit daar op denken, en naar een bekwaam voorwerp omzien.* Dat hoeft niet zei JAN, *die moeite heb ik u al afgenomen, ik heb 'er al een, onze Griet is een hupse bolle meit daar zal ik mee trouwen, en zy is bereets met kint.* Zyn Vader ziende dat het verhoetelt werk was, en wat op gelt gezet zynde, vraagde : *wel wat zal van Gojen met zyn Dochter mee geven? Dat zal wel gaan* zei JAN; *myn meester is al een vette knaap* (van Gojen was diklyvig.) Om verdere omstandigheden over te slaan, zyn Vader liet hem trouwen, en zette hem in een Brouwery te Delf.

JAN die nu de ruime handeling van 't gelt had ging om een trantje en in de kroeg, en Griet was een makmoer, die nog op 't huishouwen nog op 't *Comtoir* paste; en als ymant bier op borg haalde 't maar met kryt op de ley aanschreef, zoo dat hy eens over 't sluiken van bier van den Pagter overvallen wiert, die de boeken vorderden, dog op de ley gewezen wiert die daar zoo min wist uit te komen als Griet; want die niet meer wist wat zy aangeschreven had. De Pachter eiste een groote boete, maar JAN bekreunde zig dit alles niet, wel wetende dat de Pachter viste daar niet te vangen was. Dit werd egter met den Pachter afgemaakt, en hy (onder belofte van beter op te passen) door zyn Vader weer in staat gestelt. De Brouketel raakte weer aan 't gaan : dog dit duurde niet lang;

want hy ging zyn ouden gang, en kocht Wyn voor zyn gelt in stee van Mout, zoo dat zyn be-
 minde Huisvrouw op een tyd tegens hem zeide :
*JAN de rering verloopt, de klanten komen ver-
 geefs, daar is geen bier in de Kelders, noch zoo
 veel Mout, om een Brout te kunnen maken, hoe
 zal dat gaan? je behoort de Brouwery levendig te
 houden. Ik zal ze wel levendig houden,* zei JAN,
 ging na de markt (na dat hy alvorens den Knegten
 belast had de groote Ketel met water vol te pom-
 pen) kocht een deel levendige Endvogels, liet de
 rest van de Mout daar in storten, en de Vogels
 daar in zwemmen : die zulks niet gewoon zynde,
 vlogen als dol af en aan door de Brouwery alzins
 heen, en maakten zulk geweld dat zyn Vrouw
 daar op in kwam; waar op hy zeyde : *Is het nou
 niet levendig in de Brouwery?* die, schoon zy daar
 niet veel lust toe had, zig evenwel niet konde
 onthouden van lachen om zyn potzig bedryf.

Toen nam hy toevlucht tot het Penceel. 't eer-
 ste dat hy maakte was een zinnebeeld van zyn be-
 dorven huishouwen. 't vertrek lag buiten orde
 overhoop, de Hont slobberde uit den Pot, de Kat
 liep met Spek heen, de Kinderen buitelden onge-
 havent over de Vloer, Moer zat gemakkelyk in
 een zetel en zag dit werk aan, en om de klucht
 had hy zig zelf daar by afgemaalt, met een roc-
 mer in de hand, en een Aap op de schoorsteen
 die dit alles met een langen bek begluurde.

Na verloop van tyd werd hy Herbergier : maar
 als de vaatjes leeg waren, haalde hy de krans in,
 en sloot den winkel. Tusschen byde schilderde hy
 zomwyle een stukje (alzo hy in zyn jeugt zig in
 de Konst geoeffent had) voor den Wynverkooper,
 die hem dan daar voor weer een vaatje bestelde.

Strax

Strax hing hy weer den krans uit, daar zyn Kornuiten ten eersten op aankwamen, om zyn geestige grappen. Maar dit was van geen duur, om dat hy de beste klant aan zich zelve had, en men het spreukje, *De Waard in de drie Masten, is eer dronken als zyn Gasten*, op hem kon toepassen.

Ik kan niet voorbygaan te melden den inhoud van een groot stuk ('t geen lang aan myn huis gestaan hebbende, naderhand aan den Vorst van Wolfenbuttel verkocht is) waar in afgebeeld stont een Bruidegom en Bruid, twee oude Luiden en een Notaris. Deze beelden waren elk zoo natuurlyk in hunne verrichtingen afgebeeld, als of men 't zelve wezentlyk gebeuren zag. De oude luiden scheenen met den grootsten ernst hunne meening te be duiden aan de pleitvos, die met de pen op 't Papier, schryfree met aandacht toeluiserde. De Bruidegom stont (als ten uitersten hier over misnoegt) in een postuur, even of hy van spyt stont te stampvoeten, hoed, en trouwteeken tegens den gront geworpen, schouder en handen opgetrokken. Hy ziet zyn Bruid op zy aan, als of hy de schuld daar van aan d'oude wilde wyten, en zig voor haar ontschuldigen; die daar by met de tranen op de wangen bedroeft staat te kyken. Dit alles was zoo klaar en duidelyk uit de wezenstrekken, als de * gesteltheit der *Figuren* beelden, en andere

om-

* *Gesteltheit.*] A. Pels in zyn vertaling van Horat. ze t: datmen oudtyds in stee van Reyen tusschen de bedryven *Miemen*, *Pantomien* en *Embolarien* plagt te gebruiken;

Dit was een geestig slag van danssen, meest in mynen Bestaande, om liefde, toorn, bekommelingen, pynen, Verwond'ring, blyschap, hoop, en vrees, en al het geen Men hartstogt noemen kan, voor 't oog van yder een,

Door

omftandigheden te zien, als of 'er by gefchreven waar geweest. Dus natuurlyk en geestig is van hem ook gefchildert een jonge opgefchoten Julfus, fttaande te huilen om dat hy in zyn schoen (het ftuk verbeeld een St. Nicolaas avont, noch in 't Konstkabinet van den Heere G. Franken te Dordregt te zien) ziet een roe, of gard, in stee van iets smakelyks steken.

Onder zyne kleinder foort van Konftstukjes vind men 'er vele die uitvoerig naar 't leven gefchildert, en niet min geestig van gedachten zyn. De Konftlievende Heer Lamb. van Hairen, te Dordrecht, heeft 'er een gehad (want zyn Ed. is doot) dat een Hoerekot verbeeld, daar de hoeren een vreemden Doffer op slag hebben dien door bedrog zyn gelt wort afgestroopt. Men ziet den ernst in des mans wezen, en overleg in het trekken van de Kaart. Agter hem staat een oude berimpelde kochel, die in een spiegel de Kaart doet zien aan zyn party die tegen hem over zit, en dien de schelmagtigheid ten oogten uit ziet. Daar nevens aan zit een opgesmukt Hoertje dat zig vast vleit in de zekere winst, die op 't uiteinde van 't spel staat te volgen. Vorders is het Kamervertrek en de Huisraad van een geestigen toefsel, als ook het tapyte kleed, dat op de Tafel leid, uitvoerig gefchildert. Doch hy kreeg 'er toen zoo veel niet voor als men 'er thans wel voor geeft. Egter was hy altyd wel te vrede.

III. DEEL.

B

Het

*Door buigingen van 't lyf, grimmassen, vreemde sprongen
Zoo uit te drukken, als door hulp van menschetongen.*

Dit dient tot leering voor de Schilderjeugt, op dat zy zig gewenne een vast denkbeeld van al de lighaamsbewegingen die uit aandrift van de ziel ontspruiten, in te drukken, waar loor zy hare beelden op het voorbeeld van Jan Steen, als loen spreken.

Het getal zyner Konststukken is zeer menigvuldig, ook doorgaans zeer geestig van vinding. 't Zy dat hy vrolyke gezelschappen in Wyn- of Bierkroegen, of winkels daar men meer warm vlees betaft, als koopt, en hondert diergelyke losse bedryven van 's Menschen leven verbeeldde : of zaken die een stilder beslag vereiffchen, als by voorbeeld een Kinderschool; 't was egter altyt met eenig potzig bedryf vermengt : 't zy dat de jongens malkander in 't haar grypen; of dat de Schoolkoning, die 'er zoo wyslyk uitziet als ooit hunner aller voorzaat Dionysius, zyn schoolrecht oeffent met de plak, terwyl anderen daar door schynen in vrees gebragt te zyn, en zoo bedrukt 'er uitzien of zy met hun dooppeet in 't eerste paar ter begraving gingen.

Terwyl ik van begraven melde, schiet my in gedachten de verbeelding van een Kwakers Lykstatie, zoo geestig en potzig van toefstel, en de wezens zoo naargeestig verbeelt, of hy de modellen daar toe uit het Simpellhuis geleent had; zulks men het niet kon aanzien zonder lachen.

Eindelyk moet ik dit noch zeggen : dat hy het onderscheiden der Persoonen, waar van wy elders breeder gesproken hebben, wel verstaan heeft; want ik heb Tafereelen van hem gezien, daar Heeren en Boeren by malkander verbeelt stonden, maar het was haast te zien aan de wyze van staan, en het maken van gesten of gebaarden, zonder agt te geven op de bekleeding, welk de Boer en welk de Heer was. Een wel opgevoed Man (zei het spreekwoord) staat op een, een Boer op twee beenen. Om den welstand welken deze oplettenheit aan de Konst geeft, heeft Horatius dit den Tooneeldichtren mee ten wet voorgestelt. Hoor wat zyn vertaaler zeit:

Veel

*Veel zal het scheelen, of een Meester spreek, of
Knecht;*

*Of ook een statig man, die weet, het geen hy zegt,
Of dartel Jong'ling, een' Vorstin, of Minnemoeder;
Een snedig Koopman, of onnozel Schapenboeder;
Een Spanjer, of een Pool; een Fransman, of een Deen.*

En wat lager,

*Een Boer dan, die gy, van zyn ploeg, of uit een woud
Gehaalt, op uw Toneel wilt brengen, voer' geen kout,
Gelyk een pleiters Klerk, of diergelyk een prater;
Noch als een Koopwyf van den Vygendam, of 't Water,
Uw Boer blyve altyd Boer.....*

Die een weinig bedreven is in de oeffenschool van Pictura, zal licht begrypen wat de Dichter daar by meent. Te weten; dat men den Persoon in zyn eigen natuurlyke hoedanigheid, in alle zyne bedryven, moet trachten te verbeelden, waar ontrent ik de Schilderjeugt, om een denkbeeld daarvan te krygen, geen bekwamer stalen daar toe kan aanwyzen, als de Penceelkonst van onzen JAN STEEN.

De Lezer heeft al een brave lyst van zyne Konststukken zien ontrollen, die thans wel een trijs van kruisjes op 't hondert meer betaalt worden als toen hy leefde.

't Gebeurde dat hy een stukje schildery verkogt, en eenig goud daar voor ontvangen had. Zyn Vrouw had graag gewilt dat hy het atgelangt had; maar hy fokte daar mee heen naar de kroeg, verdronk een deel en verspeelde de rest, en kwam

egter vrolyk en wel gemoed t'huis. Zyn Vrou daar voor beducht, vraagde ten eersten naar het goud, 't geen hy zeide niet meer te hebben, en begon wel hartelyk te lachen. Zyn Vrou antwoordde daar op: dat zulks niet was om te lachen. *Zou ik niet lachen, zei JAN, zy meenen dat zy my bedrogen hebben; maar ik heb hen beschetten, want het goud is op elk stuk wel zes aazen te licht, dit zullen zy eerst gewaar worden als zy het morgen zullen willen verwisselen. Hoe zullen zy dan staan kyken!*

Inmiddels kwam zyn huisvrouw te sterven, en hy bleef Weduwnaar met een deel kinderen. Dit leek hem niet, aangezien die hem staag om gelt aan 't oor lelden, om spys of drank te koo- pen. Om dit voor te komen maakte hy verding met zyn Bakker, hoe veel hy hem s'weeks zoude geven voor zyn huishouwen, 't geen zy eens werden. Als hem zyn kinderen dan vraagden: *wat zullen wy van dezen middag; en wat t'avont eeten*, was 't antwoordt *Broot*. Vraagden zy: *wat zullen wy 'er toe eeten?* 't antwoord was als vore *Broot*. Dus was 't enkel *Broot* dat de kok schafte. Daar by hielden zy nog een hond of twee aan, om de brokken te verorberen, maar 't leed niet lang of de Bakker zeide hem dat hy liever van het verding met hem gemaakt wilde ont- slagen wezen, en hem de schult kwytschelden, dan langer op dien voet broot voor zyn huisgezin te leveren, 't geen weer zoo veel uitgewonnen was. JAN, s'avonds in de kroeg gezeten zynde, hoorde redewisselen over Panharing, en hoe nadeelig die (als hy veel gegeten wert) voor de gezontheit was, ja dat men'er de Pest van kon krygen. Hy luisterde toe, en besloot stil by zig zelyven daar de proef afte ne-
men,

men, met zyn Jongens daar aan te wagen, denkende 't argste dat 'er van komen kon, was't Kerkhof, en dat zou groote rust in huis maken. Des daags daar aan kocht hy een gansche kruiwagen vol Panharing, en zey, *Jongens nu kunje smullen*. Eengedeelte daar van werd in den schoorsteen gedroogt, om tot brood te strekken, om de rest der haringen welke zy kookten, en braden, mee te verorberen. In weinig dagen hadden zy dit waterzootje tot den graat afgekloven, en JAN, bespeurende geen het minste kwalyk varen aan zyn Jongens, vont reden om die praters voor bedriegers uit te maken, en hun wysheit voor ydelheit te belachen, daar by voegende, dat zyn Jongens een gansche kruiwagen met Panharing hadden op gegeten, en geene van hun allen daar van de pest kregen.

Ondertusschen liep dit huishouwen van tyd tot tyd meer en meer, als men zeit, in 't riet; en hy vond dagelyks werk om zyn schuldeiffers met een zoet praatje van de deur te wyzen. Wat gebeurt 'er? terwyl hy zit met een zynen vriend die hem by wyle wat gelt met schilderen liet verdienen, een pypje te smooken, op zyn plaats in een Somerhuisje: en die vriend (ziende het verval van dit huishouwen) hem vast raadt dat hy behoorde naar een Vrou om te zien, om het bestier over de Kinderen waar te nemen, zoo komt daar een Vrou door 't huis naar achter in het Zomerhuisje.

Na dat zy hen gegroet had, begon zy te zeggen: *Jan buur, ik kom eens zien of het u gelegen komt, je weet wel daar is noch iet te kwaan van wegen Schaapshoofjes, en Schaapsfootjes, en een omloop, en gy zout my nu dienst kunnen doen met het zelve te betalen.* JAN die al zulke geesten ge-

woon was met een zoet praatje te verdryven, zeide, straks met een lachend wezen, *wel buur-vrouw Maritje Herculens, benje daar, kom zit wat by ons te praten.* Met een liet die vriend, die by hem zat, stil een kannetje wyn halen, en Maritje buur moest mee eens drinken. JAN, die wel de grootste part daar van ingeslobbert had, werd vrolyk, en vatte Marritje buur, dan eens by de hand, dan eens by 't hoofd, dat niet naar haar zinscheen te wezen; waarom zy wegging, onder beloften van ten eersten betaling te zullen krygen, ja dat hy 't gelt zelf aan haar huis zoude brengen.

Straks begon onze vriend zyn vorige reden op nieu op te vatten, en tegen hem te zeggen: *dat zulk een Weeutje hem gelyken zou, datze 'er helder en knap uit zag, en een goede huisboudster scheen te wezen.* Zeker, zei JAN daar op, *my dunkt ook dat het wel zou wezen; zy wint mee een stuivertje met haar Koopmanschap, en onder 't zeiltje (zeit het spreekwoord) is 't goet roeyen; daar en boven hoefde ik ook die schult, daar zy my om maant, niet te betalen, en had Schaapehooffjes en pootjes voor niet.* Zyn vriend scheidde van hem, na dat hy hem hadde geraden dit stuk met zyn Zuster (die een Klopje was) te overleggen.

'k Zou myn Lezer te kort hebben gedaan, zoo ik het aanhangsel van zyn kluchtig levensbedryf (dat ik oulangs eerst gekregen heb) niet op het voorige gelast had. Valt de rol wat lang, zy zal den Lezer daarom niet verdrieten. Zyn Zuster, als gezeit is, was een geestelyke dochter, (en hy was ook van jongs op in de Roomschen Godsdienst opgebracht, doch stiet maar zelden zyn voet aanden drempel van de Kerk) die hy zyn voornemen voor stelde, die het ook

nootzakelyk achte te wezen; om de Kinderen, want onder alle die was 'er maar een Dochtertje, en dat was veel te jong om zoo een woest huis-houwen, als dat was, te bestieren.

Hy snuift 'er op uit, na dat zyn Zuster hem netjes opgetoit had, komt by Marritje Herculens, betaalt zyn oude schult (dit was op den raad van 't klopje) en na dat hy zig zoo wat staat om en om te drayen, zeit eindelyk: *dat hy ook kwam om haar ten huwelyk te verzoeken, dat hy haar van harte lief had.* Neen Jan buur, zei Marritje, je zoekt met my wat te spotten gelyk gy gewent zyt. Zeker niet, zei Jan. *Ik kan niet vryen, maar het is my ernst, ik verzoek u tot myn Vrouw.* Maar wat zou dat wezen zei Marritje, gy zes kinderen, en ik twee. *Wat is daar aan gelegen,* zei Jan, *daar zoo veel Kinderen zyn, of 'er dan een stuk of twee meer is, zy zullen al mee den kost hebben.* Zy daar weêr op, *Neen buurman Steen, ik zou het niet doen, en daarom spreek 'er niet meer van; dat 's uit.* Met dit paspoort ging hy troosteloos heen stryken naar het Klopje, waar tegen hy zeide: *Zie daar ik heb op uw raad alles gedaan wat ik kon, maar zy wil 'er niet aan, 't huwelyk is af.* Kom, kom, doe my maar die kraag en dien mantel weer af. Wel Jan Broer, zei het Klopje, is 't Huwelyk af, ik dacht dat het eerst begin nemen zou. Ik heb, antwoordde hy, 't haar rond uit gezet, dat ik niet meer vryen kon, en dan behoorde zy dat immers my niet te vergen? Maar Jan Broer, zei 't Klopje, de boom valt niet met eenen slag, 't gaat zoo niet ten eersten, ze is u vreemt, gy behoorde eerst daar wat kennis mee te maken, de Vrouw is goed en wel, gy los en wonderlyk, en meent, dat zy, als gy, zoo licht beginnen en zoo licht

weer uitscheiden zal; neen, dat gaat zoo niet, gy zult 'er morgen nog eens na toe gaan, toonen de Weduw wat vrientschap, en zeggen, dat gy niet kond weg blyven. Gy moet het met geen onbescheit maar met zoetigheid aanleggen. Dit woort van zoetigheid nam hy in acht. Daarom, wanneer hy 's daags daar aan weder als vore netjes uitgedoft naar zyn Weeutje gaan zou, liep hy onderweeg in een Bankerwinkel aan, en koft zoo wat van die zoete versnapering, die hy zyn beminde ten eersten in de vuist stopte, die hy vond staan aan haar hoekbank met een stooft met vuur onder haar schorteldoek om haar handen te warmen. *Hier kom ik weer*, zei Jan, *ik kan 'er zoo niet vandaan blyven, myn Klopje is ook van die gedagten dat ik 'er niet van daan blyven moet, dat ik wat nader kennis moet maken, en 't werk met zoetigheid beginnen*, en haalde daar op het papier met suikerbanket uit zyn zak, en sneukelde het met haar zamen op. Ondertusschen raakten zy zoo zoet aan 't koozen, dat hy zyn hantje mee op haar stooft ley, die hy wat vryer geworden, zomwyl wat lager stak, en deed haar zonder spreken verstaan, waar hy naar zocht, 't geen haar niet kwalyk beviel. Om kort te gaan, zy werden op dien tyd het stuk eens. *Maar*, zei Marritje, *wat zal het Klopje zeggen dat ik zoo haast gereed ben? Wel*, zei Jan, *zy zal wel bly wezen: want zy heeft my daar toe aangezet: kom laat ons eens beide daar na toe gaan, wy zullen welkom wezen.* JAN docht dat het Klopje deze nieuwe Zulter wel onthalen zoude, en hy mee wat smullen. Doch 't was mis geraden. Want het klopje begon strax een predikatie te doen over de plichten van den echten sraat, prees Marritje dat zy ondernemen zou het huishouden van haar broe-

broeder te bestieren, en de Kinderen naar tucht te leiden, gaf haar voorts de *benedictie*, en liet hen gaan, zoo dat hy in zyn meening byster bedrogen was.

Des daags daar aan werd het Huwelyk aangetekent, en na 't verloop van eenige weken trouden zy t'zamen, doch hy zette als vore niet veel wys op zyn doen. *Had hy veel eyeren, hy maakte veel doppen.* En wat de Vrou met op de markt te zitten won, was zomwyl al ten achteren geteert eer zy 't huis kwam; want hy kon uit klucht wel een ketel met Schaapshoofjes en pootjes laten koken en van zyn jongens opsmullen, ja kon daar hartig by gaan zitten lagchen, als hy zoo veel kakebeenen aan 't gaan geholpen had, of zag hoe d'een den ander in 't eeten de loef affnee, of een lekker beetje ontkaapte, en dus schoot 'er van zyn Vrouws koopmanschap niet veel over, die de zelve ook in 't kort afliet. Zy waren echter met malkander te vreden, en, zoo als het ging vergenoegt.

Eene potzery moet ik nog verhalen. Onze Leidsche Ridder Karel de Moor, (die in dien tyd veel aan 't huis van Jan Steen kwam, die heel openhartig was, en gereed om den jonge Schilders door bericht dienst te doen) heeft my verhaalt dat Marritje altyt haar Man plaagde om geschildert te wezen, gelykmen de pourtretten gemeenlyk ziet, in hun Zondags pak. Maar daar kwam niet van, zoo dat Karel haar zyn dienst daar toe aanbod, en haar uitschilderde, die daar mee in haar schik was, en liet het haar man zien, die daar ook genoeg in nam, maar zeide dat daar nog iets aan ontbrak, 't geen hy zelf daar aan doen zou. Straks nam hy palet en penceelen en

Schilderde een grooten hengelkorf met gekookte Schaapshoofden en pootjes aan haar arm, dat zoo grappig stont by het zondags pak, dat zy (schoon het tegens haar zin was) daar zelt om lagchen moest. *Dit, zei Jan, ontbrak 'er aan, om dat haar de luiden zouden kunnen kennen.* Zeker dit was noch veel inschikkelyker als de pots, welke Pieter de Schilder op gelyke wyze aan 't Wyf van Rut den Schilder speelde, daar Jan Vos van zeit:

*Rut had sint Teunis beelt geschildert naar het leven:
Maar Pieter schilderde het Wyf van Rut hier by.
Wat reednen hebben Piet tot dit bedryf gedreven?
Sint Teunis heeft altyt een Vrouken aan zyn zy.*

JAN STEEN (om een einde van de Historie te maken) won uit dit tweede Huwelyk nog een Zoon Dirk genaamt, die een Beeltsnyder werd, en naderhand aan een der Duitsche Hoven geraakt is. Wat van de rest bekomen is weet ik niet.

Hy kwam te sterven in 't Jaar 1678, en werd door zyn Konstbroeders begraven. En dus ging die groote Konstschilder, zyn rol volspeelt hebbende schuil agter de Gordyn van zyne Grafzerk, die met dit Gräfdicht pronken mag:

*Deze Steen dekt JAN STEEN,
Van de Konstenaars geen
Zoo geestig in 't schilderen;
Zyn Penceelkonst berucht;
Toont, hoe menschen de Tucht
Ontwent, steeds verwilderren.*

Thans zal noodig wezen, (by 't gene ik in 't be-

begin van myn boek gezegt heb) den Lezer eens voor al te berichten, dat ik met myne wyze van ſchryven geen toeleg heb om iemand door myn pen te ſteken: maar heb de bedryven van myne Konſtgenooten zodanig te boek geſlagen als my daar ontrent uit onpartydige monden is verhaalt, zonder tot de zaken door zucht of haat, iet af of toe te doen; en dus den raad van zommige neuswyze bedillers, welke wilden dat ik alle fouten en gebreken der Konſtſchilders, die my in hunne levenswyze ontmoetten, over 't hoofd moeſt zien, en geen aantekening daar van houden (even als of zy alle onberispelyk geweest hadden) afgekeurt.

Ik beſchryft de levensbedryven van menſchen, die van gelyken aart als hun eerſte Vader, hunne begeerten en genegentheit niet altyd met een *Kapſon* beſtierden, maar zomwyl den toom losgaven, en by gevolg zoo goed en zoo kwaad, als ik de zelve bevind. Dus is my *van Mander*, wiens voetspoor ik volg, voorgegaan, die 't etſens 't geen te pryzen en te laken was, in zyne Konſtgenooten, heeft geboekt.

Die ymants pourtret ſchilderen wil, moet de eigen kenbare wezenſtrekken daar in opvolgen.

De Konſtenaar doet hier ontrent ſomwyl de genegentheit van 't voorwerp wel wat ten gevalle; dog hoe meer hy zulks doet, en van de ware verbeeldings trekken afwykt, hoe min het verbeelde de ware beeltenis gelyken zal, en hoe meer hy de Konſt te kort doet. Even dus zouw ook van myne ſchryfwyze, indien ik alle zwakheden en fouten, de bedilzucht ten geval, onaangemerkt liet, kunnen gezegt worden: dat de zelve in hare uitdrukkingen geen gelykheit hadde naar die per-

foonen welker naam boven aan gestelt is, inzonderheit wanneer de gedachtenissen der zelve levenswyze nog levendig in geheugen is, by menschen die met hun hebben verkeert en omgegaan; maar klaar ziende dat ik een voordachte inhouding in myn aanschryven gebruikte, reden vinden om mynen arbeid te verachten, of te bespotten; waar om wy dien raad verworpen en van de hand gewezen hebben.

Behalven dit, moet ons penwerk aangezien worden als een Historisch verhaal, waar in geen drift van bezwaarnis of verschooning ontrent eenig perzoon gedult word, maar enkel en alleen een oprecht verhaal: Want een Historyschryver zoo min de deugden van zyne Vyanden (gelyk meer gezeyt is) vermag te verzwigen, als de gebreken van zyn beste Vrinden. Flav. Josefus (schooneen Jood, en geslagen Vyand van de Romeinen) heeft de styfnekkigheit en oproerigen aart van de Joden in dien tyd, als Vespasianus hen in Jerusaleem belegerd had, zoo wel, als den prysselyken aart der Romeinen te boek geslagen, zonder dat dit hem voor een mislag aangetekent word. In tegendeel word hy daarom van elk geprezen.

Curtius heeft het leven van Alexander beschreven. Korn. Nepos de Griekse Veloversten. Andere de Roomsche Keizers: dog alle hebben zy hun mislagen zoo wel als hunne vrome daden en dappere bedryven geboekt.

Het is billyk (zeit Polybius) dat een degelyk Man een Vriend is van zyn Vrinden, en van zyn Vaderlant, en dat hy der zelve vyanden haat enz. Maar zoo haast hy den persoon van een Historyschryver heeft aangenomen, moet hy dit alles vergeten. Een Historyschryver moet dikwils welspreken van de

Vyan-

Vyanden, en hun lof toe meten als het hunne daden verlienen; en zyn naastbestaanden bestraffen, of verachten, wanneer zy mislagen begaan hebben. Timeus word van gemelden Polybius geltreep; om dat hy de kwade bedryven van Agathokles Tyran van Syrakuze, door zyn lasterzieken aart vervoert zynde, verhaalde met bittertheit en vergrooting, en meldde zyn brave daden alleen met weinig woorden. Diergelyks zal my nooit konnen aangetoont worden. In tegendeel zou het my smarten zoo my wierd aangewezen (anders als uit onkunde, dat verschoonlyk is) dat ik eenigen die buiten de palen van myn Vaderlant geboren zyn, hunne verdiende laurieren niet toereikte.

Neuswyze bedillers, zyn al deze voorbeelden niet genoeg om u van het tegendeel te overtuigen, doorbladert den H. Bybel, daar zult gy geboekt vinden van Lot, dat hy was d'eenigste die om zyn vroomheit alleen uit al de Sodomyten voor den vuurigen toorn Gods wierd geborgen, en 't effens ook zyn bloedschande beschreven. Immers heeft Moses in zyne historische beschryving de zondige bedryven van zyn eigen stamgenooten niet verschoont. En de Euangelisten, welke het levensbedryf van den Heilant en zyne Apostelen beschryven, hebben die niet den yver van Petrus voor den opbouw van de Kerk, en effens ook de verloochening van zyn Heer geboekt?

De bevindinge (om ons pleit te eindigen) doet ons zien, dat de geneigtheden der Menschen zoo wyd van elkander verschillen, als Oost en West. Zommigen beminnen alleen het Treurspel, anderen in 't geheel klucht. Dus dist de Schouburgh n 't gemeen van beidts op.

Ons Schildersboek strekt mee tot een Schouburgh daar de geneigtheit haar keur in kan vinden. Is zy voor het geen potzig of vrolyk is, zy kan de Treurgevallen overslaan. Is zy alleen tot treurstof gezint, zy kan 't vrolyk bedryf afwenden; dus zulken welke gebreken onderhavig geweest zyn, over 't hoofd zien, en van alle deugdelyke bedryven zig een vast geheugen inprenten. Dog die van een leerbegerigen aart zyn spiegelen zig in die beide: en al van oudts af heetmen de bedryven der voorledenen gehouden tot Spiegels van de tegenwoordigen. *De eene Mensch (zeide Solon) is een spiegel van den anderen.* Dus dunkt my dat ik 't pleit voor myne schryfwyze genoegzaam heb voldongen.

Zoo even te voren zagen wy de wezens der aanschouwers, wanneer wy het potzig levensbedryf van Jan Steen ten Tooneel voerden, zich ontfronzen, en om het kluchtspel kokermuilen:thans zullen de neergetrokken winkbrawen op het vertoon van dit volgende Treurgeval de voorhoofden kreuken.

In wat Jaar de ongelukkige Beeld- en Histo-ryfschilder JAN LINSEN geboren is weet ik niet, maar alleen dat hy tot Hoorn woonde; wanneer hem het ongeval in 't jaar 1635 (waar van wy straks zullen melden) ontmoette. *Daar gaat (zeit de spreuk) nooit ongeluk alleen.* En als een man voor 't ongeluk geboren is, volgt d'eene ramp d'ander op de hielen gelyk de schaduw het beelt na.

Na dat hy door zig naarstig in de konst te oefenen, zo veer gekomen was dat hy zig zelf (als men zeit) bedroopen konde trok hy naar Rome; om zyn konst voort naar brave voorbeelden te oefenen.

nen. Hy in Italiën te ſcheep gegaan, om, ik weet niet waar heen, te ſtevenen word op Zee van van de Moren genomen, op hun kuſt aangezet, en moedernaakt uitgeſchudt, voor hun opperhoofd gebracht, dog behielt door een zeltzaam voorval zyn leven, en raakte weg, waar van hy t'huis gekomen een ſchildery heeft opgeſtelt; die zeer fraai is. Dus ſchryft my de Konſtſchilder Johannes Bronkhorſt van Hoorn in een Brief van den 18 Mey 1718, ook dat dit zelve ſtuk thans noch in wezen is, en te zien by den Heer Adriaan Beverwyk tot Hoorn, gelyk noch andere ſtukken; om hun konſt, en bevallige wyze van ſchilderen waard om te bezien.

JAN LINSEN, om nu zyn laaſte ongeval te melden, zit te Hoorn in een herberg te ſpelen, en aan den winnenden kant zynde, begint zyn makker eerſt om zyn verlies te morren, en eindelyk te zeggen: *Ik ſteekje ſtraks met een mes in je huidt*, daar JAN LINSEN om lachte geen achterdocht van eenig kwaad hebbende, aangezien zy altyts goede vrienden geweest hadden; en zeide: *ja ſteek in myn gat*, waar op de ander onder de tafel door hem verradelyk den doodſteek geeft, waar op hy ter aarde viel, zeggende met beſtorve lippen: *dat hy verradelyk vermoort was van dien hy lief had, maar dat hy 't hem vergaf*, waar na hy len geeft gaf, en dus ongelukkig zyn leven eindigden.

Gelyk een Lantman opgewekt

Door zorg die hem tot wekker ſtrekt,

Wanneer de tyd van planten, zaaijen,

Of 't rype goutgeel graan te maaijen,

Voor handen is: hy ziet naar 't Ooſt,

*Als 't daglicht pas door 't nachtzwerk blooft;
Om, als de dag begint te lichten,
Zyn werk met yver te verrichten:*

zoo vond ik my ook door zorg gewekt, wanneer het tydig was, en by andere Konstschilders op het zelve jaar, zommige levensbeschryvingen hunner tydtgenooten moesten toegedaan worden, waar toe de hoop van noodige berichten te zullen bekomen, my telkens met verlangen dede uitzien; tot dat ik verlichting, in dingen die met een twyfelagtige duisterheit benevelt waren, vetkreeg. Maar gelyk ook dikwils gebeurt dat de Oosterkim met zware dampen betrokken, belet dat de Zon zig niet op haren tyd in den Oceaan spiegelt: zoo is 't ook meer als eens gebeurt dat de noodige berichten door 't verloop van jaren en vergetenheit bewolkt, op den rechten tyd aan ons niet verschenen, om de zelve te boeken, gelyk het dus met de tegenwoordige levensbeschryving van GERARD TERBURG gelegen is, die geplaatst moettende geweest zyn op 't jaar 1618, my, nu wy reeds met drukken al gevordert zyn tot het jaar 1635, eerst zyn ter hand gekomen. Zoo is 't ook met den geboortetyd van *Gabriel Metz*. Wat nood was 't dat wy buitenstyts maar kregen 't geen ons gebreekt? Maar wat raad? *van Mander* heeft het zo wel als ik moeten getroost zyn.

In de levensbeschryving van Gerard Dou is niet geboekt, dat hy d'eer gehad heeft dat Karel de tweede Koning van Engelant, hebbende groot gevallen in zyne penceelkonst, hem aan zyn Hof ontbood; dog hy vond reden om zulks te weigeren, om dat het woelig hofleven met zyn stillen aart niet overeenkwam, of om dat zyn vrienden hem

hem zulks afrieden, daar men de blyken van ziet
in dit onderstaande vaars:

*Hoc D o u w ! zal Stuart u de Vuurbaak der pencc-
len,
Naar Withal sleepen, ai gaa niet naar Karels Hof
Verkoop uw vryheit niet voor rook, voor windt en stof,
Wie s' Vorsten gunst zoekt, moet voor slaaf en vleyer
speelen.*

Ook waar het noodig geweest, dat wy dit onderstaande Vaarsje tot roem van 's mans konst in zyn levensbeschryving hadden te pas gebracht, waar in de Dichter hem toespreekende dus zegt, op 't zien van een Pourtrait van J. Lievensz. den Ouden.

*Is dit maar doodtverw, LIEVENS, hoe!
Het leven tintelt in uw streeken,
Ey doe 'er niet een trek meer toe,
Of 't Beeldt zal licht om zitgeldt spreken,
En zweeren dat de Schildery,
SILVESTER is, en by Copy.*

Maar wie kan alleen zoo veel, als velen te zagen weten? overzulks is 't ydel my daar over te kwellen. Waar 't anders, daar zou geen gelegenheit geweest hebben tot eenig naaverhaal: 't geen my egter nog al welkom is, schoon het te ntyde komt; om dat de Lezer 't zelve in zyn geheugen met het voorige gemelde van Ger. Dou n Jan Lievensz, kan zamenfchakelen. Maar cht word my dit (hoe onschuldig) nog wel voor en mislag aangevreven, gelyk my gebeurt is oer het schryven van *Napels in Sicilien* in myn eerste

ste Boek pag. 278 reg. 1., daar zeker opmerken my dus over schryft: *Napels heb ik in Sicilien niet kunnen naspooren, maar wel Neapolis, een gedeelte van de oude Stadt Surakuse, by Cluverius in Sicilia Antiqua.* Daar dit alleen een drukfout is, en voor *in*, en moest staan. Zie hoe naau weetmen thans te ziften.

Om nu voort te gaan met GERARD TERBURG van wien wy aanvang gemaakt hebben; hy is geboren te Zwol in Overijssel in 't jaar 1608. Hy gesproken uit een oud geacht geslacht, en wel opgevoed, bezat veel verstant. Ook was hem de Konstgodes van jongs af aan gunstig. Zyn Vader die een braaf Schilder was en vele jaren te Rome zyn Konst geoeffent had, is zyn eerste onderwyzer in zyn jeugt geweest. Hy heeft ook noch naderhant tot Haarlem by een Schilder gewoont, maar hoe genaamt weet ik niet. Maar wel, dat toen hy op eigen wieken kon dryven, hy reislustig was, en vremde landen heeft bezocht, al Duitslant, Italie, Engelant, Vrankryk, Spanje en de Nederlanden, daar hy allerwegen staler van zyns penceels vermogen gelaten heeft. In 't jaar 1665 ging hy naar Munster op de Vredehandeling, daar hy ten eersten kennis maakte met der Schilder van den Graaf van *Pignorando*. Deze die door het gerucht wist dat hy een groot Meester in de Konst was deed hem vrientschap, te meet om dat hy een stuk schildery onder handen had voor gemelden Graaf, verbeeldende de kruiffiging van Kristus, daar hy naar zyn zin niet mee terecht konde komen. Des hy aan onzen TERBURG verzogt hem daar aan de behulpzame hand te leenen, 't geen hy deed. 'T zelve voltooit zynde liet hy 't den Graaf zien, die groot gevallen daar in had
maa

maar 't effens hem ook opstreedt dat hy 't niet alleen gemaakt had, 't geen hy eindelyk bekende. De Graaf belastte hem dien Meester by hem brengen, dat hy (hoe noode) deed. TERBURG werd straks verzocht of hy zyn pourtret wilde schilderen, 't geen hy ten eersten bewilligde, voorziende dat zyn fortuin hier uit stont geboren te worden.

'T lust ons een geestig voorval tusschen dezen Graaf en hem, als hy zyn beeltenis schilderde, te verhalen.

De bevinding heeft ons doen zien dat zommige Konstschilders zig onder het schilderen zoodanig iets aangewent hadden, dat zy zig daar van niet konden ontdoen. *Gilliam Bauer*, sprak onder 't schilderen hard op (zelf niet bemerkende dat hy zulks deed) tegens het voorwerp (schoon roerloos) dat hy voor zig had om na te schilderen: en de kluchtige *Bamboots* krulde zyn knevels gestadig op onder 't schilderen. Onze TERBURG fluitte met zyn mond 't een of ander deuntje, wanneer hy met yver iets deed. Als de Graaf dan d'eerste maal voor hem zat om geschildert te worden, en hy met grooten yver bezig zynde naar ouder gewoonte een deuntje begon te fluiten, nam de Graaf dit in 't eerst, als onvoeglyk in tegenwoordigheid van zulk een grootmoedig Prins, euvel op, en rees van zyn plaats daar hy zat; om heen te gaan: maar als TERBURG zyn misflag bemerkende zig verschoonde met zeggen: Dat hy zulks gewoon was te doen zonder dat hy 't zelf wist, wanneer 't penceelwerk voorspoedigen naar zyn zin voortging. Hier op ging de Graaf weer zitten, en zeide al lachende: *Fluit dan maar voort.*

Dit pourtret, waar toe hy inzonderheit zyn vlyt aangewend had, en het geen wel gelukt was, gaf hem niet alleen gelegentheit om nog anderen meer voor den Graaf te schilderen, maar ook alle de Ambassadeurs, welke op den Vredhandel byeen gekomen waren. Deze pourtretten werden byzonder geprezen, en elk van de Heeren, inzonderheit gemelde Graaf, had zulk groot genoegens daar in, dat hy niet afliet van hem te sporen door beloften van groote voordeelen, om met hem naar Spanje te gaan, gelykhy deed. Daar gekomen zynde schilderde hy de Beeltenis des Konings en van velen der grootsten van 't Hof met groot genoegens. Waarom de Koning hem Ridder sloeg, en een gouden keten met een Medalje, waar op de Beeltenis des Konings gestempelt was, een Degen, en een paar zilvere sporen te schenken gaf. Ook schilderde hy vele van de eerste Hofdames en andere gegoede luiden, die op zyn vlelend penceel verslingert hem voor altyd daar aan werk zouden geholpen hebben: maar hy bleef daar niet veel jaren; aangezien hy zig door zyn welleventheit te veel naar der Spanjaarden zin (die straks achterdenkende en minyverende zyn) wist in de gonst van de Dames te dringen. Zoo datze hem daar voor wel een vyg zouden gegeven hebben, om aan te bersten. Hier van gewaarschout zynde *pakte hy* (als het spreekwoordt zeit) *straks zyn biezen*, en vertrok in aller yl van Madrid naar Engelant, daar hy met zyn penceelkonst breed stont, gunst, en veel gelt won; zulks hy, toen hy naar Vrankryk wilde overschepen, zyn gout (wetende dat volgens de rechten van Engelant de Commizen op den uitvoer van 't gelt passen) in zyn laarzen wegstopte, welke hy voordagtig beslikt en ongezien ge-

gemaakt had, op dat 'er het oog niet op vallen zou. En dus kwam hy 'er beter af als Erasmus van Rotterdam in den tyd van Koning Henrik den agtsten; want hem werd al zyn gelt afgenomen.

In Vrankryk zynde schildeerde hy verscheiden pourtretten van vermogende luiden, ook eenige Kabinetstukjes. En dus eenige jaren buiten 'slants geweest hebbende, kwam hy weder naar Overyssel zyn geboortelandt, en zette zig te Deventer ter neer, daar hy een Nicht van hem troude dog een kinderen by haar kreeg. Hier was hy door zyn hups gedrag en konst by alle Grooten in aanzien, gelyk hy ook vele jaren in de Vroedschap van Deventer gezeten heeft, tot dat hem de Dood in 't jaar 1681 het drieentseventigste zyns ouderdoms daar uit wegrukte. Zyn Lyk werd naar Zwol zyn geboortestadt gebracht, en met statie begraven.

In 't jaar 1672 als de Stadt Deventer door de beschanzingen voor den aanval der Vyanden wierd versterkt, en Willem de III Prins van Oranje daar tegenwoordig was, verzochten de Borgermeesters en raden dier Stadt zyn beeltenis tot gedachtenis te mogen hebben. De Prins antwoordde hen, dat daar geen gelegenheit toe was; maar dat hy door *Netscher* was geschildert, en hun daar van een namaakzel zoude laten toekomen. Doch zy bedankten den Prins daar voor, en zeiden: Dat zy den Meester van *Netscher* gereed aan de hadden. Zyn Hoogheit bewilligde hier toe, schoon hy indien troebeltyd weinig uuren konde uitbreken om te zitten: des moest TERBURG dit voor de eerste reis waarnemen als de Prins over tafel zat, en naderhand op zyn schildervertrek voltoojen. Doch dit pourtretje werd door een

Borgermeester zoo wel bewaart en dicht opgesloten, dat het naderhant, wanneer het te voorschyn gebracht werd, als overtaand schein, en bedorven was.

Naderhand werd hy verzocht om de beeltenis van den Prins andermaal te schilderen, maar maakte voor beding dat zyn Hoogheit daar acht uren voor zitten moest. Maar dit zitten ging zoo wel niet als TERBURG wel gewilt had, daar hy den Prins een geestige streek over gaf, als uit het verhaal blyken zal.

De Prins ging dan zitten; maar alzo dien langen tyd hem verdroot hield hy niet af van den Schilder, dan dit, dan weer dat te vragen. En bewust dat hy in Spanje niet weinig de rol van den verliefden Minnaar gespeelt had, vraagde, hoe veel Matressen hy te Madrid wel gehad had. Kan zyn Hoogheit, antwoordde hy, my wel zeggen hoe veel Meeren hy bereden heeft? ik heb dat niet onthouden om dat het buiten tel is, antwoordde de Prins. Even zoo min ver volgde TERBURG hier op, kan ik het u ook omtrent myn Matressen zeggen.

Naderhant begon de Prins al weer wat anders op het tapyt te brengen. *De tyd lengt 'er niet mee* zeit het spreekwoord. Onder andere vraagde hy onzen Ridder, of hy ook den Koning van Spanje geschildert had, ja antwoordde hy: maar die zat ook zoo gekkelyk. Hoe, zeide Prins vergelykt gy de Koning by een gek? wel ja, antwoordde TERBURG, is dat niet gek, als men uitgeschildert wil wezen, datmen dan niet stil zit. De Prins die wel voelde dat dit een dubbele steek, en de schilder een potzige knaap was, zat van dien tyd af vry stilder, tot dat, hy dacht dat de bedongen

uuren verloopen waren, wanneer hy opstont. Dit viel voor aan 't Huis van den Opperschout Terburg, Neet van onzen Schilder, die een Man was die veel verstant bezat, en waar van de Prins van Oranje veel werk maakte, by wien hy ook altyd t'huis lag als hy te Deventer kwam.

TERBURG vleide den Prins om voor 't laatst nog eens voor zyn pourtret te zitten, maar hy wilde daar niet aan, zeggende: dat hy dan in den Haag moest komen. Hy beducht dat 'er met het laatste schilderen iets van de wezentheit (gelyk zomwyl met dikwerf overschilderen gebeurt) mocht uitraken, maakte een evengelyke kopy naar het eerste en nam dat mee naar den Haag.

De Prins zat dan eindelyk nog eens voor het zelve en had 'er zulk welgevallen in dat hy zyn Zegel daar op drukte en het zelve belafte voort op te maken. Dus behielt onze Schilder (zonder voorbedachten toeleg) het egte afbeeldzel van den Prins, het geen hy naderhand aan een Heer van Amsterdam voor een traje Koets verruilde, die hy zedert tot zyn gebruik hielt.

Hy wist door zyn Konstpenceel niet alleen de vaste wezenstrekken, en den ganschen zwier levendig na te bootzen, maar ook de bekleedingen, en byzondere stoffen naar hun aard, doch boven al het wit Satyn zoo natuurlyk, dun en konstig te schilderen, dat het waarlyk Satyn scheen te wezen, waar om hy het zelve ook menigwerf in zyne Konststukken te pas bracht.

Onder de menigvuldige en uitvoerig geschilderde Pourtretten wort inzonderheit geprezen, dat van Juffr. *Kornelia Bikker*, daar *Jan Vos* dit vierregelig Vaarsje op maakte:

*Dus toont TERBURG de schets van 't puikstaal der
KORNELIEN.*

*Haar aanzicht is gesiert met Bloetkraal, Rooz', en
Lelien.*

*Zoo blinkt zy in haar jeugt, door zyn bezielde stree-
ken.*

*Wie dat haar oudt wil zien, die moet haar hooren
spreeken.*

Doch onder alle zyne beruchte penceelwerken munt uit het Konfstuk van de Munstersche Vredehandeling, waar in alle de Beeltenissen der Edelen en Heeren die by 't fluiten van den Vrede tegenwoordig waren, naar 't leven staan afgebeeld. Voor dit Konfstuk eiste hy 6000 gulden, maar alzoo hem daar minder voor geboden wierd heeft hy 't behouden, en het beruft thans noch te Deventer by de Heer Rentmeester 'Terburg. Hy heeft zig zelve daar in onder de toekykers afgemaakt, 't geen hem byzonder wel gelykt; en van gemelde stuk gaat een konstig gesneden print uit, die by de beminnaars van papierkonst in waarde gehouden word, gelyk zyn penceelkonst, die men in de braafste Kabinetten in Holland vind.

Zyn Beeltenis door Konstig hem zelf naar 't leven geschildert my toegezonden van Zwol, vertoon wy door 't graveerstaal gevolgt in de Plaat B. 1.

Nevens hem verschynen ten Tooneel de vermaarde Moderne gezelschapschilder GABRIEL METZU. Het is ons leet dat wy zoo weinig in opzicht van zyne levenswyze weten te zeggen. Want al wat wy daar van weten, is dat hy tot
Lei-

Jak. Boutraken scul.

L
w
z
t
z
M
C

Leiden is geboren in 't Jaar 1615. Meer hebben wy niet kunnen opspeuren, waarom wy hem by zyn tydgenoot hebben geplaatst : daar zyne Beeltenis zig in de Plaat B nevens G. Terburg doet zien.

De Konstlievende Heer Jan de Wolf heeft een Konststuk van M E T Z U gehad, en wel het grootste en woeligste dat ik ooit van hem gezien heb, verbeeldende een Kraambezoek van Juffrouwen en Heeren. Dit stuk was zoo fraay van schikking, zoo geestig los en konstig geteekent, 't naakt zoo zacht smeltende, kragtig en helder, en de verscheiden stoffen en satynen, zoo dun geschildert, en natuurlyk geplooit, dat het een lust was om aan te schouwen. Daar benevens was aan de byzondere wyze van staan en buiging der beelden, zoo als zy malkander bejegenen klaar te zien, wat elk zeggen wilde. Over zulks heb ik my altyd verwondert, dat gemelde Heer zig daar van kon ontdoen.

Thans is 'er in den Haag, in 't Kabinet van den Konstlievenden Heer Joh. van Schuilenburg, een Konststuk, mee in zyn besten tyd geschildert, verbeeldende een Juffrou, die haar handen wast boven een zilvere lampetschotel, welke van een Dienstmeid word opgehouden, terwyl een Heer ter kamerdeur inkomende, zig voor haar buigt.

De Konstminnende Heer Hieron. Tonneman heeft een klein stukje, maar op 't allerkonstigst geschildert en geteekent, verbeeldende een Vrouwe dat de luit steit. Het Vrouwe troonetje, behalve dat het een schoon leven is, is ook schoon, dun, uitvoerig en kragtig geschildert : dus ook de hantjes, die, al hadze *van Dyk* geschildert, niet konstiger konden wezen. Het Fluweele jak-

je gevoerd met wit bont, 't satyne rokje, het mans beelt, de hont, en verder stilleven dat zig daar by vertoont, is elk naar zyn aard trots de natuur uitgewerkt.

Veeltyts heeft hy ook geschildert een Vrou-je dat uitfalt, met groente, Fruit, Vis, Vogels, of viervoetig wilt, en een Dienstmaagt die te markt komt. Onder deze soort van stukjes, welke doorgaans niet groot zyn, vint men 'er die zoo natuurlyk uitvoerig en konstig naar 't leven gevolgt zyn, dat het een lust is om te zien: of ook wel een ingezigt tot eenig schildervertrek of teekenschool, voor aan met pleisterbeeltjes, schildergereetschappen, losse printen, konstboeken, en wat verder onder het stilleven getelt wort by een geschikt, 't geen hy alles naar 't leven schilderde.

Hy was een Man van pryffelyk gedrag, en stierf tot Amsterdam daar hy wel den meesten tyd van zyn leven gewoont heeft. Hy wert van den steen gesneden, op de middag van zyn leven 1658 oud 43 Jaar.

JOHANNES SPILBERG is geboren te Duffeldorp in 't Jaar 1619, op den 30sten van Grasmaand.

Zyn Vader was een konstig schilder in Olyverf en op Glas, en is vele jaren in dienst geweest van zyn Doorluchtigheit Hertog Jan Vorst van Gulik en Berg. Naderhant by den Hertog Wolfgang Wilhem, en **Haadsberwanter** der Stadt Duffeldorp. Zyn Oom Gabriel Spilberg was schilder van den Koning van Spanjen.

Na dat hy zig in de Latynsche en andere talen had geoeffent, begaf hy zig tot de penceelkonst, waar in hy door zyn vernuft en vlyt zoodanig vorderde dat de Hertog Wolfgang Wilhem daar

laar groot behagen in nam; en willende hem dienst bewyzen, een brief schreef met eigen hand aan Rubbens (voor wiens konst hy groote agting had) waar in hy hem de zorg over den Jongeling aan beval. En hy zont hem met den zelve naar Antwerpen: maar hy hoorde, op weg zynde, dat Rubbens overleden was. Des wende hy zyn reis naar Amsterdam, en tot'den beruchten Govert Flink, onder wien hy zeven jaren achter een de Konst geoeffent heeft, makende onder opzicht van zyn meester, verscheiden brave stukken zoo Historien als Pourtretten, waar door hy naam kreeg en reden vond om daar te blyven wonen, daar hy zig ook in Huwlyk begaf met Maria Fis, in 't jaar 1694 op den 20 van Hooimaand, by welke hy 2 Zoons en 3 Dochters gehad heeft.

In dien tyd werden de Borgermeesters van Amsterdam voornemens een groot stuk, en daar in een bende Schutters, waar van de Borgermeester vander Pol Hopman was, te laten schilderen. Hier toe werden verscheiden meesters uitgekeurt om een model daar van te maken. Onze schilder was ook een van hun, dog zyn model beviel hun zoo wel, dat zy hem dit werk aan bestelden, 't welk hy met roem volbragt, waar om hy ook boven zyn bedongen loon, nog een present kreeg. Dit stuk is thans nog te zien tot Amsterdam in den Doele, op de Singel.

Zoo haast zyn roem zich verspreidde werd hy van Hertog Wolfgang Wilhem tot Hoffschilder beroepen. Daar gekomen, schilderde hy het pourtret van den Vorst, zyn gemalin Katarina Charlotte Hartogin van **Zweybruggen**, de Paltsgraaf Filip Wilhem, zyn gemaalin, de Dochter des Konings van Polen en, andere groote van 't Hof, met veel

veel genoeg; zulks hem ook van de Vorsten goude Medaljes, en andere geschenken, als ook hun genegenheit geoffert wierden.

Ter zelve tyd werd hy van den Vorst, met den Veltmarschalk naar Keulen gezonden, om de beeltenis der *Freele* van **Furstenberg** te malen, daar hy een groot geschenk voor kreeg.

Na de dood van den Vorst trok hy met 'er woon naar Amsterdam. Maar 't leed niet lang of de Paltsgraaf Filip Wilhem kwam in des overledens plaats, en beriep hem tot zyn Hoffchilder.

Daar gekomen heeft hy den Vorst en zyn Gemalin, andermaal ook de Princen en Princeffen verscheiden malen geschildert, inzonderheit de oudste Dochter voor den Keizer, die ook met de zelve troude. Ook schilderde hy in dien tyd den Keurvorst van Brandenburg, die zulk bevallen daar in had, dat hy hem verzocht aan zyn Hof te komen, maar hy weigerde zulks.

Hy heeft ook in dienst zynde van den Vorst verscheiden Altaarstukken geschildert, te Dusseldorp te zien by de Kruisbroeders, en te Benraet, op 't slot te Amstort.

Toen de Keurvorst uit zyn lant naar Polen vertrok, maakte onze schilder zyn begonnen stukken af, en vertrok weder met Vrou en Kinderen naar Amsterdam.

Eenige jaren daar na werd de Keurprins van de Palts Johan Wilhem in bestuur gezet. Deze ontboot straks onzen **S P I L B E R G**, voor wien hy van jongs at veel genegenheit had. Voor deze heeft hy verscheiden Historystukken, als ook een groot Altaarstuk geschildert, 't geen te Roermont in de Kerk geplaatst is. Ook heeft hy het gansche levensbedryt van Hercules ruim levensgrootte

kon-

konstig geschildert, te zien op 't slot te Duffeldorp.

Dit Konstwerk voltooit, gelastte hem de Vorst het leven van Christus in 't groot te schilderen: maar de nydige dood zyn roem niet langer konnende dulden, sleepte hem (verscheiden stukken al voltooit zynde) in zyn twee-entzeventigste jaar in 't graf, op den 10 van Oegstmaand, in 't jaar 1690.

Hy had een Dochter Adriana genaamt, geboren tot Amsterdam op den 5den van Wintermaand 1650. Deze heeft hy, ziende dat zy van natuur tot de Konst genegen was, van jongs af aan in de teeken- en schilderkonst onderwezen. Zy teekende konstig in *Postil*, of met *Krion* naar 't leven, ook uitvoerig in Olyverf, en heeft veel roem daar door verkregen. Deze liet hy tot Amsterdam by zyn Vrou, als hy de laatstemaal naar 't Paltfisch Hof vertrok, daar hy zyn huishouwen wilde houden, en af en aan reizende zyn zaken voor den Vorst verrichten.

De Keurvorstin, als zy met roem van zyn Dochters Konst hoorde spreken, vergde hem die te ontbieden; doch alzoo die niet van haar Moeder wilde gaan, die zy byzonder lief had, gelastte de Vorst hem naar Amsterdam te gaan, zyn huishouwen daar op te breken, en met Vrou en Kinderen aan 't Hof te komen wonen, aanbiedende niet alleen de reiskosten te vergoeden, maar gaf hem ook een goude Medalje mee, ten present voor zyn Dochter; om haar aan te lokken, en van zyn gunst te verzekeren. Dit was in 't jaar 1681.

Zy aan 't Hof zynde had veel aanzoek tot trouwen: dog haar Vader beducht dat al de
voort-

voortgang in de Konst, die zy door heur vlyt gemaakt had, door huiffelyke bezigheid, wanneer zy kwam te trouwen, zou verydelt werden, nam vast voor, haar aan niemant dan een schilder te geven, gelyk zy ook naderhant te Duffeldorp getrouwt is met den braven Konstschilder WILHELM BREEKVELT, in 't jaar 1684. dog deze kwam naa 't verloop van 3 Jaren, na dat zy 3 Zonen by hem gewonnen had, in 't jaar 1687 oud 29 Jaren, te sterven; en na dat zy 11 Jaren Weduw geweest was, te Duffeldorp in Wintermaant van 't jaar 1697. weder te trouwen met den braven Konstschilder Eglon vander Neer, Raad en Kabinetfchilder des Keurvorfts van de Palts Johan Wilhem.

Eindelyk moet ik nog tot roem van Spilberg zeggen : dat ik een stuk met levensgrootte beelden van hem heb gezien, verbeeldende de Zang- en Speelkonst, 't welk kragtig, stout, braat geteekent, en natuurlyk geschildert was, zwemende in penceelbehandeling naar H. Terbrugge.

Nu brengen wy eenige Konstschilders ten Tooneel, wier geboortetyd wy niet recht weten, maar die naar giffing tot dezen tyd behoren, als JAN HAKKERT, wiens geboorteplaats ik ook niet weet. Dan naar sommiger zeggen zou hy een Amsterdammer wezen.

Van hem ziet men veel fraaie geschilderde Lantschappen, inzonderheit vremde gezichten van Bergspelonken, en geestige grotten, die hy meest alle in Zwitserlant naar 't leven heeft afgeteekent. 'T gebeurde dat hy van zommige Bergwerkers in zulke eenzame en afgescheiden hoeken en spelonken gevonden wierd, bezig met iets af te schetsen. Deze onbewuft wat die krabbelingen en schet-

schetzingen op het papier te beduiden hadden, zagen het aan voor tooverteekens, en hem voor een Toovenaar, en dreven hem van daar weg. Maar terstont werd hy van hun weer om een anderen hoek gezien en weg gejaagt. Dit geschiedde op verscheiden tyden. Onderentusschen werd dit onder dien onwetenden hoop verspreit : waar van de een zeide : hy had hem hier, een ander daar gezien, verbeeldende zig vast dat het een * Toovenaar was, (aangezien die landaard noch heden met dit bygeloof besmet is) die daar omstreeks kwam waren. Des besloten zy te zamen hem, als zy hem weer vonden, op te vangen, en in de naaste Stadt voor den Rechter te stellen, gelyk geschiedde. 'T geval wilde nu, als zy hem ter Stadt inbrachten, dat de Hoofdschout (by wien HAKERT wel bekend was) hun op straat ontmoette. Deze hem dus met touwen geknevelt ziende,

* *Toovery.* Dat dit bygeloof, daar men al voor vele Jaren in Nederlant, inzonderheit door *Baltb. Bekkers* schryven van ontheft is, noch in dien oord stant grypt, b'lykt hier uit : dat naau twintig Jaren geleden noch twee Vrouwsperfoonen, die van tooveryen beschuldigt werden, uit Duitslant hier te land, en tot Oudewater (welk van oude tyden af met dat voorrecht begunstigt is) kwamen, om zig te laten wegen, gelyk geschiedde, en gingen met een vrykeurbrief, van den Waagmeester, daar toe gestelt, met eigen hand onderteekent, weer te rug naar haar lant. De wyze hoe dit geschiet is dus. De beschuldigde gaat in een vertrek, daar toe afgezondert, daar een schaal, een stuk gewigt ter zwaarte van 10 ponden, en een lang wit hemd is. Hier ontkleeden zy zig moeder naakt, en stolpen dit hemd of witte stolp, over 't hoofd aan, en treden dus op bloote voeten in de schaal, daar de tegenwicht tegens over gestelt wort. Ik geloof dat dit gewicht nooit een beschuldigde op gehaald heeft; maar dat de oudtytze bestierders van deze landen (wanneer zy beter wisten) hier door alleen dit bygeloof hebben getracht te verydelen.

de, en goed duits spreken konnende, vraagde hem naar de oorzaak, die hy zeide niet te weten. Waar op hy die genen vraagde die hem geyangen leyden, welke aan hem tot antwoord gaven: Dat zy vermoeden hadden dat hy een Toovenaar was, om zulke en zulke reden; waar uit bleek dat hun vermoeden buiten grond was, en zy hem buiten schult gevat hadden, 't geen hy hun beduidde, zulks hy van zyn banden ontslaakt wierd, en de Hoofdschout naderhand zig niet konde onthouden van lachen, als hy hem maar ontmoette of aanzag, herdenkende dit geestige voorval.

HAKKERT weder in Hollant gekomen heeft het dikwils in gezelschap zynde uit klucht vertelt. Hy hield veel vrientschap en kennis met Adr. van den Velde, die vele van zyne beste geschilderde lantschappen en teekeningen met Beeltjes en Beesjes gestoffeert heeft.

Diergelyk een geval, als even verhaalt is, gebeurde den Konstschilders THEODOOR WILKENS van Amsterdam, en HENDRIK VAN LINT, Lantschapschilder van Antwerpen in 't Jaar 1711. Deze meer gewoon op zommige tyden des Jaars eenige weken zig buiten Rome met teekenen naar bouvallige Paleizen, Rotzen, Bergen en geestige Lantgezichten bezig te houden; om zich door deze uitspanningen te verlustigen: hadden zig begeven tot *Ronsiglone* 42. Italiaansche mylen buiten Rome 't geen zy ten voorwerp verkozen om af te teekenen aanden kant van de oude Stadt, die bouvallig en op een Rots gelegen hun teekenagtig voorkwam.

De tekenaars zetten zig op een bekwamen afftant neer, met hunne *Portefolien*, en *Kapersol* boven hun hooft voor 't steken van de Zon. Zy waren
vast

vast bezig om de voorwerpen met toetzen in hun ruim beslag af te schetzen als zy van de genen begluurt werden, die kort by henaan de wasbakken, die onder aan den Berg by 't water stonden, af en aan naar de Stadt gingen, en daar het kwaad vermoede dat zy hadden verspreiden; waar op straks een menigte van menschen zig op de oude en nieuwe vestingen deedt zien, die in grooter getal aangroeyden; zonder dat onze Teekenaars weten of ramen konden wat zulx te be- duiden had, als dat het uit nieuwsgierigheit (wyl zelden ymant van de Roomers zoo veer af ging teekenen) geschiedde. Wat gebeurt 'er? Een Huis dat dicht aan den wal stont stort in, en kuitelt van de rots met groot gedruis naar beneden, waar door nog een mulders huisje dat aan den gemeenen weg stont beschadigt werd. Dit versterkte te meer hun dwaze verbeelding, hun door gemelde aanbrenghers ingeboezemt dat zy Tooveraars waren die door de kracht der tooverletteren en bezweringen hun Stadt trachtten te verdelgen, waar op al het Volk als in eenen oloop uit de Stad naar hen toe zette, scheldende en razende op hen, als wilden zy hunne Stad door tooverkonst en bezweringen omwerpen en de Inwoonders verwoesten, nemende dit onverwagte instorten van gemelde Huistot hun voordeel zeggende: Dat het geen wonder was dat het zelve neerstorte; aangezien die oude muragien de kragt der Duiveltjes indringende tusschen de voegen der steenen niet wederstaan konden. En 't was hem behout dat **WILKEN3, VAN LINT**, die het op een loopen wilde stellen, zulks afried, en hun geluk dat de Gerechts-Dienaars mee onder den drom des Volks ter Stadt uitgelopen de handen aan hun

floegen, en dus de woede des Volks beletten. Deze brachten hen gevangen ter Stadt in over het marktplein, 't welk grimmelde van Volk dat hun nafschreeude, Toovenaars Toovenaars, tot het huis van den *Gouverneur* dier plaats; voor wien zy haast hun onschult deden blyken, en zien dat het bygeloof de gront tot dusdanigen oproer geleit had; Waar op zy werden vry verklaart, en de oproerigen gestilt, dog niet zoo of hun wierd (wanneer zy den volgenden dag met een *post Chaise* uit hun Herberg vertrokken) van velen Toovenaars, Toovenaars, nageroepen.

Hier aan volgt de brave pourtret en gezelschapschilder PIETER VAN ANRAAT. Deze was een Nederlander van geboorte, maar van wat Stadt weet ik niet, nog ook in wat Jaar hy geboren is. Hy was een potzige knaap, en beminde inzonderheit de Rymoeffening van Jan vander Veen, om welke reden hy veel omgang met hem hielt, gelyk hy ook (om den bant van vrientschap des te rasser te vinden) naderhant des zelfs Dochter getrouwt heeft, met welke hy, nevens verscheiden Kinderen in 't Jaar 1672 tot Amsterdam kwam wonen, daar hy de Regenten van 't Huiszittenhuis op de Breestraat in een stuk geschildert heeft, 't geen byzonder wòrt geprezen, maar waar hy 't sedert vervaren is weet ik niet.

DE BAKKER ('t is onbedenkelyk dat des mans Konstwerken niet bekend zyn, of hy moet zig buitens lants onthouden hebben om dat hy in zyn Vaderlant geen begunstigers vont) is een groot meester geweest: van dezen heb ik een Konststuk gezien, verbeeldende het laatste Oordeel daar veele naakte Vrouwen en Mannen beelden in kwamen, de voorste een en een hal-

halve span groot, waren zoo Konstig geteekent en kragtig geschildert als KORN. KORNELISZ VAN HAERLEM ooit gemaakt heeft, en die kleinder waren hoefden voor ROTTENHAMER in konst niet te wyken.

My is ook in handen gekomen een stukje van V. GEEL, waar in verbeeld was een minne met een kintje op den schoot, waar nevens aan front de Moeder met een rood fulp jakje met wit bont geestig om 't lyf gellingert, en een geel zatyn rokje dun geschildert en natuurlyk geplooit, speellende met het kintje, even als wilde zy het door een kol suiker aflokken van de minne. Of deze een leerling van METZU geweest zal hebben, weet ik niet maar het was zoo konstig naar die wyze geschildert dat men het voor penceelwerk van METZU zoudè hebben aangezien. Meer is my van hem niet voor gekomen, en niemand van alle, welke ik naar hem gevraagd heb, kennenden Man noch zyn konst, 't geen my doet besluiten dat dikwils brave geesten door gebrek van gunstelingen in den dop smoren; waar om meergemelde Spaansche Schryver niet buiten reden zegt: *Luiden van uitstekende verdiensten hebben niet altyd den tyd tot hun voordeel gehad. De zaken der waerelt hebben hare getyden, en 't geen allermeeft uitstekent is, is nog daar en boven onderworpen aan de wisselvalligheden, en veranderlykheit van 't Geluk.*

Opsnyers en zwetzers hebben zig al dikwils voor anderen in de gunst der menschen weten in te dringen, en schoonprateryl anderen zuchten, *weten hun buikkelder, als Pater Abraham zeit, zoodanig op te vullen, dat men den selven wel met stutten diende te schoren.*

J. WEYERMAN gebentnaamt *Compaviva*, was een knaap (gelyk het spreekwoordt zeyt) *van alle markten weergekomen*. Hy wist zig dan in de gunst van deze dan van genen te vlyen. Hy sprak zevenderhande talen, verstont zich op het bloem en fruitschilderen wonder wel, maar wist egter zyn tong beter dan zyn penceel te bestieren.

Sommige menschen seyt, Gratiään, worden geboren met een vermogen om met alles wat zij zeggen en doen, de gunst van een yder een te trekken, en hnn genegenheit in te nemen, zoo dat zy over de zelve heerschen.

Verscheyde agtereenvolgende Jaren heeft hy zig weten op te houden by VAN BEEKE, Schout te Bodegrave, die tot de oeffening der Konst geneigt zynde, die gelegentheit waarnam om van hem de behandeling van 't penceel en vermenging der verwen te leeren, gelyk men dan ook van hem zomwyle een fruitstukje, of doode Vogels hangende aan een spyker, of in een nisfing verbeeld ziet.

Zeker het onderwys, en schoon praten, heeft hem duur gestaan, aangezien hy hem langen tyd aankleefde, en 'er zoo gemakkelyk niet afkwam, als de Koning Dionyzius van zyn Zangmeester. Als deze klaagde dat hy geen vergelding voor zyn zingen ontfangen had, zei de Koning tot hem: *zyn wy niet zamen effen? gy hebt my vermaak aangedaan met zingen, en ik u met hoop te voeden.*

OUDENDYK en DROSSAART schilderden Lantschappen, en daar in verbeeld Hartenjachten en diergelyke Jachteryen. RUISCHER Noortsche gezichten: hier een lage valley,

ley, daar steile klippen, tusschen beide beplant met lynrechte mastboomen, en gesiert met huppelende steenbokjes by het ruisschen van een neerstortende waterbeek. **AKERBOOM** gesichten van Steedts Dorpen Buurten enz. Ik heb de Stadt Doornik in 't klein door hem verbeeld gezien, 't welk verwonderlyk uitvoerig geschildert was. **PIETER GYZEN** leerling van Jan Breugel kleene uitvoerig geschilderde Lantschapjes met beeltjes. 'k Heb ook gesichten van den Rynstroom, op de wyze van H. Sachtleven van hem gezien, die Konstig behandelt waren.

ROMBOUT VAN TROJEN schilderde velerhande vermakelyke Italiaansche Lantgezichten, en eygen verzonnen bouvallige Paleyzen, en geestige doorgezichten van onderaartsche spelonken schoon hy nooit Rome gezien had. Hy stierf tot Amsterdam daar hy altyt gewoont heeft in den Jare 1650.

D'eerstgemelde **EVERT OUDENDYK** van Haerlem had een zoon **ADRIAAN** genaamt die mee de konst oeffende; maar of hy niet vernuftig was, en egter daar voor aangezien wilde wezen, weet ik niet: maar my is verhaalt, dat hy het Lantschapschilderen van syn Vader geleert had, en dat hy de Beesjes om de selve aangenaam te maken, uyt de stukjes van Adriaan van den Velde, en de Beeltjes, of boertjes, bot uit Tafereeltjes van Tom. Wyk en anderen wist te rapen en daar mee zyn penceel werk op te sieren; waarom hy ook *Rapianus* in de wandeling genoemd werd.

Nog minpryslyk deed **VAN HARP**. Deze had een bevallig penceel, schilderde naakte beeltjes en kindertjes, ook Ceres, en Bachus feesten:

maar men vinter onder zyne werken die geheel naar prenten gevolgt zyn. Wierd zulks hem te-gengesproken, hy beriep zig op de spreuk van Horatius die zeit:

*De Schilder en Poëet ontfingen beide een maght
Van alles te bestaan, wat elk zig dienstig acht.*

Dit doet my denken aan den Bloemschilder SIMP, daar Lud. Smits, *in de voorreden van zyn Galery ofte proef van zyne Dichtoeffeningen*, dit volgende vaarsje op gemaakt heeft:

*BOLANUS zag dat SIMP, gemaakt had een copy
Na Segers schilderkonst. Ho! sprak hy, staat dat vry
An Schilders, waarom ook zoo wel niet aan Poëten?*

.....

Zeker deze Schilderbazen trokken de vryheit al wat ruim naar zig. Ja denk ook niet dat *van Mander* zulk doen den naam van welgestoofde rapen zou gegeven hebben, als blyken zal.

Het snoer der vryheit de Schilders van oude Tyden afvergunt, wort thans van velen zoo lang gerekt; en de spreuk van van Mander *Rapen zyn goed als zy wel gestooft zyn*, zoo uit haar rechte meening gewrongen, dat het wel dienstig zou zyn dat 'er een *Interpretatie*, of nader verklaring van wiert gegeber.

't Is heel wat anders dat een Schilder, Beelden uit Schilderyen, Teekeningen, en printen van andere Meesters geraapt, in zyn werk plaatst, en voor eygen vinding vent: Wat anders zig van den zwier der Beelden, Bekleedingen, en byvoegzelen van anderen te bedienen, zoo dat het

nie

niemant ziet of ontdekt. *Zulks is steelen, en elk het zyne laten houden.* Maar heele Beelden kenbaar uit ander Meesters te rapen, en die voor eygen uit te venten, zulks kan men den naam van wel gestoofde Rapen niet geven. Dat het zeggen van *van Mander* in zyn konstleffen Kap: 1 vers 46.

*Steelt armen, beenen, lyven, handen, voeten,
't Is hier niet verboden, die willen, moeten
Wel spelen Rapiamus perfoonage,
Wel gekookte Rapen is goe portage;*

Niet wil te kennen geven dat het een Schilder vry staat van deze een Beeld, van genen een been, of arm enz. te mogen stelen, en dus een zamenselzel van het by een geschraapte op te maken: maar in tegendeel dat het gestolen moet versmeed, verkneed, in het verstand als in een pot gestooft, en met de saus van 't vernuft toebereid, en opgedist worden, zal het smakelyk wezen, zulks word bestempelt door dit voorbeeld.

Den grooten *Mich. Angelo*, werd een Tafereel daar in elk deel en het geheel gedieft was, voor gestelt om zyn oordeel daar over te sryken. maar de Schilderbaas die roem verwachtte, werd dus afgezet: *Zoo ik yder Schilder het zyne wedergaf, zoo zou 'er niet dan een ledige paneel overig blyven*, waarom *Phil. Angels*, de fulke in zyn *Lof der Schilderkonst* vergelykt by de Raven van *Ezopus*, die zig had opgepronkt met de vederen van andere Vogelen, en dus uitgedoft in 't midden der zelve praalde, tot elk de zyne weder uitplukte, en hem om zyn geleende schoonheit bespote.

Zeker de Fabelen zyn niet buiten nutbaarheid bedacht, en strekken de menschelyke gebreken ten spiegel.

Velen zouden Fenixen in hun bedryf hebben geweest (zeit Gratiaan) indien anderen hun niet voorgaen hadden.

KAREL DE JARDYN gebynaamt *Bokkebaart*, was een groot Meester in zyn Konst, maar N. Berchem, by wien hy de Konst geleert heeft, was hem daar in voor uit. Andersins word 'er onder de Konstkenders getwift, welks penceelkonst meest te agten is.

Hy heeft alzins getoont dat hy een groot Meester in de Konst was; 't zy hy verbeeldde Osjes, Schaapjes, Geitjes en Roomsche Markten, of eenige potzige vertooning in 't byzonder, gelyk de Konstlievende Jan de Vogel Tomasz. tot Amsterdam, thans nog bezitter is van een puikstukje, verbeeldende een Kwakzalver, staande ondet een deel toekykers, in aardige gekskleederen en gemaskert te zwetzen. Dit stukje is konstig geteekent, geestig t'zamen gekoppelt en helder geschildert. Ik heb ook verscheiden verbeeldingen van Kristus aan 't kruis van hem gezien, die konstig geteekent, natuurlyk gekoleurt, kragtig geschildert zyn en waarin het bruin en licht byzonder tot welstant in acht was genomen.

De Schilders malen schaduwten, op dat zy, 't geene ze voornamentlyk verbeelden willen, met te sterker licht zouden doen afsteken; heeft de Professor Francius heel wel gezecht; want een Konstschilder doet hier door zyn vernuft blyken.

Onder alle zyne konstige penceelwerken word geroemt een kabinet stuk, verbeeldende de kruif-

nge van Kristus, met het aankleven van dien. Jaar verdiensten is dit door den Prins der Nederuitze Dichteren geprezen, en in vollen zwier, oor konstkundige uitdrukkingen beschreven, in it volgende puikdicht, aldus:

Dus lang heb ik geloofd, naar 't woort van 's Hemels tolken,

Dat Kristus was gekruist; nu is 't geloof gedaan.

Ik zie den Heilant zelf, door 't woën der Joodsche volken,

O wreed en noodig kwaadt! aan 't heiloos kruis- hout slaan.

T'gelooven, die staat vast, moet voor het weeten wyken.

Het brein wort min verlicht door d'ooren dan door 't oog,

De waarheit krygt haar kracht door levendige blyken.

Dit is Kalvariën. O schrikkelyk vertoog!

De Zoon van Godt is hier by Moorders opgehangen.

De boosheit weegt de Deugt en Ondeugt met een wicht.

Nog doet de zondt de Ziel naar Kristus dood verlangen.

Ik zie de zaligheid in 't heilig aangezicht.

De liefde tot den Mensch doet hem in lyden blaken.

Wie heil by and'ren zoekt heeft een vervloekten waan.

Hier komt men hem, ô schrik! met bitt're gal genaken.

De Tempelyver vrees geen gruw'len te bestaan.

De vrees voor amptverlies durft zig met bloedt besmetten.

Staa booswicht, die den mond van Kristus laagen leit.

't Onveinsde kwaadt is voor geen wakker oogt' ontzetten.

De Lucht, ó wonderdaadt! wort met een wolk bespreit.

De Zon bezwymt van angst, nu dat de Zon der zielen
Die haar met glans versiert, afgrys'lyk wort bescreên.

Ik zie een zwerm van Beuls om 't bloedig Kruis heerkrielen.

Hier werpt men, om zyn kleedt te winnen, met de steen:

Maar die zyn kleed'ren windt, zal't eeuwig heil verliezen.

Gins heft Joannes zyn gezicht en hart om hoog.

Maria schynt het bloedt in d'ad'ren te bevroezen.

De doodtsmart van haar Zoon benevelt haar heeroog.

Wie dat zyn zaadt verliest, verliest een Deel van 't leeven.

De waare Heilant sterft: ik zie niet dat hy rept.

Die and'ren geeft gafschynt zyn geest nu zelf te geven.

Die alles scheidt wort door zyn schepsels handt ontsccheidt.

Ik mis, helaas! ik mis: ik zie slechts verfvortoogen

De wolk die 't licht bedekt, brengt my aan 't doolen; neen:

ZJERDYN heeft my, door konst van zyn penceel, bedroogen.

Maar deugdelyk bedrog heeft nimmer straf geleên.

Hier blaast hy leeven, door zyn geest, in doode verven.

Myn ziel heeft lust om staág in deze Kerk te gaan.

Hier preektmen, door 't penceel, hoe Kristus voor zyn sterven,

Zyn Vader bidt, dat hy, die hem naar 't leeven staan,

Van hunne schuldt ontslaa. Zoo leert hy 't kwaad vergeven.

*De preekstoel van 't Penceel heeft dikwils deugt bedre-
ven.*

Dit Konststuk heeft vele jaren geweest, en is
och onder het geslacht van den Heere Kromhout
Amsterdam.

Hy schilderde by wylen ook een pourtret, als
an dit volgende vaars van den Dichter Jan Vos
p zyn afbeeldsel gemaakt, te zien is:

*De Dapperheit zoekt roem door 't scherpe staal te haa-
len.*

*De Dichter weet het graf t' ontworst'len door zyn
schacht.*

Elk poogt het woeden van de doodschicht te bepaalen.

Wie lang wil leeven eist of schrandereheit, of kracht.

'k zoek geen eeuwigheit door vorstelyke tooneelen;

Nog staatcywagens; nog door zegeboogen; neen:

*LJERDYN beschermt my voor de Doodt door zyn pen-
ceelen.*

De kunsten van Apel verduuren marmersteen.

*Natuur heeft my geschept: maar zwakker dan zyn
verven.*

*Wie door de maalkunst leeft, behoedt zy ook voor ster-
ven.*

Hy was naar het ons toeschynt een losse bol.
De Heer Joan Renst, zyn goede kennis, na-
bour en Huisheer was voornemens een rys te doen
naar Italie, vooral om Rome te zien, en
KAREL zou hem (was het voorgeven) verzellen
tot Tessel, daar het Zeeschip, zeilree om naar Li-
vorne te stevenen op anker lag; men zegt dat hy,
op zyn muilen was als hy mee ging. Maar KA-
REL schreef den volgenden dag om verschooning
van

van linnen aan zyn Vrouw en voer mee. Hi woonde toen (gelyk ik al eenigzints te kennen gegeven heb) t'Amsterdam op de Heere-graft by de Spiegelstraat, had een oude Vrouw met welke hy voorhenen te *Lions* getrouwt was, die veel geld by eengeschraapt had, met het houden van een Gaarkeuken, en t'Herbergen van Vremdelingen, by welke hy ook langen tyd had t'huis gelegen; en men zegt dat zy hem voor betaling van zyn schult had aangenomen.

Te Rome gekomen liet Renst hem daaren vervorderde zyn reis door de Italiaanse Steden; tot hy alles bezigtigt hebbende weder te Rome kwam, en aan hem vraagde of hy nu weer mee wilde naar 't Vaderlant. Maar wat haalt had hy: *ik blyf* (antwoordde hy) *daar ik ben; want ik ben daar ik wezen wilde*, en liet het gezelschap vertrekken, met een mondelinge boodschap aan zyn oude Vrou dat hy volgen zoude, die hem te vergeefs wachtte; want hy stierf (of zyn voornemen eindelyk was naar huis te vertrekken weet ik niet) te Venetie, in dien tyd als Gabriel vander Leeu, anders de *Lione*, daar was, die hem heeft helpen ter aarde dragen, in Slachtmaant 1678. Zoo ook Johannis Glouber, welke my ook verhaalt heeft, dat KAREL te Venetien by een Hollands Koopman schilderde, ziek wierd, doch na korten tyd weder herstelt, eindelyk door zyn maag t'overladen met te veel spys, weer instortte en stierf. Hy wierd (schoon Gereformeerd) op de Roomsche wyze begraven, in een Kapusyne gewaad. 'T is opmerkelyk dat 'er op eenen tyd drie groote Meesters in de Konst zyn geweest, die Karel gedoopt waren, als Karlo Marat te Ro-

come, Karel Lot te Venetien, en onze Karel de Jardyn van Amsterdam.

Zyn Beeltenis staat in de Plaat B met een hoed op 't hoofd.

U volgen DROST, VAN TERLEE en POORTER. Deze schilderden Historien. Van den eersten die een leerling van Rembrant was, heb ik een Johannes Predicatie gezien, die braaf geschildert en geteekent was. Hy heeft lang te Rome gewoest daar hy omgang hielt met *Karel Lot*, en Joa van der Meer, waar van wy een opmerkelyke Historie verhaalt hebben, in de levensbeschryving van J. D. de Heem.

Van de tweede de schaking van Europa met hare by-, en omzwevende Maagden. En van de derde de verbeelding der Koningin van *Chebanz*. Dog hy beholp zig wel meest met stillen te schilderen.

Hier aan volgt JAKOB GELLIG een Uitrechtsint, getrouwt met de Dochter van Adam Wilverts. Hy was eerst een Koopman, maar begaf zig naderhand tot het schilderen van allerhanden Visch, zonderheit Rivier-visch, die men t'Utrecht heeft, dien hy al heel natuurlyk en geestig vist te schilderen. Hy was potzig in zyn omgang, doch dit bracht hem wynig voordeel aan. Als nu de Franssen in 't jaar 1672 Utrecht in besetting hadden, kon hy weinig van zyn schilderen aan den man krygen: en dit was alleen (als het spreekwoort zegt) zyn Paard en Ploeg. Dus ondernam hy het portretschilderen. Maar alzoo niemand de eerste wilde wezen fleurde dit zoo wat er hy werk daar mee kreeg.

Eindelyk kreeg hy een Vrouw te schilderen, dog die zei, (na dat het stuk af gemaakt was) dat het
haar

haar niet geleek, maar dat het haar Nicht zoo volkomen geleek, dat het haar (al hadze daar zelf voor gezeeten) niet beter zou hebben kunnen gelyken. Wel! zeide Gellig daar op; *is dat niet goed? hou het voor uw Nichts portret. 'T is my evenveel op wat naam dat het betaalt word, als ik maar gelt kryg.*

't ging dan met hem als Jan Vos, zeit van *Mathys de Schilder*, die niet wel deedgelyken.

Aan 't schild'ren schynt MATHYS een fyne Geus, zeit

TOON:

Want als hy schild'ren zal volgt hy de tiengeboon.

Vraagt gy hoe dat hy volgt om 't Wetboek wel te raaken?

Men ziet hem nooit door Verf gelykenissen maken.

GELIG was in 't eerst vry wat verwaant op zyn Konst, en had voor manier, anderen over begane mislagen te strepen, maar die hoogmoed daalde naderhand wel.

De verwaande (zeit Gratiaan) trachten zig te verheffen tot boven de hoornen van de Maan: maar de zelve zyn gevaarlyker dan die van een Stier; want die buiten zyn middelpunt helt, is wel haast gedrongen te vallen, en een ander ten spot.

Jan Vos zeit geestig in zyn puntdichten van verwaanden *Flip*:

FLIP heeft een gaaf (zeit hy) verkregen van hier boven;

Maar 't Volk heeft weêr een gaaf van FLIP niet te gelooven.

Ook komt SPALTHOF onder de rey der genen wier geboortetyd ik niet heb kunnen opspeuen. Deze schilderde Historien en Beesten, maar wel meest Italiaansche Groenmarkten. Hy heeft driemaal op zyn voeten naar Rome gewandelt. En BROERS schilderde Brabantse Boeremarkten. Deze was beter als de voorgemelde in de Konst bedreven. Ik heb een redelyk groot stuk van hem gezien, vol gewoel van Beeltjes, die heel natuurlyk naar der Boeren aard geschikt, en gepleed, ook geestig in groepen verdeelt, en luchtig en los gepenceelt waren: ook het agterwerk, en het geboomte zoodanig dat het een weinig uit de hant gezet, zig welstandig en in een goede houding vertoonde.

Hier aan volgt MARTINUS SAAGMOEN. Van dezen heb ik een groot stuk verbeeldende het laatste Oordeel gezien, waar in zig een vryna ontelbaar getal van beelden zoo groot als klein, ook jonge en volwasse Engelen deden zien. De meeste van die waren wel natuurlyk verbeeld; aangezien de zelve zoo bleek geschildert waren, dat het schimmen of geesten geleeten. Men zegt dat Jan Luiken in zyn jeugt by hem de Teeken- en Schilderkonst geleert heeft. Ik wil 't ook gelooven; aangezien men dikwerf ven dusdanige betrokken wezens in zyne Beeltes, en flechtharige Engelen, door zyn etsnaalt verbeeld ziet.

JOHANNES BUNS, word inde mengelrynen van P. Rixtel genoemd *de doorluchtige Portretschilder*. Maar my is van zyne konstige penceelwerken nooit iet voorgekomen. Des ik 'er ook niet van kan oordeelen.

'T schynt my toe dat hy ook een Beeldschilder ge-

geweest is, uit de vaarzen welke J. Blasius, en twee verscheiden Venus Beelden door hem geschildert, gemaakt heeft. In 't eerste doet hy de Zeegodin spreken:

*Wie seit, myn naakte lyf, door BUNS gemaakt,
schoonis,
Dus was ik; toen ik was by Paris en Adonis.*

en in 't tweede spreekt hy den maker dus aan:

*Hoe BUNS! al weer aan't Venus schild'ren?
Laat Venus niet uw hoofd verwild'ren.
Schoon Mars heeft Venus nooit bezint,
Het schynt dat gy vrou Venus mint.*

Dus vind ik ook *Sonnetten* op zynen tyd- en Konstgenoot N. SANDERS gemaakt, waar aan ik zien kan dat hy een poutretschilder geweest is, maar dit is 't ook al wat ik 'er van weet. Volg JAN ASSELYN, anders Krabbetje. Hy kreeg dezen bynaam in de Roomsche Bent, omdat hy een geschroevde hand, en gekromde vingers had, zoodanig dat hy ter naauwer nood zyn palet daar mee konde vast houden. Daar by was hy klein van persoon, waarom *Flor. le Comte* hem *petit Jean Hollandois*, noemt: doch hy was een groot meester in de Konst, als zyn pencee werken in Nederlant bekend klaar doen blyken. Hy is mee een van d'eerste geweest welke de zuivere en heldere wyze van Lantschapschilderen, al *Glands Lorain*, in Hollant bracht.

Hy trouwde omtrent den Jare 1645 te *Lion* met de Jongste Dochter van Houwaart Koorman van Antwerpen, en Nic. de Helt Stokad

10

9

8

7

me
br
A
fel
en
A
w
R
E
i

d
fel
Z
d
D
kw

N
m
the
ho
La
te
hy
mu
da
za
za
ble

za
t
flo

met de oudste, welke zy beide mede in Holland brachten. Dit heeft my A. Genoels, gebynaamt Archimedes, verhaalt uit de mont van de Konstschilder Laurens Frank, welke op dien tyd te Lions, en by gemelde Houward in huis woonden, met Arnoldus Quelinus, die 't konstig marmer beeldwerk gemaakt heeft, op het Amsterdamsche Raadhuis. Zyn Beeltenis gevolgt na 't geen door Rembrant geest in print uitgaat, kan men zien in de Plaat C 3.

Daar is ook noch een ander Konstschilder geweest, met de naam van *Petiet Joan de Hollandois*, in Vrankryk bekend. Deze schilderde Landchapjes met kleine beeltjes heel uitvoerig en net. Zyn bentnaam was *Ballon*. Wat dit in 't Nederduits te zeggen is, zullen wy elders verklaren. Deze was al overleden, als A. Genoels te Rome kwam in 't jaar 1651.

JAKOB RUISDAAL; een groot vriend van N. Berchem, was een Haarlemmer van geboorte, maar heeft de meeste van zyne levensjaren in Amsterdam doorgebracht. Zyn vader die een Ebbentrouwe Lyfsemaker was, had hem in zyn jeugt de Latynsche taal laten leeren, en verders in de wetenschap der Medicynen doen oeffenen, daar in hy zoo ver gekomen was, dat hy verscheiden *manuale operatiën* in Amsterdam, met veel roem gedaan heeft. Dog is tot Haarlem gestorven in 't jaar 1681. en begraven op den 16 van Slachtaant, als my aan een der begravenis briefjes geleken is.

Hy schilderden inlandsche en buitenlandsche landsgezigten, maar inzonderheit zulke, daar men water van d'een op de andere Rots, ziet neder vorten, eindelyk met geruis (waar op zyn naam

fchynt te zinspeelen) in en door de dalen, of laagstens zig verspreid : en wist de sprenkelingen, of het schuimende water door het geweldig geklets op de rotzen, zoo natuurlyk dun en klaardoorschynende te verbeelden, dat het niet anders dan natuurlyk water scheen te wezen. Dus heeft hy ook het zeewater weten te verbeelden, wanneer 't hem luste eene onstuime zee, die met geweld van ryzende golven, tegens klip en duin aanbruisd, op 't panceel te brengen. Zoo dat hy in die wyse van schilderen al van de beste is geweest. Egter heb ik niet konnen bemerken dat hy 't geluk tot zyn vriendin gehad heeft.

Hy bleef tot het einde van zyn leven ongetrouwt; men seit: om zoo veel meer dienst, aan zyn ouden vader te konnen doen.

Zyn Broeder Salomon Ruisdaal, voor hem al in 't jaar 1670 gestorven, was mede een braaflandschapschilder. Deze had boven dien een uitvinding om allerhande soort van mermer zoodanig na te bootzen, dat men niet anders geloofte zou hebben, dan dat het waarlyk marmersteen was. Ik heb twee rond gedraayde Bollen, konstig geadert, koud, hard, en zwaar als steen, dienende tot sierade op een Kabinet gezien. Deze stof kon hy terwyl ze week was, vormen en kneden na zyn welgevallen. Elk had agting voor zulk gepolyft steenwerk, tot dat het bekend wert of uitlekte dat het nagebootst was.

't Beurt dikwils dat de braafste Schilders de gelukkigste niet zyn, daar en tegen heeft de ondervindinge ons doen zien, dat anderen van min bekwaamheit groote winsten hebben gemaakt, om dat

dat zy hun penceel wisten te vlyen na de geaardheid of zinlykheit der menschen van die eeuw, waar in zy leefden. In myn jeugt gedenkt my, dat de geneigtheit der menschen inzonderheit op bloemen en fruit gezet was. Maar 't mocht yder niet gebeuren een Fruitstuk van *de Heem* tot huisraad te hebben, of een bloemstuk of stilleven van *van Aalst*, die toen vry wat geldig waren. Dit wert in agt genomen van LUDOWYK SMITS, anders *Harikamp*, die zig in den jaren 1675, toen omtrent de 40 jaren out, te Dordrecht had neêr gezet. Waar hy gebooren is, weet ik niet, maar zoo my bericht is, was zyn vader een krygs officier, en woonden in dien tyd te Swartewaal, boven Zutfen, in Overyssel.

Deze LUDEWYK SMITS te Dordrecht gekomen zynde, ging inwoonen by eene Joan Kools, Orgelift, wiens Vrouw handel dreef met Schilderyen. Het eerste konststuk dat hy daar maakte, was een Magdalena hare zonden beweene; het bywerk verbeelde een rots, welke hy met swart en wit geschildert, daar na met bruine scheidgeel, en spaans groen geschommelt had, dat het heel natuurlyk en kragtig zig vertoonde; en die zelve wyze van behandelinge hield hy ook omtrent zyne fruitstukjes; waar van hy 'er meenigte maakten, die willig aan de man raakten, of verkogt wierden, zulks hy een styve beurs daar mee overgaart zoude hebben, zoo zulken wyze van doen lang stant gehouden had: Maar zulks niet zynde, was dit van geen langen duur, wyl de gekleurde schilderyen weder in graauwe veranderde, en hy overzulks voor een bedrieger wert gehouden. Onze Amstelsroomschryver, zegt van den

bedrieglyken schyn, even als of hy hier het oog op had, aldus:

*De schyn, die met een volle kragt,
Is in de waereldt ingesloopen,
Daar elk zich aan vergaapt, en acht
Iets groots, iets wezentlyks te koopē;
De gansche waereldt is een schyn,
Zy doet te laat den menschen blyken,
Hoe veele dingen anders zyn,
Als zy te vooren wel gelyken.*

Wanneer het gebeurde dat hy hier over wert aangesproken, zoo gaf hy tot antwoord: *dat de kleuren zig noch langer hadden gehouden, dan het gelt dat hy daar voor genoten had; want dat het al eerder uit zyn zak was vervlogen.* Egter hield hy zich noch al een lange wyl te Dordrecht, en maakte de minnery by een Herbergierster, die hem met geld ondersteunde, tot dat zyne vrouw, hem op 't spoor gevolgt, te Dordrecht kwam vinden, waar door het zelve gestuit wert, en hy daar van daan raakte; zonder dat ik weet waar hy vervaren is.

Thans komt ten tooneel den braven MELCHIOR DE HONDEKOETER, geboren te Utrecht, in 't jaar 1636. Zyn overgrootvader (dus zeggē zyne Vrinden) was de rechte *Marquies van *Westerloo*. Deze om de geweldenary der Spaansche

* Een oude en voorname Heerlykheit met een groot Slot, gelegen in de Meyery van Ghelen, tusschen Herentals en Dieft, in Brabant: tot een Markgraatschap gemaakt van Filips de IV. Koning van Spanje, volgens de brief daar van gegeven tot Madrid in 't jaar 1626. ten gevalle van Philip, Baron van Merode. *Brab. Illust.*

sche *Inquisitie*, wyl hy de Gereformeerde Godsdienst toegedaan was, te ontwyken; verliet zyn staat, en vluchte met zyn huisgezin naar Holland, daar hy zig tot Amsterdam neerzette. Zyn zoon GILLIS DE HONDEKOETER, die in zyn jeugt, tot vermaak (gelyk dit toen in gebruik was) de schilderkonst geleert had, zette zig tot het schilderen van pourtretten, om gelt daar mee te winnen, alzooy zyn vader, en hy zig berooft vonden van hunne goederen; want wat moeiten zy naderhand aanwendde, om weder in 't bezit der zelve te komen, schoon zy overvloedige bewyzen daar toe hadden, heeft dit niet konnen helpen: maar in tegendeel werd den oude man, die oprecht en goet van geloof was (*de oprechte lieden*, zegt Gratiaan, *werden licht bedrogen*) schandig misleid en uitgestreken; want eenen Joan Verwers genaamt, een zeer snooden gaff, gaf voor hun dienst te willen en konnen doen, zoo zy hem de brieven en bewyzen ter hand stelden, en toevertroude, gelyk geschiedde, waar mee hy naar Brabant vertrok: maar als hem eenigen tyd geleden, en hy weder gekeert was, gevraagd wert: hoe het met die zaak stont, gaf den bedrieger tot antwoord, dat hem de Brieven door onvoorzichtigheit waren ahandig gemaakt, en betoonden hunnenthalve daar veel leedwezen over te hebben, dog dat hy daar veel gelt voor getrokken heeft, wert niet aangewyfelt; want hy die te voren niet veel schatten bezat, speelde naderhand de rol van een groot Heerschap.

GILLIS HONDEKOETER, de grootvader van onze MELCHIOR, begaf zich ook naderhand tot het Landschapschilderen, en bootsten daar in de handeling van R. Savry, en Dav. Vinkeboonsna. Hy was een schoon en welgemaakt man, en die

zig byzonder wel wift voor te doen, zelf toen hy al bejaard, weduenaar, en verscheiden huwbare dochters had, onder deze was Jofina, die Inaderhand troude met de konstschilder Jan Batist Weenix, en een zoon GYSBERT genaamt, de vader van onze MELCHIOR, die ook een braaf schilder wert.

Hier moet ik een zeltzaam geval verhalen. GILLIS HONDEKOETER, als gezegt is, was een welgemaakt en welsprekent man. Deze zyn zoon GYSBERT, even te voren gemelt, verliefde op een Juffrouw tot Amsterdam, gaf dit aan zyn vader te kennen, met verzoek van dit de Juffrouw voor te dragen, en vrye toegang en verkeerung te verzoeken, om eindelyk tot een huwelyk te komen. De vader bewilligde dit, en ging ten eersten de Juffrouw, die geen ouders had, spreken, die hy zyne boodschap zoo smakelyk in voordeel van zynen zoon voorstelde, als hem immers doenlyk was: maar wat weg hy insloeg om haar die keur aangenaam te maken, en tot toestemming over te halen, 't was spit af; en zy verklaarde rond geen gevallen te hebben in zyn zoon, en overzulks alle aanhoudingen daar omtrent te vergeefs. Vervolgde voort: *Indien zoo een perzoon als gy bent my voor gedragen wiert, ik zou weten wat daar omtrent te doen.* Gillis Hondekoeter door dit zeggen wat verzet, seide: *Juffrouw het voorwerp dat ik u voordraag, komt met uw jeugt over een, en 't is voeglyker als een van die jaaren als ik ben,* en nam afscheit van haar: Doch dit voordeelig antwoord, zweefde hem altyd in de gedachten, tot dat de liefdedriit van zynen zoon, door de tyd, en de bespiegeling van een ander voorwerp verdweenen was, wanneer hy weder trouwens gezint, by gemelde Juffrouw ging, en bracht onder een zoete aanleiding te pas, *of zy*
noch

noch wel geheugen had, van 't geen zy voorheen had gezegt? zy zeide ja, en dat zy ook haar woort laar ontrent zou stant doen: waar op hy zig dan aan haar presenteerden, en 't wert een huwlyk. Doch zyn zoon trok met 'er woon na Uitrecht, waar hy geboren was in 't jaar 1613, niet wilstende het voorwerp van zyn eerste min voor oogen hebben.

Deze schilderde allerhande soort van levendig gevogelte, inzonderheit Hanen en Hennen. Was laar benevens een Godvruchtig en deugtzaam man en Armbezorger van de Gereformeerde Kerk, tot Jitrecht, dog stierf op zyn veertigste jaar 1653, soo dat onze MELCHIOR tot zyn zeventiende jaarig van zyn onderwys heeft kunnen bedienen.

Deze streefde zyn vader in de Konst voorby, welke hy geoeffent heeft tot zyn zestigste jaar, en eswegen veel roem behaalt door zyn penceel.

De brave Dichter Wilhem vander Hoeven, wat zig in zyne treurgedachten over het overlyen van hem op den 3den van Grasmaand 1695. us hooren:

O MELCHIOR, die uw penceel van zuivre vonken,
 Geboren uit myn oog zoo vieriglyk ontstak,
 Vaar meê gy alles wat zig onder 't starrendak
 Op vleugelen verbest, na 't leven wist te maalen,
 Ik zal uwe yver met myn lof voor 't laatst betaalen.
 Rocmde ooit Arabiër op zyn Kancelen nest,
 Vaar in de Phenix, als zyn leven loopt op 't lest,
 Gich zelf verbrand, en zag Vorst Claudius te Romem
 Die zonnevogel. 't word doorgaans voor ydle droomen
 En beuzelen, verdicht door 't geestig brein, geacht:
 Ik heb een Phenix aan den Amstel voortgebracht,
 Daar d'Ethiopische voor vlieden moet en zwichten,

Gelyk het zonnelycht verdooft alle andre lichten.
 Hoe schoon men hem verziert van vlerken, lyf en staart,
 Dees Phenix heeft 'er veele en schooner noch gebaart.
 Maar ach! dit helder licht is al te vroeg verdwenen,
 Het heeft veel jaren, maar noch veel te kort geschenen.

En wat lager worden zyne lievelingen dus aangefpoort:

*Bouw hem in d'open lucht een Graffstee, onder 't lommer
 Van Yke en Linde : op dat de vogels zonder kommer
 Die rustplaats naken, met een lieffelyk geluit,
 Zyn lof vereeuwigen, met zingen en gefluit: (ven,
 Maar 't is onnoodig; want zyn naam zal nimmer ster-
 Hy heeft die zelf al lang vereeuwigt, door zyn verven.*

Gelyk als men van den Konstschilder Otto Marceus zeit : *Dat hy slangen tot zyn gebruik opvoede, en de zelve gewenden in zoodanigen gedaanten stil te blyven leggen, tot hy zyn volkomen gebruik daar van gehad had : zoo word ook van HONDEKOETER vertelt, dat hy een Haan inzonderheit daar toe gewend had : Dat hy den zelve maar zette by zyn Ezel, en dan door zyn schilderstokje het hoofd opwaards, of neerwaards, het lyf lings of rechts gedraait, of met wapperende wicken, of als voortgaande schikte, die dan in zulken gedaante stokstil bleef staan, tot dat het opstaan van zyn meester te kenne gaf, dat hy voor dien tyd met dus te staan uitgediend had.*

Gio Baptista Weenings was de oom van onze HONDEKOETER van zyn moeders kant, welkers konstfakkel hem na zyn vaders dood ten leidstar verstrekt heeft, in welken tyd hy alle hoedanigheden bezat, die lof verdienen. Hy was beleeft,
 be-

bescheiden , een hater van losfebollen en kroeg-
gangers , yvrig en naarstig in het behartigen van
de konstoeffening , inzonderheit ook geneigt
tot kennis en wetenschappen , de Bybel en Gods-
dienst betreffende ; daar hy zoo ver in gevorderd
was , dat hy tot een proef daar van , voor zyne
bekende en vrinden , zig in de St. Jans Kerk , tot
Utrecht van den preekstoel liet hooren , die hy zulk
genoegen gaf , dat het in overweging genomen
wiert , of men hem in die oeffening , dan die der
Schilderkonst zoude opvoeren. Daarenboven was
hy van een Godsdienstigen aart , stortte dikwils
des avonds in zyn slaapvertrek gebeden , met zul-
ken ernst , zoo opgetogen , en vermengt met he-
melsche bespiegelingen , dat zyn oom en moei , by
welke hy toen woonden , en verder huisgezin (dus
heeft my de Konstschilder Jan Weenix , zyn neef,
met eigen mond verhaalt) dikwils in der stilte op
de trappen daar na stonden te luisteren. Ja men
houd het voor zeker , dat de veranderinge van zy-
ne levenswyze , uit de bedilagtigen aart van zyne
huisvrouw , en hare zusters , die by hem in huis
woonden , is veroorzaakt , en haar beginzel geno-
men heeft , uit dagelykze talmeryen ; want die
ook niet dulden (als knorrende) dat hy zyne goe-
de vrinden , eenig bewys van vrindschap aan zyn
huis deed ; hierom is het wel meer als eens ge-
beurt , dat hy de zelve buitens huis in een Herberg
onthaalden , en zyne vrou , op dat zy niet agter-
denkende zou wezen , van anderen daar by liet no-
digen , die dan voor die tyd wel te vreden was. En
hy had wyslyk gedaan , zoo hy altyd naar het voor-
beeld van Socrates , geduldig in zyn lot had ge-
weest , in plaats van zyn smart door wyn te ver-
dryven. Want deze gevraagt , hoe hy het stadig

bedillen van zyn wyf konde verdragen? gaf tot antwoord: *Kunt gy het gekakel van de boenderen wel beletten?* En aan een ander, die tot hem zeide: waarom hy het ongelyk van zyn wyfverdroeg? *Ik oefen myn gedult daar door binnens huis, op dat ik in diergelyken geval buitens huis my wyffelyk gedrage.* Maar, *het is eengroote zaak;* zeit een ander spreuk, *altyd meester van zig-zelven te wезen.* Vele hebben daar na getracht, doch de minste zyn tot die volmaaktheit gekomen, dat zy zig in alle voorvallen zoo gedragen, dat zy in die juist gepaste maat blyven. ONZE HONDEKOE-TER heeft zig daar ook dikwils in vergift, noch had inzonderheit tot zyn jaren gekomen, dat vermogen op zig zelf niet, 't geen de volmaaktheit bedingt, maar die zwakheit, dat wanneer hy in gezelschap kwam, of gelegenheit aantrof tot drinken, dat hy, zoo haast 'er een weinig wyn over zyn tong gevloeit was, hy dan de volgende roomers niet telde. Dus ging het met hem in dit opzicht, als het spreekwoordt zeit: *Als 'er een schaap over de brug is, zoo volgt de rest gemakkelijk van zelf.* Zoo dat het ook wel gebeurt is, als Cajus Cesar van Kato schryft. *Dat de gene welke Markus Kato des morgens vroeg van een gastmaal komende, dronkken ontmoette, zoo beschaamt wierden, als of Kato haer, en niet zylieden Kato hadden dronken gevonden.* Doch hy had (dit getuigt Willem van Royen, die de Konst by hem geleert heeft) des anderen daags, als hy des avonds te voren boven zyn pyl geraakte, of veel geld verdaan had, altyd groot leetwezen daar van: doch dit duurde maar zo lang als hy in huis en aan zyn konstoeffening bleef. Maar niet zo ras begaf hy zig weder by 't gezelschap, of dat berouw was met het

et drinken van 't eerste glas wyn al vergeten. Dit doet my denken aan de spreuk van Achilles Patius, die zegt : *Al is 't dat zig een mensch noch poernstig d'onthouding voorstelt, nochtans wort hy voor kwade voorbeelden lichtelyk tot navolgen verleid.* Maar buiten dit, om een einde te maken, was hy een fraai, goedaardig, vriendhouwend, verstandig man, en de Fenix in zyn konst.

Men ziet zyn beeltenis in de Plaat C 1. en die van zyn grootvader Gillis Hondekoeter in de plaat B. 2.

Dit jaar 1636 was ook in bloei de Konstschilder MATHYS HARINGS van Leeuwaarden. Deze schilderde zyne beeltenissen zacht en vloeiend, en wist de gelykenis der wezens wel te treffen. En naar hem volgt

JOHAN VAN NECK, geboren tot Naarden, waar zyn vader een Geneesmeester was. Hy geeft vander jeugt af aan, om de Konst te leeren vert bestelt by Jakob Bakker, wiens stoute penseelbehandeling en kragtige wyze van schilderen, hy wel afgezien, heeft weten na te bootzen, en zig eigen te maken. Behalven zyne gekleede historiestukken, heeft hy ook fraaje naakten, en balende Vroutjes geschildert.

Onder alle zyne Konststukken wort inzonderheit geroemt een Altaarstuk, verbeeldende Simeon die het kindeke Jesus omarmt in den Tempel, en is geplaatst in de Fransche Katholyke Kerk, op de Bloemmarkt, te Amsterdam. Daar benevens was hy een man die onberispelyk in zyn wandel was, en naarstig ter Kerk ging. Was ook byzonder vriendhouwende en zyn bywezen wel waard; om zyn zoete vertellingen, en was my toen deze ondernemingen in 't hooft gekomen, ik zou groote dienst daar in van hem gehad hebben, inzonderheit

heit toen hy bedlegerig was, en graag zag dat ik hem kwam bezoeken.

Hy was een groot vriend van den Konstschilder Diderik Freres, van welkers papierkonst en teekeningen hy voor een groot deel na zyn overlyden erfgenaam was; en stierf in het jaar 1714. oud 79 jaren, tot Amsterdam.

Hier nevens verschynt

JOHAN VISSCHER, niet om dat hy een Konstig Plaatetzer was, en veel beroemde Printen, na schilderyen en teekeningen van Philip Wouwerman en Nicolaas Berchem gemaakt, ten dienst van de printliedigen heeft in plaat gebracht: maar om dat zyn Konstlust hem in den ouderdom van 56 jaren dreef tot het penceel, en zig begaf onder opzicht van den Konstschilder Michiel Carrée (geneigt tot het verbeelden van Osjes, Koetjes, Schaapjes, enz.) de Schilderkonst te leeren, met wel zoo veel yver als men van ymant die in 't prilste van zyn lentejeugt is, zou wachten; want gemelde Carrée heeft my betuigt, dat hy hem dikwils 's morgens ten vyf uuren opklopten; en niet van zyn Ezel opstont, tot hem den avondfront het zien belette, en dan zyn lust, en yver tot de penceeloeffening noch onverzadigt bleef. Waar door hy ook in korten tyd zyn meesters handeling wist na te bootzen.

Hy was een Amsterdammer van geboorte, maar 't jaar van zyn geboorten (om hem behoorlyk te plaatzen) heb ik niet kunnen te weten komen, als uit zeker geval, ter tyd dat de Aardbeving in den jare 1692 op den 18 van Herffstmaand, naarmiddagsten drie uuren, geheel Nederland deed schudden. Nu was VISSCHER, als ik even gezegt heb 56 jaren oud als hy aan de penceelkonst kwam, en had niet lang 'er
aan

an geweest, wanneer zulks voorviel. Waar uit licht te rekenen is, dat hy, om en omtrent den ure 1636 moet geboren wezen.

Carée zat op de benedekamer, VISSCHER bo- en zyn hoofd yverig te schilderen, wanneer het en en ander huisraad dat op den zolder stont zig begon van d'een tot d'ander plaats te bewegen, en zoogroot gestommel te maaken, dat Caree met en luide stem riep, *Visscher! Visscher! wat maak- voor gestommel boven myn hoofd?* die tot ant- woord kreeg: *ik maak geen gestommel; maar de Bierstelling* (dit was een schraag op rollen) *volt, onder dat ymant die aanroerd, van d'een tot d'an- der kant over de zolder.*

Op deze passen wy de spreuk van Antisthenes *Is beter dat men tot het leeren spade komt, dan immermeer.*

ONZE JAN VISSER heeft twee Broeders ge- ad. KORNELIS en LOMBART, die ouder wa- en als hy, en byde groote Konstenaars in't plaat- pyden, waar van de laatste in Italië, daar hy ook gestorven is, verwonderlyke proeffstukken heeft oen zien, gelyk de eerste in Nederland, daar be- evens had KORNELIS een wyze van teekenen met wart kryt, naer 't leven, die onverbeterlyk is, odanig dat zoo ik een wyze van tekenen onder alle uitkeuren moest ten voorbeeld van de schilderjeugt, k zoude geen bekwamer kunnen bedenken, om de lakke dagingen, breede klare schaduwen, en rafte toetzen, met groot verstand en gemakkelyk behandeld, daar uit af te zien. Wel 't meeste ge- leelte van gemelde Teekenkonst beruist in 't Ka- binet van den Konstlievenden Heere Jero. Ton- neman, tot Amsterdam.

Volgt zyn Stadt en Konstgenoot **JAKOB VANDEN BOSCH**, geboren 1636. deze schilderde heel natuurlyk allerhande soort van smakelyk zomerooft, dat de snoepluftige doet watertanden Stierf 1676.

De Schilderkonst en Dichtkonst zyn twee gezusters, die zig gemeenlyk t'zamenvlyen, aangezien zy eenerley grondwetten en toelig hebben: de eene doet door de pen, de andere door 't penceel de gebeurde zaken, en die door de schimmel der outheit verduistert zyn ophelderen, en op nieuw te voorschyn komen, waarom het ook niet zelden gebeurt, dat die twee gaven van 't vernuft in een perzoon t'zamenloopen.

Octavio van Veen, van Mander, vander Verne, waren Schilders en Dichters; dus ook de Haarlemmer Kornelis Ketel, die vele fraaje zinnebeelden op tafereelen gemaakt heeft, die hy, door zyne Referynen deed spreken, en toonden in beide zyn vernuft. Kristoffel Pierfon was beter Schilder als Dichter. Over Samuel van Hoogstraten weet ik niet, of hy de Schilderkonst, of de Dichtkonst best verstond. Doch Kamphuuizen was beter Dichter als Schilder, en dus moeten wy ook van onze

HEYMEN DULLAART zeggen, die egter in de Schilderkonst (als my gebleken is) zo ver gevordert is geweest, dat ik reden vind om hem onder zyne brave tydgenooten, als Schilder te tooneel te voeren.

Hy is geboren te Rotterdam, op den 6 van Sprokkelmaand 1636. Zyn vader Kornelis Michielze Dullaart, was een Koornhandelaar, woonde op de Botersflood. De Heer Abram Dullaart in 't jaar 1628 Hooftschout der Stad Rotterdam was van zyn geslacht.

Hy was vander jeugd aan vlytig in 't oeffenen van talen en wetenschappen, wanneer ook de zucht tot de Schilderkonst, hem na een bekwaam meester tot zyn onderwyzer deed omzien. Dit was Rembrant van Ryn, by dewelke hy in korte jaren door zyn vernuft, zoo vervorderde, dat hy voorts zig naar 't leven wist te behelpen, houdende naderhand nog omgang, met de zelve en zyne brave Leerlingen, inzonderheit Filips de Koning die ook 't zyner gedachtenis zyn pourtret schilderde, waar van wy ons (wyl geen van later jaren voor handen was) bediend hebben. 't is te zien in de Plaat C 4.

Te Rotterdam zyn verscheiden pourtretten levensgroot kragtig geschildert thans nog van hem te zien, ook een keukenstuk, waar in komen twee beeldjes, het eene verbeeldende een vrouwe dat een kopere ketel schuurt, waar by komt een deel ander tin en koper huisraad, met meer ander keukengereedschap, dit is alles natuurlyk, kragtig, en met een goede houding geschildert. In 't jaar 1696 zyn tot Leyden verlicheiden van zyne penceelwerken, op het Boelhuis van Doctr. Douw (welke een zuster van hem, genaamt Agneta Dullaart, ten huisvrouw gehad heeft) verkocht; waar onder vyf stukken waren, welke andere vrinden graag tot zyner gedachtenis wilden hebben. Doch gemelde Doctör eiste daar voor 400 gulden, dog alzo zy by briefwisseling dien koop niet eens konden worden, nog op de verkoopdag tegenwoordig wezen, zyn de zelve verkocht, maar aan wie weet ik niet. De Konstschilder Velthuisen, van Gouda, die ten huisvrouw zyn Broeders dochter heeft, heeft my verhaalt, dat hy zyn meesters werk zoo eveneens met zyn penceel

ceel wist na te bootzen , dat de verbeelding van den krysgod Mars in 't blinkent harnas door hem geschildert , voor een echt stuk van Rembrant, tot Amsterdam, verkocht wert. Meer weten wy van zyne Schilderkonst aangaande niet te zeggen : maar wel dat hy daar benevens van alle kenners der Dichtkonst, voor een van de eerste puikdichters van Nederland gehouden wort.

Vorders was hy een man wiens vernuft zig tot bespiegeling van velerhande zaken zette , waar door vele zig van zyn oordeel en raad bedienden in duistere of verwarde zaken. In den jare 1672 wert hy aangezocht om in de Vroedschap toe Rotterdam te komen, maar hy wars van de driften dier tyd , heeft zulks geweigert , alleenlyk heeft hy vele jaren den kerkendienst der Fransche gemeenten te Rotterdam waargenomen, en was inzonderheit een beminnaar van de Zangkonst, daar toe hy een schoone voordeelige stem had, en dus somwyl zyn geest door zyne hemelsche gezangen verlustigde, tot dat hy door een kwynende ziekten afgemat, den geest gaf, op den 6den van Bloei maand 1684. Joachim Oudaan, die toen te Rotterdam onder al wat gedichten maakte de eerste plaats bezat, vereerde zyne gedachtenisse met een Lykgedicht, dat in yders handen is.

JOAN VANDER HEYDEN , die nu zyn beurt krygt , is geboren te Gorkom, in 't jaar 1637. Deze heeft de beginzelen van de Konst geleert by een Glaschryver, maar zyn vernuft, zucht en uitstekende vleit , hebben hem tot een groot meester gemaakt. Zyne genegenheit strekte tot het Schilderen van oude- en nieuwtijdze gebouwen, gezichten van oude Kasteelen ; Kerken, Tempels met de bystaande gebouwen, ook dorpsbuur-

uurten met hunne boomgaarden en dreven, ook Heerenhuizen, enz. zoo als dezelve zich in 't even vertoonen; want hy gewoon was, alles naar 't leven af te teekenen, om het naderhand op paneel te brengen, 't welk hy dan zoodanig uitvoerig bewerkte, dat zyns gelyk in uitvoerig schilleren, maar zelden gezien is: want hy schilderde der steentje in de gebouwen, zoo wel die op den voorgrond stonden, als die hy in afstand vertoonde, zelf zoo, datmen de kalk tusschen de groeven der zelve duidelyk kon zien; en wel zoo dat het geen hinder aan het werk deed, of eenige hardigheid veroorzaakte, wanneer men de stukken met een generaal oog in wat afstand beschoude. Daar by nam hy ook de vermindering der steenen, naar mate van de verkleining der gebouwen in agt. Waar omtrent men nu noch gelooft, dat hy een byzondere konstgreep, of middel heeft uitgevonden gehad, om dat het aan allen die het gebruik van 't penceel kennen, onmogelyk sehynt dat het op de gewone wyze van schilderen geschieden kan. Doch het zy daar mee zoo 't wil, 't is pryslyk en verwonderlyk.

Verscheiden afteekeningen heeft hy gemaakt van het Amsterdamsche Raadhuis, die hy naderhand heeft geschildert, sommige van het Water aan te zien, andere weêr van de Kalverstraat, te gelyk met de Waag, ende Nieuwe Kerk: voorts het gewoel der menschen op den Dam, zoo als die gewoonlyk t'zamen rotten, om handel te dryven. Doch laar toe heeft hy den dienst van *Adriaan van den Velde* gebruikt, gelyk ook in de meeste van zyne andere stukken tot den jare 1671 wanneer gemelde vanden Velde stierf. Doch 't was of 't wezen wilde; want hy den zelve na dien tyd

zoo veel niet noodig had: wyl zyne uitvindinge van de Slangbrandspuyten dienftig geoordeelt zynde, hy van dien tyd af in dienst van de Stad wierd aangenomen; 't geen hem egter zoo naauw niet bezet hield, of hy konde somwyle noch al een Konststukje tot zyn vermaak schilderen. Overzulks zyn zyne meeste en voorname werken gemaakt, tusschen de jaaren 1660 en 70. binnen welken tyd ook van hem geschildert zyn de Beurs van Amsterdam, en van Londen, met het *Monument*; als ook zeker gezicht te Keulen, genaamt de Berg Kalvaria, nevens het Klooster, en de daar bystaande gebouwen en huizen. Gelyk ook andere meer, te veel om te noemen.

Daar benevens heeft hy ook verscheyden stukken met stillstaande levens (gelyk men dat noemt) geschildert, onder andere een, (om zyne verwonderlyke uitvoerigheid aan te wyzen) waar in een opgeslagen Bybel lag, de groote als de palm van een hand; waar in egter 't schrift duidelyk kon gelezen worden.

Eyndelyk is hy (naar hy de Konstlievenden voldoeningen gegeven, en de Stadt veel dienst met de uitvindinge der Slangbrandspuiten, gedaan hadt, van zyn arbeid gaan rusten, op den 28 van Herffstmaand 1712, in den ouderdom van 75 jaren.

De milde Natuur, dit jaar de Konst gunstig heeft te Frankfort doen ontspruiten den Konstigen Bloemschilder

ABRAHAM MINJON, die in zyn jeugt de Konst geleert heeft by *Jakob Murel*, Bloemschilder, te Frankfort, die hem van zyn 7de jaar af had in zyn huis genomen, daar hy bleef, zoo om de Konst te oeffenen, als tot andere bezigheden

le hand te leenen, tweemaal zeven jaaren, te weten, tot zyn vierentwintigste jaar; wanneer hy met genielden *Murel* naar Holland, om Konsthandel te dryven, reisde, die hem om de geneigtheit, en iefde; die hy tot den jongen had, bestelde by den beruchten *Joan de Heem*, te Utrecht. Zyn vader had te Frankfort een braaf Koopman geweest, maar de fortuin had hem den rug toegekeert, zo dat zyn moeder weduw zynde, gedrongen was te **Wedz'ar** (daar het goedkoop te leven was) te gaan wonen; daar onze MINJON haar onderstant deed. Hy was inzonderheit naarstig, en gedroeg zig als een Man betaamt. Hy liet twee Dochters na wanneer hy stierf, 1679. Zyne Konstaferecten met allerhande Bloemen en Fruit naar 't leven afgemaalt, waren by zyn leven, en noch meer na zyn dood by alle Konstlievenden in groote achting, en zouden meer en meer in prys gesteigert hebben, zoo niet het overheerlyk konstpenceel van Juffr. R. Ruisch en J. van Huisum de natuur veel nader gekomen, en dusdanige voorwerpen meer luister had byget.

Nu volgt zyn tyd en Konstgenoot ISAK DUCART geboren tot Amsterdam. Dees gebruikte zyn Konstpenceel meest tot het schilderen van allerhande Bloemen met hun loof, op Satyn, doch zoo natuurlyk dat het levendige Bloemen schenen te wezen, immers berer dan ooit voorheen op die wyze gedaan was. Hy had lang in Engelant verkeert, van waar hy de Konst mee bracht in Hollant; nevens een Vrouw die hy daar getrouwt had, die ook de Konst verstant, en hem hielp het Satyn met Bloemen beschilderen. Die hen kwamen bezoeken, vonden

hun beide in 't gemeen met een pypje in den mond voor hun Ezel, smookende.

Die my dit verhaalt heeft, voegde daar by; dat het in 't huis 'er zoo morzig uitzag, dat Kat en Hond alzins vulnis vonden om met hun drekje te mesten. De Vrouw was niet naauw ziende (trouwens al te groote puntigheid is geen heiligheit) en de Man was onverschillig in dié dingen.

'T geheurde dat een van hun Patroonen, na dat 'er acht dagen tusschen beide verlopen waren, hen kwam bezoeken, en het alles, zeer vermeerderd op de zelve plaats vonden. **DU CART** die wat potzig van aart was, bemerkende dat hy zulks van ter zyde met een viezen bek beschoude, ten voelende dat hy door hem in 't een of ander bedilt was, daar op hy gezwegen had, nam een dubbelen slag daar toe waar. Hy tradt, wanneer de zelve op stond om uit te gaan, hem voor, zeggende: *'T zyn kleinigheden daar men licht over heen stappen kan,* en wees hem den wech.

De Waerelt bestaat in een gestadige veranderinge, en de Menschen, die een deel der zelve zyn, worden in die beweging dan hoog dan laag mede omgevoert.

JUSTUS VAN PEE, geboren te Brussel, was geheimfchryver van de Hartogin van *Parma*. Zyn Zoon **EMANUEL**, dien wel de Tytel van Edel, maar geen groote schatten waren nagebleven, werd tot de Schilderkonst opgevoed, doch byzonder byziende zynde, strekte dit hem tot hindernis in den voortgang der Konst: dog is te verwonderen dat hy in den donker een Brief, hoe klein geschreven lezen konde, daar hy dikwils in gezelschap

schap zynde, proeve van deed zien. Ja het is dikwerf gebeurt, dat zulke die 't niet wilden gelooven een wedding daar om aanrechten; en hem (de lichten van de Kamer uitgeblazen zynde) een brief in de vuist staken, die hy zoo wel, als anderen op klaren dag, wist te lezen. Hy vertrok met 'er woon naar Amsterdam, daar hy winkel van Schilderyen opzette, tot welke soort van winkel schilderyen, anders dozynwerk te maken hy zyn Zoon JAN (die inzonderheit het voorwerp van onze pen is) van jongs af hield, tot dat hem door den Konstlievenden Jan Beuns dit wierd afgeraden en hy aangemoedigt om op een andere wys zich te oeffenen.

Hy was inzonderheit potzig in alle zyne bedryven, 't geen aan dit eene staal genoegzaam te bespeuren is: Wanneer onze VAN PEE getrouwt was en kinderen had, werd hy belust om Antwerpen, de kweekschool van zoo vele brave Konstenaren, en hunne Konstwerken te zien. Dikwils klampte hy zyne Huisvrouw daar om met Fluwele woortjes aan boort; maar dit was (als het spreekwoort zeit) voor een doofmans deur geklopt, en nimmer wilde zy daar toe bewilligen. Hy opgezet door *de Nys* leerling van *E. van Aalst*, die mede derwaards heen wilde, besloot stil, ongevraagd ongeweigert, daar na toe te gaan, en zyn geneigtheit te voldoen, met voornemen egter, van maar drie of vier weken uit te blyven. Doch hier toe werd gelt vereischt en verschooning van linnen, waar toe hem de gelegenheit niet gunstig was, als op zekeren tydt, wanneer hy geneigt was tot het eten van Both, en zyn Vrouw hem den sleutel van de kas gaf, om gelt daar toe te krygen. Toen stak hy tien ducaton, twee hemden, en eenige

dassen by zich, en daar mede ten huis uitgaande, zeide hy dat hy naar de Vismarkt zoude gaan, en zyn Vrou vast het water in den ketel over 't vuur zou hangen, en maken dat het kookte, tegens dat hy met den Visch t'huis zoude komen. Straks ging hy naar zyn makker, dien hy gereed vond om met hem de reis naar Antwerpen te ondernemen.

Zy tegen met hun beide voort, wanneer onze VAN PEE gevallen een van zyne goede bekenden ontmoette, den welken hy verzocht den sleutel van de kas, door haastigheid verzuimt t'huis te laten, by zyn Vrou te brengen, en vorders te zeggen: dat hem een Heer ontmoet was, die hem mede genomen had naar Haarlem, om hem eenig schilderwerk aan te besteden, en dat hy dien nacht zou moeten uithlyven. Van Haarlem voeren zy op Leyden en voort op Rotterdam, daar zy gelegenheit vonden om naar Antwerpen te schepen. Doch eer hy t' scheep ging schreef hy een brief aan zyn Vrou van dusdanigen inhoud: dat die Heer het werk, dat hy voor hem schilderen zoude, wilde op de wyze van P. P. Rubbens gemaakt hebben, en hem uit dien hoofde verzocht had met hem naar Antwerpen te varen: dat zy niet ongerust moest wezen, dat hy zoo spoedig weerkomen zoude als 't hem doenlyk was. Dit voorgeven was by zyn Vrou (aangezien hy zoo dikwils daar na toe gewilt had) verdacht, in welk gevoelen zy te meer verzekert werd, wanneer zy in de kas kwam, en 't gelt merkelyk gemindert vont, ook hemden vermist, en dus vast by zich selven besloot dat zulks met voordacht aangeleid was.

Onderweeg op de reis waren zy lustig en vrolyk. Tot Antwerpen gekomen ging hy 't eerste
om

om de klucht naar de Vismarkt, en vraagde naa Both, dien men hem voorts beschikte. Doch by den uitslag (wanneer hy aan de Vischverkoopster vraagde hoe lang de zelve wel levendig konde gehouden worden, en of de zelve wel tot Amsterdam gezonden kon worden aan zyn Vrouw, die vast het water daar toe over gehangen had) bleek licht dat zulks maar enkele spotterny was, zoo dat de Vischwyven daar om wel hartelyk lachten, en elkander toeriepen: *Ziet hier een zotten Hollander, die hier een zoó Both koopen wil om tot Amsterdam te zenden.*

Deze reisbroeders gingen dan dagelyks in de Kerken en Kloosters om de beruchte penceelkonst van Rubbens, van van Dyk, Jordaans en anderen te beschouwen, verzuimende ondertusschen ook niet, onderzoek te doen, en de proef te nemen van den besten drank, die in de Drinkwinkels te bekomen was, 't welk eindelyk hun gelt deed minderen. Naar Amsterdam om een Wissel te schryven schein hun wel 't gereedste middel; maar zy bedachten met een, dat zy daar niet breed by staan zouden, en dat het licht op een schraal reisgelt, en om de vrachten in 't wederkeeren naar huis daar mede te betalen, zoude uitdragen. Goede raad was dier. Zy hadden inmiddels gezien, dat die op de Vrydaagse Markt wat te koop bragt straks gereed gelt daar voor kreeg. Dus namen zy besluit van 't Penceel tot hun hulp te nemen, kochten verf, penceelen, en elk een doekje, en voor het klein overschot huurde VAN PEE een Beedelaar om voor hem te sitten, DE NYS ook eenige doode Vogeltjes op de Markt om die naar 't leven af te schilderen. Dit voorneemen ging met iever aan. VAN PEE kreeg zyn

stukje, 't welk een Petrus half lyfs verbeeldde, en d'ander een tafeltje met verscheiden vogeltjes dien zelve dach afgemaakt. Dit was op een Donderdach. Vrydaags daar by tyts mee op de Markt gekomen, kreeg VAN PEE 16 en DE NYS 18 gulden voor 't zyne. *Hier mede was* (gelyk men voor een spreekwoord heeft) *Leyden ontzet* en de ledige beurzen kregen weêr klank. Toen weer van voren af aan den luyaart gespeelt, en vermaak gezocht, tot hun de noodwendigheid prangde, weder een Borretje te maken, daar zy voor de tweedemaal weer zoo gelukkig afkwamen, *dat geen Zee* (als het spreekwoord zegt) *hun te hoog kon gaan*; in 't verteeren by 't geselschap, nu zy zoo gereed een Zilvermyn door 't Penceel ontdekt hadden.

In middels raakten zy by ieder bekend, waar door hun veel werk werd aanbestelt op goede winst. Zoo dat VAN PEE een brief aan zyn Vrouw deed afgaan, waar by bleek hoe wel het hem tot Antwerpen naar den vleesche ging, nevens een verzoek aan zyn Vrouw; datze maar spoedig met 'er woon van Amsterdam wilde opbreken, om naar Antwerpen te komen. Maar die had daar toe geen ooren; aangezien zy, buiten heur Man, van haren winkel met haar kinderen heel wel bestaan konde. Eindelyk na 't verloop van acht maanden, kwam hy weder tot Amsterdam. Strak ging hy naar de Vismarkt, kocht een zoô Both, liet die schoonmaken, en kwam daar mee aan de hand 't huis, zeggende tot zyn Huisvrouw, zoo als hy de deur in quam, *kookt het water al tot den Visch?* wat antwoord daar op kwam, mach de Lezer denken.

Hy maakte inzonderheit zyn werk van beroemde

de Italiaanſche en andere Konſtſtukken na te ſchilderen; welke hy zoo wonder evengelyk wiſt na te bootzen, datmen de zelve bezwaarlyk van den anderen konde onderkennen, en de Konſtverkoopers, voor welke hy veel ſchilderde, dikwils een Boefje daar mee geſpeelt hebben.

Hy heeft een Zoon naar gelaten, welke thans nog leeft, en zig mede tot de Penciloeffening begeben heeft, aan welchen genaamt *Theodorus van Peé* wy op 't jaar 1669 zullen gedenken.

De Beeltenis van Jan van Peé ſtaat in de Plaat C. 2.

Op 't einde van dit jaar 1638 den 11 van Slachtaant ſtierf de brave Konſtſchilder KORNELIS KORNELISZ. van Haarlem oud zynde 76 jaren, welkers levensbedryf, en voorname konſtwerken *K. v. Mander* beſchryft in zyn Boek op pag. 106. Waarom wy hem maar alleen op zyn iſterfjaar gedenken met dit Graſchrift:

*Hier leit KORNELIS, door een grafzerk overdekt,
Wiens Konſtwerk aan elk een ten wonder ſtrekt,
Dies leeft zyn roem ſchoon 't lichaam ruſt in 't duifter.
Daalt hy, zyryft, en blooſt met ſchooner luifter.*

De gryze bevinding heeft ons doen zien, dat de genen die de ſchikgodes wilde dat boven anderen in konſtgeleertheit en macht zouden uitſteken, preuve daar van hebben doen doorſtralen in hunne Lentejeugt, 't welk de Fabeldichters door het voorbeeld van Herkules, die een Slang welke hem bekroop, toen hy noch in de wieg lag, de keel toewrong, hebben willen aanduiden. Wy behoeven door akelige omwegen geen voorbeelden uit de oudtheit op te ſporen, het tegenwoordige voorwerp onzer beſpiegeling zal zulks beveſtigen.

ADRIAAN VANDEN VELDE geboren tot Amsterdam in den Jare 1639. vond zig van der jeugt af aan door een overgeerfde natuurdrift tot de Teeken- en Schilderkonst gedreven, en noch in 't Kinderschool zynde, wist zig steelswys van zyn Broeder Willems teekenpennen penceelen en verwen te bedienen, beteekende en bekladde met verf al wat hy vinden konde, tot de bedplank van zyn slaapstee, waar op hy (toen hy noch in 't lang pak liep) een Melkboertje met koleuren geschilderd had, zoo verwonderlyk naar die Jaren, en buiten onderwys, dat het noch lang na dien tyd daarom bewaard wierd. Dit heeft my zyn Dochter de Huisvrouw van den Makelaar *Sodynt* t' Amsterdam zelf verhaalt. Het een en ander van deze Lentevruchten deden genoegzaam zien dat hy tot een Schilder geboren was; waarom zyn Vader hem ook in die geneigtheit niet wilde stuiten. Maar alzoohy zig niet geneigt vond het Konstspoor van zyn Vader of Broeder, te weten het Scheepschilderen in te slaan, vond men goed hem te bestellen by *Jan Wynants*. En het is opmerkelyk; dat wanneer aan *Wynants* vertoont wierd 't geen hy by zig zelve al geteekent en geschilderd had, deszelfs Vrouw dit mee beziende, tot haar Man, hem kloppende op zyn schouder zeide: *Wynants uw Meester is geboren*, gelyk ook de tyd deze voorzegging bewaarheit heeft.

Hy oeffende zig eenige Jaren by den zelve in de Konst, na welken tyt hy zig yverig hield aan het teekenen en schilderen van Koetjes, Osjes, Schaapjes, en Lantschappen, torfchende dagelyks met zyn gereedschapjes naar buiten in 't velt, 't welk hy tot het einde van zyn leven eens ter weeke onderhouden heeft. De menigte zyner Konsttafe

afereelen, die de voornaamste Kabinetten der Konftminnaas in Nederland en elders versieren, toonen duidelyk genoeg dat hun maker een groot meester in de Konft was. Immers nu noch is 'er niemant opgestaan, die hem in lieffelykheid, helderheid, en aangename verkiezingen van dusdani-ge voorwerpen te boven gegaan is. En wat zyn penceel buiten het Koetjes, Osjes, Schaapjes en Lantschapschilderen vermocht, toonen de verscheiden Passyfstukken in de Roomsche Kerk tot Amsterdam in de Spinhuissteeg, en in de Kerk over de Appelmarkt, waar een afneming van 't Kruis half leven, groot te zien is. Hy was een Man die geregelt en geschikt leetde, en naarstig de Konft beyverde, en daar nevens ook byzonder vaardig was; want het anders onmogelyk was datmen zoo vele van zyne Konftwerken zien zouw, te meer noch daar hy zoo weinig Jaren levens bereikt heeft; want hy is begraven den 21 van Loumaand 1672, in den ouderdom van 33 Jaren, tot groot verlies der Konft in 't algemeen en verscheiden Konstoeffenaars in 't byzonder, wier werken hy door behulp van zyn konstpenceel grooten luister heeft by gezet, als aan de stukken van *J. vander Heiden*, *Fred. de Moucheron*, en anderen te zien is. Zyn Beeltenis vint men in de Plaat D. 1.

Onder zyne brave leerlingen, die hy door zyne Konstlessen geteelt, naagelaten heeft, verschynt DIRK VAN BERGEN. Deze schilderde Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beeltjes, en Lantschappen, gloeyend en helder gekoleurd als zyn meester, maar zoo uitvoerig niet, ook de Boomen en 't Lantschap wat zwaarmoediger getroft; maar buiten dat
heb

heb ik 'er Beesjes van gezien die fraay en natuurlijk geteekent waren.

Hy was een Haarlemmer, en heeft zig meest in die Stadt onthouden. Hy verplaatste zich naderhand wel naar Engeland, maar de fortuna was hem daar niet geheel gunstig. Dus kwam hy weder naar zyne geboortestad afzakken, daar hy redelyk wel voor zyn Konst betaalt wert. Hy was een wel gemaakt man, en van wezen een tweede Adonis, wel bespraakt, en altyd lustigen vrolyk, waar door hy by elk een bemint, en in alle gezelschappen welkom was. Hy zelf was daar toe geneigt, zoodat, als hy gelt ontfangen had van een stukje schildery, hy het zelve geruster harte, op eene reis konde verteren: zeggende, *men moet niet zorgen voor den Morgen*. Waarom ook zyne goede vrienden (wanneer hy gestorven was) genootdrukt waren, in alle Herbergen, daar hy gewoon was te verkeerren, opzamelingen van penningen te doen, om hem ter aarde te brengen.

GASPER (anders *Casparus*) **NETSCHER**, wiens waarde Beeltenis zig in de Plaat D. 2. doet zien, is geboren te Heydelbergh, in 't jaar 1639. Zyn vader *Johannes Netscher*, oorspronkelyk uit de Stadt **Stuetgaert** (van waar de zelve door de zware oorlogen en hongersnood, genootzaakt is geweest de vlucht te nemen tot Heydelbergh) was een Steene beeldthouder. hy troude met *Elizabet Vetter*, Dochter van een Borgermeester te Heydelbergh, tegens den zin van haar vaderen grootvader, waar door zy in ongunst van de zelve geraakte. De moeder, de vader gestorven zynde, belast met vier kinderen, dry zonen (waar van **CASPAR** de jongste was) en een dochter, wert daarenboven gedrongen door den overlast der krygslieden, nevens

ens meer anderen, Heydelberg in aller te yl verla-
en, en de vlucht te nemen tot een Landkasteel,
waar in zy door de vervolgers belegert werden.
Vel zeit het spreekwoord, *de ongelukken slachten
de Monniken* : zy gaan zelden alleen.

Wanneer zy nu deze Vesting op gena, of on-
gena, niet wilden opgeven, werd ze door de be-
geeraars zoo naau bezet, en besloten gehouden,
dat zy geen invoer van montkost daar binnen kon-
nen krygen, zulks dat zy daar door in den uiter-
sten hongersnood vervielen, ook twee van hunne
kinderen door gebrek van voedzel stierven; en met
den jongsten omtrent twee jaren oud, en het doch-
tertje, ontvluchtten zy (gelegenheit daar toe zien-
de) in den nacht.

In deze gesteltheit ontbrak hun alles, uitgezon-
dert de moed. Zy torsten het jongste op den arm
dat dochttertje kon naloopen, en begaven zich
zonder lang beraad op de reys, steunende op de
voorzorg van den Almachtigen, die altyd wedu-
wen en weezen ten hulpe verstrekt. Dus kwamen
zy tot Aarnhem, daar sommigen tot medelyden ver-
wekt, hun middelen aan de hand gaven, waar
door zy zich eerlyk konden generen.

Doctor Tullekens, een godsdienstig, deugt-
zaam en ryk man, nam CASPER, die een schoone
jonge was, en daar een groote geest in deurstraal-
de, naderhand tot zig, met voornemen van hem
de Latynsche taal te laten leeren, en tot Doctor
in de Medicynen op te kweken. Dit stuk ging
aan, en was van goed gevolg, tot dat hy kwam
in het derde school, wanneer de gelegenheit tot
de 'Teekenkonst in hem sterk doorbrak, en hy al het
papier dat hy konde bekomen, met mannetjes en
reesjes beschreef, tot zyn Themaas incluis, daar hy
dik-

dikwyls van zyn meester plakken om kreeg.

Gemelde Tulkens, ziende dat deze Konstdrift op geenderhande wyze was te stuiten, volgde die geneigtheit in hem op, en deed hem by den Konstschilder *Koster*, die allerhande doode vogelen, en wat meer tot een Keukenstuk behoort, schilderde, om in de Konst onderwezen te worden. Naderhand by *Gerard Terburgh*, Konstschilder en Borgermeester te Deventer, door toedoen van den Heer *Wynant Everwijn*, die een neef van *Terburg* was, daar hy alles naar 't leven leerde schilderen, en in korten tyd veer in de Konst vorderde. Inzonderheit had hy de handeling van het wit Satyn dun en helder te schilderen zyn meester afgezlen; 'r geen hy ook naderhand dikwils in zyn penneelwerk te pas bracht.

Eindelyk zoo veer gekomen, dat hy op eigen wicken (als men gemeenlyk zegt) konde dryven, begaf hy zig naar Holland, en schilderde in 't eerst voor de keelbeulen, Konstwinkeliers wil ik zeggen, die hem klein loon gaven voor zyn werk, als gewoon zynde 't zelve voor een geringen prys in te koopen, en tot eenhoogenprys weder uit te venten: welke onredelyke behandeling hem niet aantont, als een middel zynde om den geest en lust der Konstenaren uit te dooven, in steê van de zelve op te wakkeren. Dus nam hy voor (nu een en twintig jaren oud zynde) een reis naar Rome te doen, en ging de eerste gelegenthei de beste, op een schip dat naar *Bordeaux* bevragt was, mede hebbende een brief van *Doctor Tulkens*, aan zyn Neef *Neny*, koopman aldaar, om dus over Vrankryk zyn reis naar Italie voort te zeten. Daar gekomen, kreeg hy kennis aan eenen *Godyn*, een *Ma-*
thematicus

ematicus en Fonteinmaker van Luik, die naderhand in dienst van den Koning van Polen gestorven is. Deze had een dochter daar zyn oog op gel, met welke hy troude op den 25 van Slachtaand 1659, waar door zyn voorgenome reis naar Rome gestuit werd, en hy zig daar neer zette, met voornemen van aldaar te blyven wonen; maar ziende dat die, welke van den Gereformeerden godsdienst waren, van tyd tot tyd, meer gebruikt wierden, en beducht voor een algemeene vervolging, gelyk naderhand gebeurde, nam voor zyne gemoedswingelandy (nu hy noch maar een zoon had, en eer hy meer kinderen aanwon) t'ontluchten. Waarom hy toen naar Holland trok, en zig in den Haag neerzette, daar hy verscheidene uitstekende Konststukjes maakte: maar ziende dat zyn disch meer en meer in broodeetende lyfspruiten aangroeide, en het pourtretfchilderen het gerreedste middel was, om aan geld te geraken, als ook meerder voordeel aanbracht, ley hy daar op toe, en zyn toeleg gelukte: want hy in zyn tyd niet alleen een menigte pourtretten, maar ook de voornaamste luiden in den Haag en elders, daar hy meest alle de *Pottentaten*, die in den Haag, zwamen, schilderde, 't welk hem de beurs deed zwellen, en zyn roem aanwassen, zoo dat Karel de tweede, Koning van Engeland, die op zyn Konst belust was, door den *Ambassadeur Temple* hem verschydemalen liet verzoeken aan zyn hof te komen, 't welk hy beleest weigerde; zoo, om dat hy rust beminnde, geen zin in de hoverrad, als om dat hy schrikte tegen de ongemakken van de zee, want hy al van zyn twintig jaren af geplaagt was geweest met Graveel, en in zyn laatste jaren daar en boven noch deerlyk met het

Podagra of de Jicht, die hem niet zelden zyn rust stoorde : Egter heeft hy noch verscheiden pourtretten op zyn bed zittende geschildert, tot dat deze kwaal in zyn ingewanden geslagen, hem de dood aanbracht, op den 15 van Loumaand 1684.

Hy liet nevens zyn grooten roem, van wegen zyn schilderkonst, een weduw met negen kinderen na, van welke hem twee in de Konst na gestapt zyn, *Theodorus* en *Konstantyn*, aan welke op hun beurt gedacht zal worden.

Wat de waarde van zyn Konst aanbelangt, daar van behoeft niets gezeyt, aangezien de zelve thans gretig opgezocht, by de waardigste Nederland-sche penceelkonst, in de Kabinetten werd gehangen.

Vele hebben het zwaarste in de konst, namentlyk 't Historischilderen betracht, anderen zig met een gering deel der Kunst vergenoegt, en weer anderen door een middelweg, tusschen die twee uitersten zig een weg tot hun geluk gebaant. Onder deze tellen wy ABRAHAM GENOELS, gebentnaamt *Archimedes*, geboren binnen Antwerpen, 1640, die het Pourtret- en Landschap schilderen t'effens ten voorwerp zyner bespiegeling stelde.

Zyn eerste onderwyzer in de Teekenkonst was *Jaques Backereel*, van het geslacht der *Backereelen* aan welke wy, met het begin der sestiende Eeuw gedacht hebben, by welchen hy van zyn elfde tot zyn vyftiende jaar bleef, dagelyks zig vlytig oeffenende in de Konst. Toen bespeurende dat de Konst der *perspective* of Deurzichtkunde, noodwendig dient gcweten voor een Schilder, liet zig daar in onderwyzen door *Nic. Firelans* van 's Hartogenbosch.

en
ke
zu
na
Br
in
en
La
za
ro
Se
ro
ge
va
m
op
L
ich
M
re
re
loc
zie
ze
ak
to
ak
W
n
S
te

De Reislust becroop hem allengs meer en meer, en de zucht om vremde Landen te bezien, wakkerde op, tot dat hy 1659 in 't begin van 't jaar zyn reis (onder het geleide van *Georg. Remees* die van zyn Vader tot opzicht over hem gestelt was) aanging. Tot Amsterdam gekomen (alzoó door Brabant geen gelegenheit was, aangezien de Koning van Spanjen met Vrankryk in Oorlog was, en de Vyandlyke partyen zich alzins ten platten Lande verspreiden) zocht hy van daar te scheep naar Vrankryk te komen, dat hy zoo gereed niet vond, en overzulks tyd genoeghad om de Hollantsche Steden, en de fraje konstkabinetten te bezien, tot dat 'er eenige Schepen met koopmanschappen geladen, verzelt met eenige Schepen van Oorlog van Rotterdam 't zeil gingen, met de welke hy mede voer op *Diepe*. Van waar hy vorder reisde op Parys, daar hy welkom was by zyn Neef *Laurens Franek* van Antwerpen, een fraay schilder in 't klein. By dezen vond hy *Françiscus Millé* van Antwerpen, een jongeling maar 17 jaren oud, doch van een snedig begryp en groot vernuft, 't geen klaar bleek aan 't weinige dat hy toen noch geschildert had, zoo dat onze **GENOELS** ziende zyn yver en bekwaamheit hem de beginzelen der Doorzichtkunde leerde. **GENOELS** bleef aldaar eenigen tyd schilderen met *Millé*, die in korten tyd verwonderlyk in de Konst toenam, en met de Dochter van *L. Frank* zyn Nicht troude. Wat hy boven dien van hem getuigt zullen wy in des zelfs levensbeschryving gedenken.

'T leed niet lang of **GENOELS** kreeg gelegenheit aan de hand om eenige groote stukken te schilderen om te dienen tot patroonen voor *Monfr. Gi. de la Noire Tappeissier*. Dit waren

acht stukken met levensgrooten Kindertjes en Lantschappen voor den *Marquis de Louvois*, die toen eerst getrouwt was, en die voorts de rest van zyn Kamers liet beschilderen, en die aangenomen had *Monfr. Gilbers Seue*, een der twaalf *Professoren de l'Academie Royale de la Peinture & Sculpture*, in welk werk hy hem behulpig was.

Ondertusschen werd hem vergunt een plaats in 't Paleis van den grooten *Prioor* van Malta om twee van die gemelde groote stukken daar af te schilderen, daar hy veel bezoek van Liefhebbers kreeg, waar door dit werk traag voort ging, en noch te meer, om dat hy dagelyks ging naar de voorstad *St. Germain* ten huize van meergemelde *Seve* daar hy de vrye tafel had, en goed dachgelt toe, om Lantschappen te schilderen in stukken, voor de Princes van *Condé*. Van dien tyd af begon zyn Kar (als het spreekwoord zegt) op een maklyk zantpadt voort te rollen.

Hy liet in 't *Faubourg St. Germain* een kamer stofferen voor hem en voor zyn knecht, die een Edelman was, wiens Vader in een gevecht gebleven was, en kreeg daar eenige stukken te maken voor den *Ambassadeur* van Engellant: waar door de Hoofden van het schilders *Konvent* van de Voorstadt hem wilden dwingen aan het recht van hun konstgenootschap te voldoen. Waar over hy raadpleegde met meergemelden *Seue* die hem ried zich aan te geven aan de Koninklyke *Academie*, en te gaan naar de *Gobelins*, by den *Directeur* van die *Academie C. le Brun*, en aan de zelve iets van zyn penceelwerk te vertoon, gelyk hy deed. Dees vraagde straks of hy voor den Koning wilde schilderen, dat hy naar verdienste van zyn werk zou worden betaalt, en

een jaarlyks geschenk daar en boven genieten, 't^l welk voor hem geen brok was om te verpruilen; des beet hy straks toe. Hier op werd hy in de Koninklyke *Academie* ontfangen met de gewoone plechtigheden. Dus kwam hy te schilderen in de *Gobelyn*, doch bleef noch in 't *Fanburg* wonen, aangezien hy zyn woort had gegeven aan *Monfr. Noiret*, *Professor* van de Koninklyke *Academie* om twee stukken te schilderen tot het konstkabinet van den Hartog van Orleans, op een Kasteel gebout door Henrik den vierden, twee dagen reizens van Parys; in welken tusschentyd een Kamer voor hem te *Gobelins* verzorgt was, en werd hy van *le Brun* gestelt aan 't schilderen van de Lantschappen der beruchte stukken, verbeeldende de Historie van Alexander den Grooten, door *Gerard Oudran* konstig in koper gebracht, en onder de waardigste printkonst geschat.

Oudran ziende zyn geestige behandeling van boomen, maakte voor hem eenige platen ree, en spoorde hem aan tot het etzen. 26 zoo kleine als groote Lantschappen maakte hy in 't koper, waar van ik 'er 12 ken, (doch deze heeft hy te Rome geest) die los en geestig behandelt zyn: doch heeft *Boudewyn* twee van de grootste geest, een met de Pompoenen naar een schildery, en d'ander naar een teekening daar toe gemaakt. In dien tyd was *Job. v. Huchtenburg* de Bataljeschilder te Parys, daar hy kennis mee hielt.

Eenigen tyd hier na werd hy uit order van den Koning gezonden om een afteekening te maken van het Kasteel van *Marimont* by Brussel, om in een Tapyt geweven te worden, op welke reis gemelde *Huchtenburg* en *Boudewyns* hem verzelden tot Amiens; van daar op Ryssel, Doornik, Ber-

gen in Henegouwen en zoo op Marimont, alwaar hy het Kasteel teekende van drie gezichten, en kwam naar elf dagen te Antwerpen. Dit was in 't jaar 1669 of 70; en na dat hy zyne vrienden en konstgenooten bezocht had, vertrok hy weer na Parys, en schilderde het zelve, tot een patroon voor de Tapytwerkers. Maar het leed niet lang na dien tyd, of hy nam, door Reislust gespoort, afscheit van den Koning, en vertrok weder naar Antwerpen, van te voren afgesproken hebben de met den braven Konstschilder *Bartolet* om van daar naar Luik te vertrekken; doch zy misten malkander; want *Bartolet* al een dag te voren eer hy kwam, vertrokken was. Waar door de voortgang van de Roomse Reys geschorst bleet, tot den Herfst van 't jaar 1674. In dien tusschentyd maakte hy een groot kamerwerk om 'er Tapyten naar te weven voor den Grave de *Monterey*, toenmaals Gouverneur van de Spaanse Nederlanden, waar toe (op dat het spoedigen voortgang hebben zou) hy ook anderen aanstelde: als *Furni* met noch drie andere sieraad-schilders. *Babtist Menoié* stelde hy aan de Bloemen, den ouden *Boe* van Antwerpen aan de Vogelen, *Nicasius* van Antwerpen, aan d'andere Dieren, en *Boité* aan 't *Bas-relief* te schilderen. Hy maakte ook een stuk (t'zyner gedachtenis) voor de Konstkamer t'Antwerpen, en verscheiden pourtretten in Oly- en Waterverf, gelyk ook eenige kleine Lantschapjes.

De Roomse reis (voor gemelt) vastgesteld en rugtbaar geworden, maakte hy Reisgenootschap met den Heere *Marfelis Liberechts*, die noch eens te Rome geweest was, *Pieter Verbrugge* vermaard *Beeltsnyder*, *Fr. Moens* van *Midde*
de

elburg, en een Canonik van Lier. Hier by kwamen noch *Clovet*, plaatsnyder van Antwerpen. *Abraham van den Heuvel* Koopman van Napels, en *Soldanio* Koopman van Venetien. De Reis ging aan op den 8 van Hertstmaant 1674. van Antwerpen op Keulen, na vier of vyf dagen verblyf aldaar te sloop op Ments, en van daar met het Marktschip op Frankfort, naa drie dagen verblyf met de Koets op Augsburg, van daar met Paarden langs *Tirol*, *Hinsbroek*, *Trenten*, *Travise* en *Mestre*, van daar te sloop naar Venetien en langs *Ferrare* op *Bolonien*, naar vier dagen verblyf met Paarden op *Lorette* en voorts op de kleine Steden tot Rome, waar zy kwamen op den 4 van Slachtmaand. Dus heeft hy 't my in een brief opgegeven, als ook dat hy 1674 op den 3 van Lounaand in de Bentbroederschap kwam, en *Archibedes* ten Bentnaam kreeg, nevens Pieter Verbrugge, dien zy *Ballon*, en Fr. Moens *de Vlucht* sloopten. De getuigen die hun Bentbrieven onderschreven, waren.

Alberto Clovet, gebentnaamt *Zantzak* Plaatsnyder van Antwerpen.

Gillis de Mont gebentnaamt *Brybergh* Schilder van Antwerpen.

Gielis vander Meeren gebentnaamt *Voorwint* schilder van Antwerpen.

Abraham Breugel gebentnaamt *Ryngraaf* schilder van Antwerpen.

N. van Haringhe gebentnaamt *Mitridaat* Apotheker uit Vlaanderen.

Monnaville gebentnaamt *de Jeught* schilder van Brussel.

Marcello Liberechts gebentnaamt *Papegay* schilder van Antwerpen.

Jan Babt. Breugel gebentnaamt *Meleager* schilder van Antwerpen.

Adriaan Honich gebentnaamt *Loffenbruy* schilder - Hollander.

gebentnaamt *de Mengelaar*

David de Koning gebentnaamt *de Rammelaar* schilder van Antwerpen.

Michiel van Barspalm gebentnaamt *de Standvastigheid* Beeldschilder uit Vlaandren.

Donauville gebentnaamt *de Winkelbaak*, Antwerpenaar.

Nicolaas le Grand gebentnaamt 't *Vermaak*, Antwerpenaar.

Bartolomens Martens gebentnaamt *de Bocaal*, Goutfmit, Antwerpenaar.

Nicolaas Piemont gebentnaamt *de Opgang* schilder, Hollander.

Bartolomeus de Riemer gebentnaamt *de Toetsteen* Goutfmit, Antwerpenaar.

Philippo vander Does gebentnaamt *Orpheus*, schilder van Antwerpen.

Robbert du Val gebentnaamt *Fortuin* schilder van s'Gravenhage.

Giacomo de Dekker gebentnaamt *de Gulden Regen* schilder.

Fransois de Meyer gebentnaamt *de Uitstel* schilder Hollander.

F. Ziereneels gebentnaamt *de Lelie* schilder uit de Meyery van 's Hertogenbosch.

Kornelis de Bruin gebentnaamt *Adonis*.

F. Matheus daar genaamt *de Vrome* schilder van - Antwerpen.

De rest die na kwamen waren; *Daniel Syter* gebentnaamt *d'Avondstar*, schilder van Weenen. *Hans Martyn* gebentnaamt *de Moet*, Hoogduitfcher. *Peeter Hofmans* gebentnaamt *Janitzer* van Antwerpen. *Schoonjans* gebentnaamt *Par-rhadius* van Antwerpen, *Karel de Vogel* gebentnaamt *Distelbloem*, van Maftricht; *Jacomo van Staverden* gebentnaamt *d'Tver* van Amesvoort, *Gommarus Wouters* gebentnaamt *de Ridder* van Antwerpen, *Gasper van Wittel* gebentnaamt *de Toorts* van Amesfoort, *Theo-door Visser* gebentnaamt *Slempop*, *Jacomo de Heus* gebentnaamt *de Afdruk*, van Uitregt, *Bernard Bailen* gebentnaamt *de Hemel* Plaatfnyder van Antwerpen. *de Bakker* gebentnaamt *Virgilius*, Poëet van Brussel. *Jacomo Blondel* gebentnaamt *de Weyman* Plaatfnyder van Antwerpen. Deeze acht laafte had hy elk in 't byzonder op een doek gefchildert, en zy hingen in 't rond op zyn Kamer. Welke hy liet aan *Gasp. van Wittel*, nevens *Theodoor Helmbreker* zyn beften vriend. Boven deze gemelde kwamen'er noch veele tuffchen beide, en laat in den avont zweven als de muggen om de kaars die al mee eenfmeer uit de pan kregen. En ik geef den Lezer te denken, hoe veel Wyn 'er op dit Bentfeest wel over de lippen gefort is, en hoe veel fpy's door de tanden vermaalt eer de kakebeenen vermoeit waren. Trouwens 't is altyt geen vetpot, en die 't zomwyl wat fchraal hebben, doen, als 't hun gebeuren mag, provifie op.

Men kan uit het getalder Bentvogels, waar van wy zoo even den Naamrolzagen, welke van zyn Doopmaal gefmult hebben, licht befluiten dat hy

cenſtyve Goudbeurs moet gehad hebben, wanneer hy te Rome zig liet inhuldigen in de Bent. Deze (zeit S. v. Hoogſtraten) is in onze Voorouders tyd ingeſtelt tot verkwikking der ſluimerende geeſten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geeſtigen toefſtel en naakte vertooningen en vereert 'er met nieuwe namen van kragtigen zin. Daar ſpoeltmen de zorg en laatlunkenden waan in zoeten Albaan af, en herwiegt men de genen, die noch niet wel gebakert zyn enz.

Het voornaamſte dat hy te Rome geſchildert heeft zyn twee groote ſtukken en een kleinder voor den Kardinaal *Jacomo Rospigliosi*, alſook des zelfs atbeeltzel, als mede twee groote ſtukken voor den Ambaſſadeur van Spanje *Marcheſe del Corpio*.

Alle jaren ging hy in den Herfſtydt twee of drie maanden buiten Roome in Dorpen, of Gebergten zyn verblyf houden, om fraje gezichten van Lantichappen naar 't leven te ſchilderen of te teekenen, welke Modellen, Teekeeingen en opgerolde Schilderyen hy tuſſchen Bootzeerzels *Mosaic* werk, en afgietzels van marmere beelden, in kaffen inpakte, en die voor af te ſcheep op Vrankryk zond.

In den jare 1682 op den 25 van Grasmaand verreide hy van Rome, met den *Antiken* beeldſnyder *Laviron* van Antwerpen, en twee Franſe Beeldſnyders *Caralier*, en *Monier*, over *Florence*, *Siena*, *Piſa*, *Livorne*, *Genua*, *Nioſa*, *Villa Franca*, *Schouta*, voorts te Land op Muilen, van daar op *Marfelie*, op *Avinjon*, en zoo de *Rone* optot *Lion*, en met Paarden over *Forraren* op *Rouane de Loire* af tot *Orlians*, en zoo op *Parys*; daar hy eenigen tyd zyn verblyf moeft houden tot het Konings Schip havende,

le, waar in hy zyn kassen met konst ingescheept had, gaande onderwyl zyn oude kennissen bezoeken.

'T Schip aangekomen en zyn kassen ontpakt, deed hy met een Konststuk van zyn hant present aan *Kar. le Brun*, en met een veel grooter aan *Monf. Colbert*, waar na hy vertrok met de Karos op Ryffel, voort op Doornik en Gent; en kwam op den 8 van Wintermaand 1682 tot Antwerpen, daar hy nu noch in leven zynde, woont.

Zyn Konstliefde en zucht tot den opbouw der kunst, is zoo groot dat hy in zyn oude dagen verscheiden jonge schilders en beelthouders, in de gronden van de *Mathefis*, Deurzichtkunde, *Geometeri* en Boukunde onderwyft. 's Mans Beeltenis kan men zien in de Plaat D 3.

Verscheiden voorbeelden hebben ons voor heen doen zien, hoe Broeders van een en de zelve Ouders geboren, elk eene gansch verschillige wyze van Konstoeffeningen hanteerden, Thans ontmoet ons een zeldzaam voorbeeld van drie zusters, welke van een zelve geneigtheit gedreven, te gelyk zig in 't bloemschilderen oeffenden: als met name,

MARIA THERESIA geboren te Mechelen 1640 den 17 van Bloeymaand,

ANNA MARIA in den jare 1641. en FRANCHOISE KATHARINA VAN THIELEN 1645. Zy hadden de Konst van haren Vader Jan Philip van Thielen, Heer van Kouwenberg (die een leerling van Pieter Segers was) geleert. Zy waren 1662 noch in leven, oeffenende zig tegens elkander om prys, doch my is nooit van hare Konstwerken in handen gekomen; maar Korn. de

Bie zeit, dat hare penceelwerken waardig zyn met goud betaalt te worden. Welke ook verder in zyn rym te kennen geeft, dat ANNA en KATHARINA ook daar en boven zig zomwylen oeffenden in 't beelden schilderen.

Het schynt dat de Konstgodes, zich zoo niet bint aan land en plaats, of zy wekt zomwyl ook brave geesten in een ander Waerelts oort; om dat een lant, een stadt, of een volk niet alleen met dien luister pryken, of op die eer, (dat hun het voorrecht van Konstenaren op te wiegen alleen van de Konstgodin vergund waar, bogen zoude.

GERARD DE LAIRES, een konstbloem zoo schoon als licht in geen eeuw weer staat gezien te worden, ontsproot te Luik, in 't jaar 1640.

Vele hebben gemeent dat hy een leerling van den berugten Bartolet geweest is. Wy willen dit in 't geheel niet betwisten; maar het grootste deel van dien roem zyn Vader REYNIER die een braaf schilder en in dienst van de Prins van Luik, 't zamen met * BARTOLET was toewyzen. Zyne Konstwerken worden weinig minder dan die van BARTOLET geschat, aangezien dat zyn penceelhandeling met die van BARTOLET over een kwam: gelyk my ook van zyne schilderyen zyn voorgekomen, die men voor eygen penceelwerken van
BAR-

* BARTOLET] zommigen meenen dat hy een Brabander of Nederlander is geweest, uit zynen bynaam *Flaman*; gelyk ik ook noch een proefdruk heb van een print door onzen *Laires* geëts, daar eenige Amazonen te paard zitten, aan welke een doode Leeu vertoont wort, daar hy met eigen hand *Bartolet Flaman Inventor* heeft onder geschreven, ten bewys dat die naar een schildery of teekening van Bartolet gevolgt is.

BARTOLET zoude hebben aangezien. alleen was hy wat ruwer in zyne behandeling, noch zoo in een smeltende niet.

Onze LAIRES had dan by die gelegenheit ook toegang tot dien grooten meester in de konst, die van zyne jeugt af in verscheiden talen geoeffent, groote geneigtheit voor de oudtheitkunde had, en naar Rome trok, om 't geen hem in boeken, of printvertooningen aangetoont was, nader in de eigen Friesche op de Keizerlyke kolommen en erepoorten te beschouwen, en zelt af te teekenen: alwaar hy in eenige jaren verblyfs aldaar, door zigzonder ophouden naar schoone voorbeelden, daar naar Rome vol af is, te oeffenen, een hoogvlieger in de konst geworden is. Dit is te zien aan zyne penceelwerken, die groots van gedachten, woeig in hunne schikking, vlak of breed geschildert, en konstig geteekent zyn. Waar door LAIRES dan een denkbeeld van 't geen men *Antyk* noemt, en de Italiaansche penceelkonst agting geeft, kreeg; 't geen hem naderhand door ander behulp (gelyk wy op zyn plaats zullen aanwyzen) volkomen onderricht is. Daar benevens heeft hy de printkonst van Petro Testa al vroeg, eer de zelve by anderen in Nederlant gezien waren, gekent, en inzonderheit in zyne wyze van teykenen zich daar van bedient, als klaarlyk in zyne eerste teekeningen te bespeuren is. Dit zeg ik niet tot 's mans verkleyning, maar tot zyn roem en ten bewys van zyn goed oordeel, waar door hy de prysselykste behandeling heeft weten te verkiezen, en zig ten voorbeeld te stellen. Want zig te bedienen van een anders vernuft, zoo dat het ontleende niet affteekt, als een nieuwe lap op een ouden bedelaars mantel, vereist een goed oordeel. 'k Heb
daar

daar ook niet tegen dat het dus geschiet, en pleit voor die vryheit myner Konstgenooten, als Andr. Pels voor de Dichters, in zyn Gebruik en Misbruik des tooneels:

*Indien Virgilius wist goud te puuren uit
Den drek van Ennius, en eenen ryken buit
Haalde uit Homerus: zoo 't den lof niet kon ver-
kleinen*

*Van d'allerbeste blyspeldichter der Romeinen,
Dat hy twee spelen van Menander smolt in een,
Toen hy zyne Andria toestelde: en mag 't zoo heen,
Dat Plautus, Nevius, en Ennius uit taalen
Van anderen 't sieraad van hunn' gedichten haalen,
Ja vaak de stelling, en den styl: en is 't geen
schand*

*Voor u Guarini, dat gy in uw Vaderland,
Dat ge in uw' moedertaal hebt Tasso uitgekozen,
En met de stof van zyn Amintas zonder blozen
Uw Pastor Fido siert?*

*..... En kan het steeds betamen
Aan Moliere, dat hy zonder zig te schamen,
Volgt in zyn meeste werk de Italianen na,
Die hunne geestigheen, en kwinten zonder gâ
Uit Aristophanes weerom, en Plautus trekken;
Ja zal het hun tot lof, in plaats van laster strekken? enz.*

Dus doende hebben ook d'oude Konstschilders lof verdient, als zy het prysselykste uit anderen hebben ontleent, vervormt, verschikt, en dus de konst by trappen tot meerder volmaaktheit doen opklimmen; waarom zou dit nu tegen gesproken worden? doch (gelyk ik boven gezegt heb) dat het zoo geschiede, dat men niet kan zeggen dat ze een beelt, dit 's een arm, been enz. van dezen

of

of genen gerooft, maar dat d'ontleende deelen, zoo in het geheel versmelten dat 'er niets van deur steekt, op; dat hun niet gebeure als den Rave in de Fabel wedervoer, die zyn zwarte pennen had uitgeplukt, en zig met de vederen van andere vogelen oppronkte, tot dat elk de zyne wederhaalde, en de Rave naakt stont te kyken, en van elk bespot wert.

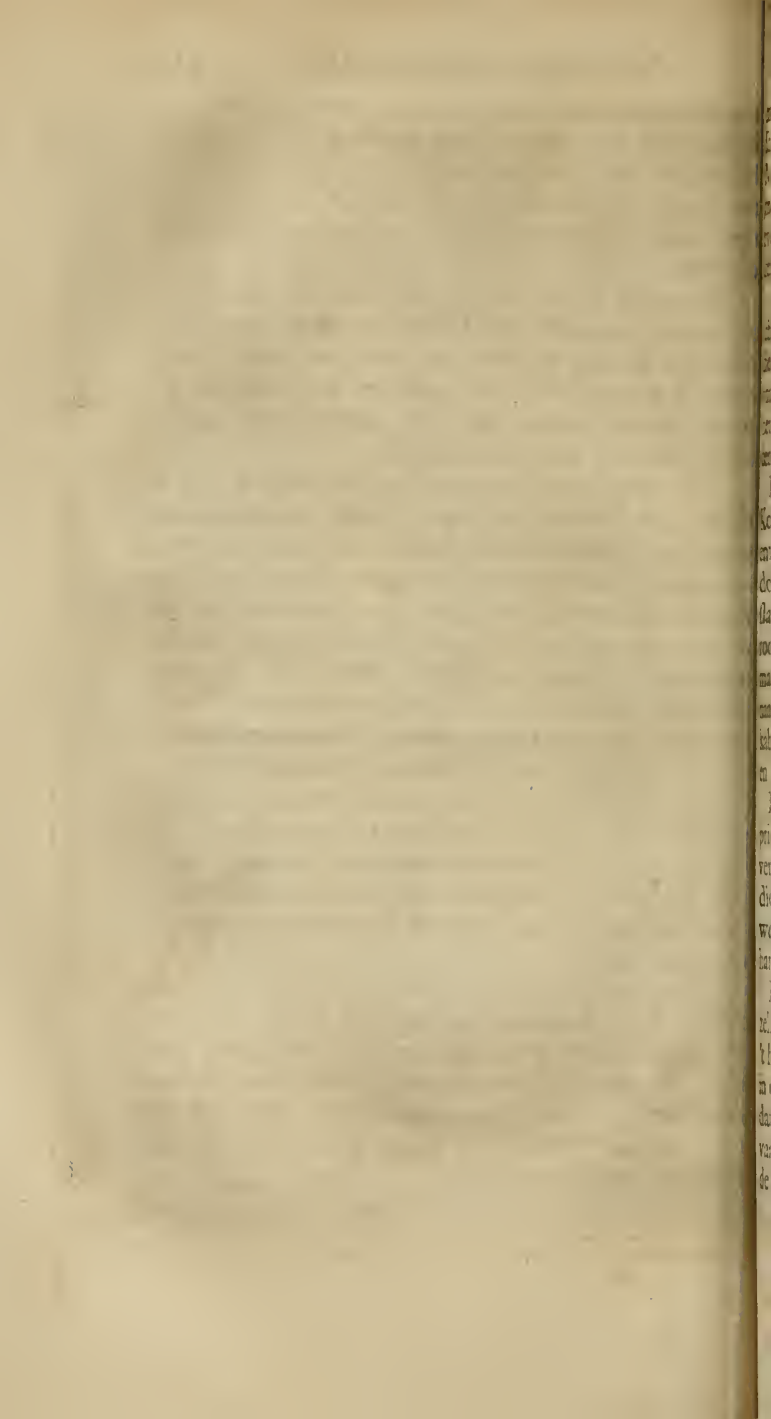
Onze meening hier ontrent by tusschenreeden klaar genoeg te kennen hebbende gegeven willen wy onze levensbeschryving vervolgen.

GERARD LAIRES neemt besluit om zyn geboortestad te verlaten (*geen sant* zegt de spreuk, *wort verheven in zyn lant*) en zyn fortuin elders te zoeken. Hy zet zig tot Utrecht ter neer, maar vint ten eersten niet 't geen hy zocht, noch kon daar met zyn penceelkonst te recht raken, dus hy zomwyl uit noot, een haartschut, of luiffenbord moest schilderen. Imant, die aan zyn deur woonde, riedt hem een paar stukjes te schilderen, en de zelve naar Amsterdam te zenden om die aan den konsthandelaar Gerard Uilenburg te vertoonen, gelyk geschiedde. Jan van Peé en Grebber schilderden op dien tyd voor Uilenburg, en maakten met hun beide zoo veel Frans uit, dat zy de brengster der twee stukjes, die geen Duits konde spreken, verstonden, en antwoord konden geven. En beziende deze twee stukjes in tegenwoordigheid van Uilenburg prezen de zelve naar hunne waarde, t'effens verwondert dat zoo een konstlicht door onverstant als door een donkeren mist bedekt wert, en rieden Uilenburg de zelve te koopen, welke daar op aan de brengster vraagde: hoe veel gelt zy daar voor eiste? die tot antwoord gaf: zoo veel als hy beliefte te geven. Uilenburg bood haar 60 gul-

gulden voor 't stuk, en vraagde of zy daar met te vrede was, en of die meester wel tot Amsterdam zou willen komen om voor hem te schilderen, 't antwoord was ja. Zy vertrok met die buit, en Uilenburg aangespoort door van Peé en Grebber, volgde haar dien zelfden avond (om dat die Haas hem niet ontslippen zoude) met de nachtschuit op Utrecht, en spraken hier over zelf met LAIRES, die zig gereed toonde om van daar op te breken, dat licht geschieden kon, wyl hy geen vrachtschuit noodig had om zyn inboel over te voeren. Hy kwam dan ten eersten tot Amsterdam, en op een morgen ontrent negen uuren by Uilenburg daar van Peé en Grebber waren, die hem, van wegen zyn misselyk figuur, verzet stonden aan te kyken. Uilenburg toonde hem een ledigen doek, en vraagde wanneer hy begin wilde maken. Zoo straks antwoorde LAIRES, en vervolgde: *wat wilt gy dat ik daar op maken zal?* *dat is my onverschillig*, zeide Uilenburg, *maak daar op dat geen van uw genegenheit is.* Straks werd hem een palet met verf en een krimonpen gegeven, en hy zette zig voor den Ezel.

Tot nog toe had hy de eene hand onder zyn rok gehouden, daar yder het oog op had, nieuwgierig wat hy daar onder verborgen hielt, tot dat hy zyn Fiool daar onder van daan haalde, de snaren stelde, en een deuntje speelde, zoo wel naar de konst dat Grebber die zig mee 't speelen verstont zig daar over verwonderde, en nog meer als hy de fiool neer gezet hebbende, de krimonpen nam, en maakte in een oogenblik de schets, of bewerk van zyn stuk, 't welk verbeeldde een beeste stal, en daar in Josef en Maria met haar Kintje. toen nam hy weer zyn Fiool en speelde een muzykstukje,
maar

maar verwisselde straks de fiool voor 't palet, en schilderde dien zelve voor middag het Kintje, 't Maria en Josefs tronetje, en een Ofskopje volkomen op, en zoo konstig dat zy die den geheelen tyd by hem gestaan hadden zig daar over verwonderden.

Wanneer hy nu in den tyd van acht weken vercheiden stukken voor Uilenburg schilderde, en hy die aan de liefhebbers liet zien, en prees, werd onze LAIRES straks van anderen aangezocht, die hem meerder loon voor zyn penceelwerk aanboden, daar hy zig van bediende.

Het was niet mogelyk te beschryven alle de Konst en Kabinetstukken, Zolderwerken, Zalen enz. die hy beschilderd heeft. Of zoo 't ons al doenlyk waar zoude het wel een geheel boek beslaan. Als mede menigte van teekeningen metlood kryt en met het penceel konstig en op een gemakelyke wyze behandelt, waar van de voornaamste, als ook het meeste getal thans in 't Konstkabinet van den Heere Jeron. Tonneman bewaart en in groote agtinge gehouden worden.

Doe hier by het groot getal van zyne geëfste printen die door N. Visscher tot een geheel werk verzamelt, de Konstoeffenaars ten voorbeeld, en dienst verkogt worden, die mede op een lichte en welstandige wyze, even als zyne teekeningen behandelt zyn.

Dit alles dient niet alleen tot verwonderen, maar zelf zullen de nakomelingen 't naulyks (wanneer 't hun verhaalt wort) gelooven willen, dat zulks in eens menschen levens tyd te doen was, ten waar daar by gezeid wiert, dat hy by uitnemenheit vaardig in 't schilderen was. Dit is aan 't volgende staal te zien.

Hy

Hy ving een wedding aan, dat hy op een rede lyk groot doek, op een dag, Apol en de neger Zanggodinnen zou schilderen, met hun behoorlyke toerustingten op Parnas, en won ze ook. Daaren boven had hy noch ten overvloed 't pourtre van Bartolomeus Abba (die nieuwsgierig hoe veer hy gevorderd was, hem in den agtermiddag kwam bezoeken) voor 't beelt van Apollo na 't leven geschildert, dat yder het konde zien dat het Abba was die voor den Parnasgod geschildert stont.

Dit in 't algemeen gezegt, zullen wy ons uitlaten tot eenige byzonderheden, en uit het groot getal van zyne penceelwerken maaar van eenige zynen Konststukken spreken, die niet alleen den Konstlievenden behaagt, maar ook de pen der dichteren hebben vlot gemaakt, om 'er tot zynen lof van te melden. Gelyk de Heer Ludolf Smits op het natuurlyk en konstig verbeelden van zyn * Polixena, gedoot op 't graf van Achilles, (daar hy ook met een des schilders verstant en oordeel over, of aangaande het regt gebruiken der Poetische Historybeschryving pryft) zig dus laat hooren:

*Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wont zyn schoone Bruid.*

Ovidius, gy schiept nooit yffelyker logen.

*'T is Pyrrhus niet, wiens staal die maagd de borst
ontsluit,*

Et.

* Polixena, deschoonste en laatste Dochter van den Koning Priamus, en Hekuba, wert van Pyrrhus doorsteken op 't graf van zyn Vader Achilles; op vermoeden dat zy van de verraderlyke ondernemingte tegens Achilles geweeten had die van Paris, zoo als hy stont voor 't Autaar in den tempel van Apol, om zyn trouw met Polixena te bevettigen, in zyn hiel gewond werd, dat hy stierf.

En 's Vaders spoken, met dat bloedvergieten stuit.
Leermeeſter van de Min! hoe kan 't uw hart gedoogen!

LAIRES ſchikt beter, die weet, wat de Min
beduit.

Die geeft het mes een paap, ſtokoud en onbewogen;
Zet Pyrrhus in een hoek, en dekt zyn lekende oogen.

Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wond zyn ſchoone Bruid.

Nog een door even gemelden Dichter L. Smids
op de verbeeldinge van * *Didoos Dood*.

PELS leerde DIDO (zoo tuigt HUIGENS) ſier-
lyk ſterven,

Toen hy dat Dicht ſchreef dat het baast bewoogen
hart

Eens teedren lezers, door onlydelyke ſmart,
In een doet krimpen, en van ſchrik zyn warmte der-
ven.

III. DEEL.

H

Veel

* Dit verhaal van Dido word voor een verſicht-
el van Virgilius gehouden, die dit trouwen en ſcheyden
an Dido en Eneas heeft verziert, om de Karthaginenſers
e beſchimpen, die haar Koningin Elife, na haar dood, om
datze zig zoo mannelyk had omgebracht, met den naam van
Dido (Manninne) onder honne Goden hebben geſtelt. Waar-
om ook M. de Fonteneile in zyn 't Zamenſpraak der doo-
ten, Dido dit doet zeggen, Zoo de Minnehandeldien Vir-
gilius my toefchryft eenige waarſchynlykheid hadde, zoude ik
niet onnen toefstemmen dat men my verdagt hield; maar hy geeft
my Eneas tot een Minnaar die drie hondert jaaren vaor my uit
het leven is geſcheiden. 't geen door de ſchim van Stratonica
champerlyk aldus verdadigt word; Dat gy zegt is aliets by-
onders. Het is waar dat gy drie hondert jaren na hem ter
waerelt zyt gebracht; maar Virgilius heeft zoo veel reden gehad
om u 't zamen te voegen, dat hy oordeelde dat die driehondert ja-
ren, die u van den anderen ſcheiden, geen zaak, van aanbe-
ding waren;

Veel fierlyker sterft zy hier door LAIRESSES verven.
 Haar boezem zweet, en is ten uitersten benard,
 Haar oogen staan met kragt en arbeit opgespart;
 Als of zy noch den draad haar 's levens moest zien
 kerven,

Terwyl een tranen vliet, by dropplen, daar uit lekt;
 En het gewrigte zig verdraait, en kromt en rekt,
 En d' aders spant, en de verflapte spieren lillen.

De pen is dan te zwak om tegen het penceel
 Te worstelen. een vaers strykt voor een tafereel
 Doch het zyn zusters, zacht! haar passen geen ge-
 schillen.

Alle goede dingen (zeit het Spreekwoord) bestaan
 in drie. Wy zullen 'er ook noch een aanlaffen.
 dat wel niet groot, maar voor 't beste en uitvoer-
 rigste van zyne Konflwerken gehouden wort. Dat is
 te zien by den Heere Huntum tot Amsterdam, ver-
 beeldende den gestraften Tempelroover Heli door
 daarde brave dichter P. Verhoek dit volgende
 vaers op maakte :

Hier spreekt de Schilderkonst, terwylze in myn ge-
 dachten

'T stilzwygende gemoet beweegt met meerder krachten
 Dan zelfs welspreekentheit : 't gezicht gaat voor '
 gehoor.

Ik zie als op 't tooneel, hoe dat HELIODOOR
 Om kerkroof word gestraft, ten spiegel aller eeuwen
 Ik zie en vind my zelfs in 't Godshuis der Hebreewen
 Wat pracht, wat heerlykheit der Bouwkonst streelt m'
 't oogh.

Hoe ryst dat trots gevaart zo wyt, zoo diep, zoo hoogk.

Van marmer en arduin door arbeit opgewassen!

Hier zal d' aanschouwer stilte, ontzag, en aandacht
passen,

Daar 't schreiend priesterdom, bedroeft, met doods-
gelaat

Voor't altaar legt ter aarde in't heylige sieraad,

De Hoogenpriester God om hulp smeekt uit der
hoogen.

Men ziet hen algelyk in droefheit opgetogen;

Dees wyde Galery van't vrouwelyk gellacht

Vervult, dat schreiende om Gods hulpe zyne klacht

Met handenwringen toont, of slaat verbaast zyn ar-
men

Ten hemel, om genade en Goddelyk ontfermen.

Noch treedt de Rover toe, door gouddorft boos ontzind;

En slaet haar klachten en gebeden in den wind,

Daar zyn staffieren vast den schat der Godskist rooven:

Maar Gods Almachtige arm weerstaat zyn trots van
boven.

Hier legt hy, die noch flus ontzaglyk, groots, vol
praal,

Ter Schatzaal intrad, nu aamachtig van't onthaal

Der hemelgeesten in gedaante als jongelingen;

Terwylze aan elke zyde al slaande hem bespringen.

Dees rykgewapende en welopgezeten noopt

't Gezwinde ros, dat met de hoeven op hem loopt,

Die nu door schrik 't gezicht verduistert, schreeut
vol smarte:

Zyn dappre wapentuers ontzygt hun Oorlogsharte;

Het gulde barrenas des Ridders op het paart

Doorschittert hun 't gezicht met vreeze, die ver-
vaart,

Nu achter hunnen schut hem sidderende ontvluchten:

Gy ziet Hebreewen, van dien trans, op dees geruchten

Verwondert, 's hemels hulp beschouwen tot hun troost:

Zooryst de Schilderkonst, gelyk de zon in't Oost,
 Die't al haar verwengeeft, met voeglykheit en orde.
 Natuur staat zelf verbeugt, die eerst den schilder
 porde.

De heirbaan van de konst, zoo klippig, ongebaant,
 Bezet met doornen op te klautren, en vermaant,
 Met d'Oeffening verzelt, LAIRES dus voort te va-
 ren.

Dit konstig oogmuzyk braveert 't geluit der snaren.
 De verwen ondereen gedommelt, eel, en zacht,
 Daar slaau en somber, hier weer in haar volle kracht,
 En kiese zuiverheid, en houding in de kleuren,
 Voldoen het keurig oog, als zach men het gebeuren,
 Terwyl uit yder beeld 't geheim der hartstogt straalt.

My komt in gedachten, dat Fr. van Hoogstraaten
 in een vaers op de Beeltenis van zynen broeder my-
 nen meester S. v. Hoogstraaten, zeide

Hy dicht in Schildery, en schildert in gedicht.

Dit past ook op onzen Dichter P. Verhoek, die
 door zyn pen even als LAIRES door 't penceel, het
 schoone gepaarde licht, en bruin, het natuurlyk
 voorkomen, en wegwyken en de zuivere behan-
 deling daarin waargenomen, ten toon stelt; en wat
 pryswaardig in dit konststuk aan te merken is af-
 schetst in letteren. En dus mag men in 't algemeen
 van zyne penceelwerken zeggen. Immers hy heeft
 altyd het voornaamste, en hoofdzakelykste in zyne
 werken laten spreken: daar andere brave mannen
 in de konst zich somwyle wel eens aan kleinigheden
 hebben vergaapt, en 'er meer tyd dan ze verdien-
 den aan besteed; waarom ik ook daar en boven tot
 zyn roem zeggen moet, dat zyne verkiezingen,

of

of de voorwerpen zyner verkiezingen pryfelyk zyn, aangezien dat hy zelden iet door 't penceel verbeelt heeft, dat geen vlyt en konft verdiende. 't Is waar, alles is wel niet even gelyk van fchoone vinding, en penceelbehandeling; maar men moet weten dat de gedachten der Konftenaaren niet altyd even bekwaam zyn, nog de luft altyd even groot is, te meer in hem, wiens levenskoers wel eens buiten 't fpoor holde, en in ftee van den boog 't ontspannen tot verfriffinge der geeften, uitspanningen kon maken die zyne geeften en kragten affloofden.

Niemant zal dit zeggen voor hatig opnemende weet, *dat een regtschapen Historyfchryver* (gelyk ik in opzicht van dit werk daar voor moet worden aangezien) volgens zeggen van Polybius, *geen rgt moet geven op de perfoonen; maar van de zaken voordeelen, zoo als ze zyn, en'er in de Historie van fpreken zoo als ze verdienen.*

Om nu met onzen Luikschen Fenix voort te varen moet ik zeggen, dat hy in allen deele van de konft getracht heeft de natuur na te bootsen. De mannenbeelden kleepte hy in laken aan de breede ploojen te kennen. Lichte zyde stoffen, en menigerhande tintelend weerschynde, by dunne floersen, en fyne Lywaten, geestig gefchikt en natuurlyk geplooit, zyn alzins het sierzel en de bekleedingen zyner vrouwen beelden. Zilver, Goud, en velerhande metalen heeft hy geestig met hunne fpiegelingen, en sterke affchitteringen weten na te bootzen. Geen minder sieraad heeft hy ook aan zyne konftflukken toe gebragt, door 't fchilderen van velerlei aart van marmere kolommen, vazen poortalen enz. Inzonderheit muntte hy uit in 't

schilderen der *Bazarliere* van wit marmer met veele *Nissen* die in voorpoortalen, op de Keyfers, en Heere graft, tot Amsterdam pronken, zoo natuurlyk geschildert dat men dezelve voor gebeeldhoude marmere platen aanziet. 't Lust ons een van die werken, als wel het voornaamste in konst van schilderen en geestige vinding, de Schilderjeugt tot leiding, (als haar iet diergelyks voorkomt) en een sleutel tot opening en verklaring van den inhoud te geven.

Dit is een uytlegging van de vyf zinnebeelden in 't Graauw geschildert, ten huize van den konstlievenden Heer Philip de Flines. Het eerste stuk, als men de deur in komt over 't licht, verbeeldt de Schilderkonst, Dichtkonst, Beeld- en Teekenkonst.

De Schilderkonst staat voor aan, houdende met de linkerhand haar gereedschap, palet, pencelen en maalstok; met de regterhand beurt zy een Tafereel op, waar eenige voorwerpen op afgechetst staan. Agter haar staat de Natuur, waar van zy door konst een naarovolgfster is, en waar uyt zy haren oorspronk of beginsel heeft. Het kintje dat voor haar staat, met een masker of gryns, beteekent de veranderingen van vindinge, en naa bootsinge. Hier nevens ziet men de Dichtkonst, houdendende in de regterhand een trompet, en in de linker een rol papier * of tooneelrol. Zy is met een Laurierkrans gehult, aangezien zy door haar doen de menschen onsterfelyk maakt, en den lof der
Hel-

* Op Rollen papier en parkament te schryven is van de Oudste tyden af eerst by de Hebreen, naderhand onder de Griekse Toneeldichters (om elk hun byzonderen Rol te doen hebben) in gebruik gekomen, en heeft stant gehouden onder de kamerspeelders tot in mynen vroegen tyd. Zedert zyn de kamers, of konstgenootschappen onder de zinspreuke in *Liefde bloejende, en andere, geheel te niet geloopen in Nederlandt.*

Helden (door de trompet verbeeld) uytbazuint. Het kintje dat nevens haar staat torst het speeltuig van Apol, ten bewys dat de zongod de Dichtkonst gunstig is. Men ziet twee beelden agter de Schilderkonst, verbeeldende de Beelthouwery en Teekenkonst, staan. In haar hand heeft zy een teekening beschetst met sommige konstbeginfelen om aan te luiden, datzy is de grond daar de Schilderkonst op vord gebout. De Beelthouwerykonst heeft mee naar beduidteeken; het kintje boven in de *Niff* met een gebeelthoud menschen hoofd gemaakt, wil antoonen hoe die konst bestaat in een geregelde schikking van welgevormde menschelyke leden, waar van het hoofd een voornaam deel is.

Boven elk dezer groote vakken, staat een kleinder, en daar in door kleinder beelden verbeeld, iets dat toepasselyk is, op de groote of onderste *Niffen*, gelyk 'er dan zinspelende op het boven verklaarde, verbeeld staat de Godin der Wysheit, by een vlammeend altaar, waar voor de Voorzigtigheid, vergeselschapt met noch andere beelden knielt, tot beduid, dat die door haar gonst tot volmaaktheit gestegen is, en toegang tot den tempel van eere en lot gekreegen heeft, dankbaarheid verschuldigt is.

Het eerste der Tafereelen op een flinksen dag geschildert, aan de rechterzy, verbeeld de Godin der Wysheit in 't midden van zeven vrye konsten: Dichtkonst, Redenkonst, Letterkonst, Starrekonst, Rekenkonst, Maatkonst, en Zang-of Speelkonst. Zy staat als beschermvrou in 't midden van dit doorluchtig gezelschap; om datze geagt is de wyfste der Godinnen: waarom ook de poëten verziert hebben, dat zy uit de hersenen vanden oppersten

God Jupiter geboren is. Nevens haar staat een Olyfboom, of olyftak, het zinnebeeld van vrede, met rede by dees Godes gestelt; om dat de konsten en wetenschappen in vredeftyd bloeyen, en als de Olyfboom hare nutte vruchten geven: gelyk ook het vlamme de lamplicht van 't menschelyke verftant door den oly der wysheit gevoed en onderhouden wort. Nevens haar staat ook haar schild met een Slang omvlochten; ten teeken dat zy zig met voorzigtigheid, meer als met geweld beschermt tegen hare tegenstrevens.

Het vrouwenbeeld dat voor aan zit, en de Harp, of lïer van Apol* moet in de hand houden, is met een Laurierkrans gekroont, en komt voor de zinstreelende Dichtkonst in het Tafereel. Aan haaren fierlyken zetel hangt een † Gryns, om inzonderheit het Tooneeldicht te beteekenen; waar omtrent alle de byzondere wyzen der Dichtkonst gebruikt worden, en even eygen zyn.

Agter haar staat de Redenkonst te pralen op haar slangeftaf, ten zinteeken van de kracht der rede en welsprekentheit, aangezien men zeit dat Merkuur hier door de menschelyke gemoederen, als door een vermogenden scepter beheerft. Zy om-

* Moet hebben &c.) want in stee van de Harp, is het een Borduurraam. 't schynt dat de patroon van 't huys het dus heeft gewilt, op dat het toepasselyk zoude weezen op zyn *Fabrieq*, of wevery van zyde stoffen.

† Gryns) d'eerste bekende vinder van het zelve, ook de verandering van persoonen, en Toonelen, is Æschylus van Athenen tydgenoot van Pindarus. zie B. Kennet, Griekse Dichtr: P. 38. Æschylus

..... boude, een vaste stee
Op lichte balkjes, en was vinder van Toonelen;
Van Gryns, en kleeding

zegt A: Pels in zyn toneelwetten.

inhelst met een minnelyk gelaat de Letterkonst, aan de nanderen kant staat de Starrekunde, houdende in haar hand een *Astrolabe*, of Zonnewyzer.

Agter de Dichtkonst zietmen de Rekenkonst, met twee kindertjes, waar van 't een een Schryfvel ophoud, met eenig syffergetal, daar het ander op wyft, en aan de rechter zy van Pallas staat de Langkonst, en de Meetkonst, met een passer *Globe*, of waereltkloot.

De kleene *Niff* boven het zelve vertoont den Langberg, Apol, en de negen Zanggodinnen, in een overschaduwenden lommer, en de Faam voor uit vliegende, om den lof der wetenschappen en konsten te verbreiden.

Het tweede tafereel op de rechter zyde vanden muur, verbeeld de *Glori*, of Eere van de waerelt, Dapperheit, Zege, Roem, en Onsterffelykheit.

Men ziet hier op een hoogverheven zetel de Beeltenis van Eer geplaaft. Zy hout in de linkerhand eenen waereltkloot, en in de rechterhand, het beeld van Zege of Overwinning (zoo als men 't op de oude Keyzerlyke muntstukken ziet) die verkreegen wort door Dapperheit en Deugt; 't welk noch nader beduid word, door het kintje dat nevens haar staat, torschende Herkules leeuwenhuid en knods op zyn schouderen.

De twee jonge maagden die in haar schoot bloemen, en in hare handen laurierkransen hebben, en dezelve d'Eer aanbieden, en opofferen, willen te kennen geven, hoe door een aangenaame duurzaamheit, de Eer door deugd en dapperheit verkregen vereeuwigt wort. 't Zelve word ook door de Jerusalems veer, of palmtak (die door een kintje opgeheeven wort) te kennen gegeven, waarom wy'er ook in onze *Emblemata*, een kleenwerkje dat

eerstdags meê; staat uit te komen, een zinneprint van gemaakt hebben, met dit byschrift:

*Hoe meer dat d'Oosterpalm gedrukt,
Getrapt wort en ter neêr gerukt,
Hoe weeliger zy wast en groeyt.
Gelyk de Deugt te schooner bloeyt,
Hoe meer zy wort geschopt, vertreên,
Als ook de Waarheid, fel bestreên,
Van Kerktyrannen*

Op den agtergront van de *Niff* zietmen een *Gedenknaald*, opgerecht ter gedachtenisse der zulken die den weg van deugd, eer, en dapperheid betreden hebben; ook de *Faam*, die hunnen roem waereltrugtig maakt.

In het kleene *Tatereel* boven dit stuk staat verbeeld een palmboom, waar aan twee fakkels, en schilden hangen, zynde het oulingseen overwinningsteeken, als boven, door deugd, eer, en dapperheid verkregen. Men ziet hier nevens ook verbeeld een *Leeuw*, *Paard*, en leggenden *Kameel*; om nader uit te drukken, dat de verwinning moet behaalt worden, door kragt, moedigheid, en lydzaamheid. Daar wy mede op zinspelen in 't bovengemelde *Boekje*, op de verbeelding van den geduldigen lastdragenden gebukten *Kameel*, met deze toepassing:

*Gedult en stille Lydzaamheit,
Zyn stutten die den Kruisdruk schragen.
Leer van dit Lastdier ('t welk tot dragen
Den rug bied, en zig nederleit)
Hoe elk zig naar zyn lot moet voegen,
Met taaygeduit, en vergenoegen.*

Het eerste vak, geschildert op een regtzen dag in de flinkerzyde van den Muur, vertoont de Godin des Rykdoms, of anders d'Afgodin die heel de waerelt door haare blinkende munt betoovert.

Zy zit op een verheven troon of zetel, welker leuningengebeelthout zyn met Arentskoppen, om haar pperste vermogen, en aanzien te beteekenen. Zy houdt op haar schoot een koffertje met gesteenten, en in haar regterhand een Appel. Voor haar troon staan verscheide sierlyk gewrogte Schotelen, Kannen en Vazen, ook de Hoorn des Overvloeds, goud en zilvere penningen en andere kostelykheden, die de begeerte verrukken, de zinnen beoveren, en de heele waerelt voor zich doen buigen, om in hare gunst te staan, en van haar staatdochter de Fortuin begiftigt te worden. En gelyk de *Magneetsteen* het yzer door een verborgen kracht tot zig trekt, zoo trekt zy ook door de verborgen kragt van 't blinkend Goud de begeerlyke harten der menschen naar zig: schoon de zelve niet als de behandeling daar van genieten; gelyk door de twee kindertjes, die aan een open vaas vol gouden en zilvere penningen lustig en vrolyk grabbelen, en dien spaarspot gretig en yverig staan om te roeren, om de Schyven van de schimmel te bevryden, te zien is, en dat is 't al. Want

*Die zig aan 't blinkend goud vergapen,
En zoeken hunne rust in 't gelt,
Die vinden zorg die hen steeds kwelt:
Zoo wel in 't gretig zamen schrapen,
Als in 't bezitten van hun wensch;
En schoon het zelve noch vernoegen,
Noch rust, maar onrust baard na 't zwoegen,
't Blyft egter 't doelwit van den mensch.*

Dus

*Dus was het oudtyts, en noch heden.
De Muntgod word steeds aangebeden.*

Men ziet nevens de kindertjes verbeeld, een krokodil, eengedierte dat de vermaarde Rivieren den Nyl, Ganges, en inzonderheit de Indische stroomen (daar zig de parelen gesteenten en het goud laaten vinden,) bewoont.

Nevens den Rykdom staat een vrouwenbeeld, welk in de hand heeft het beeld van Pluto, en agter haar twee beelden by een vrugtboom, als ook een Kintje dat van de vruchten plukt. 't Een en ander wil al wat zeggen, gelyk ook de Appel dien zy in de hand houd, zynde een afbeeldsel van de Goude Appelen, die de Poëten verzielen dat Herkules mede bracht uit de Hoven der Hesperides, waar door de oude Fabeldichters niet anders hebben willen beduiden, dan dat hy uit de Atrikaanse oorlogen wedergekeert, een ryken buit mee bracht. 't Wil ook aanduyden, dat de Rykdom ontspruit uit den vruchtbaren Land- en Veebouw, inzonderheit de Schapenteelt, welker melk en vlees tot voeding, en hunne vellen, of wolle, noodwendig tot bekleedinge der menschen, groote voordeelen geven en aanbrengen: waar om men ook in den ouden Fabeltyt heeft verdicht, dat Jason het Gulde vlies op den raad en door hulp van Medea bekomen, dat is een vetten buit gerooft had, die Goud waart was.

Het kleene Tatereel boven het stuk verbeeld, dat Jason de Goude vragt veroverd heeft, na dat hy den bescherm draak gestelt, om het zelve te beletten, had omgebragt. Het welk zedelyk toegesapt, onderwyft, hoe men door 's hemels hulp en bystant, den Draak van kwade driften en geneigt-

rigtheden, die den toegang tot het Gulde vlies van Godvrugt, en oprechte Deugt beletten of dwarsboomen, eerst moet overwinnen en dooen.

Het tweede Vak aan de linkerzyde van den raar, verbeelt Mildadigheid, Voorspoed, jeugdige Gezondheit, en zwakken, of armen Ouderdom.

Mildadigheid staat midden in de *Niss* houdende en overvloeds hooren, daar het gelt aan allen zyden uitsfort, in haar rechter arm, het geen mildadigheid, of mededeelzaamheit te kennen geeft. Aan hare regterzyde knielt de Voorspoed, die haar aanbiet een kostelyk halskarkant. 't Waar te wenschen dat zulks altyt geschiedde en dat de voorspoed den Mildadigen toevloeyde aangezien zy * gewiekte § open handen hebben om vaardig wel te doen en den behoefligen meê te deelen. Gelyk wy nu hier zien dat aan de voeten van de Mildadigheid de arme Ouderdom, door een afgeleefde matere oude vrouw verbeelt arm (aan haar slecht hullel en bekleeding te kennen) ter aarde leit, by zich lebbende een kruk of stut, leunende op een waereltloot, als ook een kintje nevens haar schoot staan, welk

* Gewiekte) Dit beteekent vaardig in 't weldoen te wenschen, op dat het niet gebeure als verhaald wort, van een vorst die, bewust dat de wysgeer zyn vrient ziek, en behoefstig was, zoo lang vertoefde met weldoen dat hette verzeefs was; want als zyn dienaars hem spyze bragten, was hy al van gebrek overleden.

§ Open handen) Dit beteekent gereede Mildadigheid. Men heeft in de oude geschichten dat als de Gezanten van Bearn level ontfangen hadden om een der zoonen van Heer Willem van Moncade tot hun vorst te verkiesen, keurden zy sien, welke hun in 't begroeten voorkwam met open handen; om dat zy het voor een zeker voorteecken van mildadigheid opnamen.

welk van de mildadigheid eenige stukken geldt worden toegereikt, waar over 't zig verheugt, en bly ziet, 't geen klaarlyk aandient; dat de deugt van Mildadigheid, een troosteresse is voor de weezen, enden afgeleefden een stut verstrekt, wanneer zy dubbeld ongelukkig; dat is Arm, en Oud, zyn.

Zy heeft een zedig wezen en gelaat, ten bewys dat de Godvrugt in haar hart huisvest, waarom ook onze vernufteling den † Olyfant tot een zinne teeken van de Godvrugt agter hare zetel heeft geplaatst.

Men ziet ook agter de Mildadigheid een Arend opwaarts vliegen naer den troon van Jupiter, 't geert te kennen wil geven, dat de deugt van Mildadigheid van d'Aarde opwaarts vliegt, naer den Hemel, waar van zy hare belooninge wacht. En wat lager de jeugdige Gezonthheit, tenger van wezen er leeft, bekrans't met bloemen, die tot een krans met levend groen gevlogten Jeugt beteekenen. Zy houdt in hare rechterhant den staf van * Esculapius, en aan haar zyde het stuur of roer van een Schip, welke dingen Gezonthheit, en een gelukkigigen staat van Voorspoed beteekenen.

In 't kleene Tafereel boven dit stuk wort ver-
toon

† Men zeidat d'Olyfanten d'opkomende Oosterzon een bewyzen: en als de Nieuwe Maan verschynt, dat zy zich dat in de rivier gaan reinigen, en voor de spiegeling van de maan in 't water zig buigen.

* Esculapius, de Godder Geneeskunde, of gezondmaking, heeft Hyppolitus, door 't hollen van zyne paarden tusschen de klippen verplettert, na dat hy de afgescheurde ledematen weder by een verzameld had, door zyn wonderbare geneeskunst geheelt. zie L. Smids kantschrift op den Brief van Cydippe aan Akontius. Zyn staf is boven aan omwoel met het geneeskruid dat hem gevallig door een Slang aange wezen werd. Daar hy de eerste proef meê aan den doeden Glaukus deed.

ont Marcus Curius, daar het gezantschap der amnitters hem met geschenken komt aanzoeken, en daar hy vergenoegt met eenschotel Rapen, geest, en buiten staatgewoel, de gezanten, en hunne geschenken afwyft. Dit vertoonfel eischt geen verklaring.

Weide ik door dit doen in zommiger levensbeschryving wat breet uit, dit geschiet, om dat de genen, welke noch onbedreven zyn, hunne denkbeelden door het bespiegelen van grooter vernutten zouden oeffenen, en door brave voorbeelden hun orein scherpen. 'T is geen blinkende franje, of 't zyn geen beuzelingen, die een verstandigen lezer doorgaans lastig vallen; maar 't is het wezentlike, de ziel en het leven van de konst, en die het konstwerk doet spreken.

In dit zelve huis van de Flines, thans bewoont van den Heere Adr. Rutgers, is ook een beschilderde zaal van onzen Laires te zien.

Maar alzo wy met het verklaren van het voorste werk, reeds buiten ons bestek zyn uitgedyd, zullen wy 'er niet anders van zeggen, als dat dit zelve konstig van vinding, wel geteekent, natuurlijk van koleur, geestig van toetakeling, en breed, en smeltende geschilderd is. Doch dit zouw de eenigste reden niet wezen; maar als ik bevond dat LAIRES, in zyn schilderboek verscheiden zynner Tafereelen verklaart en beschreeven heeft, en niemant als de maker zelf beter weet, wat hy met het zelve te verbeelden gemeent heeft, heb ik 't noodeloos geacht my daar verder in uit te laten.

't Waar te wenschen geweest dat hy het zinnebeeld van d'Armoe (door hem zelf verbeelt) met wat meerder nabedenken bespiegelt had, en in tegendeel het zinnebeeld van de Spaarzaamheit zig tot

tot naavolging voorgesteld, en betragt, daar hy een grooten troost en steun aan zoude gehad hebben, toen hem in den Jare 1690 de blindheit overkwam, die hem tot zyn dood bybleef. Menigwerf heeft hy betuigt dat hy blind zynde meer zag dan toen hy ziende was; want toen zag hy daar hy te voren niet eens op gedacht had, namentlyk dat hy moest gespaart hebben, doch te laat, even als die van wien Jan de Bruin de jonge in zyn *Joken Ernst* op pag. 5 verhaalt: Dat hy zyn inkomen verwaarloost hebbende, met een zyner vrienden in een Schilders winkel ging, die daar eenige stukken kocht. Hy ziende een Tafereel dat konstig geschildert was, verbeeldende het oordeel, dog dier van prys, en geen gelt hebbende om 't zelve te koopen, gaf de smart die hy daar over had dus te kennen: *Wat een Oordeel verlies ik, overmits ik geen gelt heb!* waar op zyn vrient hem tot antwoord gaf: *Gy mocht beter zeggen: wat een gelt verlies ik, overmits ik geen Oordeel heb!* Doch het schynt my toe dat zyn noodloot hem uit geduldigen aart zoo zeer niet smartte als het wel anderen zou gedaan hebben! want die genen die verkeerung met hem gehouden hebben, getuigen, dat hy zig in die elende heel getroost droeg, en zig met een deuntje op de Fluit, of de Fiool te spelen vermaakte, daar hy wonder wel in bedreven was.

Hy verstont zig heel wel op de *Geniologia* of uytbeelding des verstants, en wat de Historien, en de oudtydsche gebruiken, in opzicht der Feesten, Praalen, Zwier, Vergodingen, en Lykbestellingen, met hunnen toetel, of aankleven van dien aanbelangt, daar omtrent bediende hy zig, van in de Oudheidskunde bedreven puikdichter

Andries Pels, die hem dikwils kwam bezoeken.

De zucht, en geneigtheit tot de Konst bleef hem, schoon blind, by tot het eynde van zyn leven, en verscheiden liefhebbers, Schilders, en Plaatnyders kwamen weekelyk by den anderen aan zyn huis, om zyne lessen, of redenvoeringen over het een en ander deel van de Konst te hooren, die hy, na dat hy 'er een denkbeeld van gevormt had zoo goet als hy kon schreef.

De Lezer zal licht vragen hoe dit geschieden konde, daar hy blind was? maar hy deed het dus; hy had twee geplumuurde doeken, waar op hy by den tast, als men zeit, schreef met een stuk wit kryt. Als de een vol geschreven was, vervolgde hy op den anderen, terwyl inmiddels de eerste door een van zyn Zoonen wiert na geschreven op papier, en voorts uitgewist, om ledig te wezen tegens dat de tweede doek weder met kryt vol geschreven zoude zyn. Eyndelyk zyn deze schriften opgezamelt, en door het Konstgenootschap tot twee Boeken geschikt, en overal met plaatwerk, daar de voorwerpen, waar op hy in zyne redenvoeringe zinspeelt, opzertoont staan, vermengt. Het eerste dient tot opleyding van het tweede, en handelt van de Teekenkonst, gelyk het tweede van de Schilderkonst, nevens al het gene daar toe behoort.

Hy overleed in Amsterdam in 't Jaar 1711. en wert door 't Konstgenootschap gedragen, en op 't Leitsche Kerkhof ter aarde bestelt, op den 28 van Hooymaand.

De Konstlievende Arnout van Halen, die groote agting voor zyn Konst heeft, ziende naa lang wagten, dat niemant van de Amsterdamsche Dichters; des mans overlyden met eenig Lykdicht ge-

dacht, maar 't zelve met een eeuwig stilzwyger
scheen voor by te willen stappen, vatte de pen op er
maakte een langflepnd rouwbeklag, tot een al-
tyd-duurende gedachtenis van zyn overlyden, waar
van de Tytel dus is:

*Op de stilzwygentheit van den Amsterdamscher
Helikon, over het afsterven van den vermaarde
Konstschilder Gerard de Laireffe &c.* Het begint dus

*Wat tyd beleaf ik, ach! vermaarde Amstelaren,
Nu dat het licht verdwynt der grootste Konstenaren
Die zoo veel jaren hier roemrugtig heeft geleefd
En na zyn dood niet meer in uw gedachten zweeft.
Is dan die Geest niet waart, voor al zyn Konstbe-
dryven,*

*En moeite, dat uw pen zyn lof voor 't laatst ma-
schryven?*

*Daar Schilder en Poeët, van een natuur enaart
In geest en vinding, als gezusters gaan gepaar*

En zoo voort..... Waar op zig W. vande
Hoeven aldus liet hooren:

*De liefde tot de Konst brengt ons LAIRES voor d'ooogen
Wiens onbepaalde geest, ten Hemel ingevlogen,
Den Schilders voorlicht als een held're morgenster
Gelyk Auroraas schoon gelaat, of als de Kar
Van Phebus, waar zy eerst in 't Oosten op komt dage
Heeft dan VAN HALENS pen geen reden om te klagen.
Terwyl geen Dichters oog dien Schilderheld b
schreit,*

*Die met natuur om 't schoonst heeft met penceel g
pleit?*

Zyn vlugge hand wert door zoo hoogen geest gedreven,

*Dat by 't verstorven deed door zyne Konst berleven:
Dit speet de dood; zy stak, als dol en opgeruit,
Toen't sterflot haar bedwong, LAIRES zyn oog en uit,
Om dat zyn Schilderkonst haar macht niet zou bra-
veren.*

Wat lager:

*VAN HALEN, die LAIRES zyn licht, zyn leidstiar
noemt,
Heeft zig na zyne dood op 't loffelykst gekweten.*

en cyndelyk:

*LAIRES berleeft door hem in schraapkonst, en
Gedicht.
De Zangers aarzelden om 's Mans waardy te roemen:
Dit gaf VAN HALEN stof d'ondankbaarheid te doe-
men.*

Die ook de Beeltenis van LAIRES (door hem zelf in koper gebragt) liet voor het Lykdicht, en agter aan zyn Grafchrift drukken, op dat de gedachtenis van zyn overlyden niet te gelyk met zyn Lichaam vergaan zoude.

Meergemelde van Halen is ook bezitter van een zyner beste Konststukken, verbeeldende de vergoding van Eneas, daar P. Rixtel dit vaarsje op gemaakt heeft:

*Hier spoelt Numicius, Eneas Mensch-heit af;
Die, na veel ramp, in 't ent, geplaatst word by de
Goden:
Het lof van d'Oorlogsmoet, blyft eeuwig buiten 't
Graf.*

*Vrou Venus daalt beneen, om hem om hoog te nooden.
Men loont de dapperheit vaak lasterlyk met nyt.
Dies strygtse om hoog, en wort ontsterfelyk, door den
stryt.*

Eyndelyk moeten wy noch na zyn dood tot zyn roem zeggen : dat hy de persoonverbeelding, volgens den regel der Konst wel verstaan heeft, waarom ook zyne Konstaferceelen met den eersten opslag aanduiden wat zy verbeelden willen : en zig daaromtrent zelden heeft vergrepen. Want dat zomwyl groote meesters een misslag hebben begaan, eist geen bewys. Wie is 'er zonder gebreken? dus zoo ik niemant een puikschilder wilde noemen dan die volmaakt in al zyn doen was, weet ik niet wie op de lyst myner Konstgenooten boven aan moest staan; waarom ik in dit opzicht van de zelve, zeg, als * *A. Pels van de Dichters*:

*Niet dat ik eengedicht juist zoo volmaakt begeer:
Dat ik geen misslag inden Dichter zou verschoonen
In 't luitslaan geeft zomtyts een snaar wel and're
toonen,*

*Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur.
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur,
Ook trest de pyl niet steeds, daar oog, en boog op mikken
Dus weet ik eene vlek, oft twee wel in te schikken
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheit sprui
Steekt maar het grootste deel des werks voortref
lyk uit.*

Onze GERART LAIRES had drie Broeders, ERNST of ERNEST genaamt, die oude was, en twee die jonger waren dan hy, JACQUE en JAN die nog in leven is, endagelyks 't pencee oeffent. ER

* In Q. Horat. Dichtk. pag. 33.

ERNEST, die al vroeg in de Konst gevordert was, muntte inzonderheit uit in 't schilderen van allerhande gedierte, waar van hy een geheel boek toegestelt had, en zyn beeltenis uitvoerig in waterverf geschildert daar voor geplaatst, het geen als den *Cancelier* van den Prins van Luik in handen kwam, hy zulk welgevallen daar in had, dat hy hem aannam in zyn dienst : dog zont hem op zyn kosten naar Italie om zyn Konst naar brave voorbeelden voort te zetten. Van daar weder gekomen, is hy in dienst van gemelden Prins tot *Bon* overleden, omtrent den ouderdom van 40 Jaren.

JACQUES, die naar onzen GERARD volgde, schilderde alles, ook beelden in 't graau om in nissen te plaatzen, maar daar hy zig 't best op vertoond, was 't bloemschilderen, hy kwam mee van Luik naar Amsterdam zakken, daar hy de Konst tot het einde van zyn leven geoeffent heeft.

GERARD DE LAIRESSE liet drie Zonen na. De oudste ANDRIES genaamt, geen genegenheit tot de Konst hebbende, ging in Vrankryk by een Koopman wonen, naa welks dood hy naar Indie vertrok. De twee andere ABRAHAM en JAN oefenen de Konst, gelyk ook hun Neef de oudste Zoon van JACQUES, van wien met roem gesproken wort, zoo dat de naam der LAIRESSEN niet licht staat te verdwynen.

Wy hebben in eene Redenvoering op pag. 334. van ons tweede Boek ter proef gebracht, *wat een goede leydung vermag omtrent de genen die een laag geest bezitten*, en by den uitslag gezien, dat niet mogelyk is hen door dien weg tot groote ondernemingen in de Konst op te voeren. Nu is overig aan onze belofte op 't end van onze laatste Redenvoering te voldoen.

*Onderwyl de kaarsen gesnoten worden klinkt be
suarenspel.*

De laatste tusschenrede hadden wy besloten zon
der op de vrage : *of de natuurdrift, of 't onder
wys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan
en of de Schilders die een groeter verstant dan an
deren bezitten, altyd de grootste meesters in de Konst
zyn; te antwoorden.*

My schiet in gedachten dat ik eens van yman
heb hooren zeggen : *Dat alle Menschen met eve
groot verstant geboren worden, en ook verstandige
voor, en tegen die zaak hooren twisten; gelyk
ook of het verstant in den mensch door de generatie
dat is : met de teling wort ingestort, dan of be
van elders in dat punt des tyds komt.* Zeker zo
'er verskil viel over de gestalte der kooten in d
pooten van een mug, of over het schuine, c
kruiswyfse draadschynig weefzel van hun vlerkjes
men hoefde zig maar te bedienen van de beroemd
vergrootglazen van den Delffen Leeuwenhoek
om uit de duttery te komen : maar verborgent
heden in een donkeren kelder van de natuur op
gesloten te beschouwen, daar toe is myn gezicht
te duister, en onbedrieglyke geslepen kykglazen
om zulks te kunnen zien, weet ik niet of erger
te koop zyn. 'T zal dan best wezen, dat w
onze meening door voorbeelden betogen, dat zy
zaaken waar over men niet hoeft te twisten : aan
gezien die vatbaar zyn voor het menschelyk be
gryp, meer of min naar het zelve goeffent is
want naar mate der leydung zyn de begrypen de
mensen doolende, of rechtzinnig. En gelyk
een Beelthouwer van zyn blok door afsnipperin
gen zyn Beeld vormt, naar die gestalte waar te
het dienen moet : zoo wort ook des mensche
ve

verftant door befchaving van een vernuftigen beiel bereit tot zoodanige werkingen die het heeft te verrichten. Doch gelyk alle hout niet even bekwaam tot het bewerken is; zoo volgt ook dat niet alle verftanden even wel geflepen kunnen worden, tot een en dezelve oeffening; maar dat het eene tot dit, en 't andere tot wat anders bekwaam gemaakt kan worden, fchoon het door een en de zelve leyding wort bewerkt.

Dus hangt de bekwaammaking van het menfchelyk verftant tot de uitvoering van vernuftige werken niet volflagen af van de bekwame leyding, maar te zamen van de natuurlyke ofaangeboren geneigtheit, en goede leyding: zoo dat noch door de leyding, noch door de natuurdrift, elk op zig zelve afgetrokken, maar door beide te gelyk, het verftant tot vernuftige bewerkingen bekwaam gemaakt wort. Zulks dat dien een van beide ontbreekt bezwaarlyk een goed Konftfchilder kan worden.

Dit gezegde zal de Heer *Petr. Francius* noch klaarder aanduiden in zyne *redenvoering van eenen volmaakten redenaar*, daar hy de noodwendigheid der uiterlyke gebaarden en ftemleyding bepleitende, dus zeit:

De eerfte beginselen is men aan de natuur verfchuldigt, de overige aan de konft en dagelykfche oeffeninge. Zonder Konft is de natuur zwaken onvolmaakt: en de Konft, zoo ze de natuur niet te baat heeft, is ydel; want zy heeft niet waar in zy zig oeffent. Hierom missen zy, myns oordeels, byfter, die alle deze uitwendige welsprekentheit, welke in de uitspraak en gebaarden bestaat, de natuur alleen toeschryven, en alles wat van de konft ontleent wort,

*aanftonts voor gemaakt uitschreeuwen, en meenen dat niemand te gelyk natuurlyk en konstig zou kon-
wen spreken. en lager.*

*Gy dwaalt, wie gy ook zyt; en gy verstaat nie-
ter deege wat tot de natuur, wat tot de konst be-
hoort. Doch ik begryp het dus; dat al wat natuur-
lyk is, konstig, al wat konstig is, natuurlyk zy
Ik schyn een wonderspreuk te zeggen: en niets-
nochtans waarachtiger; want niets wort 'er van d'
natuur voltooit, ten zy 'er de konst by kome; niet
van de konst, 't en zy natuur voorgaa enz. Dit of
de Schilderkonstoeffenaars toegepast agten wy da
verstaanbaar genoeg op het voorstel: of de natuur
drift, of 't onderwys elk in 't byzonder een goe.
Schilder maken kan, geantwoort is: dog ons luf
tot meerder bestempeling de getuigenis van *An-
dries Pels* hier by te halen, die in zyne vertaling
van *Q. Horatius Flaccus Dichtkunst* op pag. 3
dus zeit:*

*De meeste menschen, dat 's te zeggen zeer veel zotten.
Die alle konsten, en bespiegeling bespotten,
Gelooven, dat alleen de geest Poëten maakt,
En kunst, of oeffening, de Pöezy niet raakt;
Zoo datze lieden van verstant, en oordeel buiten
Den berg van Helicon, en zyne grenzen sluiten.
en op pag. 5 en 36.*

*Men heeft van outs getwist, entwist noch op dit uu
Of ymant Dichter wort door konst, of door natuu
Voor my, ik oordeel, wien de Zanggodinnen haate.
Dat hem noch oeffening, noch blokken iets zal baate
Ook is 'er, dunkt me, niets van waarde aan d' andre ka
Te hoopen van een gaauw, maar onbeschaaft verstan*

De een heeft des and'ren hulp van doen, een' vruchtbaare ader

Zoo van natuur, als konst, behooren bey te gader

Verzelt te wezen, eer men in 't beroemd getal

Der grootste Dichteren een plaats verkrygen zal.

Dit oordeel te gelyk met dat van Francius op de Schilderkonst (die het zelve in dit opzicht met de Dichtkonst is) toegepast, schynt daar geen twist meer over te vallen. Dog het is een gemeene spreuk, en de bevinding bevestigt de waarheit der zelve. *Dat 'er geen regel is zonder tegenspraak;* want schoon het in 't algemeen waarheit is, en zulks met redenen verstandige mannen bekragtigt hebben, datmen zonder natuurdraft en leyding geen meester in de Konst worden kan; zoo hebben wy egter voorbeelden van mannen, die zonder leyding alleen door drift en genegenheit Konstenaars geworden zyn, uit hun eigen getuigenis geboekt: maar ik twyffel niet als hun met ernst gevraagd wiert, of het hun in hunnen oeffentyd niet ging als een reiziger die op een velt doolt daar geen huizen staan, om naar den naaften weg te kunnen vragen, en dus een grooten omtrek tot zweetens toe moet afloopen eer hy te recht raakt, of zy zouden zulks moeten bekennen, en ja zeggen.

Gelyk het dan in 't algemeen niet vast gaat, dat men zonder leyding geen goet schilder wort, zoo gaat het ook in 't algemeen niet deur, dat de grootste vernuften en veelweeters, de grootste, of beste Konstschilders zyn.

Myn meester S. v. Hoogstraten bezat een groot verstant, in by na alle zaken; inzonderheit verstant hy de grontreegels der Konst, zoo volkomen in allen deelen, dat ik niet geloof dat 'er ier

mant na hem dezelve beter verstaan heeft : maar, hy was daarom geen hoogvlieger in de behandeling van de zelve. In tegendeel heeftmen gezien dat anderen die min dan een gemeen verstant bezaten, groote vernuftelingen te boven streefden. 'T lust ons een staaltje tot bevestiging van ons gezegde, en tot verlustiging van den Lezer, hier by te voegen, van *Herm. Zaftleven*, dien geachten Rynstroomschilder. Deze was zoo onbedreven in de Weereltkunde, zoo onnoozel in zyn omgang, en zoo eenvoudig in zyn begrypen buiten de Konst: dat hy in een vol gezelschap van Schilders tot Utrecht (daar Ger. Hoet ook tegenwoordig was) verhaalde : dat hem, (komende met den wagen van Deventer op Utrecht) door den voerman was vertelt, dat in Gelderlant en Overyffel in gebruik is, als 'er een paar jong volks by de Boeren trout, dat de buuren en vrienden elk wat toebrengen om Bruiloft meê te houden, 't geenze dan eên geefbruiloft noemen : en wanneer al 't gene dat te zamen gebracht is, niet opgegeeten wort geduurende die vrolykheit, of dat de jonge getrouden 't niet ten goede zouden kunnen gebruiken, dat dan ieder gast daar van iets weder mede te rug draagt naar zyn huis : en dat gebeurt is, dat een Boere meid een brood weder te rug droeg, en komende aan een wyd en slikkig wagen spoor, ontziende haar bruiloftsmuiltjes en witte kousjes vuil te maken, het brood in 't spoor leide om daar op te trappen, maar (het misbruik tot een spiegel) haare voeten bleven onbeweeglyk vast daar op staan, zonder van de plaats te kunnen komen. En dit verhaalde die goede oude Man, met zulk een ernstig wezen, dat zy verzet stonden over deszelfs onnoozelheit, geloovende hy voor waarheit,

t geen een potzige wagenaar hem, om de klucht, op de mou gespelt had.

'T kan wezen dat onze Schilder een lit van die Kerk is geweest, welke al dusdanige dingen, en die nog vreemder zyn, zonder onderzoek leeraart te moeten gelooven, en de rest van 't gezelschap zulke, die geen geloof slaan aan vertellingen, ten zy de zelve op waarschyndlykheit gegront zyn. 'T geen wy dan licht wat verschoonen kunnen.

De reden waarom de verstandigste onder de Konstoeffenaren, en die in Historykunde, Oudheden, en andere wetenschappen ervaren zyn, dikwils by andere die min wetenschappen bezitten, in konst van schilderen te kort schieten: komt daar van daan, dat de zelve uit hoofde van hun veel weten, met menigerhande en verschillige denkbeelden bezet zyn die hen teffens vleien, en tot de uitvoering sporen; waar door het gebeurt dat zy in geen van alle uitsteken; aangezien elk deel der Konst een geheel menschen leven alleen vereist, zoo men daar in boven alle anderen wil uitmunten. Ja dit gaat zoo veer, dat de bevinding ons heeft doen zien, dat een vernufteling, wiens geneigtheit onbepaalt tot alles zwiert, en zig tot geen bepaalde verkiezing van eenig byzonder deel der Konst zetten kan, veelyts anderen, die alleen zig oeffenen in 't geringste van de Konst, niet te boven streven kan.

'T is waar, wy hebben niet veel roem over voor lage geesten, die uit lafhartige beschroomtheit, hun vermogen nooit op de proef stellen, en, als Quintilianus zegt, *langs den gront kruipen uit vreeze van te zullen vallen.* Doch die ook alle anderen in hun bedryf en oeffening (uit een al te groote verbeelding van hun vermogen) straks op
de

de hielen volgen, doch altyd achter blyven, doen noch minder nut aan de Konstschool.

Doch zoo de schilderjeugt naar goeden raad lusteren wil, zy geve acht op de Spaansche wyspreuk die zeit : *men moet zyn schoulers voor af beproeven of zy magtig zyn, dien last te torschen, dien men tracht te onderneemen*, en stellen haar vernuft en krachten ter proef, agt gevende waar toe haar natuurlyke geneigtheit meest helt, waar aan zy zig dan houden moet, wil zy zig zelve en de konst dienst doen. Gelyk ik ook zulken in tegendeel, die te los, zaken ondernemen die boven hun bereyk zyn, wys tot de oude Hollandsche zinspreuk, die leert, *dat niemant wyder moet trachten te springen dan zyn pols reiken kan*.

Niemant moet uit onze redenvoering verkeert besluiten, dat wy het verstant en bedrevenheit in allerhande kundigheden ondienstig agten, voor een Konstschilder; of dat niets het verstant eenig behulp zoude kunnen toebrengen. De twee voorbeelden aangehaalt, toonen alleen dat het dus by wylen gebeurt : en is zulks geschiet om aan de vrage : *of de Schilders die een grooter verstant als anderen bezitten, altyd de grootste meesters in de konst zyn?* voldoening te geven.

Om nu het besluit op de voorstellingen, uit de voorbeelden, en voor-, en tegenredenvoeringen op te maken, zoo zeggen wy : eerst, dat gemeene verstanden, in 't een of ander deel der Konst zomwyl hebben uitgemunt. Ten tweede, dat gebeuren kan, dat groote verstanden in vele wetenschappen en kundigheden bedreven, welke vereift worden om een goed Historyschilder te wezen, naar mate van hun vernuft en kundigheit, altyd geen overvliegers in de konst zyn : maar dit gaat al.

lyt zeker, dat alle hoogvliegers in de konst, en die door hun penceel een altytduurenden roem be-
 maalt hebben, groote vernuftelingen en veelwee-
 ers geweest zyn. De bevinding heeft ons dit ge-
 eert, en 't gaat wis: dat de grootste Schilder-
 konstoeffenaars, ook in verstant en wetenschappen
 hebben uitgemunt, en zig daar van op hun tyd
 bedient; 't geen zy hebben doen zien in hunne
 penceelwerken, daar de vernuftige vindingen, be-
 piegelingen en bygevoegde sieraden klare blyken
 geven, dat hun verheven geest, den aart, en gront
 der verbeelde zaaken begreep, wanneer zy die
 door zinnebeelden en invoegselen wisten aan te dui-
 len.

'T lust ons een opmerkelyk staal van vernuftige
 vindinge, in een konststuk, door *Rubbens* pen-
 ceel bemaalt, en door *Vondels* pen beschreven, tot
 bestempeling van ons gezegde, na te schryven,
 uit de opdracht voor het Treurspel der Gebroe-
 deren.

*Hier wort ik belust (zei hy) om door Rubbens, de
 glorie der penceelen onzer eeuw, een heerlyk en Ko-
 ninklyk tafereel, als een treurtooneel te stofferen. Hy
 valt aan het teekenen, ordineren en schilderen, noch
 zyn wakkere geest rust eer het werkstuk voltooit zy.
 David zit 'er zwaarmoedig op den hoogen troon.
 Men ziet 'er, door een poort in 't verschiets, de drooge
 dorre en dorstige landouw quynen. Boven in 't ge-
 welf van 't pragtige marmeren en cederen hof zwie-
 ren zommige Engelkens, die, naar de gewoone zin-
 rykheit des allervernuftigsten schilders, elk om stryt
 bezig zyn om net uit te beelden 't geen ter zaake
 dient. 't Een schynt het vonnis der Gebroederen uit
 een half ingerolt blad te vellen. Een ander geeft*

met

met een gesloten waterspuit te kennen, dat de Hemel gesloten zy. Een ander beduit met eendompige fakkel, een ander met een waer in 't aangezicht waeiende, hitte en benaautheit. Twee andere schynen twee stammen uit te beelden, * weten, het een; dat, vrolyk van opzicht, met kroon en sceppter in top vliegt, Juda; het ander, dat, verbaast en treurig van gelaat, en met den hoofde neerwaart vallende, naar de vallende kroongrypt, Benjamin. Andere maken een yzere keten klaar om der misdadigen halzen te sluiten. Een ander drukt met weegschaal en zwaart de rechtvaardigheid der straffe uit. Sauls verweze nakomelingen staan voor den rechterstoel, en zien zeer deerlyk, overmits Benajas den lammen Mefiboseth, en het kleentje Micha, op het wenken van 's Konings oogen, en wyzen des uitgestreken sceppters, uit den hoop trekt; terwijl de Gabaoners met wraakgierige en gloeiende aangezichten, aan de eene zyde, op hun recht dringen, en aan de andere zyde hem benaauwen het misbaar en de traner der alderbedrukste Michol; waar nevens de stokoude Weduwe, al bevende met de rechterhant op haar stoksken, en met de linker op den rechten schouder van bare kamenier leunende, met een lachend aanschyn melt, datze, van rouwe aan 't mymeren geslagen, niet weet watze zeit.

Maar hy al even styfweet nu van geen erbarmen. Nog keert zig 't allerminst aan tranen, noch aan kermen.

Zeker daar zal niemand wezen die dit leeft of hy zal moeten toestemmen dat tot zulk eene verbeelding verstant vereist wort, en Rubbens gevolgelyk een man van goeffende zinnen is geweest.

Dog niettegenstaande dat deze wyze van verbeel

beeldingen den zin der Historie klaar aanduid, nogtans moeten al zulke, die zig in 't schilderen van Historien oeffenen willen, dit tot een les nemen, dat, wanneer men buiten verzieringen magtig is de eigen beeltenissen van de Historie te doen preken, men de byvoegfelen moet vermyden. Dog dit niet konnende doen, zoo moet 'er een zekere maat in gehouden worden; op dat men de Historie niet in het by gevoegde sieraat verlieze: waar ontrent wy dan nog onderscheit maken tusschen weereltlyke of Heidensche Historien en Bybelstof, tot welke zoo veel vryheit niet gegeven wort, maar die om verscheiden reden, elders betoogt, in enger palen besloten wort.

De groote Vondel is hier omtrent met ons van een zelve begryp. Ik lees in 't *Bericht* voor zyn tooneelstuk van *LUCIFER*, (daar hy van de Dichtkonst spreekt, het geen wy op de schilderkonst toepassen) deze woorden: *Ondertusschen ontkennen wy geenzins, dat heilige stof den Toneeldichteren naauwer verbint, en intoomt, dan weereltlyke Historien of Heidensche verziensels; onaangezien de oude en befaamde hantvest der Poëzy, by Horatius Flakkus, in zyne Dichtkonst, met deeze vaarzen uitgedrukt:*

De Schilder en Poët ontvingen beide een maght,
Van alles te bestaan, wat elk zig dienstig acht.

En nog klaarder in *de opdracht van de GEBROEDERS*, waar in wy met een zullen zien dat verstandig en van naauwe opmerking moeten wezen alle de genen die konsten naar vereisch zullen behandelen.

Men moet (hy spreekt van de Dichtkonst) haarin-

inwilligen een voegelyk misbruik, of liever een noodige vryheit, gelyk in meer konsten.

De Schilder, hoe wel hy niet anders als een nabootser van de natuur zy, verziert nochtans dikwils eenige byvallende schaduwe, om 't ander werk te doen voorkomen: of maalt naakten en andere sieraden, die de Historie eenen welstant byzetten. Zoo leit het penceel ook zyn oordeel te werk in 't leggen en wel schikken der verwen, die zig best onderling verdragen. Muzikanten buwen heele aanhalve toonen, en zoete aan wrange klanken; om het gehoor met meer zoetigheits, en bevalligheits te kittelen. Het gelyken der dingen tegens malkanderen is van groot vermogen, en geeft de zaak, die in zig zelve de zelve blyft, terstont een ander aanzicht. Evenwel is ons niet onbewust, dat in 't herhalen en vertoonen van geschiedenissen, beschreven met die zuivere en sneeuw Witte Duiveveder (getrokken als uit den vleugel der Hemelsche Duive, die aan den oever der Jordane, op dat van heiligheit stralende hoofd des onbesmetten nederdaalde) een zonderlinge matigheit en eerbiedigheit dient onderhouden; terwyl men in weereltlyke Historien, nog meer in Heidsche verzieringen, ruim schoots, dog altyd binnen de palen der waarschyndykheit, mag zeilen.

Zeker wy moeten besluiten dat de gryze Vader in den omgang met de Amsterdamsche Konstschilders zyn wit beoogt heeft; wanneer wy hem dus op vasten gront; van de Konst, en derzelver byzondere waarnemingen hooren redenkavelen.

Hy doelde op wetenschap, en heeft geen waan gekent. Zyn boom droeg vrugten, van 't begin aan tot op 't ent

Hebt gy dan lust, ô Schildergeesten, om het pen-
ceel tot dardelder vertooningen te vlyen? welaan
wy willen, ten dienst van de Konst, daar van een
natuurlyk vertoogh doen; op dat, zoo gy onbedre-
ven mocht wèzen in den oudtydschen zwier dier
feestgebruiken, niet (als men zegt) in 't wild mocht
schermen, maar de zelve in haren rechten aart ver-
peelden. Geenduidelyker penschildery hebben wy
daar van aan u kunnen voorstellen, dan die van
Dan. Heinsius, daar hy *Bachus* feestviering met
zyn gantschen omslag, met opheldering van de
zaaken en persoonen, daar in vermeldt, by gele-
genheit van de verlaaten en klaagende *Ariadne*,
op 't eylant *Naxos* aldus beschryft:

*En wyl 1 zynoch haar 2 klachte, en klaachelyke reden,
Uyt stortte op 't droeve strant, komt 3 BACCHUSAANGE-
treden.*

III. DEEL.

K

Met

Waar in hare klaagreedenen bestonden melt de Dichter
L. Rotgans in dit volgende vaars aldus,

1 (ARIADNE,)

2 Aanhoor de klacht van zwe minnares,
En voer my naar uw vaderlyke stranden,
En tempels, daar *Minerues* offers branden.
Keer weer! keer weer! hier zwijgt de *Ryksprinses*.
Haar hart bezwykt, De rou verteert haar krachten.
Zy zygt, alleen en zonder hulp, in 't zandt.
Maar *Thesus* roept: vaar wel: en steekt van land;
Verhardt en doof voor *Ariadne's* klagten.

3 (BACCHUS) den zoon van *Jupiter* en *Semele*, uit de vlam
die haar verteerde gered, eer hy voldragen was, stak
Jupiter zelf in zyn dye, waar uyt hy naderhand ge-
boren werd, in *Nise*, een stadt in *Arabie*, en gestelt on-
der d'opvoeding der *Bergnimfen*, Doch *Macrobius* en ande-
ren

*Met zynen dronken hoop, die afgekeert vantucht
Vast schreeuden dat de galmzig spreidde tot de
lucht,*

*In 't naad'ren van de strandt. Tien briessende 4 ME-
NADEN,*

*Omringden zyne Koets, en evenveel 5 LENADEN,
Elk had een lange 6 Spies, bewoelt aan allen kant,
Met klimmerbladeren, in hare rechte handt.*

De Satyrs sprongen : en 7 SILENUS vol gezope.

Kwam

ren schryven dat hy in Nisa, een Stad in Indie, niet ver van den berg Meros, geboren is, het welk in de Griekse taal een Dye beteekent. Anderen willen dat hy aan den Ryn zoude geboren weezen, daar dit volgende versje op speelt :

..... een yder zegt het zyn.

Maar ik meen dat gy zyt geboren aan den Ryn.

..... Daar waren uw altaren,

Daar staat noch uwen naam, gemerkt

te weten te Bacharach, welke benaminge haar oorspronk heeft van *Bacchi ara*, de altaar van Bacchus.

4 (MENADEN) Dus werden de vrouwen die Bacchus feest bielpen vieren genoemd, naar het Griekse woort, dat dol en razende beteekent.

5 LENADEN] Dus worden ook de Priestereffen van Bacchus genoemd, naar het Griekse woord dat zo veel te kennen geeft, als *van de Pers*, daar men 't sap mee uit de druiven perst.

Lange Spies.] Thyrsus genaamt. bekleed met wyngerdbladen of klim. Dus zeit Nonnus.

*Een Thyrsus was zyn spies, alom met blaaderen dicht
Van Wyngaarden bekleed : van yzer was de schicht.*

En Euripides: *Hy gaf den Thyrsus in de handt,
Vol klimmerkruid aan allen kant.*

7 SILENUS.] Deze zeggen sommige Dichters, dat Bacchus opgevoed heeft, maar de meeste dat hy hem alleen gestadig verzelde met zyn Ezel, die naderhand yergood is. Waar op

Kwam met zyn* Ezel, traag van agter aangedropen.
 Hydroeg aan d' eene hand de Goddelyke 8 wan,
 En in zyn andre hand eengroote volle kan.
 Twee Goden uit den hoop, die van zyn 9 Nachten
 wisten,
 Die droegen het 10 Geheim, in twee beslooten 11
 kisten.

K 2

Hen

op Aratus ziet, als hy zegt: Datmen zig daarom niet hoeft te
 beklagen; aangezien 'er noch op d'aarde blyven.

* (Ezel) d' Oosterse volken, zelts Koningen, hebben Ezels
 gebruikt, om op te ryden, en schoon het thans niet meer in
 gebruik is, de zelve voor wagens of koetsen te spannen, egter
 waren zy oudtyts daar niet vreemt van. zie *Kolumella de Asino*
lib. 2 Cap. 1. zy werden ook gebruikt om den ploeg te trek-
 ken, en om in den Rosmolen telopen, volgens de getuigenisse
 van *Josephus, Varro, Plinius, Ovidius &c.*

8 Wan] zommigen zeggen dat het zyn wieg was, om dat
 het Griekse woord, een Wan, en een Wieg beteekent, dog
 Virgilius vertaalt het een wan, zeggende: *de Heilige wan van*
Bachus.

9 NACHTEN.] Dit ziet op de Godsdienstoeffening en feesten
 van Bacchus, die ook wel in de nacht gevierd werden, om wel-
 ke reden Virgilius den Berg *Citheron*, daar deze Goddienst ge-
 schiedde, van de Nacht *Nocturnum* noemt. Hy zelf werd ook
 daarom van de Grieken *Nycteleus* genoemd.

10 (Geheim) ἄγια, Dat is het heymelyk tuig van Bac-
 chus.

11 (Besloote Kisten) de Grieken noemden die beslooten Kisten
 van Bacchus *κιστας*. *Tubullus: Et levis occultis conscia cista sa-*
cris.

Dat is: En ook daar by de lichte kist.
 Die zyn verborgen:heden wist.

Dat de oude Heidenen voor gewoonte hadden hunne
 Goden om tevoeren, in pragtig opgesmeukte kisten, on-
 der overdekte tenten, blykt niet alleen uit de spreekwyze
 by Amos Cap. 5 vers 26, maar ook uit de getuigenis van
Apuleius, en Plutarchus. Pausanias spreekt mede van dierge-
 lyk

Hen volgde 12 MARON na, en leste zynen dorst,
 Algaande langs den wegh, met zoet en nieuwen most.
 De dronken 13 STAPHYLUS, en BOTRUS kaal van
 veeren,
 Met al het huisgezin, kwam agter aan laveren,
 En 14 METHE, vol van wyn, dat onbesuisde
 wyf,
 Viel dikwils in het gaan, SYLVANUS op het lyf.
 Veelbromde grof geluid, gemengelt met 5 Cymbalen,
 En't Hamers groot gebons vervulde bergen dalen,

lyk een kist by de Trojanen welke, by 't innemen hunner
 Stadt geopent wordende, daar in werd bevonden het Beeld
 van vader Bacchus, en Suidas mede daar van sprekende;
 zeyt: *Datze de geheymen van Bacchus, Ceres, en van Proser-
 pyn bewaarden.* De reden waarom zulks onder 't heydendom
 vereift wierd, was, om dat de grond waar op hun Gods-
 dienst steunde (enkel door list der priesterschap gesmeed) niet
 als in wysmakery en bedrog bestondt, en dat'er geen beter mid-
 del was, om het gemeen agting daar voor te doen hebben,
 en houden, dan metze d'oogen des volks t'ontrekken en door
 waan van een groote geheymenis, onzrag en eerbied te ver-
 wekken. Ja hoe geheim zy die prullekraam wilden gehouden
 hebben blykt aan de zwaare straf die'er op gestelt was, wanneer
 ymant die het geheim wift, door lossigheit dit aan andere
 overkraaide.

Appius Cœcus werd van zyn oogen berooft; om dat hy de
 geheimen van Hercules heiligdom den slaven had bekend ge-
 maakt..

12 (Maron) een priester van Bacchus, of een van zyn gevolg,
 van welken *Athenicus* zeyt in zyn 6 B. dat de wyn, dien de La-
 tynen *Vinum Mareoticum* noemen zyn naam heeft.

13 (STAPHYLUS en BOTRUS) vrienden van Bacchus d'eerste heeft
 volgens zeggen van *Nonnus*, dien naam naar 't Griekse woort 't
 welk druiven betekent, de laaste beteekent *Kaal van Veeren*,
 om dat de Dronkaars in 't gemeen naakt en kaal zyn.

14 (MISⁿ METHE) een naam van Dronkenschap,

15 (Cymbalen) *Nonnus* schryft overal de Cymbalen Ba-
 chus toe, als ook de Hamers.

*En Naxos oever, zelf zoo baaude d'Echo mee,
Enriepmet dubblenklank 16 ó EVAN Evoë.*

Terwyl wy nu den optocht van Bachus, met zyn gantschen zwier breedwydig, hebben aange- togen, is'er eyndelyk noch iets te zeggen om- trent de verbeelding van den Wyngod, daar de Konsttoeffenaars zich dikwils in vergrypen, of mistaften, door ingeslopen misbruik waar door men een Gulzigaart, en al wie dik en grof is, by Bacchus gelykt; daar hy nochtans in d'oudste Griekse gedenkpenungen, en marmere Afbeeldselen, als een tenger Jongeling verbeel- wort.

Du Choul vertoont ons in zyn Kabinet van Medaljes een zeer oudt Muntstuk. (waar van wy de afbeelding in print hier vertoopen) daarmen het Borstbeeld van Bachus, bekransft met Klim,

K 3

* met

*Dat Bachus vinder der Cymbalen,
En hamerklanken, is geweest,
En die gebruikt heeft op u feest.*

Wat dit voor Speeltuigen waren, en wat vorm zy hadden; hebben wy in den Voorlooper der Psalmen van den Proffess. S. r. Til aangewezen, te weten: twee halve uitgeholde ronde metaale bollen, welker buitenste rond een handvatfel, of iem had, dien de hand omvatte. Onder 't dansen of springen, werden de zelve, of schuivende of recht op malkander gesla- en, waar door verandering in den klank gemaakt werd, om lien met zangtoon en snarenspelte paaren.

6. (*Evan*) is een der namen van Bachus, maar om dat de Prie- ers, Priesteressen, en al die zyn feest hielpen vieren, plegente loopen *Evan Evoë*, in zyn Feest gedichten over al gevon- en, heeft men de zelve genoemd *Evantes*.

* met een teeder en jeugdig wezen verbeeldt ziet nevens den bynaam *Lusoon Oprisper*, van wege

het te veel drinken, of Lyson Lofmaker, om da door veel wyndrinken de tong los wort. O het ruggestuk vertoonen zig drie, met de handen in een gellingert, dansende Bachanten of Nimfen. Deze zouden naar't beduid vanden Medalkundige Heer Ludolf Smids en anderen beteekenen, het kou heet en lauw water der beruchte badstoven aan Bachus toegewyd, in de Stadt Apollonia, in Macedonie op de grenzen van Epire, volgens Lucius Ampelius, met het byschrift *DIONISOO DOORON geschenk aan Bachus*. Dus vertoont ook een brave Teekenaar en Etzer Jan de Biskop ver

* Klim, 't Klimblad was aan Bacchus, de Eyk aan Jupiter, de Lauwrier aan Apollo, d'Olyf aan Minerve, de Myrtel aan Venus, de Pynboom aan Pan, de Populier aan Herkule en de Cypressen aan de onderaardse Goden geheyligt of toegewyent, 't welk dient tot volkomender beduyding van geen wy van de Altaaren der Heidenen in 't algemeen zeyden, en ook uit marmere bewysstukken betoogden, dat de z

cheide Beeltenissen van Bacchus te Rome naar de egte marmere beelden afgeteekent, die het voorige beveltigen

Eyndelyk, waarom Bacchus met Hoornen op de Geldmunt van 't Eylant Tenus verbeeld staat, en de Dichters, Euripides, Horatius, Val. Flakus hem met Horens afschilderen, daar van geeft neergemelde Lud. Smids, in het Kantschrift op den Brief van Laodamia aan Protefilaus, deze reden. *Om dat de Wyn moedt en kracht geeft, en den beschonken als hoornen byzet.* Dit is een rede voor den Wyngod in 't byzonder. Lytimachus, een van Alexanders staatvolgers, werd (om dat hy eenen wilden stier tot de offerhande geschikt, en den slachters ontloopen, by de Hoornen greep, vast hield en doodde) met een gehoorenden Koninklyken naarband (volgens 't zeggen van Appianus) ter gedachtenis van die daad, op de geltmunt van Calcha vertoont.

Op gelyke wyze zietmen ook Alexander op zomnige van zyne muntstukken verbeeld; maar die bewuft is, dat hy door een grootmoedigen inborst zervoert, voor den zoon van Jupiter Hammon aangezien wilde wezen, zal niet vreemt dunken dat hy zyne Beeltenis met die van Jupiter (want de Africaners eerden een gehoorent beeld voor Jupiter Hammon) een zelde aanzien deed geeven.

Doch in 't algemeen moetmen weten dat

K 4

Hoor-

ve met Festoenen van groente omvlochten, of omhangen wierden. Nu zal de Lezer hier uit klaar bemerken dat het niet even veel is, met welke groente men de Altaren siert; aangezien het gebruik dier tyden daar byzonder acht opgegeeven heeft, en priesters en Offerdieners altyd bekrant zyn geweest, ook d'altaren behangen met zoodanig groen, als die Godheit, wie zy offerden, toebehoorde.

Hoornen, ten Zinnebeeld van Koninklyke macht en grootheit verstrekt hebben, by de Caldeërs, Feniciërs, en Hebreëen. Want door het zeege-drocht met tien Hoornen, daar men by Dan. Cap. 7. af leeft, worden zoo veel 'machtige Vorsten, als Alexander, Seleukus, Lyfimachus, Demetrius, Antigonus, Ptolomeus enz. verstaan. Gelyk W. Goeree aangemerkt heeft in het tweede Deel van zyne Mofaische Historie p. 593. Waaron dan ook de oude Veldoversten en Krygslieden, om meerder ontzag en schrik aan hunnen Vyanden te geven op hunne helmetten weerzyds Hoornen plantten.

Huydensdaags zouden Hoornen op 't hoofd eens mans geplant van een heel andere beduydinge wezen.

Dus hebben wy den optocht van Bacchus de leeryverende Schilderjeugt, op dat zy dien toetsleere kennen, en zig by 't gebruik des ouden tyts houde (waarin velen hebben misgetatt) als in een Tafereel doen zien. 't lust ons met dat zelve oogwit, des Wyngods verjaarteestviering in zyn ganschen zwier, bekleedingen, hoofdsierfelen der Veld- en Tuinnimfen, hun wyze van Vreugdbedryven, en hoe de snoepluiftige Satyrs daarmee omspringen, als in een Schildery met levendige koleuren, eerst door de fenixpen van Naso, nu door zyn vertaalder Arn. Hoogvliet, in Duitse vaarsen atgemaakt, voor te stellen.

Zie daar het pentaferreel, bevallig, woelig, vol gemoedsdriften, vol van veranderingen, en zoo ryk van gedachten datmen 'er verscheiden tafereelen van zou kunnen opslaan, en waar in yder voorwerp, als met den vinger, word aange-
weezen: inzonderheit daar Priapus in dat onver-
wagt

wagt voorval, even als Faunus, die Omfale in der nacht stil meende te bekruipen, van Alcides, die met de kleederen van Omfale uitgedoft lag te slapen (waar door hy bedroogen werd) met een ruytflag gebolt werd, en over zyn misgreep bepot.

*In Griekenlandt, werd op den korsten dag geviert
Het feest van Bacchus, met zyn bezikroon gesiert:
Daar kwaamen all' de goón van Bosch, en Veldt,
en Tuinen,*

*Ende akkergoden van Liceus breede kruinen,
En elk, die was gezet op jok en boertery,
De veegoón, Saters, tuk op Venus lekkerny,
En all' de nimfsjes, uit de wouden, en rivieren;
Zelfs bestevaar Sileën, kwam op zyn ezel zwieren,
En Godt Priaap, die al't gevogelte vertsaagt,
En, met zyn roodt geweér, ten tuine en hove uit-
jaagt.*

Toen dit gezelschap vondt een plaats naar zyn begeeren,

*In't ruimste van het woudt, om blyte banketteren;
Ging 't nederzitten in het gras, en jeugdige groen.
Elk hadt zyn eigen krans gemaakt, en bloemfestoen.
Godt Bacchus gaf den Wijn: en onder 't lustig plengen,*

Gaf 't beekje water, om den Wijn weer schaars te mengen.

*Het feestgezelschap werd ten lesten nog vervult
Met stroomnadjaden, de een gesiert, en net gehult,
En andere met losse, en omgekemde haaren.*

Dees diende, wyl de knien, en dyen zichtbaar waaren,

*En met een opgeschort gewaadt, tot aan den schoot;
Ende andre met den hals, en blanken boezem bloot;*

Die droeg de schouderen gansch naakt en onbenepen,
 Endeeze zag men 't kleed, langs gras, en kruiden
 slepen,

Terwyl geen riem b. knelt, of prangt, den tedren voet.
 Dit Volkje ontvonkt de min allengs in het gemoedt
 Der Saters. Maar Priaap, de schut, en scherm der
 hoven,

Koos Lotis, uit den hoop, om zynen brandt te dooven:
 Hy zuchtte, en wenschte om haar alleen, en maakte
 in 't endt,

Door minneleuzen haar zyn liefdevlam bekend:
 Maar smaakt, en trotsheit, schynt de schoonheit aan-
 geboren,

Zyspot, veragt zyn min; en wil hem zien noch hoo-
 ren,

Maar 's nachts, wanneer de drank de boofden vadzig
 maakt,

Was yder eindlyk hier, en daar, in slaap geraakt,
 En Lotis, cok vermoeit van 't kortswyl, lest van allen,
 Juist, in den lommer van een boom, in slaap gevallen.
 Toen kwam Priaap (die zapt op zyne teenen tradt)
 Daar 't blanke nimfje lag, en sliep, langs 't eenzaam
 padt.

Hy vlyt zig, zonder datze ontwaakte, aan haare zyde,
 In 't gras terwyl by het gesuis zyns adems mydde,
 Nog lagze in diepen slaap, en had schier geen gevoel.
 Hy lachte in zyne vuist, en nadert vast het doel,
 Voorspoedig, van zyn min, en lichtte, stil en zoetjes,
 Het lange kleedt reeds van de maagdelyke voetjes;
 Als juist het graauwtje van Sileen te ontydig raast,
 En ruchelbalkt, waar door de jonge nimf, verbaast,
 Ten slaap uitspringende, uit des Tuingodts handen
 raakte,

En, door haar vluchten, all' de goden wakker maakte;
 En al wat in het woudt lag om te rusten neer.

Maar

*Maar godt Priaap, zelfs al te vaardig in 't geweer,
Doet elk, by maanejchyn, belachen die vertooning.*

Leerzuchtige Konstoeffenaars, vleit u dit woe-
g voorwerp, om daar van een Konstaferaal op
eslaan, en hebt gy 't effens begeerte tot ict dier-
gelyks; welaan ik wil u ten dienst zyn. Geen be-
er model tot een weerga, als dat, waar van de
Latynsche Puikdichter Naso het model geschetst
heeft in het III Boek van zynen Almanak, of Fecst-
lagen, 't welk zyn nieuwe vertaalder Arnold Hoog-
liet, met dezelve levendige koleuren dus naagemo-
gelt heeft:

*De Wyngod ging eens met zyn Saters blyspanseeren,
(Ons fabeltje zal jock, noch aardigheid, ontbeeren,)
Van daar de Hebrustroom langs zandige oevers schiet,
Tot daar de Rodope all' de landen overziet,
En daar de byen op Pangeesche bloempjes brommen.
't Gezelschap speelde daar op kopre rinkelbommen,
Op welk geklank een zwarm van byen, zonder tal,
Vergaerde, en volgde, waar zy gingen, overal.
Maar Bacchus sloot den zwarm in een der holle boe-
men,*

*En heeft toen de eerste vrucht der honigraat bekoo-
men.*

*Wanneer de Saters, en Sileen, hoe kaal en oudt,
Verliefden op den smaak, zocht elk om strydt in 't
woudt,*

*De geele honigraat, die oog en hardt bekoorde.
Toen de oude honig vondt, daar by 't gehommel hoorde
In eenen olm, ontveinst hy 't voor al 't Saterdom,
Tot dat hy eindlyk op den rug zyns ezels klom,
Zig aan de takken houdt, en grypt, naar lekkernyen,
Te gretig, in het nest, en schendt, en kwetst de byen:*

Toen

Toenschoot de gansche zwarm vol gramschap op hem
uit,

En steekt zyn kaalen kop, en rimpelige buit,

Dat hy ter aarde valt, met duizendt angelsteeken,

En all' zyn' Saters in dien noodt, om hulp moest smee-
ken,

Terwyl zyn' ezel hem vertrapte met den voet:

't Boksvoetendom schiet toe; bespot den ouden bloet,

En lacht, om 't aangezicht, bezet met roode linken:

Daar zyn gekwetste knie hem deerelyk deedt hinken:

Zelfs Liber lachte mee

De oude stramme Sileen, door duizent gean-
gelde vyanden overvallen, ter aarde geploft, om
hulp roepende aan de Boksvoeten, om van de
zelve, en onder de pooten van zyn langoor gered
te worden, die alle toegeschooten neffens den Wyn-
godt om dat voorval staan te lachen, kon al een
potzig tafereel opmaken. Zeker de aanschouwers
van zulk een tafereel zouden mee stof vinden om te
lachen.

Eyndelyk, hoe veer een Konstschilder, die ver-
stant bezit, en bedreven is in de Historien en oud-
heitkunde, en uit dien hoofde op vasten gront vol-
doende reden geven kan van 't geen hy aan en tot
zyne Historische Verbeeldingen toevoegt, anderen
overtreft, en in tegeedeel hoe anderen die min ver-
stant bezitten, onbedreven, onbelezen en bot daar
in toetasten, en over zulks, wanneer hun reden van
hun doen gevergt word, dat even zoo onverstandig
en op lossen gront doen, dat het bespottelyk is,
zal uit deze stalen blyken.

Ik heb in myn tweede Boek in de tusschenren-
den op pag. 174; gemelt van een Konstenaar, die
in print verbeelt had Abraham, daar hy zyn dienst-
meit

zeit Hagar uitleid. Deze, als hem gezeit wert
 et dusdanige gedaanten van tenten, als hy ver-
 belt had, met de gewoonten van dien tyd niet
 vereen kwamen, en dat die niet van oude plan-
 len opgeslaagen wierden, maar dat daar toe ge-
 bruikt wierden vaste stylen, overspannen met zee-
 nen of koorden, die wederzyds in den gront met
 houtte stekken vast gemaakt, voorts met vellen van
 beesten overdekt werden, of voor zulke welke
 in meerder vermogen waaren, bereit werden van
 geweeven hairen kleeden van verscheiden koleu-
 ren als onze tapyten zyn; welke toestel licht af
 te breeken en weer licht op te slaan was, wanneer
 hy van d'eene tot d'andere lantstreek zich wilden
 verschanssen, gaf aan die hem dit zeide tot ant-
 wort : *Dat hy 't zig niet verftont. Dat de tenten
 der Aartsvaders van houtte planken gemaakt waren,
 zamengevoegt en gehecht met hengfels en knieren,
 omme dus beknopt op malkander toe te kunnen vou-
 wen, en met hunne stylen en dakfchooren op wagens
 te vervoeren werwaards zy wilden, even als men
 nuans wel Marionette en Waaffelkramen ziet.* Schoon
 erdedigt.

Die uit weetlust daar onderzoek naar doen, in
 de ouden tytsche schriften, en met taalkundigen
 maatplegen (gelyk ik mée doen moet) zullen be-
 vinden, dat de TENTORIA, van waar de bena-
 ming van Tenten afkomstig is, dien naam draagen,
 om datze met koorden en stylen uytgespannen
 werden, waar na de zelve meest overdekt werden
 met vellen van beesten, in 't Latyn *Pelles* genoemt.
 by Livius word dikwils van vellen gewag ge-
 maakt, waar mede de soldaten des winters hun-
 ne tenten pleegen te dekken. Klaudianus zeit
 van Stilikon *dat hy dikwils onder de vellen huisge-
 houden*

houden heeft. In de levensbeschryving van Alexander word zoo wel van Arrianus als van Curtius gezeyt : *dat de hutten der soldaaten van vellen waren.* en Isidorus sprekende van dusdanige tenten zeit : *zy worden TABERNACULA genoemd om dat de behangfels die met koorden of met zeelen uitgespannen waren, door stylen onderschoort en in opstel gehouden werden.* W. Goeree merkt aan op Gen: 13 - 18 dat de Kaldeesche text zeit, *Hy heeft zyne tente opgespannen.* dat is, om gemakkeliker van d'eene tot d'andere plaats te vervoeren, waar zyn vee vetter weiden vont, en in het tweede deel der Mofaische Hist. pag. 373 daar hyden Borgerstaat der Hebreuse Vaders beschryft : *zy woonden meest in hutten en lichtopgeslagen leger tenten.* gemelde Schryver merkt ook aan dat d'overdekfel en des H. Tabernakels waaren Rams en Dassen vellen, en op Exod. 35 vs 26. Dat de Vrouwen Geytenhair gesponnen hebben om gordynen voor den Tabernakel te weven.

Eyndelyk vind ik noch een andere soort van Tenten die Vegetius CASÆ noemt : om dat die van groene takken 't zamengevlochten waren, en met biezen en poelriet overdekt. Op deze ziet Ovidius als hy zeit.

Terwyl een ander vast een hut van groente vlecht.

Onder al deze naspeuring heb ik geen voetspoor kunnen ontdekken om te vinden dat d'Aartsvaders Tenten van Planken gehad zouden hebben, gelyk by ons de Waaffelkramen, overzulks is de verantwoording des gemelden Konstenaars bespottelyk. Die dooroeffende Konstschilder (waar van W. Goeree in zyn *Inleyding tot de Schilderkonst* op pag. 46 mel-

elt) had zyn antwoord wissel. Deze had ten
 verzoek van een geleert Heer een stuk geschildert,
 verbeeldende de bruiloft te Kana, daar Christus het
 water in wyn veranderde, en had met voor-
 acht rooden wyn verbeeld. Den Heer dit Tafereel
 bziende, viel juist zyn oog daar op. Des hy den
 schilder vroeg, *waar uit hy wist dat'er roode wyn
 op deze bruiloft geweest was.* De Schilder vroeg
 daarom, *waar het stondt dat'er witte wyn geweest
 was?* ondertusschen zocht men den text Joh. 2 op,
 en te zien of'er uit d'omstandigheid eenige gif-
 ting ten voordeel van den een of den anderen,
 gemaakt kon worden. Doch niets vindende, wil-
 de de Heer evenwel weten, waarom hy in stêe
 van witten rooden wyn verkozen had. De Schil-
 der merkende dat zyn verstant hier van een geleert
 man op den toetsteen gezet wierd, antwoordde, *dat
 ik veel waarschylyke reden hadde, die hem om by
 de waarheit te blyven daar toe noodtzaakten. Want
 voor eerst (zeide hy) is het heel waarschylyk dat
 Christus het water in zoodanigen wynherschep heeft,
 als in Galilea groeide, en van de inwoonders gedronken
 wierd. Derhalven besluit ik dat hy het water in zulken
 wyn verandert heeft, als men te dier tyd, en te vooren, en
 ook op hoogtyden gewoon was te drinken, en dat dit nu
 geen witte maar roode wyn is geweest, blykt hier uit dat
 in de Heilige schrift van geen anderen wyn gemelt
 word, waar toe hy bybracht de plaats uit Jes. 63 vrs 2.
 Breuk: 23 vers 31. en meer andere. In welke
 beide redenen de geleerde man groot genoeg
 verstant, zich verwonderende over het welgeoeffent
 verstant van den Schilder.*

Dus was'er noch een Konstenaar, die zinne-
 beeldig de gesteltheit der Nederlanden in de Ja-
 ren 1567 en 68 vertoonde, door den geschonden
 Hoed

Hoed der Vryheid, verscheurde *Previlegien* en de Hollantschen Lecu, geplet tusschen de borden van een pers, welke van die mogentheeden, verbeeldende Margarita Hartogin van Parma, de Spaansche *Inquisitie* en *Duc d'Alva*, elk aan een spil staande zoodaanig gedrukt werd, dat de tong uit benaauwtheid, als ten ende ademtocht ten bek uithing. De teekenmeester gevraagt : *Waarom de Beeltenissen der Inquisitie, en die van Alva met meerde yver en kracht schenen de schroef aan te zetten en de Lantvoogdes maar even de hand aan den spil der bloedpers had?* gaf tot antwoord, om dat de *Historyschryvers* eendragtig zeggen, *dat men in Spanje oordeelde dat zy de Nederlanders niet streng genoeg behandelde, 't bestier heur ontzeit, en Allgesterkt met een strengere Inquisitie in haar plaats gezonden werd.*

Een traagaart mag zeggen : waarom zal ik my ledige uren besteden, om dingen te weten, die my licht nooit te pas zullen komen? maar hy weet niet dat 'er niets aangenaamer is, voor die 'er de smaak af heeft, als wetenschap, en kent de zin der oude Hollantsche zinspreuk, *Men moet bslaagen ten ys komen*, noch niet.

By *T. Livius* leest men van den *Veltoverste Philopoemen*, dat hy zig zo wel in vrede als in oorlog geduurig in de *Krygsoeffening* bezig hielt, en dat het hem, als 't'er op aanzou komen aan geen bekwaamheid of raadsman in krygskunde ontbreken mocht. Dus moet zig een jong *Schilder* in den ledigen tyd gestadig oeffenen in 't lezen, ondervragen, navorschen, teekenen en ordonneren om hier door zyn vernuft te wetten, en zyn geest met bekwaame denkbeelden aan te vullen, tot dat hy gelegenheid krygende om zyn verstant

onst te toonen, zig bedienen van den kostely-
 en voorraad, in zyn geheim Kabinet opgesloten,
 waar de rede de sleutel af heeft. Nu valt hier om-
 ment niet meer voor te stellen, als de goude spreuk
 van Epictetus, die zegt: *Die wys is, doet gewil-
 gdat hy doen moet.*

Hier mede eindigen wy, alzo de Tooneel-
 ordyn (deze tusschenrede wat te lang uitgerekt)
 reeds word opgeschoven, op dat de Konstschilders
BARENT APPELMAN en **PIETER VAN**
LINGELANT ten tooneel komen.

BARENT APPELMAN geboren in
 Gravenhage in 't Jaar 1640, was een braaf
 schilder van Lantschappen en Roomsche Gezich-
 ten. In het Prinselyke Lusthuis op Soesdyk is een
 groote zaal met Lantschap en fraje beelden door
 hem geschildert, die zeer geroemt wort. Gelyk
 ook meer andere groote werken, daar hy in zyn
 tyd wel voor betaalt is. Maar naderhand heeft hy
 dikmaals ten dienste van Jan de Baan achter des
 elts pourtretten Lantschappen geschildert. Wat zal
 ik zeggen? Het geluk is geen erf. 't is ook zoo met
 gemelden de Baan gebeurt, dien lang voor den
 wind gezeilt hebbende, eindelyk de stroom tegen
 liep.

APPELMAN, stierf in 't Jaar 1686. oud 46
 jaren.

PIETER VAN SLINGELANT, zoon
 van Kornelis Pietersz. van Slingelant, en Tryntje
 van Polane, is geboren te Leyden, op de oude vest,
 in 't Jaar 1640 den 20 van Wynmaand. Deze
 volgde zyn Leermeester Ger. Dou niet alleen
 omtrent gelyke verkiezingen, maar evenaarde hem
 ook in netheit. Ja ik heb van zyne Konstwerken
 gezien, die in uitvoerigheid en gepolyftheit bo-

ven die van zyn Meester uitstaken; maardit is'er van dat de zelve door zulk doen wel wat styver zyn. Doch is hy een groot licht in de Konst geweest.

Onder vele van zyne waardige penceelwerken word de verbeelding van een Meysje dat een muis by de staart hout, waar een Kat na springt, om des zelfs verwonderlyke uitvoerigheid en natuurlyke verbeelding geprezen, (als ook een stukje waar in een Bootsgezel staat afgebeeld, in wiens geweven muts de draatjes, en de loop van 't weefzel zig vertoonen. Dog dit baart geen verwondering, als men weet wat een onvermoeiden vleit, en tyd hy tot zulk doen besteedde : want hy heeft over het bekende stukje, waarin de Beeltenisser van den Heer Meerman en zyn huisgezin komen. drie Jaaren geschildert, en geduurig daar aan bezig geweest. Ja my is voor waarheit verhaalt dat hy een maand of zes weken heeft zitten schilderen over een Bes met kant.

Hy won door zyne veel tydflytende wyze van schilderen meer roem als gelt aan. Hy was van een deugdzaam stillen aart, en stierf op den 7 van Slachtmaant 1691.

ARY DE VOIS is geboren te Leyden in 't Jaar 1641. Zyn Vader, die orgelift tot Leyden was, bespeurende dat zyne genegentheit tot het leeren van de Schilderkonst overhelde, bestelde hem eerst tot Uitregt by Kniffert, naderhand by Abraham vanden Tempel. Dog hy nam een eyge wyze van schilderen aan, waar door hy zig roem behaalt heeft, en was zoo om zyn Konst als hups gedrag by elk geacht en bemint, 't geet hem gelegentheit gaf van met een Juffrou te trouwen die veel gelt bezat, waar door het pencee

voor eenige agter een volgende Jaaren agter de bank raakte, als het spreekwoordt zegt. Want hy ging toen veel om een trantje, voormiddags op de Vismarkt, en naamiddagh by gezelschap, of met een paart naar buiten.

Dog ik moet niet vergeten dat hy voor zyn trouwen een Konststukje maakte, dat hy zyn vader ter gedachtenis liet, waar in verbeeldt was Cecilia spelende op een *Positief*. (kleen orgeltje) * St. Lucas met zyn Os daar nevens, schilderende het zinnebeeld van Dankbaarheid, den Ojevaar.

Als nu zyn gelt door die wyze van leven, als boven gemelt is, wat begon te minderen, begon hy weer om 't schilderen te denken, en ging, om buiten 't gewoel van menschen te wezen, te Warmont wonen; maar de gelegenheit, die hy daar vout tot visschen, deed hem de penceeloeffening vergeten, zoo dat hy zulks bespeurende weder tot Leyden kwam wonen. My is verhaalt dat hy in dertien Jaren een stuk had gemaakt, verbeeldende Dido en Eneas op de Jacht, daar zy van verre het onweer zien opkomen, 't welke de zeehuiken doet stranden. Anders heeft hy gemeenlyk naakte beeltjes in een Lantschap geschildert, die het oog der keurigste liefhebbers kunnen voldoen.

Seker de Konstgodes vint reden van klagen dat hy, een van hare braafste Scholieren, met geen grooter yver het Konstpenceel geoeffent heeft;

L 2

daar

* Men zegt dat 'er onder andere Reliquien nog beschilderde Tafereelen van St. Lucas in wezen zyn en te Rome bewaart worden. Maar wat de Konst der Tafereelen aanbelangt, men verhaalt dat zeker Konstschilder, als hemeen der zelve vertoont wierd, daar op zei: *o St. Lucas, wat zyt gy, gelukkig geweest! zoo gy thans leefde, gy zoudt geen droog brood daar mee kunnen winnen.*

daar hy reeds zoo veer in de Konst gevordert was dat men zig daar over mag verwondereu. Ik heb in 't Konstkabinet van den Heere *Jakob Hiskia Machado*, in 's Gravenhage, een kleen stukje van hem gezien, verbeeldende een Soldaatje, zoo natuurlyk, konstig en uitvoerig geschildert, dat het onder de Konst der braafste Nederlantsche meesters van dien tyd hangen mag.

JAKOB TORENVLIET is geboren te Leyden in 't Jaar 1641. Zyn Vader had veel op met zyn zoon, en was gewoon hem in zyn Jeugt tot yveraan te moedigen, door schoone beloften. Dit geloofde hy, en 't strekte hem ten spoor, doch hy verzuimdeniet (de begeerte is het leeven van de ziel) 't elkens meer beloften aan te winnen, zeggende dikwyl, *Vader als ik nu een Meester zal geworden wezen, zal ik dan een mooy kleed hebben, zal ik dan een deegen draagen? zal ik dan een pluim op myn hoed hebben? enz.* Waar op zyn Vader hem doorgaans met een slegende stem, gewoon was te antwoorden (want beloften zyn haast gerelt) *Ja zoon.* Dit werd onderdegenen die aan des zelfs huys verkeerden ten spreekwoord, zoo dat, wanneer hun ymant iets kwam te vergen, zy dan antwoordden, *Ja zoon.*

Wanneer hy nu zoo veer in de konst gevordert was dat hy braaf teekenen en een goet portret schilderen konde, vertrok hy van Leyden naar Roome, om zig voorts in de konst te oefnen; mede hebbende tot Reisgezel en Konstgenoot **NIKOLAAS ROSENDAALE**, geboren te Enkhuizen in 't Jaar 1636, die een Braaf Historyschilder geweest is; en na dat hy uit Italic wedergekeert in Hollant veele fraaye konstwerken gemaakt had, stierf hy in 't Jaar 1686.

S
H
te
ver
N.
le
don
le
hon
je
tre
un
den
er
de
V
het
had
oge
WOT

A.
T.

Z
H

TORENVLIET te Rome gekomen was koftelyk uitgedoft met een Fluweelen Rok, met zilvere knopen, een pluym op zyn Hoed, en voorts 't een na 't ander, zoo dat hy zig zelve naau kende; en als hy voor d' eerftemaal by de Schilders, die van zyn kenniffen waren, in de Herberg kwam, en een glas meer als naar gewoonte gedronken had, begon hy met hunte fporten; om dats'er wat fchraal en ongezien uytzagen. Naderhant maakte hy 't noch flechter; want ftaande in de deur van de Herberg, en ziende een troep dorftige Schilders om de deur zwieren als Byen om de fuiker, vraagde hy aan de geenen die by hem ftonden, *zyn dat ook al Bentvogels?* en als hem *Ja* geantwoort wierd: antwoordde hy met opgefcreken knevels: *Ik dacht dat het bedelaars waren: om dats'er zoo geplukt uitzien.* Dit werd onthouden, en als hy in de Bent zich liet inhuldigen, zwegen zy tot zyn gelt opgefmult was, en zetten hem toen die fmaatwoorden betaalt.

Want daar moest naar ouder gewoonte (was het zeggen) wanneer zy den nacht overgezeten hadden, tot verluchting, en om den vaak uit de oogen te dryven, nog een wandeling gedaan worden,

*Daar de Nieuwling fchoon vergult
Door zyn Bentnaam, en gehult,
Met zyn Bult, den troep gaatleiden,
Trouwverzelfchapt van de beiden,
Aller oudfte van de Bent,
Tuk op fchuimen en gewent
Zulke knapen; zulke groenen,
Hunne goudbeurs fchoon te boenen.
Dog wie leert'er ooit voor niet?*

Deze toont hem in 't verschiet
 Tivoli met waaterwallen,
 't Lustverwekkenste der dallen
 Van 't geheele Roomsche lant.
 Geen wyft aan den andren kant,
 Grotten, en gesloopte muuren,
 Die den tyden spyt verduuren.
 Elk op ouden luister bromt,
 Toen men by de grafstee komt.
 Van God Bacchus daar een wyngert
 Geestig is omheen geslingert.
 Hier begintmen weer terstont,
 Drank te bieden aan den mont,
 't Bloeyen van de Bent te drinken,
 En van hand tot hand te klinken,
 Tot zy zien het laatste gelt
 Aan den Kroegwaard uitgetelt.

Onder den hoop waren 'er die het oude spreek
 woort van *Ja zoon*, waar van ik gemelt heb, nog
 onthouden hadden. Deze maakten de rest op om
 dat zy hem met dien naam zouden doopen. Hy
 zulks in die vrolykheit niet opmerkende, beeldde zig
 in dat zy hem gebentnaamt hadden naer den Ridde
Jazon, den verwinnaar van 't Gulde vlies, en wa
 daar mee wel in zyn schik, tot den volgenden dach
 toen 'er hem uitleg van gedaan wiert. Maar di
 was niet te herroepen.

Hy was ruim 29 Jaren als hy te Rome kwam
 als aanstonts blyken zal, en had toen al veel
 pourtretten geschildert, daar hy roem door behaal
 heeft; als inzonderheit den Heer Korn. Schreve
 lius met zyn vrouw en kinderen in een stuk, daa
 Joh. Blasius een lang gedicht opgemaakt heeft
 aan welks einde hy zyn zangnimf dus doet spreker

*Ik wyk voor TOORENVLiet: zyn zwieren in
het Schilderen,*

Verbeelden een Apel.

*Zaf hy na konst, en geeft, aandit zyn leste streken,
De Beeltenis, die nu een schaduwis, zou spreken.*

Dit was in den Jare 1661.

Naarstig en yverig heet hy te Rome zyn tyd vaargenomen met teekenen, naar de Schilderyen van *Rafaël, Paulo Veronees, Tintoret*, en zoo voorts naar de beroemste konstwerken, die in paleizen en Kerken ophingen, in welken yver hem zyn Reiskaakker Rozendaal stadig verzelde, die even als hy en braaf tekenaar was; waar van wy thans, zynde lachtmaant 1718, de bewyzen zien; zynde enige dagen koopdag gehouden tot Amsterdam en de lang vergaarde papier-en penceelkonst van TOORENVLiet, by zyn leven.

Tusschen beyde hadden wy vergeten te zeggen, dat hy ook verscheiden Jaren te Venetien gewoont in de konst geoeffent heeft. Daar hy ook een vrouw troude die veel gelt had, welke hy meeacht als hy wederkeerde tot zyn geboortestadt Leyden.

Gelyk ik van veelen gemelt heb, dat zy niet slukkig met hun konst geweest hebben: even so moet ik ook van hem zeggen. 'T is waar, gelt is het gereedste hulpmiddel in dusdanig geval: maar 't is egter smartig, als men ziet dat anderen die minder konst bezitten, als het spreekwoordt is, *door de waerelt rollen, daar zy'er door kruisen moeten.*

Hy overleed in 't jaar 1719.

Hem volgt zyn Konst-stadt- en tytgenoot

IZAÄK PALING. Deze heeft tot onderwyzer in de konst gehad den beruchten *Abr. vanden Tempel*. Hy heeft naderhandt verscheide Jaren in Engelant gewoont, en daar gelegenheit aangetroffen om zyn brave penceelkonst te oeffenen, van waar hy wederkeerde in 't Jaar 1682, en zette zig neer in 's Gravenhage, daar hy een groot getal van de aanzienlykste luiden door zyn penceel afgemaait heeft. Thans is hy noch in leven, en hout in zyn ouderdom die oeffening tot zyn tydvetdryf.

Ik gis, als men uytcyffering maakte hoe veel pourtretschilders de Waerelt van tyt tot tyt in vergelyking van Histori-schilders gehad heeft (buiten de broddelaars en brekebeenen die door geen andere sporen als winzucht genoopt worden) dat zy op 't minst 30 tegen 10 zouden bevonden worden. Met verwonderinge stont ik te kyken als ik te Londen kwam, en zag dat daar niet (eenige wynige uitgezondert) als pourtret-schilders gevonden wierden. Dit doet my besluiten dat de gelegenheit, maar niet de geneigtheit, en eygen drift zoo veele pourtretschilders maakt. Want dit is zeker dat de meesten pryselyker konstoeffening verlaten, daar toe aangedreven door het blinkende voordeel dat zy daar in zien uitschynen en voldoen in dat opzicht hun geneigtheit en oogwit, dat is, Gelt winnen. Veele nochtans zyn 'er geweest die altyt, en tot het einde hunnes levens by hun eens verkoren wyze van schilderen, e verkiezinge, zig gehouden hebben, zonder daarvan te willen afwyken. Ik weet wel dat hartkopigheit een klip is daar velen schipbreuk op geleden hebben, maar weet ook met een wel, dat de genen die zig by tyds, als de weerhaan, gedraa-
het

hebben naar 't geen hun voordeeliger schein, likwils daar heel wel by gestaan hebben, als by voorbeeld.

JOHANNES VAN HAANSBERGEN, geboren tot Utrecht in 't Jaar 1642 op den 2 van Louwmaand, ging van daar 1669 wonen in den Haag, daar hy ook gestorven is op den 10 van Louwmaant 1705.

Hy had de Konst geleert by Korn. Poelenburg, en was door vernuft en vlyt zoo veer in die wyze van schilderen gevordert, dat zyne Konststukkes menigmaal voor zyn meesters werk wierden aangezien, wyl hy de verkiezinge, schikking der Beeltjes, gronden, agterwerken en de luchten zoo geestig helder en aangenaam wist na te bootsen. Egter waaren de zelve zoo haast niet verkocht als geschildert; waar door zyn stukken wel in getal aangroeyden, maar de geltbeurs niet deden zwel len. Overzulks wert hem geraten zig tot het schilderen van pourtretten te begeven, zoo om dat zulks eerder, en meerder voordeel toebrenge, als om dat zyn vleyend penceel hem daar in byzonderen dienst zoude kunnen doen, inzonderheit omtrent het schilderen van Jonge Juffrouwen, die graag het zuiver lelywit, en frisse rozekoleur zien doorsteken in haar portret. Ik wil niet zeggen dats'er alle mee behept zyn: maar die daar toe geneigt zyn, geven het door zoodaanige bedekte wyze van uitdrukkingen te kennen, dat'er geen Edipus toe noodig is om het raatzel 't ontzwagtelen. 'T is my gebeurt dat ik'er een van diegelyken aart schilderde: die my onder 't schilderen vraagde, welke verwen wel het hoogste in prys waaren? waar op ik dan zonder agterdenken te hebben antwoordde dat d'Ultramaryn, Carmyn, en Florentynse Lak
wel

wel de dierste verwen waren. 'T leedt niet lang of zy vervolgde aldus : *Ik geloof dat het wit ook wel diere verf is?* en als ik naar rede van dat geloof vraagde, kreeg ik tot antwoord : *Om dat ik zie dat gy 't zelve zoo schaars gebruikt, 't geen my stilzwygende wat meer daar van deed gebruiken.* Dit heeft Haansbergen (na ik aan veele van zyne portretten bespeurt heb) ook wonder wel in acht genomen, die ook een grooten roem daar door kreeg: welke goude vlugt hy ook wel waarnam eer die voor by schoot; en waarom niet? *'Tis verstant de gelegenheit, daar het al van afhangt; te kennen, en zig daar van te bedienen,* zeit de Heer D. van Hoogstraten in het kantschrift op Fedrus Fabelen p. 185, en Augustyn Niphus zeit van Trogus : *Deze oordeelt dat het wyze luden past, zoo dra de Fortuin klopt, de deur te openen :. want eens weg gegaan zynde komt zy niet weder.*

Ik weet wel dat de Spaanse spreuk zeit : *De Fortuin zelf vergelt met woeker den genen die 't gedult hebben van uit te wächten.* Maar dit gaat zoo zeker niet. Jan de Baan (om onder de Broederschap te blyven) die vermaarde portrettschilder, werd door de Fortuin in zyn tyd minnelyk aangelachen. Hy lietze agteloos voorbygaan, en zy kwam, schoon hy daar naderhand wel om gewenst heeft, niet weerom. *Men leert de waarde van een zaak (zeggen d'oude wyzen) best kennen uit het vermiffen der de zelve.* Maar dan is het ook veelyds te laat. Dus kan de Schilderjeugt dit gezegde tot een grondles nemen.

Onze Haansbergen (om weder ter zake te komen) had zig dan van zyne vorige wyze van konst-oeffeninge begeben tot het schilderen van portretten. Het lukte hem wel (gelyk ook de konsthandel,

el, daar hy zig met den Jode, droft van 't Haagse lof, ingewikkelt had) en hield zig daar by tot het ynde van zyn leven.

't Beurt yder, die zig tot dusdanige veranderingen in de konst begeeft, niet, dat het van zulk een elukkigen uitflag is. Doch hier van is ook wel et onvermoogen de oorzaak. Niemant beter als e man zelf kent zyn kragten: maar zonder daar agt p te geven gebeurt het veelyts, dat wanneer een childer de gelegentheit van een pourtret te mogen childeren aan de hand krygt, hy zulks om het oordeel dat hem toelacht maar onderneemt, schoon et dikwils gedaan zynde niemant minder als het oorwerp gelykt. *Men wil kwanfuis geen kooren als het spreekwoort zeit) vanden Moolen wyzen,* gaa daar mee zoo 't wil.

Zeker Engelsman nergens anders op afgericht als op 't schilderen, en vergulden van Rozen, die men gewoonlyk tot sieraat van de zoldering der scheepskajuiten plaatst, had in een kroeg meer verteert dan hy betalen kon. De waard die geen ander middel 't zyner voldoeninge zag, als door hem dit te laten verdienen, vergde hem een Leeuw in zyn uithangbord te schilderen. De Schilder, die daar geen handeling van had, riedt hem, dat het beter zoude zyn dat hy daar een Roos op schilderde, maar de Huiswaart wilde daar niet naar uisteren. Als hy dan onverzettelyk by zyn voornemen bleef, en een Leeuw wilde gefchildert hebben, zeide de Schilder-Baas, *it is very well, j will paint you a Lion, but et jhall be als much like a Ro-* *ē, as jon ever see.* Dat is: 'T is heel wel, ik zalje dan een Leeuw schilderen: maar het zal zoo wel een Roos gelyken alsje ooit hebt gezien.

EGLON VANDER NEER, Raad, en Kabinetschilder van zyn Keurvorfteyke Doorluchtigheit Johan Wilhelm, is geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1643. Hy was de zoon van AERNOUT anders AART VANDER NEER, die in zyn lentejaaren is geweest *Majoor* by de Heeren van Arkel. Onderwyl zig oeffenende in de Konst, begat hy zig naderhant, wanneer hy tot Amsterdam kwam wonen, geheel daar toe, en is berucht geworden! door 't schilderen van uitvoerige Lantschapjes, inzonderheit maanluchten.

EGLON, die in zyn Jeugt aanleiding tot de Konst vont by zyn vader, kreeg genegenheit tot het schilderen van beelden. Des werd hy bestelt tot Amsterdam by den braven Konstschilder Jakob van Loo, uitmuntende in 't schilderen van naakte beelden, inzonderheit vrouwtjes.

De Konstlievende Heer Nicolaas van Suchtelen, Borgermeester tot Hooren, heeft een groot stuk van hem gehad, verbeeldende het Bad van van * Calisto, 't geen Konstig geteekent en geschildert was. Ook heb ik een Luitpeelster van hem gezien die heel de handeling van *Jan Lis* geleek, beide gejaarmerkt 1657.

Onze vander NEER zo veer gekomen dat hy op eigen wicken kon dryven, vertrok naar Vrankryk om zyn Konst te oeffenen, en werd met zyn twintigste

* Calisto, dochter van Lykaon, die van Jupiter in de gedaante van Diana bekropen werd; bezwangert zynde van Diana en haren maagdestoet verstooten. De verklaarder van d'ongelooffelyke Historien willen, dat Kalisto zich zel van schaamte verschool, in een Beerenhol daar zy doot de beeren verslonden wierdt, en dat wanneer zy nooit, maar wel een Beer, daar uit te voorschyn kwam, het verdictfe dat Kalisto in een Beer herschept was, daar zyn oorspronk af genomen heeft.

1ste jaar Schilder van den Graaf van Dona, toen Gouverneur in Oranje, in wiens dienst hy 3 of 4 Jaren bleef, wanneer hy weder in Hollant kwam, troude met Maria Wagensvelt tot Rotterdam, die vader geheimschryver was van de Rechtbank van Schielant, daar hy een goede som gelts mee behuwlykte, dog een groot deel daar van verkwistte met pleiten. *Advocaten* (zeit Pater Abraham in zyn Boekje van de Ambachten) *zyn als een vliegen die altyd dient gesmeert te worden.*

By deze vrou kreeg hy 16 kinderen, van welke maar twee of drie de Schilderkonst geoeffent hebben.

Naa de dood van deze Vrou, in Brabant zynde om zyn konst te oeffenen, kwam hy kennis te rýgen aan een Schilderes, de Dochter van den beruchten Konstschilder *Du Chattel*, die hy troude. Deze Juffrou *Du Chattel* stak uit in 't schilderen van kleene portretjes in *Miniatuur*.

Deze, na dat hy 9 kinderen by haar verwekt had, tot Brussel gestorven.

Naa het verloop van vyf Jaren is hy te Dusseldorp voor de derdemaal getrouwt met Adriana Spilberg, Dochter van Johannes Spilberg, Hofschilder van Johan Willem Keurvorst van de Palts, en weduwe van den Konstschilder Willem Breckvelt, na dat zy 11 Jaren weduwe was geweest, in Wintermaant van 't jaar 1697. Dog hy leefde maar 6 jaaren na zyn troudag met haar: want hy overleed te Dusseldorp in 't jaar 1703 op den derden van Bloeiemaandt, en werd met een aanzienlyke roustacie ten grave geleit.

Zyn Weduw bleef in dienst van 't Hof tot het
uit-

uiteinde van des Keurvorsten leven. Thans hou
zy zig nog bezig in 't oeffenen van de konst.

Wat nu de Konst van onzen vander NEER aan
belangt, de zelve verdient datze geprezen word. Hy
was een braaf poutretschilder zoo in levensgroott
als in 't kleyn. Onder zyn afbeeldingen word inzon
derheit geroemt het poutret van de Princes van Nieu
burg, 'tgeen hy door orde des Konings van Spanje ge
schildert heeft, 't geen hem zoo wel beviel dat h
hem daar voor niet alleen rykelyk beloonde ma
hem ook dentytel van zyn Hofschilder gaf. Do
hy heeft nooit in Spanje geweest, maar zig aan
Hof des Keurvorsts van de Palts gehouden, daar h
verscheide uitvoerige Kabinetstukjes geschilder
heeft, en dat ('t geen te verwonderen is) zonde
verval in de Konst, en in de zelve uitvoerighe
als voor heen, tot zyn zeventigste jaar toe.

Hy schilderde ook veelteyts gezelschapjes o
de Moderne wys gekleed als Terburg, zomwy
ook wat anders, aangezien hy tot verandering ge
neigt was.

Als hy in Brabant woonde begaf hy zig tot he
schilderen van Lantschappen en Kruiden, daar h
gelegenheit toe vont; want hy woonde te Brus
sel in de Cellebroersstraat, daar agter zyn huis ee
groote woeste hof was, die zig tot tegensden wa
van de Steenpoort uitstreckte, waar in hy allerhar
de wilde kruiden zelfs aankweekte, die hy ge
bruikte om naar te schilderen, tot welk einde h
een klein huisken, 't geen hy alzins kon
de verplaatfen waar hy wilde, had laten maken
waar hy in kon zitten schilderen dicht by de voor
werpen. 't Amsterdam by den Konstlievenden Da
vid Amori heb ik een redelyk groot stuk van her
gezie

e zien , waarin Ceres verbeeld stondt zoekende
niet een brandende Fakkell door rotsen en spelon-
en naar heur geschaakte Dochter * Proserpina. Dit
tafereel is wonderlyk uitvoerig geschildert, inzon-
derheit de Distels, Kruitjes, en stam van een Boom
mwoelt met klim , doch om der zelve uivoeg-
igheid wat scherp. Hy heeft de eer dat Adria-
an vander Werf, de Rotterdamschen Fenix in de
Konst zyn leerling geweest is.

Hy was in zyn doen byzonder naerstig, en zyn
ernuust altyd werkende, zocht hy steeds naar
choone en vaste verwen, daar hy byzonder op ge-
telt was : maar moe van langer te zoeken zey hy
egen zyn leerling even gemelt, *Zoek niet naar
verwen; daar zyn'er thans genoeg, die goet zyn, leer
die maar wel gebruiken.* welke les hy wel tot
zyn geluk betracht heeft.

GODFRID of GODEFRIDUS SCHAL-
KEN is geboren te Dordrecht, daar zyn vader
Rector der Latynsche Schoole was, in 't Jaar 1643.

De genegenheit tot de Konst deed hem de oef-
ening dertalen, schoon hy daar in veer gevordert
was, vaar wel zeggen. Hy begaf zig eerst ter onder-
vyzinge van S. van Hoogstraaten, naderhant
an Gerard Dou, welkers behandeling hy vry wel
weet weten na te bootsen, als noch te zien is aan
en zyner Konstitukken 't geen in 't Kabinet van
den

* Proserpina werd van Pluto, als zy bezig was met bloempjes
te gaderen in haar schoot, geschaakt, en naar zyn onder-
arts Ryk vervoert. Zie Nazoos 5 B. vande Hervorm.
4 Hoofstuk. In aloude tyden werd deze verbeelding dik-
kerf op Tomben, en Grafzerken verbeeld , om hier
door het wechrukken van des menschen ziel van 't lichaam
in te duiden. Ook ziet men het zelve verbeeld op een
edenkenpenning van Faustina, door die van Niza gemunt.

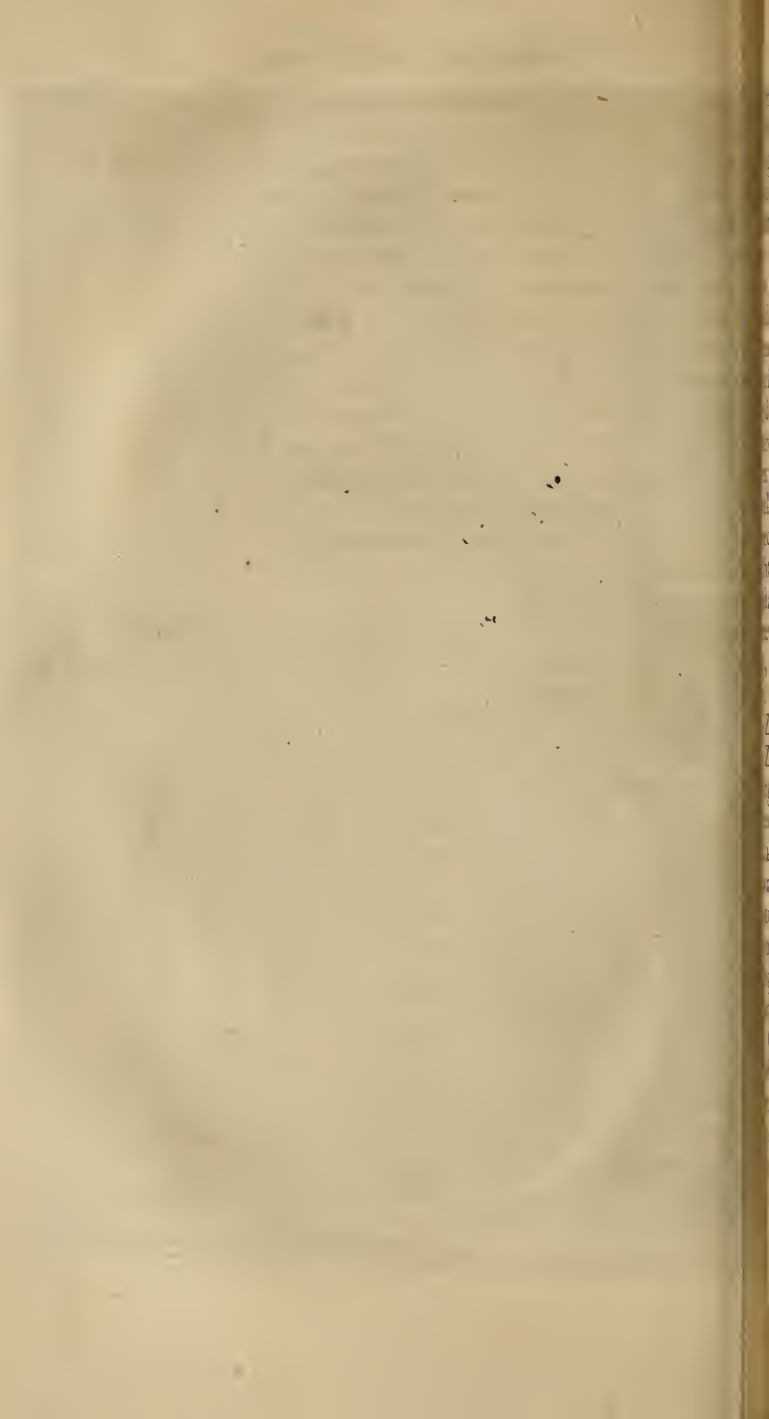
den Heere Joh: van Schuilenburg hangt verbeeldende zeker Spel dat de Jongeluidente Dordrecht in dien tyd gewoon waren te spelen, wanneer zy met malkander om vrolyk te wezen in gezelschap kwamen, genoemt, VROUTJE kom ten Hoof. Waar in hy zig zelf verbeeld heeft, zittende ontkleedt tot zyn hemd en onderbroek aan den schoot van een Juffrouw. De andere beeltjes zyn mee pourtretien, en waren in dien tyd van elk bekend. Over het tapytkleed zeymen dat hy een maand geschildert heeft naderhand zetten, hy zig tot het schilderen van pourtretien, waar van 'er nog een goet getal te Dordrecht onder de geachtste geslachten te zien zyn. Onder welk getal uitmunt de Beeltenis van Mevrouw Snoek, verbeeld als een velt-nimf die onder den lommer van 't geboomte leit teruften, thans noch te zien te Dordrecht by haar Zoon den Heer Adr. Snoek.

Hier door geraakte hy van tyd tot tyt tot een aangenaamer en luchtvaardiger wyze van schilderen, manier die hem niet minder als zyn voorige voordeel gaf, inzonderheit toen de Engelanders daar op verslingert zynde, hem in hurlant lokten, daar hy verscheiden Jaren gewoon en veel gelt vergaart heeft, tot dat hy zig eindelijk in den Haag neerzette, daar hy ook gestorven is op den 16 van Slachtmaant 1706. out 6 Jaren.

Hy is een der gelukkigste Nederlantsche Schilders geweest; aangezien zyne penceelkonst van den beginne af aan tot het einde van zyn leverykelyk betaalt wierd, zoo dat hy de vruchten van zyn arbeyd by zyn leven gemaait heeft, dat zee weinigen gebeurt.

Inzonderheit maakten hem berucht zyne kaart
 lich

eth, die hy ook zoo natuurlyk en krachtig wist te schilderen, dat ik niet weet; dat iemand hem daarin gelyk geweest is. My gedenkt, dat ik van hem gezien heb een stuk met vyf of zes beelden; (dat maar zelden gebeurde) verbeeldende Petrus; daar hy van de dienstmaagt des Hoogenpriesters wort aan boort geklampt, staande zig te warmen by de soldaten. De stoutheit van de Dienstmaagt, die hem met een kaars onder d'oogen licht, en de beedestheit en verlegenheit van Petrus; waren klaar in de wezens trekken te bespeuren. daarenboven waren de beelden vast geteekent; en elk deel had zyn behoorlyke maatschikkelykheit tot het geheel, daar hy anders zig wel eens in vergifste. Ook deed hy dikwils zyne beelden door kaars en daglicht dagen, of ook wel een kleedje door de Zon bestralen, op dat het naakt door dien helderen weerglans des te aangener zig vertoonen zoude, 't geen hy zoo konstig wist na te bootsen; dat het elks oogen vleide en bekoorde.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatst in de plaat E.

Zoo wy naar het voorbeeld van *Du Pilés* een vergelyking maakten tusschen des eenen en des anders konst, wy zouden reden vinden, om onzen SCHALKEN, ten opzicht van zyn vleyend penceel; konstige vermenging zyner verwen, in zyn naakt, en natuurlyke nabootsing der Fluweelen en andere Stoffen; te plaatsen by den Ridder vander Werf; dog in opzicht van teekenen, zou ik hem zyn voetbank toe wyzen.

Gemelde *Du Pilés* heeft met dat zelve inzicht, tusschen de grootste Italiaanse, Franse, en Nederlantse Konstschilders, een balans gemaakt, en op een lyst gestelt, wie in 't stuk van Ordonnantie; van Teekenen, *Coloreren*, en in 't verbeelden der ge-

moetsdriften, evenwigtig met malkander bevonden wierden. Indien ik dit ook ondernam te doen van myne, zoo noch levende, als overleden Konftgenooten, het zou al mee nut geven: maar daar zyn thans ftierluiden aan lapt, die, fchoon ik in zee ftak en zulks ondernam, het dog wanen zouden beter te weten, en dus zou het dwaasheit zyn, my in gevaar te ftellen, om iets te doen, daar geen dank van te wachten is.

Door niemant van de Konftfchilders is 'er tot nu toe een Tafereel gemaakt, dat in allen deelen, en in 't geheel, ten uiterften volmaakt is: en de oorzaak daar van (gelyk wy voorhenen al meer gezeyt hebben) is deze: dat nooit iemand alle de byzondere bekwaamheden, welke vereift worden, om zulks te verrichten, teffens bezeten heeft: want even gelyk het fchoon in vele voorwerpen verfpreit is, zoo is ook de volmaakte Konft altyd in de verfcheiden bewerkers verdeelt geweest: zoo dat, die zig het teekenen boven anderen verftonden, weer op de Natuurlyke en Schoone *Coloreringe* niet afgerecht waren: of die 't beide verftonden, weer geen volkomen begrip hadden van 't licht en bruin, of de koppeling der beelden, of de gemoetsleidingen in haeren natuurlyken aart in de roeringen der beelden, en vaste trekken in der menschen wezens, af te beelden. *Du Pilés*, heeft in zyn Boek dat hy noemt: *Cours de peinture, par Principes Composés* enz., een Balans gemaakt, tuffchen de berugtte Konftfchilders. De vinding is geestig. wy willen den lezer een kleine fchets daar van geven.

Hy ftelt 20 trappen, tot de volmaaktheit van de Konft, en maakt 5 opgaande linien, tuffchen welke hy 4 Cyffergetallen afperkt, achter elken fchilders naam; om door een korten weg aan te duiden

in wat deel der Konst, d'een met den anderen gelyk staat, of verschilt: en schryft boven elke *Colom* der Cyffergetallen vetvolgens aldus:

	<i>Composition</i>	<i>Dessain</i>	<i>Colorit</i>	<i>Expression</i>
Rafaël	17	18	12	18
Rubbens	18	13	17	17
Titiaan	12	15	18	6
Rembr.	15	6	17	12
van Dyk	15	10	17	13
Poufyn	15	17	6	15

Rafaël staat op de streep van *Samenschikking*, of *Ordonnantie*, op den 17 trap, om zyn *Teekenkonst* op den 18den, om zyn *Coloryt*, op den 12den, en om zyne *Natuurlyke uitdrukkingen der Gemoetsdriften* op den 18den trap.

Rubbens staat op den post van *d'Ordonnantie*, een rap hooger als Rafaël, op den post van *Teekenen*, trappen lager, op den post van *Coloreren* 5 trappen, en op den post van d'uitdrukking der *Gemoetsdriften*, maar een tree lager.

Titiaan staat ten opzicht van zyn *Coloreren* 6 trappen boven Rafaël. Rembrant en van Dyk, 5 trappen.

Poufyn staat op den post van 't *Ordonneren* gelyk met Rembrant en van Dyk, maar staat op den post van de uitdrukking der *Hartstochten* zoo laag als Rembrant op den post van *Teekenen*.

GABRIEL VAN DER LEEUW, anders *De Leone*, is geboren te Dordrecht, op den 1 van Slachtmaant 1643. zyn Vader Bastiaan Goertz vander Leeuw, was een fraai Schilder van Osjes, Koetjes, Schaapjes enz. leerling van Jacob Gerritz Kuip, doch verwisselde naderhandt het

penceel, voor de *Collecte* van de Bieren te Dordrecht.

GABRIEL, al vroeg, door het voorbeeld van zyn Vader, tot de konst aangespoort, draafde in weinig Jaren zyn Vader vooruit in de penceeloefening, zoo dat hy al vroeg berucht wierd. Hy die den zin van de spreuk, dat geen sant verheven word in zyn eigen lant, kende, begaf zich naar Amsterdam, daar hy kwam te trouwen met de Zuster van den Konstschilder David vander Plaats. Doch dit belette zyn reislust niet, noch porde hem tot spoedig wederkeeren, want hy zig volle 14 agter eenvolgende Jaren, als vier tot Lion en Parys, twee aan 't Hof van Savoje, een Jaar te Rome, en zeven Jaar te Napels, heeft laten ophouden, eer hy wederkeerde. wanneer hy aan verscheiden stalen genoegzaam heeft doen zien, dat hy zig naar de konstigste voorbeelden, als die van *Castellione*, en *Roos*, geoeffent had; welken laatste hy ook in zyne vaardigheid nabootste. Ik heb een dreef van Ossen, Schapen en Ezels van hem gezien, die wonder geestig en los gepenceelt waren: maar alzoo onze landaart meer op het uitvoerige verslingert is, konde hy hier niet zoo veel als hy wel gewoon was, voor zyn konst bedingen des besloot hy andermaal een reis naar Rome en Napels aan te vangen; om welke reden hy van Amsterdam naar Dordrecht vertrok, om zyn oud moeder, voor zyn vertrek, te bezoeken; maar hy werd op zyn onverwagst door de dood overvallen en weggerukt op den 3 van Hooimaand 1688. Hy was een welgemaakt man, woelig van geest en wel bespraakt, waar door hy zig wist in yder gunst te vlijen, en zyn geluk te bewerken; daar e tegen was zyn Broeder en Konstgenoot PIETE

VANDER LEEUW van een stillen aart, en burgerlyk gedrag, had geen bekwaamheit van zig voor te dragen, of by elk bemint en bekent te maken; waar door (schoon hy zyn konst wel verftont) hy maar een gemeen loon voor zyn penceelwerk bedong. Hy had een vleijend penceel, ende Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beeltjes en Landschappen, zweemden geheel naar de handeling van Adrian van den Velde, van wien hy een stukje schildery had, 't geen altyd nevens hem, op den Ezel stont, om zig dus aan die wyze van schilderen te gewennen. Volgens myn bedenken is hy jonger geweest als zyn Broeder. Ik weet ook niet wel, in wat jaar hy gestorven is. Maar hy kwam 1669. te Dordrecht in 't Konstgenootschap, en heeft, (wanneer ik 1678. my in die Broederschap liet inschryven,) mynen naam, als Regent, geboekt.

Hy heeft een Zoon nagelaten, die een konstig *Signet*- en Stempelsnyder geweest is.

ABRAHAM VAN KALRAAT, geboren te Dordrecht, in 't Jaar 1643. den 7 van Wynmaand, heeft de gronden van de Teekenkonst geleert by Æmilius en Samuel Hup, of Huppe, beroemde SteenBeeldhouwers. Van hun waren de sieraden, en Beelden van de Groothoofs poort te Dordrecht gemaakt, waar van het geen, half ront gebeeldhout, en in den vasten muur van de poort, zoo agter als voor, gemetselt is, thans noch gezien kan worden; maar de twee beelden, Mars en Pallas, die in Nissen, op de wederzydse posten van de poort, met het gezicht naar de Maas pronkten, zyn door den dreun van het kanon van 't na gelegen bolwerk geborsten, en eindelyk afgevallen. My gedenkt noch, dat ik het onderlyf van Mars op zyn plaats heb zien staan, in dien

tyd als ik al aan de konst was, en het Roodfeerfel van het Pallas beeld wort noch by my bewaert.

ABRAHAM, door yver en vlyt, heeft na dien tyd, zig tot het penceel begeven, en oeffende zig op beelden en fruit; en alzoo zyn Vader, die een houtbeeldhouwer was, door ouderdom afviel, hanteerde hy ook den beitel. Hy is thans noch in leven, en oeffent de Schilderkonst en Beeldhouwery.

In; en omtrent dezen tyd, was 'er ook een STEENWINKEL, (zyn Doopnaam weet ik niet) in bloey en leven. Hy schilderde allerley soort van viervoetige Dieren, levensgroot, inzonderheit paarden. Hy kwam in den Jare 1640. te Koppenhagen, en werd van den Koning van Denemarken, Kristiaan den IV. als ook van 't gansche Hofgezin (daar een enkel geval den gront toe geleit had) byzonder bemint, en zyn werk geroemt. En dit was, dat hy een paart schilderde, zoo natuurlyk en konstig, dat 'er een levend paard bygebracht, tegen runkte en sprong. Of onze Konstenaar nu daar op moedig wiert, weet ik niet; maar wel dat diergelyk al van oudts af voor een gevallen zaak is gehouden, en de trots des makers daar over beschimpt. Een voorbeeld ter snêe dienende verhaalt ons *Franc. Junius* van Zeuxis. Deze had een Jongen geschildert, met een tros druiven in zyn hand, en het tafereel gestelt in d'open lucht. De vogelen, door dat vertoonsel verschalkt, vlogen d'een voor, en d'ander na, op dat Tafereel aan: en als Zeuxis daar op moedig was, schoten anderen, die daar by stonden, hem daar op toe: dat de Vogelen geen goed oordeel hadden; want dat hen anders de Jongen zoude hebben afgeschrikt.

Ook was 'er in dien tyd een

JAN VAN AKEN, mede een Paardeschilder, maar in 't klein. Doch wat lantsman hy was, en of men ook zyn afkomst van dien Jan van Aken, wiens levens bedryf van Mander beschreven heeft, rekenen moet, weet ik niet; maar hy was een fraai meester in die konst. Zes printjes, met paardetjes, op de grootte van de kleinste door P. van Laar geëft, gaan ook door hem zelf geëft, in druk uit; maar zyn schaars te bekomen, en die-ze heeft, heeft 'er agting voor.

Gelyk by gelyk schikt best, zeit de Hollantsche spreuk. dus stapt ook de konstige Beestefchilder, P. MOLYN, gebentnaamt *Tempeest*, op het Tooneel.

Hy was een Haerlemyt, Zoon van Pieter Molynden Ouden, om en omtrent deezen tyd geboren; want hy was in 't Jaar 1697. als Isaak de Moucheron te Rome was, een man van ruim 50 Jaren, en van zyn konst weet ik niet dat hier te land iets is; aangezien hy zig al vroeg naar Italie en elders begeven heeft.

Zyn penceel schikte zig tot alles te verbeelden; maar inzonderheit muntte hy uit in schilderen van Wilde Zwýnejachten, op de wys van Fr. Snyders. Den besten tyd van zyn leven heeft hy te Genua, zoo in weelde, als in druk doorgebracht. In druk, zeg ik, alzoó hy op vermoeden van zyn eigen * Vrou omgebragt te hebben, voor al zyn leven in de gevangenis gezet wierd: daar hem zyn Stadt- en tydgenoot Jan Visser, anders *Slempop*,

M 4

Lant-

* Anderen verhalen, dat het zyn byzit was, welke hy wars geworden, door twee of drie losse bollen, daar toe met geldt omgekocht, liet om 't leven brengen.

Lantschap-schilder en Leerling van Mommers, dikwils ging bezoeken. maar als hy 16 Jaren gevangen gezeten had, in den Jare 1684, wanneer de Franschen die Stadt bombardeerden, werd hem (*des eenen druk is des anders geluk*) vryheit vergunt om uit den kerker te gaan. Hy vertrok naar *Plazenza* in 't gebiet van Parma, daar hy zyn overigen levenstyde gesleten heeft. De zucht tot Konstoeffening bleef hem tot in zyn ouderdom by, en wanneer hem zyn gezicht begon't ontvallen, en hy door geen een bril meer zien konde, zette hy 'er twee boven een op zyn neus, wanneer hy schilderde.

Hy was (volgens de getuigenis van die hem gekent hebben) een groot Liefhebber van de konst, en te gelyk van Venus.

THEODORUS, anders **DIRK FRES**, is tot Enkhuizen geboren, in 't Jaar 1643. Deze was een groot meester in 't schilderen van Historien en naakten. Verscheiden groote werken zyn nu noch van hem te zien, die den toets konnen uitstaan, als onder vele een Galery op 't huis te Honslaerdyk, en verscheide groote stukken op 't Raathuis te Enkhuizen, waar van nog zommige onafgemaakt gebleven zyn, door dien hem de Dood verrast heeft; want hy voer t'scheep van Amsterdam, wat onpaffelyk zynde, naar Enkhuizen, om dat hy dacht daar meer gemak te zullen hebben, en beter door zyn vrienden opgepast worden, doch de ziekte nam zoodanig toe, dat hy al dood was, eer het schip de haven bezeilen konde. Dit viel voor, in 't Jaar 1693. als hy out was 50 Jaren. Tot Amsterdam op de Heeregracht, in 't huis van den Heer Roeters, is een Zaal met schilderyen van hem, daar met roem van gesproken word.

Ook

Ook heeft hy verscheiden heerlyke zolderwerken gemaakt, met konstige sieraden in de hoeken. Doch in 't gemeen wort 'er van getuigt dat hy rooter teekenaar als koloreerder was. Waarom ook zyne Teekeningen van naakte beelden by de Konstkenners in waarde gehouden worden.

Hy had lange Jaren in Italie zig geoeffent, naar de geachtste voorbeelden, en 't is aan zyn penceelwerk wel te zien, dat hy Roomsche lucht ingedemt had. Egter daar zynde hield hy geen gemeenschap met de genen, die men in de wandeling endtvogels noemt, welke doorgaans op 't verwisten van gelt uit zyn: maar in tegendeel nam hy proef, met hoe luttel gelt als men sober leeft, men een Jaar kan toekomen. Dus bevond hy dat de spreuk van Seneca: *Dat onze Natuur van een geeggelyken aart is, en met weinig zig laat genoeg*, waarheit gezeit heeft. Dit doen was nochtans een eigenwilligheid van hem, buiten nood; want hy was afkomstig uit een oudt en geacht geslacht, en had van zig zelven geld, om te kunnen bestaan, buiten zyne Konstoeffening, waarom hy ook niet was met luiden van aanzien en eere omgang hielt in verkeerde. J. Voorhout, die met hem (na dat hy van Rome weder tot Amsterdam was gekeert) op een Oeffenschool naar 't leven gereekent heeft, heeft my verhaalt, dat hy het gezelschap liet raken, hoe veel zy dachten dat hy in dat mager Jaar aan gelt verteerd had; maar hoe min dat iemand wist, 't was noch minder, want het kwam op 30 gulden uit. Daar wel uit te giffen is, dat hy niet veel gebrade Kapoenen gegeten, of Florentynschen vyn gedronken zal hebben.

Hier nevens verschynt zyn tyd- en Konstge-

noot, die te gelyk met hem, in den Jare 1666. Italiën geweest is,

ADRIAAN BACKER, geboren tot Amsterdam, groot Historie- en portretschilder. Onder zyne voorname Konstwerken wort geteekent het stuk op 't Stadhuis van Amsterdam geplaatst tegen het wulffel boven den ingang van de plei- kamer, verbeeldende het laatste Oordeel, waar zig konstig geteekende naakten doen zien, waar hy meer, als in zyn wyze van schilderen gepreze- wort. Hy was een Broers Zoon van Jacob Backer, waar van wy op 't Jaar 1609. gemelt hebben; en is gestorven (na my bericht is) tot Amsterdam, in den Jare 1686.

Wat lantsman **HORATIUS PAULY** was, weet ik niet, maar hy heeft altyd in Hollan- inzonderheit tot Amsterdam, zig onthouden. Hy was naar 't schein een man, die de godvrucht beminde, maar schilderde somwyl voorwerpen, die nergens minder dan daar na geleken. Joh. Voo- hout heeft my verhaalt, dat hy 'er eens een kle- stukje van gezien heeft, dat zoo vuil en ydel in zyn- vertooning was, dat hy zig van wegen den mak- schaamde; maar 't was kragtig en uitvoerig ge- schildert. De Konsthandelaar Gerard Uilenborg had een stukje van hem, dat hy wel op 200 Duc- tons waardeerde.

HORATIUS vertrok onder het gezelschap v. *Jan Rote* (die van een optocht naar 't Heilig La- maalde) mee, eerst naar Engellant, en van daar na- Hamborg, om aanhang te werven. Maar zul- liep niet al te breed voor wind, door dien zy nu- dan tegenstrevers ontmoetten, en ook van hun k- ten, opgevult met Stamvanen en Standaarde, waar mede zy het Heilige Lant zouden intrekke-
b.

booft wierden. trouwens daar was niet veel aan verloren, aangezien de Leidsman van die Heilige leerbende, onderwege zynde, bevond dat hy zig in de uitcyfferinge der Prophetische tydrekening, hondert Jaren vergift had. Dus elk met hangend wieken weder naar zyn oude hok keerde. Ik heb in myn tyd een Bakkers Vrouw gekent, die zilver, goud, en gereed geldt, zoo veel zy had kontra by een schrapen, had opgepakt, en stil van haar man, met dit godvrugtig gezelschap was meegefokt, dog kaal en berooit weder naar huis was gkeert, daar zy zoo heel wellekom niet was. Waar Horatius vervaren is, heeft men sedert niet gehoord. Ook heett dezelve Voorhout my verhaalt: Dat hy om dezen tyd tot Hamborg gekent heeft eenen BELLEVOIS, een braaf Zee- en stilwater-schilder. Dat hy ook te Hamborg kennis gehad heeft, van MATHIAS SCHEITS. Deze was een Hamberger van geboorte, doch had te Haarlem by Philips Wouwerman de konst geleert, welke wyze van verkiezingen hy eenige jaren aangehouden heeft, dog naderhant op 't schilderen van Boere geschapjes, (waar in hy de handeling van D. Teekers gevolgt heeft) viel, en eindelyk, toen gemelde Voorhout kennis aan hem had, zig tot het schilderen van Historien had begeven. Hoe veer hy in de Historiekunde, en Teekenkonst gevordert was, blijkt aan de printverbeeldingen van 't Oude, en Nieuwe Testament, die in koper gesneden, op een naam in druk gaan.

De spreuk vanden Redenaar Antisthenes, dat men nooit te oud is om te leeren; en dat de school leerlingen aanneemt van allerleyen ouderdom, is bekend.

On-

Onder deze, welke men rekent dat laat aan de Konst gekomen zyn, behoort GYSBERT VERHOEK geboren te Bodegrave in 't Jaar 1644. Deze had in zyn jeucht wel eenige aanleydinge tot de Konst, door dien zyn Broeder Pieter Verhoek die elf Jaaren ouder was, de Konst van 't Glaschilderen had geleert te Gorkom by Jakob vande Ulft, die, alzoo die Konst toenmaals geheel buiten gebruik wiert, hem zelf aanried naar Amsterdam te gaan om 't Marmerschilderen ter hand te nemen, gelyk de Broeders *van Nerven*, die veeltalig daar mee wonnen, gelyk hy deed en zig daar aan ook heeft gehouden tot het einde van zyn leven. Hy stierf, zyn levensdraat afgeloopen zynde in den Jare 1702 op den 29 September. Pieter was inzonderheit tot de dichtkonst geneigt, en heeft veele fraje vaarzen, op menigerhande voorwerpen, in zyne uitspanningen gemaakt, inzonderheit *het treurspel van Karel den stouten*, Hertog van Bourgondie, Graaf van Holland, Zeeland enz.

Hy beminde een borgerlyken en beleefden omgenging en voorts de boekoeffening, gelyk ook zyn Broeder, waar van wy begonnen hebben te zeggen, dat hy laat, dat is eerst op zyn twintigste Jaar aan de konst kwam, te weten zig geheel daar aan over gaf, onder opzicht van Adam Pynaker, die een zonderling goed vriend van zyn Broeder was.

Hy schilderde in 't eerst eenige stukken van gemeld Pynaker na: doch zyn geest neigde meer tot het schilderen van paarden; gevolglyk tot Bataaljes, en legertochten enz., en had een zondeling gevallen in de behandelinge van Ludovic Rouhier, anders gezeit *den Bourgonjon*, daar h

heel op toeley om die na te volgen, gelyk ik aan verscheyden stukken gezien heb. En hoe groot een voornemen hy gehad heeft, om zyn Konst verder voort te zetten, blykt aan een menigte van opgemaakte teekeningen, volkomen tot het gebruik geschikt. Met verwondering heb ik de menigvuldige veranderingen, zoo in Paarden, Beelden, als verschillige voorwerpen, uit 's mans vernuft geteelt, beschout. Maar drie oorzaken hebben hem de uitwerkinge van zyn voornemen belet.

1. Dat hy geen welmeenenden Mecenat ontmoette, die hem in het worstelperk van de konst loon gaf, en zyn zweet door loon verzoette: zoo dat hy niet hoefde te klagen, dat hem de konst verdriet bybracht.

Het tweede was die booze harpy, *Podagra* genoemd, die hem tot op zyn leger vervolgde: daar hem W. Kalf, en Zacharias Webber (die mede niet dat euvel geplaagt was) dikwerf kwamen bezoeken.

Het derde beletsel was de dood, die zynen anschen toeleg, teffens met den draat zyns levens afineed op zyn 45 ste Jaar, den 6den van Lounaant 1690.

Hy heeft een Zoon naargelaten, die na 't overyden van zyn Vader, by zyn Oom in 't marmerchilderen is opgekweekt, 't geen hy nu noch niet roem binnen Amsterdambant hanteert.

Hier aan laten wy volgen de twee gebroeders Haerlemiten, **JOB** en **GERARD BERKHEYDEN**, tytgenooten, en byzondere goede vrienden van den voorgemelden P. Verhoek.

JOB, die de oudste was, wert door zyn Vader op het Boekbinden bestelt, maar 't duurde niet lang

lang of hy kreeg tegenzin daar in, raakte daar af en wilde een schilder worden, in welke geneigtheit zyne ouders hem opvolgden, en hem een bekwaam meester opzochten; (wie het geweest is weet ik niet) om de grontbeginselen van de Konst te leeren.

Job beyverde dit doen zoo hartig, dat hy in korte Jaren al een fraay stukje schildery konde maken, 't geen zyn broeder bekoorde, om mee de handen aan den konstploeg te slaan. De een yverde tegen den anderen, doch elk in 't geen daar zyn geneigtheit hem toe dreef.

Hy nu al van zyn meester af, en den leyban ontwaffen, nam proef om alleen te kunnen gaan. 't geen zoo wel gelukte, dat hy van dien tyd af begon (dus heeft hy zelf menigmaal verhaalt) te droomen dat hy tot de wolken vloog, dat hem geen kleenen moet gat, die ook wel eens weer verflapte, wanneer hy teffens droomde dat hy aan de takken der boomen hangen bleef: doch hy die van der jeugt af aan een potsige knaap was, bleef egter in verbeelding dat hy noch een groot mar door zyn konst worden zou. Hier op draafde hy in zyne oeffening met gestagen yver voort, zette zig aan den Rynkant ter neer, en maakte zig bekend by de Dorpelingen tusschen Uitrecht en Leyden, daar hy vele der zelve voor een geringer prys uitschilderde, zig daar door naar 't leven oeffende, en van 't model noch gelt toe bedong.

Als dit nu eenigen tyd geduurt had (licht zoc lang tot dat hy 't daar omstreeks kaal afgegraast had) begaf hy zich weder tot het schilderen van moderne beeltjes, gezelschapjes, boertjes en dergelyks, gelyk GERRIT tot het schilderen van aangename gezichten, van huizen, groote ge-

bou.

tuwen, kerken, als ook deurgezichten van de leere- en Keizers graft, weerzyds met boomen geplant, en met allerhande kleene beeltjes opgevoert; welk hy alles naar 't leven afteekende, en daar in konstig, en uitvoerig op tafereelen bracht, waar op dit vaarsje zinspeelt:

*WERKHEIDEN toont op doek een levend oogverschiet,
waar, hoe m'er meer op ziet, hoe dat m'er meer in
ziet.*

Dit duurde een geruimen tyd; toen weer wat verandering. **JOB** kreeg de reislust in 't hooft, en wat de een wilde, wilde de ander mee, deszelfs flooten zy beide een tocht naar Duitslant te doen. Zoo gezeyt, zoo gedaan. Tot Keulen gekomen, verhiielden zy zig daar een wyl, om eenige kleine stukjes die zy met zig genomen hadden voor gelt te verwisselen, waar door zy aan den eenen en anderen kennis kregen, onder andere ook aan een geestesrijke Dochter, welks broeder, een Priester geweest, overleden was, en begraven; waar over hartelyk bedroeft was, te meer, alzo zy geen denkmal of gedenken van hem in schildery had, en over zulks in vraagde, of zy deszelts beeltenis, op bericht van hem hy van gedaante en wezen geweest was, welk zy zouden kunnen op een tafereel voor haar afmalen? en van een vreemt voorval. **JOB** keek **GERRIT**, en **GERRIT** **JOB** aan. Eyndelyk zy verstonden elkander, antwoordden ja, en bedongen daar voor een goet stuk gelt. Maar weer een zwarigheid: zy hadden niet waar op zy het konden schilderen. **JOB** die wel de vrypostigste was, en haast een raad bedocht, vraagde de Begyn om een stuk oud papier, die hem een hant gaf van haar overleden

Broe-

Broeder, daar zy twee doeken van bereidden. Waa na zy den overleden Priester (volgens bericht dat zy ontvingen) schilderden op de voorflap, en de Bagyn op de agterslap van 't hemdt.

Van daar vertrokken zy hooger op tot Heidelberg, daar toenmaals de Keurvorst van de Palzyn Hof hielt, daar zy dagelyks gelegenheit vonden om den ganschen hofzwier te zien, wanneer de Vorst ter jacht uitreed. Hier op namen zy inzonderheit naaukeurig acht, en maakten daar van twee stukken schildery zoo goed als zy konden, met de beeltenisse van den Vorst, zommige voornamen Hovelingen, als ook den Opperjagermeester, dat de zelve (hoe klein) egter kenbaar waren. Maar zy wisten nu niet wat zy met deze Konststukke zouden uit rechten, wyl geen van beide harts genoeg had, om de zelve met eigen handen de Vorst aan te bieden. Wat bedenkt de kleinmoedigheid, of beschroomtheit niet! zy besloten de stukken op malkander te binden, en in de galen te zetten, daar de Vorst moest voorby gaan, gelijk zy deden, en belasten alleen iemand die daar opzicht had, dat, wanneer 'er gevraagd wert wie de zelve daar neergezet had, hy dan zeggen zoude dat het Malers waren, en in zoodanig een Herberg t'huis lagen, en gingen daar op weg twistende onderwyl met malkander over den uitslag, en of zy gelt of slagen te wachten hadde. Vreemde bedenkingen naulyks te gelooven, zo 'er niet gevonden wierden die het uit hun met eigent mont, om de klucht, hebben hooren verhalen. Waar uit dusdanige schroom, en bedeestheit opspronk heeft, geeft Gratiaan in deze volgende Redenvoeringe te kennen: *Vrypostigheid* (zeit hy) *wordt geschetst door de Natuur, en voltooit door de opvoeding.*

ing. Alle de geënen die dit voordeel bezitten vinden alle zaken gedaan. Deze Hoedanigheid maakt hun alles licht; zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare ebben zelfs dikwils vóór uitmuntende gegaan; omdat zy van deze Heerschäppy (vrypostigheid) wierden ebholpen. Zy die dezen geëst niet bezitten, komen niet wantrou in de bedryven. Uit het klein vertrouwen rijst vreeze, het doet de Redenkaveling ophoulen, het spreken verstemmen, en de bedryven blijven verstikt in de bedwelmtheit. Maar wat zal ik hier op zeggen? 't is niet altyt in 's menschen vernogen, de gebreken der natuur te heelen. De grootste verstanden hebben schipbreuk geleden op deze klip. *Jean Rufé*, een van de grootste Geëten, en vermaartste Redenaars in Spanje, en dien Gratiaan by uitnemtheit den vernuftigen noemt, verbeeldde zig, dat hy niet ontroert zoude wezen in de tegenwoordigheid des Konings, zeggende; dat de Koningen menschen waren, dat men verstant in oordeel moest ontbreken, om bevreesd te zyn in de tegenwoordigheid van zulke een Koning te spreken, die met zoo groote zedigheid en vriendelykheit gehoor gaf, en van wens tegenwoordigheid men niet wist dat niemant ooit ongenoegt was afgekomen. Maar daar van daan gekömen, moest hy bekenen dat hy zoo wel als anderen door bedeestheit in verwarring getraakt zyn noordstar gemist had. Gelyk ook de *Jesuit Possevin*, wanneer hy eenige belangen aan Philips den II. Koning van Spanje had voor te dragen, bleef stok stil staan, op het tweede point van zyn gesprek. Dus de Koning, om hem uit die verwartheit te helpen, zeide: zoögy een geschrift hebt, ik zal het nemen, en uw zaak doen bevorderen.

Meer voorbeelden zouden wy hier toe kunnen byhalen, die ook met een tot verschooning van de bedeeftheit onzer Konstenaren zouden dienen; maar de Lezer zal al in verlangen wezen, hoe het met de twee stukken schildery (die wy in de galery gelaten hebben) is afgeloopen.

De Vorst had straks zyn oog daar na toe, vraagde wat het was, deedt dezelve ontwinden, of los maken, en beschoode ze met verwondering te meer, om dat hy zyn eigen beeltenis, nevens andere daar in ontdekte. Hy liet de Malers roepen, prees hun konst, betaalde hun rykelyk voor de zelve, en beschonk hen daar en boven met een gouden penning. Straks werd ook aan hun een paard bezorgt, om de jacht nevens den Adeldom te verzellen. Dit bragt hen in den grootsten angst van de waerelt, aangezien zy zulks ongewoon, voor een middel om den hals te breken aanzagen. Te paart geholpen, zagen zy 't elkens naar elkander om, wie 't eerst zanruiter zou worden.

Ik geef den Lezer te bedenken, hoe hun dit volgen ter jacht geleek, en in wat benaautheit zy waren, inzonderheit *JOB*, die aan zyn droom begon te gedenken, beducht dat hy door 't vlieger met zyn ros door 't Bosch, als een andere *Abfolon*, aan een tak der boomen mocht blyven hangen. Zy kwamen daar heelhuitsaf, maar vermyden daar na dat adelyk vermaak, dat hen in zulker angst gebrocht had.

Zy bleven daar een geruimen tyd hun konst oefnen aan 't Hof, maar bevonden t'effens ook dat het hoofche leven, niet anders als een zee vol van wisselvalligheden en veranderingen is, zagen ook licht in hunne verheffing te gemoet, 't geen
de

de Dichter J. Zeeus daar in aanmerkt als hy zegt:

't Geval, dat in verwisselingen
Nooit is getemt,
En dat in staatveranderingen
Te dartel zwemt:
En Ryken, Landen, Steden, Volken,
Door gonst,
Verheft aan 't toppunt van de wolken,
Of nederbonst.

Zy kregen dan eindelyk een weerzin in 't Hofleven, en Job zeide op een morgen, *Broer wat hebben wy 'er ook aan? altyd onder vreemde oogen te zyn? als wy in Hollant waren by ons oud gezelschap, hadden wy zomwyl een vermakelyk praatje vande Konst, onder een pypje. 't Was Fiat,* en zy verrokken van daar weer naar hun geboortestad, daar zy met een Zuster huis hielden. Van waar als zy eenige stukjes gemaakt hadden) zy t'Amsterdam kwamen om dezelve te verkoopen, en met de Konstoeffenaars een vrolyken avond te hebben.

't Gaat gemeenlyk met het verhalen van spreuken, als met het verkoopen van oud zilverwerk, naar het fatsoen, en maakloon aan verloren wort, uit *Jean Rufe*, in zyn 310 gedenk-spreuk. Maar Job inzonderheid was potzig in zynen omgang, en wist dit verlies in zyn vertellingen voor te komen; want hy zach juist zo naau niet op een leugen, als het in de vertelling te pas kwam.

Gebeurde 't dat iemand in 't gezelschap stofte op beroemde bedryven van zyn Voorzaten, hy eed niet minder, en wist een gantsche rol van zyn doorlugtige afkomst van buiten op te zeggen;

uit te rekenen dat hy van Koningsbloed was: maar 't was Koning Jan Beukelse van Leiden, die zig te Munster liet kroonen, daar *M. Confart* in een letter vaarsje op Job gemaakt dus zinspeelt:

Te Munster was eertyts een Koning. Jan van Leiden
Een Voorzaat van 't geslacht der geestige BERCK
HEIDEN.

Ik vind ook onder oude papieren vaarsjes op hun beider Afbeeltzels door F. Snellinx. Dus op *Gerrit*:

Dit is BERCKHEIDEN, die de Boukunst naar het leven
Inkracht kan zetten, en haar rechten welstant geven
En door inbeeldingkunde elks wezen zoo verbeeldt,
Dat aan het werk het minst van 't leven niet ver
scheelt.

De Palts Graaf gaf hem, in de plaats der schilder kroon
Een gouden borstfieraad, het beeld van zynen Zoone.

En dus op zyn Broeder.

Dit's JOB BERCKHEIDEN, wiens gelyk men
gehouwen

En Tempelschild'ren niet zal vinden noch aanschouwe
Hy maalt ook, wat hy wil, op 't kunstigste van alls
Dat tuige Heidelberg, en Manheim in den Pals.

Hoe eert men best dien Geest, om naar waardy te pro
ken?

De Keurvorst heeft hem zelf zyn beeld van goud g
schonken.

Zyn Beeltenis kan men zien in de plaat E. 3. r.
 wens die van zynen Broeder *Gerrit*.

Deze is 't eerste gestorven.

GE

GERRIT was van meerder oplettentheit, en ook meer ingetogen van leven, en vermaande zyn Broeder dikwils, dat hy zoo los en ruw niet moest praten, dat het niet voeglyk was, dat, wanneer zy t'zamen in gezelschap waren, hy hem tegenprak, als hy de menschen wat leugens (alleen uit potzigheid) voor waarheit op de mouw spelde; en dat dit hem verveelde. Als het, dan weer gebeurde dat hy met zyn Broeder naar 't gezelschap ging, maakte hy vooraf beding met hem, zeggende: *hoor Job, als gy al te grof liegt, zal ik de hand op myn borst leggen, let 'er op, dit zal een teeken zyn, dat het hoog genoeg is, hou dan op.*

Deze tot den ouderdom van zeventig Jaren gekomen, liep in den avondstont, komende van 't gezelschap, en uit den Tuin van Alexander Vos, in de Brouwers vaart, en verdronk in 't Jaar 1698. en werd op den 14 van Wiedemaant begraven, na dat hy zyn Broeder in 't Jaar 1693. op den 23 van Slachtmaand had zien voorgaan.

Onder des grooten Dichters Joost van den Vondels Lofdichten op Schilderyen, enz. vind ik 'er ook een op het gezicht van de nieuwe Heeregracht, tot Amsterdam, door Geerard Berkheiden geschiedert, in den Jare 1672. daar hy dus t'zyner roem zeyt:

BERCKHEIDE maalt de Heeregracht

Naar 't leven, waardig om t'aanschouwen.

Koop Schilderkonst: vermy het bouwen.

Waarom? 't is Fransche middernacht:

Dus wacht op eenen heldren morgen.

In huisbouw steken moeite en zorgen.

En ook een groot vaars t'zyner cere, in de

Mengel Rymen van P. Rixtels, als hy het Stadhuis van Amsterdam in 't klein geschildert had, het welk den Dichter achter aan 't vaars doet spreken:

BERKHEIDEN, zwevende op de wieken
 Van 't snel gerucht, braveert de Grieken,
 Apel en Zeuxis; door 't penceel.
 En scheidt het leven op 't paneel.
 Ik zal nu, levende in zyn verwen,
 Den tyd ten spyt, nooit kunnen sterven.
 Zoo sprak het agtste Wonder, en
 Gaf stof en sporen, aan myn pen,
 Om u, en uw penceel, BERKHEIDEN,
 Onsterf'lyk, naar 't gestarnt te leiden.

Onder de Konstschilders welke een veranderlyke levens rol gespeelt hebben, word ook de Bomme-
 laar JOHANNES VORSTERMANS
 getelt.

Zyn Vader was een pourtret-schilder, en van een goed geslacht, getrouwt met een weduwe wier man Borgermeester te Bommel was geweest. By deze is onze VORSTERMAN verwekt; maar in wat Jaar weet ik niet: maar, om dat deze de onderwyzer van Johannes Soukens (die hier achter volgt) in de konst geweest is, hebben wy den meester (dat voeglyk is) voor den Discipel geplaatst.

't Is denklyk dat hy de beginselen der konst by zyn Vader geleert heeft, eer hy, zig vindende tot die wyze van schilderen geneigt, tot Utrecht zig begaf, om, onder opzicht van Herman Zaftleven, de konst voort te oefnen, na welken tyd hy van voornemen werd om Vrankryk (tot verlustiging, was 't zeggen) te gaan bezien. 't Mocht niet minder wezen (zoo veel Edel Gelders bloet zat'er
 in

in die borst) of daar moest een knecht met een ge-
voorden rok agter hem gaan; en (zoo men zeit)
gaf hy zig daar uit voor een Baron, en verteerde
in die reis wel het meeste gelt dat zyn ouders hem
naagelaten hadden. Hy kwam naderhand weer te
Bommel wonen, by zyn Zuster, die in de wande-
ring Mevrouw genoemd werd. Hier verkeerde hy
met de braafste luiden van die plaats, hield zig als
en Edelman; was deftig gekleedt, en liet zig vinden
in de beste herbergen, ontveinzende altyt zyn konst
voor gelt te oefenen: maar best wetende, hoe 't
niet zyn beurs gestelt was, ontweek hy by wylen het
gezelschap voor een tyd, onder voorwending dat het
hem ergens aan gescheelt had ('t geen de waarheit
was) en schilderde daneenige stukjes, welke hy stil
in Hollant liet verkoopen, waar van hy zig dan
weer op nieu bediende; en zoo hy al iets maakte
dat hy weten wilde, zulks diende enkel tot een
present aan een goed vriend. dus voorzigtig behan-
delde hy dit stuk, om zyn eer niet te krenken.

Buiten dit, bezat hy een groot vernuft, geestige
vindingen, en een vaardig en vleijend penceel,
waar door hy zyn meesters behandeling niet alleen
naabootste, maar in veel dingen (zeit de Konstschilder
G. Hoed, die hem gekent heeft) H. Zaft-
even overtrof.

In 't Jaar 1672. wanneer de Fransche Gelder-
ant en 't Sticht in bezit genomen hadden, hield
hy zig op te Nimwegen, daar hy ook een Zuster
had wonen. Ik heb noch vergeten te melden, dat,
wanneer de Franschen toeleiden om deze landen
overstroomen, en de Staten van de Provinciën zig
genootdrukt vonden krygsvolk tot hun bescher-
ning te werven, onze Jonker toen naar een Hop-

mans plaats dong, maar hy viel mis, en een Gelders Edelman ging 'er mee stryken.

Terwyl hy te Nimwegen woonde, ontdekte zig onder de Franfoizen verscheiden die Konstli vende waren, waar mee hy omgang hield, onder anderen de *Marquis de Bettune*. Deze nam **VORSTERMAN** mede naar Uitregt en elders om konst op te koopen, tot een Konstkabinet. Men zegt dat gemelde *Marquis*, die in 't kort wederom naar Vrankryk vertrok, hem graag voor zyn Hofmeester had willen met zig nemen. Doch of hy daag geen zin toe had, of dat 'er iets anders in den weg was, hy bleef te Nimwegen.

Eenigen tyd daar na, vertrok hy naar Engelant daar hy van wegen zyn konst in groot aanzien kwam zelf kreeg hy gelegenheit, om voor Koning Karel den tweeden, een schoorsteenstuk in een der zalen op Withal, anderen zeggen in een klein konstvertrek, te schilderen, waar in zig een van zyne Koninklyke Lusthuizen vertoonde. Hier in had hy verscheiden beeltjes van Heeren, die des gelyks aan 't Hof kwamen, in hun natuurlyke zweem van gaan, staan, en bekleeding, zelf huwezen, zoo natuurlyk en konstig afgebeeld door zyn konstpenceel, dat dezelve elk in 't byzondere waren te kennen. Dit werd van elk tot verwoederens toe geprezen, en voldeed aan 't Hofgezien den Koning, die hem daar op liet vragen, wat de Schilder voor zyn Konststuk begeerde. Hier stont onze **VORSTERMAN** wat verlegen. d'Er ried hem dat hy het den Koning tot een prefer moest aanbieden, of de waarde daar van aan herstellen. Anderen rieden het tegendeel; des deed hy een eisch van twee duizent guldens voor het zelve, 't geen de Koning wat te veel dacht te wezen

zoo hem aangedient wierd. Ondertuffchen vlei-
de zig onze Konftenaar met de hoop van dien fchoo-
nen buit, die hy zig verbeeldde dat met weinig
korting (als in Hollant wel gefchiet) hem toe ge-
deelt zoude worden, en overlei vast by zich zelve
wat hy den bringer daar voor in de vuift zou stop-
pen: 't welk te vergeefs van hem overleid werd;
want het 'er nooit toe kwam. Hy wachtte dagen,
weken, maanden, eerft in hoop, naderhand met
ongedult, tot zoo veer, dat hy al negen hondert
gulden op die fchult verteerd had in zyn herberg;
waar over de waardin (ziende dat daar niet van ko-
men zoude) hem dede voor die fchult vast zetten.

Karel du Fardyn, wanneer hy te Lion in derge-
lyken rampspoedigen ftaat raakte, kwam 'er geluk-
kiger af; want zyn waardin, ziende dat 'er van
hem geen gereede munt te wachten was, nam zyn
perfoon tot voldoening van de fchult over, en
daar mee was die rekening geeffent.

Onze Jonker, die tot noch toe voorwint gezeilt
had, werd door een tegenwind op 't onverwagtft
aan lagerwal gefmeten. De Spaarfchen hebben een
fpreek die op zulke luiden gepaft wort, die zeit:
De Fortuin werd moe van hem langer te torfchen.

Wat aanzoek onze gevangen, door deze enge-
ne van zyne bekenden aan 't Hof liet doen, om
zyn betaling, daar kwam niet van. Ondertuffchen
zat hy in elende, tot de Konft-fchilders onder mal-
kander wat uitleiden tot zyn verloffing. De waar-
din, die liever een weinig zeker als veel op een ho-
peloze onzekerheit wilde afwagten, ontfloeg hem
uit de gevangenis. Toen weer van voren af aan
den Hovelingen in 't oog geloopt; maar 't bleef
als voren. Onderwyl gebeurde 't dat 'er een gezant uit
Engelant naar *de Porte* ging. Deze nam hem mede,

om eenige oudheden voor hem, naar 't leven af te teekenen: maar die Heer overleed op de reis: en men weet niet waar VORSTERMAN beland is.

Men zegt, terwyl hy in Engelant was, dat de *Marquis de Bettune* uit Polen aan hem schreef om over te komen in dienst van den Koning. Dog of hy daar heen niet heeft gewilt, of dat die die brief niet in zyn handen gekomen is, daar van weet men 't rechte bescheid niet.

Bergen (zeit het oude Hollantse spreekwoord) *ontmoeten malkander niet; maar menschen wel.* Dus is het ook met my en JOHAN SOUKENS, geboren te Bommel, een leerling van Johannes Vorsterman gebeurt. Hy kwam my, en ik hem te kennen in de marktschuit van Dordrecht op Nimwegen, in den Jare 1694. ik ontboden om den Borggraaf te schilderen moest naar Nimwegen, en hy naar Bommel daar hy 't huis hoorde, en 't was my leet dat ik niet van eersten af aan kennis aan hem kreeg, om de potzige vertellingen die hy my deed, waar door my de tyd, die door den tragen voortgang verdrietig was, my nu kort scheen. 'k ontdekte wie hy was, by gelegenheit dat ik de hoeken der beschilderde paneelen door zyn reiszak zag doorsteken, waar op ik hem vraagde: of hy in Hollant eenige schilderkonst gekogt had. Waar op hy my verhaalde, dat hy in Hollant was geweest om schilderyen te verkoopen, dat hy zulks tweemaal des Jaars gewoon was, en dat dit het overschot was, vorders dat hy een schilder was, en SOUKENS genamt. Waar op hy (na meer andere redenen) tegen my zeide, dat hy wel wenschte dat ik ook tot Bommel woonde, om d'eer van myn gezelschap te hebben, en dat hem even veel dacht

te wezen waar ik woonde, om de konst te oeffenen, en vervolgde: *wilt gy daar toegewilligen, ik heb myn huis tot uw dienst, of zoo gy het zelve in allen eigendom wilt, ik zal't u geven.* Dat my zeltzamen in den eersten voorkwam, zoo dat ik hem vroegde waar hy dan wonen zoude? waar op hy my den antwoord gaf: *ik heb 'er twee, en wil u daar en leven noch van beide de keur geven.* Dit zeggen kwam my noch al koddiger en vreemder voor, te meer om dat ik niet bewuft was, dat de huizen in de lantstreek, om de neringloosheit, van zoo geringe waarde waardy zyn, des vroegde ik hem: *staat het een ledig?* 't antwoord was neen, maar hy zeide: *dat die beide bewoonde, het eene des winters; om dat het dakdicht was, en 't andere des zomers, om dat het boven open zynde, luchtig voor hem was.* Ik bedankte hem voor zyne aanbiedinge, en was verwondert dat hy noch zoo luchthartig en getroost was in zyn lot, want de markt van zyn konst toen vry gezakt was. Sedert heb ik hem niet meer ontmoet, of van hem gehoort.

Zyn tyd- en Konstgenoot was

J. VAN HAGEN, Hagenaar. Deze heeft wel zyn meesten tyd doorgebracht, met het afteekenen van fraje Lantgezichten omtrent Kleef, en elders, die hy wonder geestig, met de teekenen en 't penceel, op wit en blaauw papier behandelt heeft. De meeste zyn gejaarmerkt 1650, 60 en 62. In 't Jaar 1715. werden dezelve, onder de afhebbers tot Amsterdam, tot een goeden prys verkocht. Zyne schilderyen zyn zoo bevallig niet, en dat de blaauwe asch, daar hy zyn groen mee afschildert heeft, van koleur verschoten, of zwart geworden is. De Konstlievende Eduard Feitama heeft my verscheiden van zyne konstig geteckende lantschappen doen zien.

Nu

Nu heb ik te spreken van **FRANSISCO MILET** anders **MILEE** geboren te Antwerpen in 't Jaar 1644. Zyn Vader was geboren te *Dyon*, en een konstig Yvoordrayer. De Prins van *Condé*, die byzonder behagen nam in zyné Konstwerken, en voor wien hy veel gewrocht heeft, lokte hem naar zyn Gouvernement in Brabant, daar hy wel by stont, aan gezien de liethebbery tot zoodanige konstwerken meer en meer voortgeplant wiert, waarom hy zi aldaar met 'er woon neerzette.

FRANCISCO, vander jeugt aan geneigt tot de teekenkonst, wert straks bestelt by den Konst schilder *Frank*.

Zyn natuurdrift, zyn groot vernuft, en uitstekende vlyt, bracht hem in weinig Jaren zoo veel dat zyn penceelwerk voor ruim zoo konstig als dat van *Frank* geoordeelt wiert. Deze *Laurentius Frank* was de Neef van *Abraham Genoels*, die in een Brief uit Antwerpen geschreven, in slacht maand 1716 verhaalt, dat hy in den Jaare 1659 te Parys aankwam by gemelden *Frank* zyn Neef, daar hy *Millé*, toen een Jongman van 17 Jaren, vonden en gevolgelyk is hier een verschil van twee Jaren in de rekening van des zelfs geboortetyd, dien ik uit Franse schryvers geboekt vind op 't Jaar 164. In welk bericht de vergiffing schuilen mag, daar over lust my geen angstig nazoek te doen. Wy verhandelen geen schriftuurtexten daar het op een *Jota* aankomt.

Genoels verhaalt my in gemelden Brief tot zynen roem ('t geen ik ook niet heb willen agterhouden) dat hy met hem tot Parys in een vertreschilderende, bespeurt heeft, dat hy een wonderbaarlyk vast onthout had, en zoo vast een denkbeel

eelt van de voorwerpen zig wist in te drukken, at het geen hy in 't leven, of van andere meesters gemaakt, alleen gezien had, konde namaken ls of hy 't voor zig hadde, en by gevolge als hy en stuk na schilderde (of *nacopieerde*, om op yn schilders te spreken) dat zoo gemakkelyk deed, lat hy maar weinig malen zyn hoofd daar naar toe oefde te drayen. Hy was pas 18 Jaren oud als hy met zyn meesters Dochter trouwde, van welken tyd af de tortuin hem mild begunstigde. Maar of zyn beenen (als het spreekwoort zeit) geen weelde konden dragen; dan of hy grooter roem door matelooze milddadigheid, of eer verkwisting zocht, vint ik niet geboekt; maar wel dat hy meer wech gaf dan hy voor zig behielt. Bedenkelyk is 't, dat hy de spreuk van Cicero, 't Orakel der welsprekentheit, niet heeft gekent, welke zeit: *De menschen verstaan noch bedenken niet, hoe groot een inkomen de spaarzaamheit is.* Noch ook deze van Plutarchus: *velen durven hunne schatten niet gebruiken, anderen misbruiken de zelve: van beide moet men een afkeer hebben; want het geeft aan de eersten geen nut, en aan de laatste niet als schande en veragting.*

Hy heeft Vrankryk, Engellant, en Hollant doorreyft, en alzins stalen van zyn beroemde konst agter gelaten. Zyne Lantschappen (heel den aart van *Poussyn*) heeft hy doorgaans met kleine beeltjes opgesiert, zoo dat elk een welgevallen daar in had, waar door zyn roem grooter wert, en de wangunst stot vout om zulks te benyden. Ja men hout het voor een zekere waarheit, dat hy door een zyner Konstgenoten, die zyn verheffing niet dulden konde, is vergeven; want zyn lichaam door een onlesbaren brant ontsteken bewerkte

eerst

eerst dolzinnigheit, daar na de dood, op zyn 3 Jaar 1680. Hy wert begraven *a Saint Nublas de Champs*, en liet 2 Zonen na die de schilderkon oeffenden.

Hier aan volgt ARENT DE GELDER geboren te Dordrecht in den Jare 1645, op de 26 van Wynmaand.

Kleederen, Huisraad, en dergelyke foort van dingen zyn de mode, of veranderinge onderworpen en wanneer de een daar in voorgaat, volgen strak anderen na. Dus is het ook gelegen met de schilderkonst. Dan bemint men eens 't geen stout gepenceelt en ruuw aangetast is, als het maar wel standig is in zyn afftant: dan eens weer 't geen gepolyft en uitvoerig geschildert van naby mag beschout worden.

De Konst van Rembrant had als wat nieus in haar tyd een algemeene goedkeuring; zoo dat de konstoeffenaren (wilden zy hunne werken gangbaar doen zyn) genootzaakt waren zich aan die wyze van schilderen te gewennen; al hadden zy zelf eene veel pryffelyker behandelinge. Waaron ook Govert Flink (gelyk wy in zyne levensbeschryving hebben aangemerkt) en anderen meer, zich tot de school van Rembrant begaven. Onder deze was ook myn Stadtgenoot ARENT DE GELDER, die, na dat hy door S. v. Hoogstraten in de gronden van de Konst was onderwezen, mede naar Amsterdam vertrok om Rembrants wyze van schilderen te leeren, 't geen hem zoodanig toeviel en gelukte, dat ik tot zynen roem zeggen moet, dat geen van alle hem zoo na gekomen is in die wyze van schilderen. En is boven dit opmerkelyk dat hy alleen onder zoo een menigvuldig getal, welke naderhand die wyze van schil-

hilderen agterlieten, daar in is staande gebleven.

Hy kwam in den Jare 1645. by den zelve om de Konst te leeren, en bleef 'er twee volle Jaren, wanneer hy zig weder naar Dordrecht begaf, en de Konst tot heden toe loffelyk heeft geoeffent.

Van Rembrant, zeyt * Pels, dat hy

*... Door de gansche Stad op bruggen, en op hoeken,
Op Nieuwe, en Noordermarkt zeer yv'rig opging
zoeken*

*Harnassen, Mariljons, Japonsche Ponjerts, Bont,
En Raselkragen, die hy schilderagtig vont.*

Maar onze DE GELDER, heeft niet minder an hy een voddekraam van allerhande soort van leederen, behangfels, schiet- en steekgeweer, harnassen, enz. tot schoenen en muilen inkluis, by een verzamelt; en de zoldering en de wanden van zyn schildervertrek, zyn behangen met floersche en effikte zyde bewindselen en sluijers, zommige gezeel, andere gescheurt even als de gewonnen legermandels op de zaal van 't Haagsche Hof.

Uit dezen ryken voorraad haalt hy de toerustinge zyner beelden: gelyk hy dan ook voor gebruik oud, zynen Leeman van hoeft tot teen te bekleeden, en in zulk een gedaante te zetten, als hy nooig heeft, 't geen hy dan met het penceel, of met lijm en vinger nabootst. Somwylen smeert hy ook de verf wel, als hy by voorbeeld een franje of borduursel op eenig kleed wil schilderen, met een reet tempermes, op het paneel of doek, en krabt de gedaante van het borduursel, of de draden der franje daar uit met zyn penceelstok, zonderende zene wyzen uit, als zy maar tot zyn oogmerk beelpig zyn; en 't is te verwonderen hoe natuurlyk en krag-

kragtig zulk doen zomwylen zig in afftant vertoont

De voorwerpen van zyn Historische vertooningen zyn meest Bybelstof; en onder dezelve mun in konst uit de verbeelding van een stervenden David, of daar Bathzeba de Rykskroon voor hare Soon Salomon verzoekt. Ook de Zegening van den Aartsvader Jacob.

Gelyk onder zyne pourtretten, dat van den braven beeldsnyder Hendrik Noteman. Het laatste van zyne werken is de Passie, anders de Historie van den lydenden Christus, in 22 stukken, waar van 'er reets 20 voltooit zyn, waar in konstig de menigerhande hartstochten, of gemocdsdriften, uit kerinnelyke wezenstrekken te zien zyn; gelyk ook een onbedenkelyke verandering van dragten, en vrent de toestellingen omtrent de bekleedingen der beelden, bywerken, en verkiezinge van dagh en scheiduwe, en deze naar ik gis zullen ook wel de laatste blyven, want hy al een geruimen tyd dood brengt met ter kerk te gaan, en vrienden te bezoeken. Hy is thans in dit Jaar 1715. terwyl ik dit schryve, noch in goede gezontheit, en ongetrouwt. Veel licht heeft hy de spreuk van *Horatius*

..... *Melius nil cælibe vita:*

Dat is:

Niet beter als een ongetrouwt leven, gekent, die zig altyt ten leerles voorgestelt.

Zouden d'oude Letterwyzen, en Fabeldichters geen reden gehad hebben, waarom zy de Fortu geblindt afschilderden? zekerlyk; om dat zy naar rede, of regel hare gaven uitdeelt, maar

heeft aan die 't meeste heeft, en hem die niets heeft oorby gaat.

De bevinding heeft ons doen zien; dat heele geslagten, van Vader tot Kindt, gezegent worden en voorspoet hebben: en weder heele geslagten, door gebrek; en ontberren van 't geluk, in bekomenheit zuchten; zonder dat men daar andere reellen van geven kan als deze: dat het de Albestierler zo wil. 't Zyn de gelukkigen welker scheepse (als het spreekwoort zegt) altyd voor den wind zeilt. Onder deze mag men tellen JOAN BAPTIST DE CHAMPANJE, geborente Brussel, in 't Jaar 1645.

Zyn Vader was de Broeder van *Philips de Champanje*, welkers levensbedryf in ons eerste Boekdeel breedwydig is geboekt. Deze, die wel twee Zonen gehad heeft, maar die jong gestorven zyn, en een Dochter die zig tot het Kloosterleven begaf; hielt zyn neef als zyn eigen kint, en bragt hem in de schilderkonst op. Hy in jaren en konst opgeklimmen, deed een reis naar Italie, voor vyftien maanden, om de Konstwerken der buitenlantsche veruftelingen te zien, en zyn schilderlustig oog daarvoor te vermaken. Hy nam dien tyd naarstig met schilderen en teekenen in acht; maar hield zig aan zelve wyze van schilderen, die zyn oom had. Wedergekeert zynde, wist hy het door zyne vrienden zoo veer te brengen, dat hy op den kruiwagen van 's Konings gunst geklimmen; opzigter aan de Koninklyke Konstschool, of *Académie* viert. Hy stierf 1688. oud 43 Jaren,

*Te vroeg door 't onverbid'lyk lot;
Van 't bitter noodgeval geknot.*

Een langen levensloop heeft het tydlot vergunt aan zynen tydt- en Konftgenoot ALBERT MEYERING. Deze geboren t'Amsterdam, in den Jare 1645, leefde tot den Jare 1714. den 17 July, zynde omtrent den tyd van zeventig Jaren, die hy wel meest ten dienft van de konft heeft doorgebracht; want hy al vroeg tot de penceel-oeffening geleid werd, doordien zyn Vader Frederik en zyn Broeder Henrik Meyering de konft mee hanteerden, doch zig omtrent geringer voorwerpen, te weten meest kamerschutten te schilderen, bezig hielden; en ook koopmanschap daar mee dreven.

ALBERT van leerzucht gedreven heeft 10 Jaren zoo in Vrankryk als in Italie doorgebracht, daar hy zig naar fraje voorbeelden oeffende, met zynen reisgezel Johannes Glauber. Hy had zig een vaardige wyze van schilderen aangewent, die hem voordeelig was, in 't schilderen van groote werken, in zalen en kamers. Tuffchen beide fchilderde hy allerhande foorten van Lantschappen, inzonderheid fierlyke gezichten van Vorstelyke Lusthuizen en *Belvideren*, die met hunne lommerige boomen een aangename spiegeling in 't water maakten.

Nu komt de brave Konftfchilder MICHIEL VAN MUSSCHER (wiens beeltenis in de plaat F 1. te zien is.) ten tooneel, daar Rotterdam op roemen mag, binnen welkers ringmuur hy op den 27 van Loumaand 1645. geboren werd.

Met zyn vyfde jaar begon hy al mannetjes en beesjes te teekenen op papier, en die drift tot de teekenkonft groeide zoodanig met de jaren aan, dat zyne Ouders ziende dien yver meer en meer toenemen, hem in den Jare 1660. bestelden by
Mar.

Martyn Zaagmolen, om de gronden van de teeken-
konst te leeren, daar hy door zynen byzonderen
yver en naarstigheid in korten tyd zoo gevordert was;
dat hy in het volgende jaar (om de vermenging der
verwen en behandeling van het penceel te leeren)
by den beruchten Abraham van den Tempel be-
telt werd: daar hy al mee niet lang bleef, nog
ook by Adriaan van Ostade en Gabriel Metz; als
ny gebleken is uit een aantekening die hy daar
van geboekt heeft, aldus: 1660. twee maanden by
Martyn Zaagmoolen geteekent. 1661. by Abraham
van den Tempel. 1665. zeven konstlessen van Ga-
briel Metz gehad, en in 't Jaar 1667. drie maan-
den by Adriaan van Ostade, zeker t'zamen gere-
kent eenen korten tyd, als men aanziet hoe verre hy
in de konst gevordert is geweest; waarom wy dat zoo
veel zyne natuurdrift en naarstige oeffening, als de on-
derwyzing moeten toeschryven. Hier om heeft Aris-
oteles al weten te zeggen: *Drie dingen zyn'er noo-
dig om tot wetenschap te komen, de Natuur, On-
derwyzing en Oeffening: en ten zy de Oeffening
by de Natuur en Onderwyzing voegt, is'er geen
vrucht te wachten.*

t'Amsterdam, daar hy zyn meesten levenstyd in
de oeffening der konst heeft doorgebracht, zyn
vele konstige uitgevoerde pourtretten van hem te
zien, onder welke in konst van schilderen uitsteekt
dat van den konstminnenden Heer Jonas Witz; en
waar aan hy geen tyd, of yver gespaart heeft: en
die heeft zyn rede gehad; aangezien gemelde Heer
wel zyne grootste *Kristoffel* geweest is, die hem
in hoog op zyn schouders beurde, op dat de nyt
hem niet zou krabben.

Hy heeft ook verscheiden ordonnantiestukken
gemaakt, en onder deze in verscheiden stukken

het potsig levens bedryf van Jan Klaafze en Saartje Jans. Maar 't geen onder alle in konst van schilderen deursteeckt, is het zoo genaamde *Familiestuk*, waar in hy zig zelf, zyn vrouw en kint verbeeld heeft, 't geen meer genielde Heer Witzzen, wanneer hy gestorven was, uit het boelhuis kocht. Dit had hy tot een staal van zyn penceels vermogen, door langen tyd, en yver bewerkt, 't welk thans beruft by zyn oudtsten zoon, wiens beeltenis, nog jong zynde, daar in afgebeeld is.

Hy stierf op den 20 van Wiedemaant 1705.

Ik lees ergens: *Dat de aart der zaken leert eene wetenschap zoodanig te beuyltigen, dat men ook andere Konsten en Wetenschappen niet onaangeroert late, maar vlytig daar uit trekke al wat tot sieraad en voltoojing kan dienen van die beyvering die men zig heeft voorgesteld; want niemant steekt recht uit in eenige wetenschap, die geheel onbedreven is in andere, zynde alle de Konsten en wetenschappen als door eenen gemeenen bant aan een gestrengelt.*

Men moet zig aan niet houden in den omtrek van eenige wetenschap, maar zomtyts uitweiden in beemden van andere wetenschappen en konsten.

Deze redenering kon ik op niemant beter passen, dan op den beroemden Tekenaar JOAN DE BISKOP, geboren in 's Gravenhage in den Jare 1646.

Deze was een geleert pleitbezorger voor den Edelen Hove van Hollant, en teffens een beminnaar, en oeffenaar van de konst, die door zyne konstige wyze van teekenen met het penceel op wit papier, even als een welbedreven hand door de verve, yder meesters byzondere wyze van behandelinge zoo konstig wist na te bootsen, dat men straks met den eersten opslag van 't gezicht konde zien, of zyne Teekening gevolgt was

naal

10

20

ca
P
w
te
de
te
sch
K
de
Et
han
Te
ruc
ver
is
get
bo
Ja
ter
Sw
stir
E
K
H
to
Zy
ze
ru
te
za
za
ve
be

naar een schildery van *Tintoret*, *Bassan*, *Karats*, *P. Veronees*, *Rubbens*, *van Dyk* en zoo voort: waarom de zelve ook by de konstminnaars in groote waarde gehouden worden. Om welke verwonderlyke wyze van tekenen, wy zyn naam niet alleen, maar ook zyn beeltenis (gevolgt naar de afschildering van *Jan de Baan*, in de plaat F 2.) onder de Konstschilders van zynen tyd geplaatst hebben.

Hy heeft ook byzonder grooten dienst aan de leerlingen van de konst gedaan, door zyn fraje Etskonst, waar door hy de schilderjeucht met de hand als by trappen opleit tot de Hoogeschool der Tekenkonst, haar voorstellende de waardigste en beruchtste voorwerpen van de konst die Rome bezat.

't Is te beklagen, dat zulk een yvervier naa het verloop van 40 jaren wiert uitgebluft. Want hy is gestorven in 't Jaar 1686.

ARY HUIBERTSZ VERVEER is geboren te Dordrecht, doch de tyd van zyn geboorte blyft my onbekent, maar hy kwam in 't Jaar 1646, te gelyk met *Gerard de Jager*, Dordenaar, zee- en stille water schilder, *Abraham Susenier*, mede van Dort, en een fraai schilder van stil leven, inzonderheit zilverwerk, en *Arnoht Elzevier*, Lantschap- en brantschilder, in het Konstgenootschap van St. Lucas te Dordrecht. Hy schilderde zomtyts portreten, maar meest Historien, en wel zulke daar veel naakten in kwamen. Zyn stukken waren best, om wat uit de hand gezien te worden, wyl hy de zelve wat robbelig en ruw schilderde. Het meeste dat de konstkenners tegen zyn werk hadden, was, dat hy het vleeste tanig van koleur maakte, noch agt gaf op het azuur dat in een helder naakt doorsteekt, maar zig vergenoegde als het maar kracht had, waarom het beenzwart by hem van groot gebruik was. Hy

schilderde noch al veel, doch zelden zagmen iets voldaan, dewyl hy dagelyks wat nieuws begon, waarom ook zyn schildervertrek, en noch andere daar nevens zoo vol gepropt waren met doeken en pancelen, op welker een een heel, op 't andere weer een half naakt, of troony, of ook een ordonantie gefchetst stont, dat het wel een doekverkopers winkel geleck. Waarom zyn huis ook (toen het eens op een wintertyd tot den grond toe afbrandde) met al die lichte brandstoffs, als een brander op zee schein toegerust. Dien ganschen naamiddag, tot in den avond, waren by hem in gezelschap geweest myn eerste meester *Willeim van Drillenborg*, *Johannes Offermans*, discipel van *Adriaan Emont*, en *Arnoldus Verbius*; maar het schein dat zy meer acht gegeven hadden, of yder zyn beker wel schoon uitveegde, dan op het vuur. Deze laatst gemelde was een braasschilder, maar zoo vlug als de wint. Hy heeft verscheiden agter een volgende jaren aan 't hof van Friesland voor pourtretschilder geweest, schilderde ook Historien, maar 't geen hy 't natuurlykste wist te verbeelden waren hoere- en boevekotten, die hy ook zodanig (ik gis naar de zuivere waarheit) in hunne vuile bedryven onbewimpelt afbeeldde, dat de schilderyen van schaamte een voorhangzel scheenen te eischen, om 't eerbare oog geen argernis te geven. JOHANNES OFFERMANS, geboren te Dordrecht, in 't Jaar 1646. op den 10 van Grasmaant, had zig voor heen beholpen met het schilderen van Lantschappen, doch zich naderhant aan de grove kwaft begeven, daar hy best, naar 't schein, zyne rekening by vout. Egter bleef hy konstminnende, dreef zomwyl handel met schilderyen, en was graag by de Kontenaars in gezelschap; waarom (schoon zyn Vrouw het gelt meester was) hy altyt maak-

te dat hy een buideltje byzonder had, om een vrolyken avond te houden. 't Gebeurde dat hy eenig gelt voor zyn werk had ontfangen, en de patroon hem zoo veel wyn schonk, dat hy maar even in staat was om t'huis te komen. Egter kwam hem in gedachten, dat 'er onvoordacht wel iets kon voorvallen, waar van hy juist zyn Vrouw het beduid niet wilde op de mouw spelden. Dus kneep hy by giffing wat van den geltbundel af, en rolde het op in een penceeldoek byzonder, met toeleg om het in huis komende elders voor zig te bergen, en van hem te leggen; om dat hem de zakken zomwyl, als hy fliep, wel eens geluift wierden, 't geen hy ook deed. Maar des anderen daags was hem vergeten op wat plaats hy het geborgen had, dat hem niet weinig in ongerustheit bracht, en rutteloos overal deed zoeken, zonder te kunnen bedenken waar hy het verstopt had. des besloot hy den volgenden avont voordagte-lyk zyn maag andermaal met wyn vol te laden, om een proef te nemen, of hy terwyl hy nuchteren zynde 't niet konde naspeuren, het dronken zynde, niet zou agterhalen 't, welk ook gebeurde; want hy kwam niet zoo ras des avonts de deur in, of 't schoot hem te binnen, waar op hy zyn hand stak in een hakkebord dat omgekeert aan den wand hing, en haalde den buit daar stil uit. Dit heeft hy my zelf verhaalt.

Hem volgt HUBERT VAN RAVE-STEIN, geboren te Dordrecht. Deze schilderde gemeenlyk schaapstalletjes, en een boeremeit die een ketel of iets anders staat te schuuren, of met een boereknaap te praten; of ook wel de vertooning van den slagtyd, door een verken dat op de leer hangt, en jongens die met de blaas spelen

len. Van diergelyk vermogen in de konst was ook REYNIER en ISREL COVYN, Brabanders; d'eerste schilderde gemeenlyk een tafeltje met allerhande foort van aart-vrugten, kool, pee, rapen, artiezokken, enz. en een dienstmeit met een eyerkorfje, of koper emmertje met geplukte vogelen aan den arm, of ook wel een juffertje dat zit te najen, of te speldewerken. d'Ander schilderde Historien, maar meest van 't Spaans Heidinetje, uit het boek van Kats. Hoewel men zeit, dat hy in zyn jeugt een goed portret schilderde, maar dat hy tegens het spreekwoord, *hoe ouder hoe wyzer*, hoe ouder hoe onnoozeler in de konst wiert. Hy was, als ik hem kende, d'oudste in 't schilders convent (want hy was daar al in geweest van den Jare 1647) en ik heb hem verscheide jaren agter een, op St. Lucas dag, met een wyngaardrank, gevlogten tot een krans, op 't hooft aan tafel zien pryken. Dat men als noch voor een gewoonte onderhout.

Verscheiden voorbeelden hebben ons doen zien, dat de natuurlyke zucht en geneigtheit wel de scherpste sporen zyn, om de konsttoeffenaars tot den voortgang in die konst aan te zetten. Thans ontmoet 'er ons weêr een, wien de Natuurdrift de voornaamste Leidstar tot de konst geweest is.

Deze is JOHANNES GLAUBER, gebentnaamt *Polidoor*, geboren in 't Jaar 1646, tot Uitrecht, by gelegenheit van dat zyne ouders van Amsterdam door 't Sticht naar Duitslant (van waar zy herkomstig waren) meenden te vertrekken; welk voornemen daar door gestuit wert.

GLAUBER, van der jeugt afaan met een vuurige drift tot de konst geneigt, wert daar in door
zyn

zyn Vader, die hem tot andere bezigheden opbragt, edwardsboomt, zoò dat hy hem gansch niet wile zyn geneigtheit ten gevalle, by eenig schilder estellen om de konst te leeren. Dit belette egter iet dat hy by tyd, en ontyd, zig in het teekenen en schilderen oeffende, tot dat hy kennis kreeg in verscheiden brave konstschilders, die hem uit kele liefde (ziende zyn drift tot de konst) vorder onderwezen. Door dit middel en gestadig yvenen zoo veer gevordert, dat hy zig zelve pas kon edruipen, besteedde hy zig zelf by Nicolaas Bernem daar hy negen maanden bleef.

In dien tyd was G. Uilenburg (het penceel voor en konsthandel verwisselt hebbende) de grootste andelaar in Italiaansche schilderyen die 'er in Holant was, en hielt verscheiden jonge schilders aan werk, met die stukken nate schilderen. By desen ging hy inwonen, en oeffende zig voort naar die schoone voorbeelden, die te gelyk ook een lust hem wekten, om Italie te gaan zien. Deze reis ging hy doen in den Jare 1671, verzelt met zyn Broeder, een borst van 15 jaren, ende twee roeders van Doren. Zy gingen te Rotterdam te scheep op *Diepe*, en vorder naar Parys, daar hy intrent een jaar lang schilderde voor Mr. Picart onstkooper op de *Pontneuf*, een bloemschilder en rabander van geboorte. Van daar vertrok hy naar *ions*, daar hy twee jaren woonde, en meest voor driaan vander Kabel schilderde. In dien tyd het loomsche Jubeljaar op handen zynde vertrok hy met zyn Broeder en twee Fransche schilders van *ion* naar Rome.

Na dat hy nu een half jaar te Rome geweest ad, en kennis aan Hollantsche, en Duitsche schilders kreeg, vleiden zy hem om in de bent te komen

men, waar zy hem *Coridon* doopten: doch alzoo hy bewuft was dat den jongen vander Kabel die naam gegeven was, en zulks voorstelde, veranderden zy dien naam in *Polidoor*. Maar *Carel du Fardyn*, met wien hy wel meest te Rome omgang gehouden heeft, wilde zig niet onder de bentvogels begeven, noch zig laten inschryven, waarom zy hem *Bokkebaart* noemden, of om dat hy zig zelden liet scheren, of uit kwaatheit, gelyk zy om de zelve rede een anderen konstschilder met der schandelyken bentnaam *Platluizenbaart* gebrantmerkt hebben.

Na dat onze **GLAUBER** nu twee jaren te Rome had geweest, vertrok hy, verzelt met zyn Broeder en den Konstschilder Robbert du Val, naar *Padua*, daar hy een jaar bleef, en van *Padua* naar Venetien, daar hy zig twee jaaren ophielt, met dagelyks zig naar 't leven, als fraaje voorbeelden, te oeffenen, van waar hy naar Hamburg vertrok daar hy gewoont heeft tot het Jaar 1684 uitgezondert, dat hy ondertusschen een half jaare te Koppenhagen (ontboden van den Heer Guldenleeuw, *Viceroy* van Noorwegen) gewoont heeft en voor gemelden *Viceroy* geschildert. Wedergekeert tot Amsterdam, woonde hy 'er, of had een kamer in 't huis van Ger: de Laires, 'tzedert welken tyd hy vele treffelyke stalen van zyn konst zoo door 't schilderen van kabinetstukjes, als groote werken in zaalen, heeft doen zien, waar by zy naam noch eeuwen lang zal levendig blyven, al die onder de grootste konstenaars van Lantschap schilderen mach getelt worden.

Op 't Lusthuis te Soestdyk heeft hy de eetzaal van Koningin Maria met een geestig Lantschap beschildert, als ook die van den Koning: doe
da

car aan heeft hem Albert Meyering (alzoó 'er last mee gemaakt wiert) geholpen. Deze is met shteryen door Dirk Maas van Haarlem opgeert, gelyk die van de Koningin met beelden door er. de Laires.

Tot Amsterdam, in 't huis van den Heere Jacob de Flines, is in een zaal, het Lantschap op geke wyze door G. Laires met beeldwerk opgefiert, ook op den Agterburgwal in de Brouwery van den Hooiberg, ook verscheiden te Rotterdam, als by de Heeren Meyers, Verburg, en Paats.

Thans woont hy (getrout met de Zuster van den vermaarden Boumeester Steven Vennekool) in 't roveniershuis te Schoonhoven, daar hy zig met een ypje, in zyn bloemhof, verlustigt.

Zyn Broeder

JAN GOTLIEF GLAUBER, geboren 1656. was noch maar 15 jaren als hy met zyn roeder vertrok naar Parys. Hy wert van zyn Broeder (die vorder naar *Lion* vertrok) bestelt by een ontschilder, Jacob Knyf genaamt, een Haerammer van geboorte, die meest gezichten van gebouwen en zeehavens, met kleine beeltjes, (heel ingenaam voor 't gezicht) schilderde. Doch aldo deze Jacob Knyf gelegenheit kreeg om voor den Graaf buiten Parys eenige maanden te schilderen, en de waart door dit lang wegblyven bekomert was voor zyn betaling, wilde hy den Jongeling niet langer den kost geven. Hier door vond y zich genootzaakt zich naar zyn Broeder te *Lion* te begeven, en bleef vorder daar, te Rome en al te jaren in Italie, by hem, ook naderhant te Hamburg, tot den Jare 1684. toen zyn Broeder naar Amsterdam, en hy naar Duitslant vertrok, waar hy eenigen tyd voor een Duits Prins schilderde.

de. Van daar vertrok hy naar Weenen, daar h eenige jaren zyn konst oeffende: van Weenen naar Praag, en eindelyk naar Breslau, daar hy gestoven is in 't Jaar 1703. zyn penceeloeffening bestont in 't schilderen van fraje Lantgezichten en Zeehavens. Zyn bentnaam was *Mirtillus*.

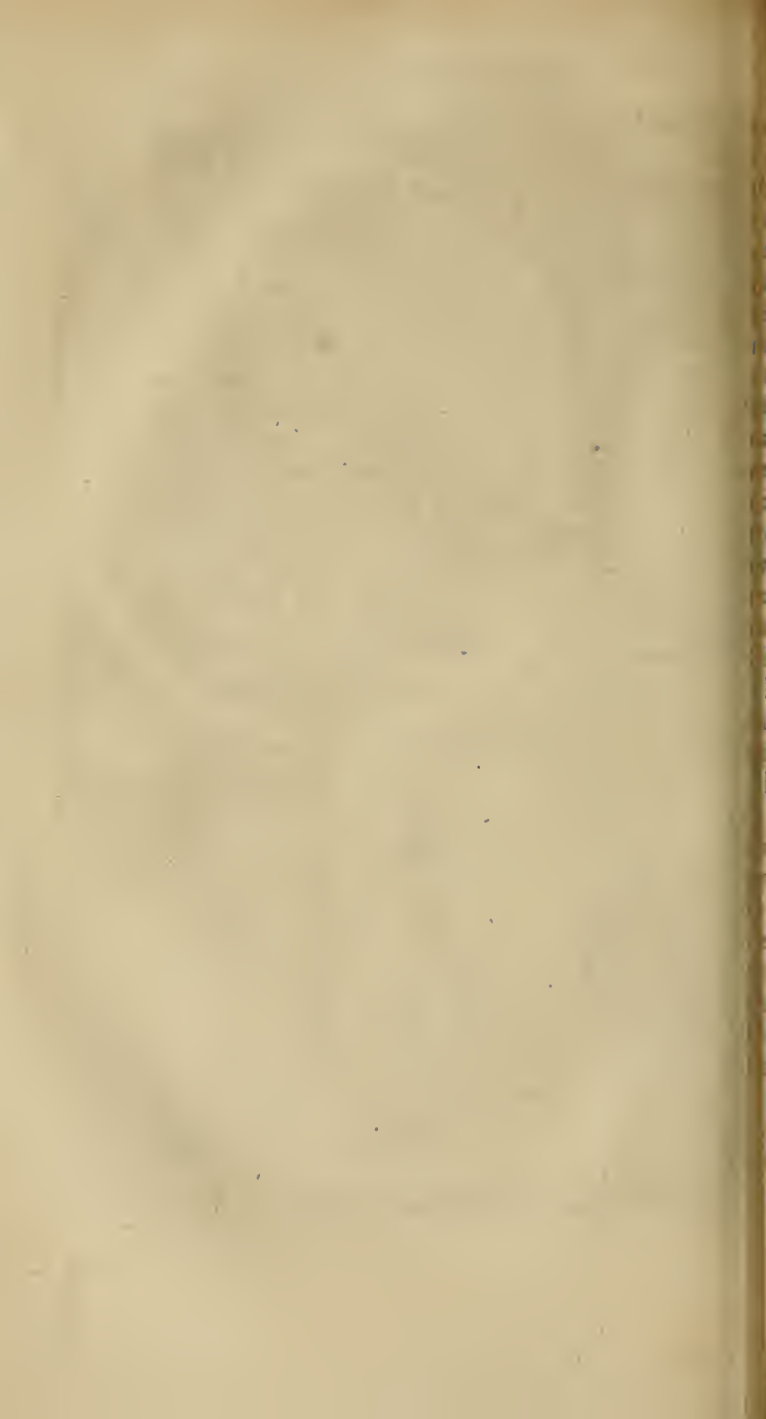
Onze JOHANNES GLAUBER heeft o een Zuster DIANA GLAUBER genaamt, die d penceelkonst geoeffent heeft, en fraje beelden en poutretten geschildert; doch bedroefde toevallen hebben hare oogen, (tot nadeel van de konst) va 't zien berooft. Zy is noch in leven en woont t Hamburg.

De bevinding, die na den uitslag van zaken z kerder dan anders besluit, heeft dikwerf doen zien dat de onbedwinglyke driften, lusten, en neygingen der zwangere vrouwen overgaan tot d vrugt, of die aan 't schepsel 't geen zy draage mededeelen. Dit gezegde zullen wy klaarblykely bestempelt zien aan

MARIA SYBILLE MERIAN, dochter van den berugten plaatsnyder Matheus Merian geboren te Frankfoort op den 2 April des Jaar 1647. zy van haar elfde jaar af tot de konst geneigt, helde meer tot het penceel, als tot huisselyke bezigheden over: des zy dikwils van haar moeder daar over wert begraut: immers het was geheel tegens haren zin, waarom zy zig genootzaakt wa het vuur van hare gencigtheit onder ontveinzing te dooven 't geen als haar moeder van huis was des te sterker ontvlamde; zoo dat zy zig ook na derhant haar moeders ongenoegtheit niet bekreunde, om dat zy daar in haar Stiefvader tot een sterken voorspraak had, die haar moeder dikwilerinnerde 't geen zy voorhenen wel verhaalt had

Jak Houbrak. sculz

weten : dat, toen zy van deze dochter zwaarging, meer als voorhenen geneigtheit had tot konst en rariteiten, ja daar zy anders onverschillig in de beschouwinge van dit alles was, zy toen zelfs werk maakte hadde van *Insecten* te behandelen, opgezette vlintertjes, en allerhande soorten van bloedlooze diertjes, tot horentjes, schulpen en zeegeassen inkluis, op hun orde in de kabinetladen schikken, en de afschilderingen met vermaak te beschouwen : gevolgelyk dat zy d'oorzaak was in haar Dochters aangebore drift. Immers haar ongehuwde Vader Jacob Murel bragt het zoover, dat haar geoorloft wiert, heur neyging te mogen opvolgen; daar zy nu reets als gezeyt is, teelswyze van haar elf jaar af, al begin van gemaakt had, en in dien vroegen tyd zig bedient an het onderwys van Abraham Minjon, haar tiefvaders leerling.

De geneigtheit tot de konst groeide met het aanvassen van de jaren met haar op, en zoo veel te sterker, als de roem van heur konst vermeerderde.

In den Jare 1665, den 16 van Bloeymaant begaf y zich in den Huwelykenstaat met Johannes Andriesz. Graff, van Noremburg. Dit niet tegenstaande, heeft zy zig naar haaren Vader, om dat de naam van Merian meer berucht was, laten noemen. Deze was een goet schilder, inzonderheit ervaren in de Boukunde, als te zien is aan die naukeurige afteekening van St. Pieters Kerk te Rome, door Joan Ulrich Kraus in koper gebragt, Anno 1696. beslaande negen groote bladen papier.

Dit niet tegenstaande bleef de liefde tot de konst in haar, zelfs onder het kinderkrygen, en huisselyke zorgen aangroejen.

't Was haar niet genoeg, de natuur in opzichte van

van der zelve menigvuldige diertjes, met hare eygen levendige koleuren op perkament na te bootfen, maar zy kreeg ook een drift om de veranderinge der gedierten, en de wonderbare hervorminge van Rupsen in gevleugelde Uiltjes, Wijjes enz. nevens den menigvuldigen verschilligen aart en wyze van voortkomingen t'ontdekken, als ook het voedsel waar door zy bestaan na te sporen op dat de menschen door klare beschouwingen die wonderheden de wonderbare wysheit, en krag Gods, in de minste schepselen zouden leeren beschouwen, en zien, en op dat de waerelt te gereeder hare konstige afteekeningen, en vlytigh nasporingen zoude deelagtig worden, nam zy voor dezelve in koper te doen snyden, en nevens, o met byvoegingen van hare naaukeurige agtgevingen in druk uit te geven: gelyk zy dan gevolgelijk het eerste stuk te Noremborg in den Jare 1679 onder dezen tytel uitgaf:

Der Rupsen begin, voedsel, en wonderbare verandering. Waar in de oorspronk, spys, en gestaltenwisseling: als ook de tyd, plaats, en eygenschapen der Rupsen, Wormen, Kapellen, Uiltjes, Vliegen, en andere diergelyke bloedeloze Beesjes, vertoont worden.

Daar op volgde in den Jare 1683. het tweede stuk, dat van gelyken aart was.

Deze onderzoekdrift, (om agter de ware hervormings wyze te komen, en de verkeerde wysmakeryen daar omtrent te verydelen) was in haar zoo groot, dat zy besluit nam (niet schromende de gevaren van de zee) om een reis naar de Westindien daar om aan te vangen: gelyk zy gevolgelijk deed in den Jare 1698. en bleef omtrent 2 jaren op *Suriname*, enkel en alleen om alles wat

to haar oogmerk diende naar 't leven af te teekenen
er in den gront na te sporen. Wat nut heur yver
an de weetlustigen gegeven heeft, getuigen de
goen, die heur groot werk gezien hebben, 't geen-
zelaar van heeft uitgegeven in den Jare 1705. ge-
telt,

Metamorphosis Insectorum Surinamensium,

of

Verandering der Surinaamsche Insecten, Rupsen, Wormen enz.

ande elk geplaatst op die gewassen, bloemen,
vughten daar zy op gevonden zyn, ook de genera-
t der Kikvorschen, wonderbare Padden, Hage-
scelen, Slangen, Spinnen en Mieren worden ver-
tont en beschreven, alles in America, naar het le-
n geschildert. Hier van spreken, die 't werk door-
idert en gelezen hebben, met grooten lof.

Nog verscheiden werkjes van minder beslag
leest zy in druk uitgegeven: daar haar Dochter
ng een boekje met vyftig platen (waar van de af-
keningen gereet lagen) heeft toegedaan; want de
ood haar levensdraat afknippte op den 13 van
ouwmaant 1717.

Wy hebben haar beeltenis, wel waardig de ge-
eugenisse der volgende tyden, geplaatst in de
aat F 3. op welke, als ook op haar konst, en le-
ensgedrag deze volgende vaarzen gemaakt zyn:

*Dit is de beelt'nis van Maria Meriaan,
Zier hant zoo lof'lyk wist het konstpenceel te stieren*

In

*In 't bootsen van gebloemte en allerhande dieren
Met dunne waterverf, op perkamente blaân.*

*Zelf't geen Natuur ontdekt op veer gelegen kusten;
Waarom zyniet ontzag te steev'nen over Zee,
In 't dreigende gevaar, en rampen wel te vrée,
Steeds latende 't bestier op Godes voorzorg rusten.*

*Wat gaf haar d'yverzucht, wat haar de nazoeklusf
Zy vont in konst vermaak, en in bespiegelingen
Der Schepslen d'oorzaak van het wezen aller dingen
Haar naam leeft, schoon de dood haar lamp beej
uitgebluft.*

Zy heeft twee Dochters naagelaten, die zy i
't bloemschilderen onderwezen heeft, Johani
Helena Hérolt Graff, geboren den 10 van Lou
maant 1668. en Dorotea Maria Hendriks Graff
geboren op den 13 van Sprokkelmaant 1678. de
ze heeft haar moeder vergezelschapt op de reis naa
Suriname, en is buiten de konstoeffening ook geoe
fent in de Hebteuse taal.

Nu volgt

JOHANNES VOORHOUT, gebo
ren op den Uithoren buiten Amsterdam, in de
Jare 1647. op den 11 van Slagtmaant. Zyn Va
der die een Horlogiemaker was, ziende hem to
de teekenkonst geneigt, bestelde hem by cene
Konstantyn Verhout tot Gouda, een fraai schild
van *Moderne Historien*, onder wiens opzicht e
onderwys hy zes Jaren, de konst van de beginsele
af voort oeffende. Deze eerste school ontwaffer
klom hy tot een hooger op, onder het bestier va
den beruchten *Joan van Noort*, Historie- en pou
tretschilder t'Amsterdam, onder wien hy vyf J

en de Konst bleef oeffenen, en daar in zoo veer kwam, dat hy voorts niet meer als het leven ten voorwerp noodig had. In het Jaar 1670, kwam hy te trouwen, en wyl het trouwel Jaar daar op volgde, en het zig liet aanzien als of de Franfe noetwil deze Landen geheel zoude overstromen, het Hollands Leeuwenhart in, dat van een Haascheen hervormt, de Steden met vlugtelingen alins wierden opgepropt, besloot hy met zyn vrouw, lat dreigende gevaar over zee t' ontwyken, om vuiten vrees aftewagten, wat er eyndelyk van te konnen stond, of wat keer het oorlogslot nemen zoude, met voorneemen zoo het zig ten besten wendde (gelyk gebeurde) weder naar 't vaderlandt te keeren.

Zy namen dan in 't Jaar 1672, de reis aan naar Fredrikstadt, daar de Vrouw veel brave en wel gegoede Vrinden woonen had, alwaar zy gelukkig aanlandden, en by uitnemenheit welkom waren. Niet lang was hy daar of 't wierd rugtbaar dat hy een Konstschilder was. Des kwam de brave Konstenaar *Juriaan Ovens* (die in dien oort door zyn outretschilderen zyn Fortuin gevonden had, gelyk hy ook veel gelt naagelaten heeft) hem en zyn den zelve te kennen, die hem gevolgelyk in zyn huis bragt daar hy hem een groote zaal met konst aan de geagteste Meesters, waar niede hy aan de Hooften handel dreef, liet zien, en hem ook polste of hy voor hem wilde schilderen. Maar wanneer hy emerkte dat onze Voorhout daar geen genegenheit toe had, ried hy hem naar Hamborg te trekken, met verzekering dat hy daar met zyn kunst, waar van hy een staal met zich gebragt en aan hem verthoont had, veel zoude staan, gelyk ook gebeurde. Want hy was daar welgezien, en bedong veel gelt voor zyn werk, ja

werd (na dat zyn goed om te vertrekken al opgepakt stont) van verscheiden grooten aangezigt om daar te willen blyven, maar (*wie, zeit de spreuk, is 't aller uren even wys?*) hy had zig door 't schryven van zyne vrienden in Hollant laten bekoren, om weder naar zyn vaderlant te komen, gelyk hy ook deed, na dat hy drie Jaren daar had gewoont.

Door zyn onvermoeyden yver, en weergalooze naarstigheit, vervaardigde hy van Jaar tot Jaar vele Tafereelen, daar de Konstminnaars keur uit konden neemen. Maar wie weet niet dat de waerelt dusdanige gereede voorkomingen gans verkeerd behandelt? en dat zy tracht naar 't geen dat 'er luttel is, en walgt van 't geen zy gemakkelyk verkrygen kan; schoon in de waarde dier dingen geen onderscheit is. Gratiaan doet een geestig verhaal van iet diergelyk. *Een Indiaan (zeit hy) die veel Kostelyke gesteenten had, vertoonde een der zelve aan een doorstepen Juwelier om die op prys te stellen. Deze schatte de zelve hoog. Daar op vertoonde hem d'Indiaan een anderen steen die veel beter was dan d'eerste. dezen schatte hy vry minder waard, gelyk ook den derden en vierden; vervolgens zulks dat de Asiaan geweldig verwondert stond te zien, en naar de rede daar van vraagde, die tot antwoord kreeg: Dat de Meenigvuldigheid zich zelve in kleenagting brengt, aanzien, zoo haast de zeldzaamheit van een ding ophoud, d'agting verdwynt.* 'K behoef het besluit niet op te maken: verstandigen vatten wel wat ik hier meede aanduiden wil.

Zoo dat de reden waar om onze Voorhout; zulke uytstekende voordeelen met zyn konst niet bejaagt heeft als anderen wel gedaan hebben, schoon zyn konst zulks wel verdiende, eensdeels is de overvloed zyner konstwerken, anderdeels zyn op-
regte

regte handel, hoe deugdelyk die ook wezen mogt want de waerelt is al zoo veer van de oude eenvoudigheid verbaftert, datmen met vroomheit spot, en de list verstant noemt. Opregte betuiging verdient geen geloof: wysmakery moet de waar doen verkoopen, en die daar op geslepen zyn stappen met de voordeelen heen.

Om dingen hunne waarde te doen houden is 'er al van ouds list gebruikt. Poppea, die snoode speel-pop van Keizer Nero, wist door konsttrekken hare schoonheit tot een dieren prys te verkoopen; want daar van was altyd noch meer te zien dan zy vertoonde. Zomtyts liet zy haar oogen en voorhoofd een weinig zien, op een anderen tyd haar mond en wangen. De rest hield zy bedekt met haar sluyer. Zoo lang zy die listige rol speelde, werd zy van elk gezocht en aangebeden; maar zoo haast zy zig geheel overgaf aan Nero, werd zy een verschoppeling. Die het op 't eerste voorbeeld niet begrepen hebben wat ik zeggen wil, zullen 't op het tweede zoo veel te klaarder bevatten.

Doch dit alles overgeslagen om een einde te maken, moet ik tot slot dit zeggen: dat hy doorgaans altyd voorwerpen voor zyn penceel heeft uitgekipt die waardig zyn datmen konst en vlyt daar aan besteed, waarom ook de Heer Lud. Smids op de stervende SOPHONISBA, door hem verbeeld, dit volgende byschrift in druk uitgaf.

*Hier sterft de Dochter vanden strengen Asdrubal.
De weeuw van Syphax: dus zach haar 't verbit-
tert Romen*

*Gevangen: en V O O R H O U T maald dus haar groot-
schen val.*

En doet het blaau vergif in't stervend aanzicht komen.

'T vergif zondt *Massanis*, om* *Sophonisbe* niet
Geboeit te zien voor des verwinnaars staatzywagen:
Zynam het, zonder blyk van droefheit, of verdriet,
En zonder eens naar 't hart van die dit zond te vragen.
Zelf in haar dood schein zy vol edelmoedigheid,
Tot zelf de Vyand ook haar treurig lot beschreit.

MATHYS NEVEU, geboren te Leyden in 't Jaar 1647, heeft de Konst van Teken en geleert eerst by Abraham Torenvliet, naderhand, en voorts de Schilderkonst, by Gerard Dou. Thans woont hy tot Amsterdam, alwaar hy (schoon Keurmeester vande Hop, en tot een goeden ouderdom gekomen) noch dagelyks de konst met grooten lust, enyver, oeffent. De voorwerpen zyner konst zyn doorgaans bevallig voor't oog, aangesien hy het meest vrolyke gezelschapjes, Juffertjes en Heertjes die Teedrinken, met de kaart spelen, of anderzins elkander onthalen; ook wel kraamkamertjes, en dergelyke vertoonfelen doet zien.

Het

* *Sophonisba* was de Dochter van *Asdrabal*, Veldoversten der Karthaginensers, en Huisvrouw van *Syphax*, die *Massanissa*, zoon van *Gala*, Koning van Numidie, wanneer die zig voorbongenoot van de Romeinen verklaarde, van den troon gebonst had. *Massanissa* naderhand met de Roomsche hulpbenden van Korn. *Scipio* gesterkt, beleegert *Cirtha*, eer Stadt in Numidie, en dwingt haar zig overtegeven. *Massanissa* ziet niet zoo ras *Sophonisba*, of hy word door hare Schoonheid verlok, en bied haar zyn liefde, en dienst aan *Scipio* kant zig hier tegen, en wil haar gevangen den Roomschen Raad overleveren. Dit smartte *Massanissa* zoodanig dat hy besloot haar eer te doen sterven, dan zulks zonder he te kunnen beletten aan te zien. Hier op zend hy haar een beker met vergif, dien zy edelmoedig op zyn verzoek uitdrank. *Livius* 30 B.

Het voornaamste proefftuk zyner konst 't geen ik gezien heb, bestaande in een groot gewoel van beeltjes, en bywerk, verbeeldt de zeven werken van Barmhertigheid, het geen byzonder uytvoerrig en kragtig in zyn koleuren geschildert is.

Zyn Jaargenoot en leerling van Erasmus Quellinus,

JAKOB DENYS, geboren te Antwerpen, had in drie jaren, die hy te Rome en Venetien had doorgebracht, met naar de beste statuen en teekeningen, en naar de konstwerken van *Rafael* en *Julio Romano* te schilderen, zoo veer in de konst toegenomen, dat dezelve den Hartog van *Mantua* niet alleen behagen konde, maar ook den Groot Hartog van Florensen, dien hy met zyn Hofgezin geschildert heeft, van welken hy boven zyn bedongen loon beschonken wert met een medalje en gouden keten.

Wedergekeert te *Mantua*, heeft hy verscheiden Historiestukken in verscheiden kamers van 't Hof geschildert; en na dat hy den tyd van veertien jaren buiten zyn Vaderlant verkeert had, is hy weder in zyn geboortestad komen wonen, daar hy met vreugde ontfangen wert.

DAVID VANDER PLAAS, (wiens beeltenis in de plaat G. te zien is) geboren t'Amsterdam den 11 van Wintermaant 1647. heeft zig door 't schilderen van pourtretten, een beroemden naam gemaakt.

Hy had zig een zonderlinge wyze van schilderen aangewent, waar door zig de beeltenissen in een weinig afftant gestelt, byzonder krachtig en levendig vertoonden; aangezien hy de koleuren van 't naakt tegens malkander aangezet, van zelf liet smelten, zonder dezelve veel te verdryven, waar in

hy den beruchten *Titiaan* getracht heeft na te bootzen.

Onder een menigte *pourtretten*, die hy geschildert heeft, word getelt, dat van *Kornelis Tromp*, Luitenant Amiraal van Holland; waar van het denken bewaart wort door dit volgende vaars van den Dichter *L. Smids*.

*Hoe streedden alle puikpenceelen,
Te Athenen, om voor geld of gunst,
Vorst Theseus, op hun tafereelen,
Te schilderen met kracht en kunst;
Parrhasius begon te maalen
Dat fier en deftig aangezicht;
Maar mogt de zege niet behaalen.
De diepsels zyn te teer en licht,
En hoogsels veel te zagt verheven,
En vrouwelyk door een gedreven.*

*Eufranors Theseus toont een moed
In alle trekken van zyn wezen;
Het heerlyk beeld heeft vleesch en bloed,
Gezwollen spieren, sterke peezen,
En oogen, die noch met hun blik
Door 't hart van zyn Athener dringen,
Het geesselen met angst en schrik,
En dwingen zoo zyn lof te zingen.
Parrhasius, zie, deeze wint.
't Zyne is een held, en 't urwe een kint.*

*Zoo zal uw' Tromp ook triomfeeren,
Doorluchte Schilder vander Plas,
En branden, die u durft braveeren
En tarten, met zyn glans tot aff.*

Schynt

*Schynt noch dit beeld niet te ooreloogen?
Het bliksemt uit dat grootsch gelaat,
Op die gins afmaalt, onder 't poogen,
Een Hoveling, en geen Soldaat.
ô Geest! ô hand! ô kloeke verven!
Laat nooit uw braaven meester sterven.*

Verscheiden agter een volgende Jaren bracht hy en dienste van den Bockverkoper Pieter Mortier loor, met verbeteren, verteekenen of het nazien der proeven van de Bybelsche Tafereelen, waar aan hy heeft doen zien, dat hy de koppelingen van licht en bruin, de houding, en 't welstandige, 't geen in plaatwerk vereist wort, wel verstont. Doch hy leefde niet lang na de voltoojing van dit werk, noetende zig het sterven ('t lot van alle menschen) getroosten, op den 18 van Bloeiemaant 1704.

Wie kan 't elk een van pas maken? men zag na zyn doot verscheiden Hekeldichten, door een ler plaatetzers gerymt, alom zwerven.

DANIEL SYDER, gebentnaamt *de Morgenstar*, anders *Cavalier Danielle*, is geboren te Weenen in Oostenryk, of zoo anderen willen, op de grenzen van Zwitserlant, en te Weenen opgevoed. Het zy daar mee zoo 't wil, de lot van zyn verheven konst zweeft nu nog op de tongen dergenen, die Italie bereift hebben.

Wie zyn eerste leermeefters is geweest, weet ik niet, maar hy heeft lang te Venetien by den beruchten Karel Lott geschildert, en vele van zyne konststukken zoo na met zyn penceel nagebootst, dat de zelve alom verspreit, dikwils voor egte stukken aangezien, en verkogt zyn. Zelf wort 'er in Italie (daarmen somwyl 2 of 3 stukken van gelyken inhoud ziet) wel over getwift welk het egte is.

Na dat hy dan zoo lang te Venetien had verkeert en de Venetiaanse wyze van Schilderen en *Coloreren* zig eygen gemaakt, vertrok hy naar Rome om zig vorder in de volmaakte teekenkunde (waar in de Romers vermaart zyn) te oeffenen; tot welken eynde hy zig onder opzicht van *Car. Maratti* begaf, waar na hy kwam te trouwen aan een Boekverkoopers Dochter, en kort daar aan in dienst van den Hartog van Savojen, die groote agting voor hem, en voor zyne Konst had, en hem ten bewys daar van Ridder maakte. Egter heeft hy tusschen beide, op verscheyden tyden te Rome geweest en voorname Konstwerken gemaakt.

Inzonderheit heeft hy zyn heerlyke konst in 't schilderen en teekenen doen blyken in *Chiesa Nuova* van *St. Philypineri*, anders de Nieuwe Kerk, aanz groote stukken, in een van welk Manna regent in de woestyn, en gans Israel Mannen en Vrouwen en Kinderen even bezig zyn in 't opgaderen; in 't ander het laatste Avondmaal van Christus, alle levensgroote Beelden, en zoo konstig van schikking en Natuurlyke uitdrukkingen der Hartstogten en andere vereiste hoedanigheden, dat de zelve alleen genoegzaam zyn lof zullen vereeuwigen.

Om den geesten zomwyl wat spelens te geven en de gedachten niet altyd even opgespannen te houden op groote werken, maakte hy nu en dan een pourtret, dat my doet gedenken aan zeeker voordeelig geval 't geen my de Konstschilder *Le Blon* verhaalt heeft. Toen hy den Hartog zyn patroon zou afmalen door zyn Konstpenceel, had hy zyn Maalstok vergeeten. De Hartog hem verlegen ziende reikte hem zyn wandelstokje (met

Dia.

Diamanten boven aan omzet) toe, zeggende *kan ik u daar mee dienen?* onze Ridder bediende zig daar van om met de hand op te leunen, en na dat hy het afbeltsfel voltooit had, wilde hy het den Hartoog weder geven, maar eender Hovelingen, die hem gunstig was, weerhield hem, zeggende in stilte tot hem: *de Vorst zou het als een soort van veragting opnemen: hy heeft immers gevraagd, kan ik u daar mee dienen? en zal het gevolglyk niet weder eyschen; en zoo het u naderhand mocht door zyn Guarda-Roba (Kleedtbeewaarder) afgevergt worden, neem'er Hanttekening van.* Maar hy behield het, en gemelde *Le Blon* heeft het hem noch zien hebben in den Jare 1697 als hy te Rome was, en toenruim 50 Jaren mogt bereikt hebben. Dewyl wy geen naderberigt hebben, zoo hebben wy zyn levens begin gestelt op 't Jaar 1647. In 't Jaar 1699 heeft de Konstschilder *Ger. Wigmana* hem in goede gezondheit te Rome gezien, en van zyn overlyden heb ik tot heden toe noch niet gehoord.

GODFRIED, en JOHAN ZACHARIAS KNELLER, gebooren te Lubeck in Holstein, daar hun vader onderkoster van de Kerk was, volgen nu. De laatst gemelde schilderde Gebouwen en Lantschappen, ook by wylen klyne Pourtretten in Olyverf doch zyn Konst heeft zulk een hoogen top niet beklommen als die van zyn Broeder. Beide hebben zy Italie, Engelant en Hollant, doorreist. GODFRID geboren 1648, was van jongs af aan tot de Schilderkonst geneigt. Na dat hy zig eenigen tyd daar in geoeffent had, begaf hy zig naar Holland en tot onderwyzinge eerst van Rembrant, daar na van Ferdinand Bol.

Hoe lang hy 't onderwys van gemelde Meesters genooten heeft, weet ik niet, maar wel dat hy

van daar naar Rome vertrok, en zich vorder oefende naar de overheerlyke konst van Titiaan en A. Carats. Hy was eerst een Historieschilder levens groot waar door hy zich een stoute behandeling van 't penceel heeft aangewent, die hy noch behout, dat hem veel roem, maar zoo veel voordeel niet bybragt als hy wel beoogde; des verliet hy het Historieschilderen, en sloeg het Pourtretschilderen ter hand, 't geen hem wel gelukte. En men heeft in vervolg des tyts gezien dat het Geluk zig niet als een stiefmoer ontrent hem gedragen heeft, maar dat hy wel degelyk een lieveling van haar is geweest en noch is.

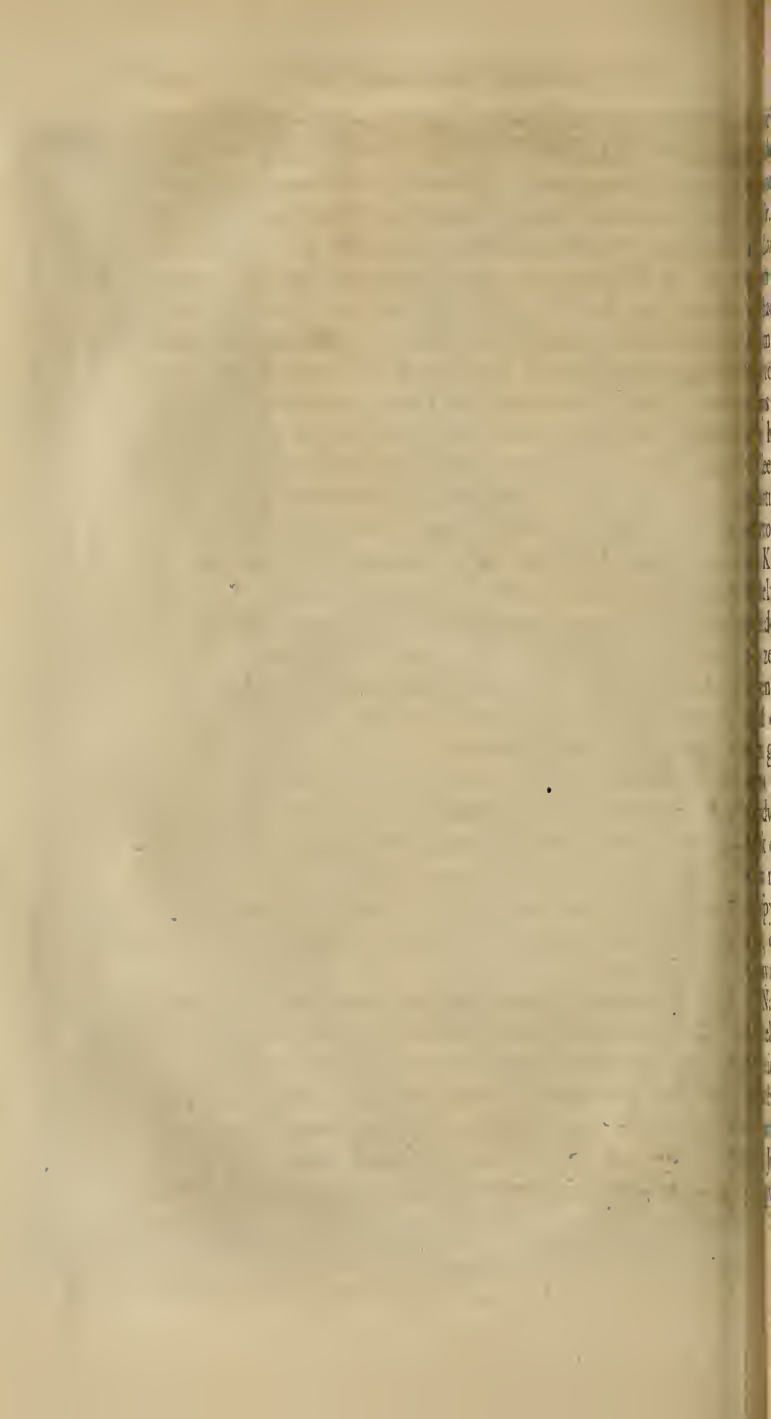
Norenburg doorreisde hy om in zyn Vaderlant Pourtretschilders zien. Doch d' eerste trap tot zyn verheffing was Hamburg, daar hy kennis kreeg aan den Heer Jakob del Roë, dien hy met zyn Huisvrouw en Kinderen in een stuk schilderden, en die hem van dien tyd af voor een Mecenas strekte, ende waarde van zyn Konst over al zoo wist te trompetten, dat het hem de handen vol werk bragt, den buidel dik maakte, en hy uit het gevoelen van die verandering in de Konst voor een gewoone zinspreuk hield: *De Historieschilders maken de Dooden levendig; en zy zelfs leven eerst wanneer zy dood zyn: maar ik schilder de levenden, en bedien my van hun gunst.*

Kort hier op komt Pieter Lelie, die veel Jaren aan 't Engelsche Hof gebloeit had, te sterven. des eenen dood (zeit het spreekwoord) is des anders brood. Hy straks naar Engelant, daar hy het zoo weet te bakken, dat hy aan 't Hof, onder de grooten, en voorts in de gunst van Koning Karel den tweeden geraakt, die hem Ridder maakt. Dus is my door Fransche Schryvers bericht, maar later be-

23

21

berichten my van Londen in brieven toegezonden, meldden dat hy al by 't leven van P. Lelie in Englant gekomen was. *Where he was recommended to Sr. Jonathan Banks a Hamburg Marchant Living in London*, welks portret, als ook des zelfs huisgezin hy schilderde, die een groot bevalen daar had, en hem voordroeg by den Hartoog van Monmouth, welks portret hy zoodanig tot des Hartoogs genoegen schilderde, dat die hem eens laps op den kruywagen van zyn geluk beurde, en hy 't zedert gemakkelyk op voort gekruit is. Niet lang dat Koning Karel de tweede zyn portret zou laten schilderen voor zyn Broeder den Hartoog van York, door Sr. Pieter Lelie des Konings schilder. Wat gebeurt 'er? 't wort zoofstelt dat Godf. Kneller 'top denzelven tyd mee schilderen zouw. Lely plaatste den Koning, en toen zyn zelf. Kneller toen ook 't best dat hy kon, en zy tegen beide aan 't werk. De Koning opstaande zag eerst dat van Lely, naderhand dat van Kneller, en om groot bevalen daar in; om dat hy 't wezen na voltooit zag, daar dat van Lely pas in de roodverf stont. Dus deden ook de Hartogen van York en Monmouth die tegenwoordig waren, nens meer andere luiden van staat. Maar dit was spyker aan Lelyes dootkift. Hy leefde ook niet lang daar na, en Kneller werd 's Konings schilder zyn plaats.

Na 't verloop van eenigen tyd wert hy van Koning Karel den tweeden naar Vrankryk gezonden, om des Konings beeltenis voor hem naar 't leven af te malen. Nog eer hy met het portret uit Vrankryk te rug kwam, was Koning Karel overleden. Zyn broeder James tot de Kroon gekomen, had gelyke agting voor zyn Konst, en verklaarde hem voor eersten

Hof-

Hoffchilder. Naderhand kwam Willem, Prins van Oranje, tot de Kroon, en liet zich nevens de Koningin van hem schilderen: en wanneer de Vrede te Ryswyk zou gesloten worden, zont hy hem naar Hollant, om door zyn Konftpenceel de Plenipotentiarifen der buitenlantsche Hoven, naar 't lever voor hem af te malen, en weder in Engelant gekeert, vereerde hy hem met het Ridderfchap.

Anna tot de Kroon gekomen werd ftraks drie maal van hem, elk op een byzondere wys gefchildert, ook haar man Prins George van Deenmarken, met den jongen Hertog van Glocefter. Gemelde Koningin Anna maakte hem kort voor haar overlyden Edelman van haar Kabinet. In dien tyd fchilderde hy ook, op 't verzoek van den Rooms Keizer Joseph, het pourtret van Karel, zyn jonger Broeder, die van Engelant als Koning naar Spanje ftont te vertrekken, 't welk hem zoo wel beviel, dat hy hem voorerffelyk Ridder van 't Duitfche Ryk verklaarde, en hem befchonk met een gouden Keten met een Medalje, waar zyn Beeltenis op gemunt ftont. Thans heeft hy het breed voor den wind, by den tegenwoordigen Koning, die hem ten bewys van zyn gunft erffelyk Ridder Baronnet gemaakt heeft.

Zedert dientyd tot nu toe, waar in men fchryft 1715, heeft hy een onnoemlyk getal van pourtretten gefchildert, die hem zoo wel roem als groot voordeel hebben aangebragt, zulks het geluk hem, van het begin afaan als zyn fchaduw, op de hielen gevolgt is.

En wat zyne Konft aanbelangt, de zelve verdient dat men die ten hoogften pryze, om hare natuurlyke koleur, en wel gefchikte en loffe bekleedingen der beelden; veranderlykheit in de wyze van
staan

aan en zitten, grootse agterwerken, en andere erlyke byvoegselen, inzonderheit zyn lichtvaarige behandelingen; en stout penceel. Met een voort, hy is een roemenswaardig en gelukkig childer.

Doch d'een, en d'ander van zyne pourtretten erschelen in waarde (als het Spreekwoort zeit) oeten en vamen. Doch dit komt daar van daan, dat hy den eenen tyd bekwamer Schilders als den anderen in zyn dienst heeft, en d'een meer of min zyne handeling weet na te bootsen. Want dus gaat het voor goet in Engelant, dat door de Meesters maar het vezen en de handen, de kleederen en 't bywerk voor anderen gemaakt worden; maar in Hollant zou zulks voor geengoede munt doorgaan, alzo min als dat men verscheyden pourtretten in eene en de zelve kleederen steekt.

Hy heeft veel lietde voor konst van brave meesters, en dikwerf dat groot schutters stuk van Bartholomeus vander Elst (dat thans t'Amsterdam op de Krygsraads kamer hangt) met grooten roem geprezen. Inzonderheit maakt hy ook veel werk van de weergalooze konst van Antoni van Dyk. 't Is ook wel aan zyne konstwerken te zien, dat hy die konst met opmerking heeft beschout, want men ziet 'er den zelve aart in doorspelen, en niet zelden dat hy iets van dien grooten konstenaar heeft ontleent. De Lord Warthon heeft my met zyn eigen mont verhaalt (als ik in den Jare 1713. op zyn lanthuys te Winsingdon was) dat Kneller hem verzogt had, twee van die 32 pourtretten van Antoni van Dyk, die hy in eene zaal heeft hangen, na te mogen schilderen, uit groote agting die hy voor die penceelkonst had; doch dit wert hem geweigert,

gert, niet tegenstaande dat hy verzekering deed, da dezelve stukken niet zouden vervreemt worden maar na zyne dood weder in handen van den Lorc of zyne erven komen; waar aan in 't voorby gaan te zien is wat agting d'Engelsen in 't algemeen voor de konst van van Dyk hebben.

En om een einde van onzen Lubekker Fenix te maken, moet ik zeggen, dat hy door zyn konst, en de fortuin, zoo hoog ten top van eer is geklommen, dat men onder zyn pourtret, gemaakt naar 't geen waar mee de Galery van den groot Hartog van Florence ('t welk in een verzameling van de pourtretten der geagte Italiaansche, Fransche, Hoog- en Nederduitsche Konstschilders bestaat) pronkt, leest: *Dominus Godfridus Kneller de Whiston, Sacri Romani Imperii & Mag. Britanniae Baronettus: Nec non serenissimi Georgii, Mag. Brit. Reg. Interioris Camerae Aulicus, & Pictor Princeps. &c.*

JAN VAN KESSEL, geboren tot Amsterdam in den Jare 1648. schilderde geestig, natuurlyk en uitvoerig velerhande binnenlantsche gezichten, Hofsteden, Boerehuisjes, Steenoventjes, en diergelyke voorwerpen, welke hy tot zyn gebruik eerst naar 't leven afteekende. Inzonderheit wort hy geprezen in 't verbeelden van 't winterseizoen. Of hy maagschap met dien Johannes van Kessel rekende, dien Kornelis de Bie, van wegen zyn konstig bloemen en dieren schilderen zoo hoog roemt, weet ik niet. Hy is (na dat hy zyn ganschen levenstyd in de konstoeffening had doorgebracht) van hier naar de eeuwigheit (het algemeene lot der menschen) vertrokken, in den Jare 1698.

Nu geven wy plaats aan den braven schilder

GE-

GERARD HOET, geboren te Bommel, 't Jaar 1648. den 22 van Augustus, naar den styl toen in Gelderlant gebruikt. Zyne neiging was van yn tedere jaeren al tot de konst, waar in hem te pas kwam, dat zyn Vader een glaszchilder was; doch eer hy noch kon tekenen, wilst hy de letters van het A B al te maaken, schoon hy haeren klank niet kende. Op zyn zevende jaar maakte hy eene historie op glas, die hem door een ander uit Ovidius voorgelezen werd, om dat hy zelf noch niet lezen kon. zyn Vader besloot hier uit dat hy een schilder stont te worden, en zette hemaan tot naerlich tekenen: doch hy vond voor zyn zestiende jaar geen gelegenheit om het schilderen te leeren; maar toen quam Warnar van Ryfen te Bommel vooenen, daar hy maar een jaar by leerde, om dat van Ryfen, door verhuizen, geen gelegenheit meer had om iemand in zyn huis te onderwyzen. Weinig tyd daar na, quam de Vader van Hoet te sterven, waar door hy zich verplicht vond zyn Broeder te helpen in 't glaszchilderen. Eyndelyk quam het rampzalige jaar van 1672. dat alles deed stil staan, waarom zich Hoet naar den Haag begaf. Midleryd quam onder de Franssen een Overste Salis geboemt, een liefhebber van de konst, die alles kocht wat hy van Hoet by zyn Moeder vout, en verocht haar, hem uit den Haag te ontbieden, om voor hem te schilderen, 't welk daar na, in 't Lant van Kleef, te Rees, volbragt wert, daar de Overste in bezetting lag. hy vond daar eenige jonge schilders van Utrecht, als, Jan van Bunnik, Augustus Nieuwpoort en Andries de Wit. De laetste bemelde, ziende den ryken geest van Hoet, tragtte altyd hem by zich te hebben. Deze de Wit was derhalve oorzaak, dat Hoet yan hem als voor-

ge-

gelopen, te Utrecht by den Heer van Zuilem werd ontbouden, ook naderhant in den Haag en te Amsterdam. Dit quam van zyne gebrekkelykheit in het ordineren, dewyl Hoet hem dan schetsen die geschildert waren en tekeningen gaf, waar mee hy zich behielp. Hoet ging na eenigen tyd naar Vrankryk, daar hy alrede zynde, door een brief van zeker Merquis ontbouden werd, om dat men hem hadde wys gemaakt, dat hy noch in Holland of te Utrecht was. Hy sprak met dien Marquis verscheide maalen, maar 't quam echter op niet uit, door dien hy door onvermogen, en zyn Vrouw, belet wierd, Hoet aan zyn huis te nemen volgens zyn beloften. Eyndelyk wilde de Marquis hem aan den Prins van Conti recommandeeren, dat ook vrugteloos affiep, om dat de Prins te laat aan 't huis van den Marquis quam, om hem de konst te laten zien. Met tusschen komen van den Marquis was het te laat in 't jaar geworden om van Parys te vertrekken, waarom Hoet eenige Landschappen aan nam te etzen, dat hy niet in den gront verftont, naar schilderyen van Francisque Milè. Daar na nam Hoet voor naar Engelant over te steeken. hy schreef daarom voor af een brief aan Vorsterman, om te mogen weten hoe het daar met de konst stond, en kreeg tot antwoord: dat hy zelf in Vrankryk zoude willen overkomen, indien hy zyn gelt van 't Engelsche Hof had. Hoer vertrok derhalven van Parys na wat meer als een Jaar verblyfs, met voorneemen van t' Antwerpen eens te zien, wat daar te doen was. Doch te Brussel gekomen, werd hem door Adriaan Boudewyns, braaf Landschapschilder geraden, daar eenigen tyd te blyven, als zynde het daar alzoogoeft voor de konst, of beter dan te Antwerpen; 't welk

hy deed, en het viel te beter uit, om dat 'er alreeds eenige dingen van Utrecht onder de liefhebbers waren gekomen. Hy hield zich daar omtrent acht maanden op, en ging tegen den winter weder naar Bommel, daar hy naauwelyks gekomen was, of hy wierd al weder te Utrecht by den Heer van Zuilen ontboden, die hem gaarn verplicht had, om in 't Sticht te blyven; doch hy keerde den volgenden Zomer weder naar Brussel, daar kort daar na alles weder in roere raakte. Weder te Utrecht gekomen, schilderde hy eenige dingen voor den Heer van Heemstede, en troude weynig tyd daar na met zyne tegenwoordige Huisvrouw, en zette zich daar ter neer.

In den jaare 1697. had HOET tot voortzetting van de kunst, nevens Henrik Schook, aan den Magistraat der Stadt verzocht, uit naam van het Schilders Colegie, een zogenaamde Academie of Tekenschool te mogen verwerven, tot stads kosten. HOET maakte nevens Adolf Reets een dicht by die gelegenheit, tot aanwyzing van dat werk. Dog de last van dit Tekenschool quam alleen op hem aan, en hy heeft het verscheyden Jaaren uit liefde tot de Kunst waargenomen. wat belangt de Schilderyen die hy gemaakt heeft, die zyn te vinden op Slapgenborg, waar onder eenige dingen zyn die van kenners gewraakt zouden kunnen worden, om dat hy dien Heer, die wat eigenzinnig was, niet kost verzetten in zyn bevatinge. Ook heeft hy te Voorlt in het Huys van den Graaf van Albemarle aan den grooten trap opgeschildert eenige dingen die van anderen onvoltoit waaren gebleeven. By den Heer Griffier Pester te Utrecht, is een Zolder van hem geschildert, ook een by den Heer Noiroot. Wat de kleene dingen belangt die zyn zoo wel niet aan

te wyzen, om datse te dikwils van eigenaar veranderen. Ook heeft hy een Zaal van den Heer van Mollem, te Utrecht buyten de Weere Poort geschildert. De milddadigheid van dien Heer wist hy niet genoeg te roemen, nadien hy van hem, boven het geeiste, noch een somme gelts vereert kreeg.

Men ziet de afbeelding van den Heer HOET, getekent naar een Schildery, van hem over vier Jaaren gemaakt, in de Plaat H

JOHANNES BRONKHORST is geboren tot Leiden in 't Jaar 1648. Dertienjaren oud zynde, als zyn vader hem vroeg ontvallen was, werd hy van zyn moeder tot Haarlem bestelt by een Neef van haar die een pasteibakker was, (een beroep dat in dien tyd goed voordeel aanbragt, en waar mee het drok was; of om dat 'er meer lekkertanden waren, of omdat die tyd beter was dan deze) om het zelve tot zyn beroep en kostwinning te leeren. Ondertusschen voelde hy altyd een smeulend konstvuur in zyn boezem, 't geen niet in vlam raakte voor dat hy zig in den Jare 1670 tot Hoorn neerzette en troude. Toen begon dat smeulend vuur aan te gaan, dat is, zyn drift tot de de Konst wakkerde zoodanig op datze niet wel te stuiten was. 'T was ook nodig. Aangezien hy zonder het eene te verlaaten het andere doen konde, oefende hy zig naarstig in zyn buitentyd in de Konst, en kwam zonder enig onderwys zoo veer dat hy onder de brave Konstschilders in waterverf mag getelt worden. Hy is thans nog in leven, en oeffent de konst tot zyn vermaak, en het Pasteibakken tot zyn levensberoep. Een beroep dat met de Konst gepaart kan gaan; om dat het beide lekkernyen zyn, het

het eene om den smaak, het ander om het oog te streelen.

Wat voorwerpen hy zig in zyn Konst voorgestelt heeft om na te volgen : en hoe veer hy de natuur der zelve weet na te bootsen, heeft de brave predikant en puikdichter Johannes Vollenhove aangetoont, in een gedicht dat hy op het zien van een Boek, waarin stukken waren van zyne Teeken- en Schilderkonst, gemaakt heeft, en het geen dus begint :

NEQUEUNT EXPLERI CORDA TUENDO.

*Hoe leeft en zweeft uw Schilderboek,
O BRONKHORST, nog in myn gedagten!
Wiens oog kon op paneel of doek,
Volmaakter Schilderkonst verwagten,
Dan daar men uw vernuft aan kent,
Op uw papier of pergament?*

*Myn geest weidde in een beemt met lust,
Daar 't woelt en leeft van tamme dieren,
En vog'len, die als vreemt van rust
Geschapen, gins en weder zwieren,
Zoo schoon gekleet, als Salomon
In al zyn pragt niet praalen kon.*

*Wie roept niet; Dit's geen schyn, & neen:
Natuurlyk leven hier de Vogels.*

*De klauwen vatten, waar ze op treen:
De vlugheit rept zig van de vlogels:
Vergat het kunstpenceel geen tong,
Men hoorde, hoe 't gevogelt zong.*

Q 2

En

*En wat verandering, net gemaakt,
 Wat keurig oog konze ooit verveelen?
 Wat vlyt heeft dit by een gebaalt
 Uit alle vier des aardskloots deelen?
 Want nimmer baarde een land en lugt
 Zoo veelerhande Vogelvlugt.*

*Waant iemant nu met Olyverf
 Dit zagte Kunstwerk te verdooven?
 Dees Waterverf, die nooit versterf,
 Gaat kragt van Olyverf te boven.
 Nog help hier toe geen meesters les:
 Natuur alleen was leermeeftres.*

*Natuur bewaart niet schoons, dat zy
 In 't ligt kwam brengen, voor 't bederven:
 Maar BRONKHORST, kloek van geest, als by
 Natuur met tekeninge en verven
 Dus volgt, verdient, de doot ten spyt,
 Te leven na zyn levenstyd.*

'T is ons niet doenlyk geweest den netten geboortetydt van alle de Konstschilders na te sporen, waarom wy ook

ABRAHAM DIEPRAAM alleen voor zynen Leerling, Matthys Wulfraat, hebben geplaatst.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest, de Vader van den braven Paardeschilder Dirk Stoop, die een vermaard glaschilder was. Daar na raakte hy te Rotterdam by Hendrik Zorg, en eindelyk, na dat hy een reis door Vrankryk gedaan had, by Adriaan Brouwer, wiens wyze van schilderen en ordineren hy naagevolgt heeft, zoo dat zyn

zyn penceelwerk veel zweemt naar dat van Brouwer. dog in zyn wyze van leven was hy den zelve niet alleen gelyk, maar ging in beeftagtigheit zyn meester te boven.

Hy kwam onder de St. Lucas bend te Dordrecht in 't Jaar 1648.

Ik heb hem gekent in den Jare 1674, als hy by Johannes Waardenier, een zilversmit, inwoonde, in welken tyd zyne Stukjes wel gewilt, en tot een goeden prys verkocht werden. 't Gebeurde in dien tyd dat hy in een herberg (daar hy meer was dan in de Kerk) onder 't gezelschap breed opgaf van zyn Konst, en dat zyne stukjes, zoo haast hy die gemaakt had, verkogt waaren. Een van 't gezelschap hier door gespoort, om mee wat van zyn Konst te hebben, kocht een stukje Schildery (daar hy het beduid van gaf wat het verbeeldde) van hem, onder voorwaarde dat het zyn vrouw eerst moest zien, en haar behaagen, die dan den volgenden dag met haar man kwam om 't zelve te zien, 't welk haar wel aanstont, maar zy bood tien gulden minder daar voor dan haar man hem had toegestaan, zeggende dat het maar een klein bortje was, waar door hy zoo toornig werd, dat hy 't gemelde stukje nam en op den knop van een stoel aan stukken sloeg, en haar (die niet wist hoe zy ras genoeg, verschrikt door zyn vloeken en schelden, de trappen zou afkomen) de stukken naar 't hoofd wierp. Maar ik heb hem in later tyd in tegendeel met een palet met verf op de hand langs de deuren by zyne kennissen om werk zien hengelen, zoodanig arm en vervallen, dat hem 't hemd door de scheuren van zyn broek hing.

'T is bedenkelijk, (indien hy een ordentelyk wyze van leven gehouden en naarstig zyn konsthad voort-

gezet) dat hy een groot meester in die wyze van schilderen zouw geworden hebben: want ik heb dingen van hem gezien, eer hy tot den borl verviel, diezoo fraay geschildert, en zoo geestig van gedachten waren, als ofze van Brouwer geschildert waren. Maargelyk men aan veelen ziet dat de Konst met het verstant en de jaren opgroeit, en grooter word, zoo werd zyn konst in tegendeel hoe langer hoe slegtter, zoo dat ik stukjes van hem gezien heb, daar de verwen niet eens in een smolten. Wat zeg ik in een smolten? de penceel-toetsen raakten elkander niet eens.

Gy zult my licht tegenwerpen, Lezer, dat 'er diergelyke stukken ook van Frans Hals zyn: en die word nochtans voor een goed Schilder gehouden. Ik antwoorde; dat de handeling van Frans Hals met die van DIEPRAAM geenerhande gelykheit heeft. Want de eerste heeft daar door zyn verstant, de laatste zyn vervaldoen zien. d'Eerste heeft het voordagtelyk zoo gedaan, en om te toonen dat hy 't penceel meester was, de laatste om dat hy 't niet anders konde doen, uit oorzaak dat hem de handen door het te veel Brandewyndrinken beefden. Ja my gedenkt noch dat Kornelis van Parzyn, toenmaals een konsthandelaar te Dordrecht, my verhaalt heeft, dat hy hem uit medelyden eenigen tyd had in zyn huis genomen om voor hem te schilderen; dat hy een pint brandewyn voormiddags, eer hy iets konde aanvangen, in zyn maag moest hebben, en dan voort den geheelen dag een bobbeltje op zyn Ezel, daar hy 't elkens eens uitlurkte, of hy kon niet schilderen. Hy schilderde zomwyl, by zyn dronken kittebroers, een gulzig zwyn, maar nimmer kon

Zulk

*Zulk voorwerp hem ten spiegel strekken,
Om hem ten afkeer op te wekken.*

My is gezeit dat hy te Rotterdam in't Gasthuis gestorven is. Zulk lot viel ook zyn tyt- en konstge-
noot HENRIK BOGAART van Amsterdam
te beurt : dog die schikte zig dit voordagtig toe ;
want als zommige van zyn vrienden hem dikwils
ten besten wilden raden , en tot hem zeiden : *Bo-
gart je behoort te denken dat je yder dag een dag ou-
der word , en wat zorg moest dragen voor den ouden
of zieken dag ;* snaude hy hun toe : *Is het Gast-
huys dan voor de verkens gemaakt ?* 't was zoo ten
opzicht van hem. Wy hebben dezen voordagtig
by den vorigen geplaatst om een gespan te maken ,
op dat de reuk des Brandewyns van den eersten de
vieze lucht der drollige potzemakery van den laatsten
nogt verdryven.

De brave plaaterzer JOSEF MULDER
heeft de Teekenkonst in den Jare 1672 by hem
geleert, en my verhaalt, dat hy eens een zyner goe-
debekenden wilde bezoeken, dog hem niet t' huis
vond, maar wel des zelfs huisvrouw, die gereed was om
haar man, die niet veer van de hand was, te gaan
roepen. Hy onderwyl alleen zynde met het kint dat
nog jong was en in de wieg lag te kryten, maak-
te wat grammatzen voor 't zelve, en het daar door
niet konnende stillen, nam hy het uit de wieg, en zet-
te het op zyn schoot, zingende het deuntje van
den Stouten Ridder, of *Hansfelyn over de heyde
reed*, gelykmen zulke oude grollen voor de kinde-
ren onder het op en neer schokken gewoon is op
te deunen. De luier door 't schokken afgedroo-
pen, werd hy niet weynig bevuilt. Wat doet hy?
hy leit het kint op den vloer neer, strykt zyn broeck

af, en bevuilt het weer. De vrou inmiddels inkomende, vraagde met verwonderen, *wat doeje? wat ik doe,* antwoordde hy : *het kint heeft my bescheeten, en ik beschynt het weer, dus beschyten wy mal-kander.* Dog dit was maar na geaapt. Adriaan Brouwer heeft dergelyke vieze Pots 't eerst ge-peelt.

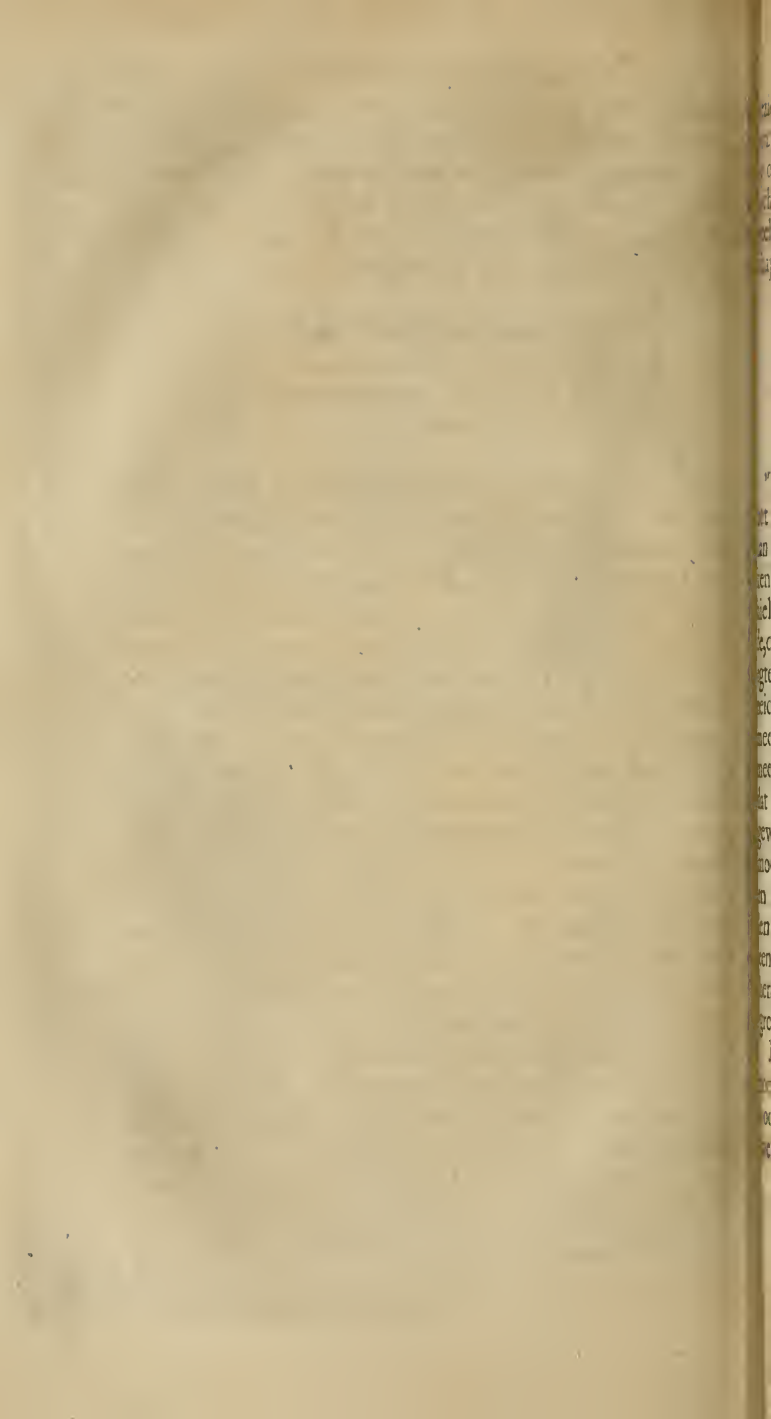
Ik heb opgemerkt dat in dien tyd en vroeger het plegen van onvoeglyke bedryven, en inzonderheit 't overdadig wynzwelgen, onder de Konstschilders bytter in zwang ging, en gelyk als een mode ingekropen was : maer heb ook opgemerkt dat het zedert allengs heeft afgenoomen, zoo datmen thans tot roem van de Konstenaren zeggen kan : dat 'er nu byna geen onder de Konstschilders van naam getelt kan werden die een dronkaart is. Zeker Dichter zeit :

*De zorg der oudren maakt dat kinderen ict leeren,
Maar 't beurt niet zelden, dat hun driften elders
keeren,*

*Dan tot het geen hun docht, dat nut, en dienstig was.
De neiging der natuur ontdoet zig haast, zoo ras
't Begryp de dingen in heur aart leert onderscheiden.*

Onder deeze was ook MATHYS WULFRAAT, geboren te Aarnhem, op Nieujaars nacht, tusshen 12 en 1 uur in 't Jaar 1648. Zyn Vader herkomstig uit Duitslant, geoeffent in talen, en Geneeskunde, wilde ook zyn zoon tot diergelyke oeffeningen hierom zankweken. Des bestelde hy hem in de Latynsche School. Hy die meer genegenheid had tot de Teekenkonst (schoon hy nooit de wyze van behandelinge, daar van

ezien had) behartigde het laatste, met erzuim of verwaarloozing van 't eerste, waarom y ook met de plak gedreigt, en ook gestraft wert. Doch dit help niet, want hy kocht stil voor zyn oelgelt Prenten, Teekeningen, en tekengereedchap om aan zyn lust te voldoen.

*Het driftvuur aangedrongen,
Door neyging van natuur,
Word, als het blakend vuur,
Bezwaarelyk bedwongen.*

'T geen hem nog te meer zyn drift styfde, en het vuur dede opwakkeren was, dat hy kennis kreeg van Abraham Diepraam, (van wien wy gesproken hebben) die zig te Aernhem een tyd lang ontvield. Deze des Jongelings drift, en tekeningen ziende, die zonder gronden van de konst geleert te hebben, egter wel behandelt waren, toonde hem zyne geneichtheit, door 't aanwyzen van zommige algemeene Konstregelen. Van welken tyd at hy niet meer naar de Latynsche Schoole heen wilde, zoo dat zyn vader hem, die reeds drie schoolen doorgeworftelt was, eyndelyk (hoewel tegen zyn wil) moest zetten aan het leeren van de Konst en door voorspraak van zyne vrienden bestellen by gemelden Abraham Diepraam, die een braaf meester in de konst was, en tot Aarnhem (daar noch wel de beste van zyne werken zyn) grooten opgang maakte.

Door des zelfs onderwys kwam hy in korten tyd zoo veer dat hem niet meer noodig was als zig voorts naar 't leven te oeffenen, waar by hy zig wel bevont.

Toenzette hy zig t' Amsterdam neer, waar ook veele van zyne penceelwerken onder de de konstlievenden verspreit zyn. Behalven vele Historystukken en Gezelschappen van Juffrouwen en Heeren heeft hy ook een meenigte van pourtretten in 't klein geschildert, daar hy zig eenige jaaren herwaart toe overgegeven heeft : inzonderheit in de jaren als hy zig te Frankfoort onthielt, daar hy gelegenheit vout om vele Persoonen van aanzien, zoo buitenlanders als inboorlingen, te schilderen, zoo datmen hem onder de gelukkige Schilders tellen mag, en zoo veel te meer om dat hy een vergeuoegder aart als anderen bezit; en door het recht gebruik der rede geleert heeft, alle rampen (gelyk 'er hem een niet zonder doots gevaar te Frankfoort aantrof) met een getroost gemoet te dragen, als komende van de hant des Heeren, wiens willekeur men zich zonder morren willig onderwerpen moet; om te kunnen zeggen met den zededichter Kamphuizen:

'T is wel goedheits Fontein, 't is wel al wat gy doet.

De yver tot de konst, schoon zyne Jaren hoog geklommen zyn, blyft hem egter by, zoo dat hy zig nog dagelyks daar in oeffent, door welk doen hy ten spoor tot yver aan zyn Dochter (die reeds een grooten sprong in de konst gedaan heeft) verstrekt, die wy op haar beurt, met verdienden roem bekrans, ten Tooneel zullen brengen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geschildert heeft, iste zien in de Plaat H. 2.

Hoe de Konstdritt zig vint gespoort, wanneer zy anderen met wyde stappen ziet voorgaan, is gebleeken in den konstigen Paarde- en Batalje Schilder.

JOHAN VAN HUGTENBURGH, geboren tot Haarlem in 't Jaar 1646. Deze een byzondere goede kennis van Jan Wyk, zyn stad- en burgenoot, drie Jaaren en eenige maanden ouder, dan hy is door leyding van zyn Vader al vroeg in de Konst gevordert : en hebbende gelegenheit van hem dagelyks te zien (schilderen, werd hy hier door zoodanig in zyne konstzucht opgewakkert, dat hy eerst de teekenpen, naderhand het penceel aangreep, en zoo gelukkig in de Schilderkonst vordede, dat hy voornemens wierd een reis naar Italie te loen, 't geen hy ondernam omtrent den Jare 1677, te meer om dat hy daar een Broeder had Jakob van Hugtenburg genaamt, die een braaf Schilder was van Roomsche gezigten met beesjes; hebbende by Nicolaas Berchem de Konst geleert. Dog dees stift op zyn 30 Jaar, maar te Parys gekomen raakte hy gevallig by den Konstschilder vander Meulen, onder wien hy zig voort oeffende, en naderhand op zyn zelve schilderde, tot dat hy op 't laatst van 't Jaar 1670 weder in Hollant kwam, daar hy sedert den tyt een groot getal van konststukken gemaakt heeft, die hem geroemt maken.

In den Jare 1708, of 1709 raakte hy in dienst van Prins Eugenius.

In 't jaar 1711 wert hy met een Goude Medailjen keten van Fredrik Willem, Keurvorst van de Palts, beschonken.

Dat de driften van 't gemoedt, als ook de geringtheit van 's menschen geest, wel kan gedooft nar niet geheel overwonnen worden, is door veel waereltwyzen bevestigd. 't Een en 't ander hebben wy den Lezer reeds door voorbeelden aange-

ge-

getoont. Thans dient ons voorwerp weder om h
laaste gezegde te bestempelen.

JAKOB MOELAERT geboren
Dordrecht in 't Jaar 1649, op den 15 van Herff
maand, werd, tot zyn Jaaren gekomen, zoodani
door een onverzettelyke natuurdrift, tot het lee
ren van de Schilderkonst gedreven, dat zyn oude
genoodzaakt wierden hem in dien yver te laate
voortgaan, gelyk zy dan gevolglyk hem beste
den by den Konstschilder Nicolaas Maas, daar h
in weinig Jaaren zoodanig toenam dat hy een goe
pourtret konde maken. Maar door zeker gev
werd hy daar van afgescheurt en naar Amsterdar
verzonden, om zyn ooms winkel op te passien; da
hy vele Jaren in dien slaafischen dienst zyn tyd sleet
tot dat hy kwam te trouwen, waar door hy egter va
den winkellaft wel niet ontheft wiert (want hy da
beroep bleef aan de hand houden) maar toen zy
buytentyd vry, en tot zyn wil had, om dien aan d
Konstoeffening en Konstbehandeling te besteder
En het is te verwonderen, hoe veer hy 't zelv
noch in zyn gestoolen uren gebracht heeft.

De Printkonst van alle beruchte meesters op t
gaderen was steeds zyne verlustiging. Hier door wer
zyn oordeel van tyt tot tyt ryper; en door zo
veel brave voorwerpen gespoort, sloeg hy meer al
eenmaal de hand aan 't verbeelden van voorna
me Historien, als daar Pharao met zyn volk in
Roode meir verdrinkt, daar Moses, door 't slaaf
met zyn staf op de rots, een waterbron uyt d
zelve doet ontspruiten om het byna van dorst ver
smacht Israël in de dorre woesteny te drenken enz

Thans woont hy te Dordrecht daar hy zyn mee
sten tyd doorbrengt in zyn konstkabinet, alwaar
yder konstboek hem strekt tot een lusthof, vo

en de beste, Italiaanfche, Fransche, en Neder-
ditsche konstbloemen.

JAN LUIKEN, geboren den 16 April, in
jaar 1649. heeft de schilderkonst geleert by
Martinus Zaagmolen. Zyne Schilderyen ziet
men zelden, want hy al vroeg het schilderen (veel
licht om dat het zelve hem geen voordeels genoeg
bragt) heeft afgelaten, en zig tot het etzen
in Platen voor de Boekverkoopers begeben, 't
men hem wonder wel gelukte. Want hier door
heeft hy een menigte van fraaije Boeken groot
eraad bygezet, inzonderheit de Joodse en Mozaize
andheden van Goeree, en een onnoemelyk getal van
andere Boeken. In den lentetyd, zyns levens was hy
s en ongebonden; en dit melde ik om geene an-
ere reden, als om tot verwondering aan te too-
nen, hoe hy door de liefde tot deugt en godvrugt
anderhand zyn aart en levenswyze verandert heeft,
zoo, dat hy tot een opmerkelyk voorbeeld van
mededeelzaamheit omtrent arme en behoeflige
menschen [strekte.

Wy kunnen ook niet voorby gaan te zeggen,
dat hy niet alleen 't penceel voor de etsnaald, maar
ook voor de pen verwisselde, en al een goed ge-
tal fraaije Bockjes geschreven, met Konstplaatjes
ersiert, in druk heeft laten uitgaan, die den weg
tot de Deugt, Liefde tot God, Begeerte tot het
alige leven, als ook zulke, die de zeedeplichten
oo in 't algemeen; als de kinderplichten omtrent
vunne ouders, in 't byzonder betreffen. Waar-
yk proeven van een geheiligden geest, en verbe-
ert leven, waarom hy ook zyn Boekje, 't geen
hy in zyn jeugt berymt had, genaamt DUITSE
LIER, vol van verliefde gedichten, en dartele
minnezangen, alzins by de Bockverkopers,
zelt

zelf tot hoogen prys ging opkooopen, om deze ydelheden uit de werrelt te helpen en te vernietigen. Dit is'er een staal van :

*Een straal uit Leonoraas oogen,
 Noch bruiner dan de Diamant;
 Stak door een heimelyk vermogen
 Myn jeugdig hart in lichten brant.
 Blaas uit, blaas uit, ó Leonore!
 Blaas uit de vlam die my verteert;
 Een vlam uit uw gezicht geboren,
 Gezicht dat zon en maan braveert.*

Doch hy werd schandig bedrogen; want dit Boekje was in stilte nagedrukt, en werden hem de afdrukxels met 4, 6, 10 of 12 stuks doobaatzuchtige menschen aangebracht, daar hy niet achterdenkende van werd, dan wanneer hy bevont dat hy 'er meer ingezamelt had, dan hy 'er had laten drukken; wanneer hy ook den inkoop schortte, wyl zyn goetvoornemen hier door verydelt was; en het smartte hem, ziende dat de eerlykheit zoo veer verbannen wert. Zoo dat Jeremias de Dekker reden vond, om te zeggen:

*Zoo schaarsheit de waardy der dingen ryzen doet,
 Zoo is een eerlyk man een onwaardeerlyk goet.*

Maar hoe bedrieglyk de verbeelding is, inzonderheit in 't stuk van den Godsdienst, zulks heeft de bevinding geleert, zelfomtrent mannen van een bekwaam oordeel en begrip.

J. LUIKEN oeffende zig in zynen buitentyt in de Boeken van Jakob Bohme en Antonette Bourignon, en hield byna met niemant, als zulke

zake , die aan der zelveer dweeperyen vast waren ,
zaenspraak , en ommegang. Verders ging hy des
middag om een wandeling alleen , en was voorts
ft by zich zelf in huis , altyt met opgespannen ge-
dachten , als opgetogen en mymerende , zoo dat
hden genen , die hem over 't maken van eenig
patwerk kwamen spreken , dikwils voorquam
al een simpele knecht. Om kort te gaan , hy
kram door 't leezen der gemelde boeken zoo ver
d hy zich ontsloeg van alle werk , en de Boek-
v'kopers Mortier , vander Sys , en andere , daar hy
vel voor te doen had , 't zelve op zeide , zyn goede-
ri verkocht , een klein deel behield , en de rest
ai den armen gaf , en van Amsterdam , ver-
t'k om st'it door 't geloof met zyn oude
heid , die hem overleefde en naderhand noch
gt in zyne nalatenschap gehad heeft , te gaan
ken : maar bevond in korten tyd dat zyn geloof
et sterk of krachtig genoeg , en zyne ver-
helding op een zandgrond gebout was. Overzulks
verd hy door nood gedrongen weder te kee-
n , en de Etsnaald weder op te vatten om zig
cor dat middel zyn nootdruft te bezorgen. Onder-
t'sschen nam hy maar van zyne winsten , zoo veel
e dienstig was , om zyn leven op de soberste wy-
te onderhouden. Het overige gaf hy aan den
men. Zoo dat wanneer hy kwam te sterven , zyn
oons vrouw en Zoontje naar den Grootvader ge-
oemt hunne vingeren niet blaau telden aan hun erf-
elt. Maar wat zal ik zeggen? gelt schein hem
cht te gering. Men zegt dat hy zyn zoons kint
n Boekje met opgeplakte printjes , onderschre-
en met zedespreeken en godvrugtige leydingen,
liet.

Hy

Hy stierf in het zelve gevoelen als van Bohm voorheen gemeld, in den Jaare 1712 den 5 April in den Ouderdom van 63 Jaren.

Vander Sys, die veel agting voor hem in zyn leven gehad hadde, liet hem gestorven zynde af tekenen, met voornemen om des zelfs wezen (te gedachtenisse voor de nakomelingen) in koper te laten snyden gelyk ook geschied is; en ik öök in myn Lofdig, dat diende om de Printverbeelding te verzellen, daar aldus op zinspeel:

*Dit is de Beeltenis van LUIKEN, om 's man
groot*

Vernuft en vindingen geteekent na zyn doot.

*Hy was een Waereltling, daar na heel ingetogen.
Van leven, en gedrag, een voorbeeld van medogen
En mededeelzaamheit, aan d'armen steeds betoont
Waarom zyn beelt verdient met eeuwge lof gekroon.*

De Schouburg vertoont zoo wel de loffelyk daden der vromen, als de hatelyke bedryven der goddeloozen; beide op dat de waerelt zig daar aan spiegelende, t'effens zig een denkbeeld van het goede, en een afkeer van het kwade zoude inprinten Dit spoor hebben wy ook gevolgt; om dat het wit van 't zuiver blank geweten, tegens het zwart van een gekrenkt gemoed te krachtiger zoude af steken. Te regt zegt zeker Schryver:

Zoo flikkert steeds een Diamant in 't duister.

Zoo onderscheidt m'een Wolfpest uit een Schaap.

Zoo praalt de Deugd met ryker glans en luister.

ROMEIN DE HOOG E, diezomwyl ne-
ns de etsnaald het penceel gevoert heeft, hebben
y mee een plaats ingeruimt onder de Konstschild-
ers, om op zyn beurt mee op ons Tooneel te verschy-
en; schoon zyn penceelhandeling zoo zeer niet, als
wel zyne geestige vindingen en ryke, *Ordinantiën*,
t pryzen zyn.

Onder zyne voornaamste penceelwerken in oly-
f word getelt de beschilderde zaal der Burger-
teesteren op het Raathuis te Enkhuizen: en
der veele andere werken een groot zyvertrek
op het lusthuis van den Heer Matheus vanden
Boek, op Dubbeldam, buiten Dordrecht, waar
ten tegens den grooten muur op doek verbeeld ziet:
de Claudius Civilis, Broeders van Julius Pau-
lus, d'eerste Hollantse edelen, de voornaamste
hoofden der stamhuizen, en Borger ter maalt-
te onthaalt in 't Schaakerbosch, aan en onder die
volykheit door een breed vertoog aantoot, hoe zy
ihunnen ouderdom, tegen het verdrag
met de Romeinen aangegaan, door hunne
afdehouders en Hopmannen wierden gedrukt en
nshandelt: hoe de tyt geboren scheen (aangezien
d'Romeinsche benden hier te lant zynde verzwakt,
de overige veer van honk waren om dientoe-
ke te verhinderen.) om zig van dit lastige juk voor
ayt te kunnen ontslaan, en dus den eersten steen te
leggen tot de Hollantse vryheit, zoo zy hem trou-
e bystant wilden zweren; welk laatste wel in-
zonderheit daar in word vertoont. Gelyk het Kor-
nis Tacitus beschryft in 't 4 Boek zyner Historien
aanvang nemende met het Jaar 17 na Kristus
goorte. Vorder zyn d' andre vakken van 't zel-
vvertrek gevult met vertooningen van dierge-
hen aart.

Vorder kunnen wy uit preuven zeggen : dat hy een man was uitsteekend in groot vernuft en vindingen, en die ik niet weet dat zyns gelyk in vaardigheid van ordeneeren, in rykheit van veranderingen in de Etskonst gehad heeft, waar van het oneindig getal van Boektytels en andere printen, getuygenis geven : maar hy was, in opzicht van zyn gedrag en wyze van leven, een slechte knaap, en een tweede Aretyn. Ja 't is om te bejammere n dat eer man van zoo groot vernuft in zulk een schrikkelijken dwaling steekt, dat hy het alderwaardigste niet achten wil of kennen, maar in tegendeel daan den spot mee dryft, schoon hy wel bemerkt dat zyn levensdraad begint in te krimpen, doende als Anakreon. Deze, (dus luid de vertaalde Griekse text in de *Mooyeriana* pag 151) als hem gezeit werd Neem den Spiegel, en zie eens, hoe gy geen hairen hebt, en hoe kaal uw voorhoofd is, antwoorde: *Ik weet daar niet van, of ik hairen heb en of ze verdweenen zyn. Maar dit weet ik, dat het een out man past, hoe bynader aan de doot is, hoe barmhertiger te boerten heeft.*

Zulke en diergelyke onzuivere paarlen (die de Lezer al meer zullen ontmoeten) zetten de Schiederkroon weinig luister by. Maar wat zal ik zeggen? de aakelige distelen hebben zig al vroeg in de lente van de waerelt onder het goede kruid op den akker verspreit, en den Bouman verdrieten lykheit aangedaan.

Hy vertrok van Amsterdam, dog het most zo wezen om zyn ergerlyk levensgedrag, en om te maken van stekelige *Pasquillen* en ontuchtige of schandelyke printverbeeldingen, welke vuiligheden de losse jeugt voor schoon gelt verkocht.

Ontmoeten u dan diergelyke verfoeilyke lever

wyzen, zoo moet gy weten, dat zy niet dienen tot voorbeelden om na te volgen : maar om elk ; en de Schilderjeugt in het byzonder, een affchrik en walging daar van te doen hebben. Onze predikanten hebben dat zelve oogwit, wanneer zy de ondeugden op hun predikstoel met een zwarte kool affchilderen ; om de deugd daar by te schooner te doen afsteken, en den deugdelyken en voorbeeldigen wandel te meer beminnelyk te maken. Gun my de vryheit, Lezer, dat ik door een kleene uytweidinge de Schilderjeugt waarschou voor aanstoetelyk gedrag en vuile verbeeldingen, gevaarlyker klippen dan Scilla en Charibdis, daar de eerlykheit en goede naam (de grootste roem van een man) schipbreuk op lyden kan : op dat zy de zelve voorzichtig leere myden en door bespiegelingen van eindelyke gevolgen, die daar uytspuiten, een affchrik kryge. Hier toe geeft my *Florent le Comte* aanleiding, die sprekende van Annibal Carrats, en Julio Romano, zig aldus (in Neerduits vertaalt) laat hooren :

Aan ANNIBAL CARRATS, om van dezen grooten man iets te zeggen, en een volmaakt denkbeeld van zyn bekwaamheit te geeven, moet men weten dat de Schilderkonst, zoo als zy thans is verbeterd, by uytinementheit verschuldigt is; om dat dezen verheven geest de herstelling der konst, die in verval gekomen was, moet toegeschreven worden, aangezien hy het rechte natuurlyk Coloryt gevonden heeft : en behoudende de kracht der verwen, de zelve heeft weten te vereenigen, en door een zachte vleyentheit, de harde oudtytsche wyze van schilderen met de zachtheit van de natuur te paren, trachtende altyt 't zamen te voegen het denkbeeld van een vol-

maakte schoonheit met het geen de natuur aan hem deed zien. Maar hy is al te vry geweest in zyne verbeeldingen. Men beschuldigt niet minder de levendheit van zyn geest, als het misbruiken van zyne kostelyke gaven, met voorwerpen te maken, die de schaamte, en eerbaarheid niet toelaat te beschouwen, of zy moet het met veragting aanzien, en den maker teffens met het maaksel versoeyen.

MARC ANTOON van BOLOGNE heeft 20 printen in koper gebracht naar de Teekeningen van Julio Romain, en Pieter Aretin maakte de byschriften in vaarzen daar onder, also geil en onbeschoft als de verbeeldingen. Maar indien Julio Romano zig niet tydig uit Rome voortgemaakt had, de gramschap van den Paus zou hem voor zyn moeite betaalt hebben; want zoo baast Klement de VII. daar de lucht van kreeg, liet hy alles in beslag nemen wat hy daar van konde machtig werden, en liet Marc. Antoon in de gevangenis werpen, daar by zyn leven verlooren zou hebben, indien hy geen middel gevonden had waar door hy behendig ontvlugtte, neffens de voorspraak van den Kardinaal de Medicis, en Baccio Bandinelle, die hem voor meerder vervolging bevrydden.

De toeleg van deze redenvoering loopt daar niet op uit, om den Konstoeffenaaren in hunne wyze van verkiezingen paalen te zetten, maar inzonderheit om den aankomelingen te raden, zoo zy al geneegenheit kreegen tot zaken en bedryven die in lofsedartelheit bestaan, datzy dog geene onkuisse of geile handgreepen ontdekken, veel min de schaamdeelen bloot verbeelden, maar de zelve wat bewimpelen. Ten minsten behoott dat geen, waar van een eerbaar oog afkeer heeft, zoo klaar niet

niet verbeelt te worden, als *La Fagie*, *Budart*, *D. de Laires* en anderen meer gedaan hebben. Arnobius sprekende van het Teellit, dat op de *Eleufinia*, (ingestelt wegens het omzwer-
ven van Ceres, zoekende haar gefchaakte Dochter) omgedraagen werd, zegt: *dat het zelve met zulk een naauwe toezicht gedekt bleef, dat weinigen het gezicht daar af verworven.* Lees ook van de zelve toegedekte geheimen, Horatius, 3. B. 2. *Lierd.*

Voor een voorbeeld, om aan te toonen dat liergelyke verbeeldingen, of vertoonfelen, die een eerbaar gezicht kwetzen, wel wat bedekt kunnen behandelt worden, zonder nochtans de Beelteniffen hunne beteekeniffe, of het kenbaare te ontrooven, dient onze printverbeelding van den Tuin-
god Priapus in 't 2 deel onzer Zinnebeelden Plaat 17, (hier nevensingevoegt) afgebeelt in zulk een gedaante als hy ons voorquam in de Roomsche Oudheeden met een lang riet, of lies op zyn hoofd, om door der zelve geftadige beweging de vogelen af te fhrikken, of weg te dryven, op dat zy de vruchten niet befchaadigden. De ploojen van zyn kleed (waar van de fleep van de zwaarte der vruchten neer weegt) geven duidelyk te kennen genoeg, dat een ftyve fhacht daar onder fhuilt, waar by de Teelkracht word aangeduidt, gelyk door het fnoeimes de Tuinoeffening. Daar zyn duizent-
derhande voorweerden, in welker befpiegelingen zig het menfchelyk vernuft en Konfnpenceel oefnen kan, zonder een eerbaar oog t' ontftigten, of een jeugdig hart aanrizzelingen tot onbehoorlyke genegenheit te baren.

De gantsche natuur, en hare ontelbare verfchynfelen, die zy by beurtwiffelingen (ten bewys van haar wondebaar vermogen) doet zien, zyn, tot de

minste toe, voorwerpen, daar zig't penceel stom op arbeiden kan, zonder der zelve volmaaktheit door een evengelyke vorm en koleur na te bootsen.

Wat doet zy niet op haar Saayzoenen telkens veranderingen in de bloemen, het sierfel der Hoven, zien! waar op vele van onze Konstschilders en Schilderessen, zoo oudtyts als noch, verlokt, hun vlyt hebben te werk gestelt, om der zelve schoonheit, tederheit, en pragtige koleuren na te bootsen.

Kan het Gevogelte, dat met zyn snelle wicken door de dunne lucht snort, het woud op zyn lieflyk gezang doet schateren, en huppelende van tak tot tak elkander vervolcht, uw Schilderlust niet bekoren? of kunnen de weerlooze veldieren, Schaapjes, Geitjes, en Lammertjes, daar zy by dreven het bedoude morgengras afweiden, of daar zy drinkende zig in de bron spiegelen, uw penceelust niet voldoen tot nabootsing?

Kan de Oceaen die door zeekasteelen bebout word; kunnen de veranderlyke voorwerpen die de wisselbare zee, en de bulderende noordenwint daar aan geeven, of de bevloerde binnewateren, daar met beeltwerk gesierde en vergulde Speeljachten, en menigerhande ander kleen vaartuyg zig op doet zien, tusschen de groene wallen, welke ten schutting strekken voor de lantbuurten, u niet verlokken tot nabootsen? noch ook de Wilde zwyne en hartejacht (de lust der grootste waereltvorsten) nog de zwier dier toerulding; noch de hoflyke nasleep uw Schilderdrift niet gaande maken?

Zyn dusdanige voorwerpen te gering om uw vlyt daar aan te besteden? Wel aan, daar is stof genoeg. Verbeeld een veltknaap met zyn Buurmeit onder de
lom.

immer van een dikgetroste Linde, of aan een rissend beekje by het wollig vee; (of doe hem op zyn hardersfluit een minnedeuntje voor zyn efhart kwelen: zoo vint het penceel spelens, om aan dat voorwerp tot de byvoegselen Osjes, chaapjes, Geitjes, kruiden op den voorgrond, oomen, en groene dreven van een veer doorge-icht, te weiden.

Is dit voor een hoogvliegend vernuft te laag? In de Roomsche geschichtboeken, of den Bybel open-geze zullen u overvloedig keurstoffen verschaffen, om vernuft en penceel te oefenen.

Kan dit u mee niet bekoren, om de het mees- te van die, Treurstoffen, of ernstige verbeeldingen op te leveren? kan uw geest zig tot die naaugezetheit, van de letter van een Historische beschryving niet openpalen?

Wy willen niemant in zyn genegenheit dwars-voomen: maar voor my, ik heb 'er altyd meer voor-geeweest als voor het potzige; om dat ik daar in meer gelegenheit vont tot het verbeelden van veler-lande krachtige hartstochten: dog heb egter altyd een affchrik gehad om menschenflchtingen af te beelden in dat punt des tyds als de bloedstorting ge-schiet, wel als de voorbereidselen daar toe gereed aan de hand waren, en de veege het keelmes op den trot, en de slachtbyl opgeheven ziet. Gelyk ik dus verbeeld heb voor den Heer van Heemskerk, in 's Gravenhagen, Orestes en Pylades, hun toeleg door 't Orakel verklapt, hen van Thoas aangegrepen, als Kerkroovers voor 't outaar gebracht; om voor 't oog van 't volk geslacht te worden, maar door hun- ne wederzydse getrouwe liefde voor malkander gered. Want

*De waare Orestes, om zyn Pylades verlegen,
Riep met een luide stem: De prins heeft u misleidt,
Ik ben Orestes, ik. Maar d' ander sprak hem tegen.
Wat zou de Koning doen in deze onzekerheit?*

Maar ik heb altyd vermyd bloedstortingen te ver-
toonnen, als zynde voorwerpen, daar men straks een
rilling in 't bloed van gewaar word, als men die
ziet.

Ik heb de onthaling van Holofernes door Judith
van Rubbens en de onthoofden romp van Goliat door
David Spanjoler, als ook den wonder konstig ge-
schilderden Proteus door den zelveu gezien: maar
voor my, ik zag liever, als ik keur moest nemen, een
moedernaakte Eva zonder vygenblad, een konstig
geschildert Venusbeeld bloot staan, of een zachtsla-
pent Veltnimfje, daar een snoeplustige Boxvoet
op loert, om het te betrappen, zoo het niet bewaakt
wierd, gelyk in de print hier tegens over verbeeld
staat. Men dekke met de Gordynen zulke schrikke
vertoonfelen, waarom ook dusdanige Tooneel-
speelen thans van den Schouburg af ge weert worden.

*Dus mag Medea voor het volk haar kroost niet dooden,
Noch Atreus, om op 't vlees der kinderen te nooden,
Hunn' eigen vader, die den bals affnyen, braân,
En kooken voor het oog.*

Maar gy zult licht meer zucht hebben tot vro-
lyke wezens, dan gekreukte voorhoofden te ver-
beelden. Zeker daar zyn luststrelende en vreugdi-
ge voorwerpen genoeg aan de hand, om het pen-
ceel te oeffenen, 't zy dat gy veltnimfen verbeeld
ten reye gaande naar Ceres pronkbeeld, of daar zy
met

et de Boxvoeten hand aan hand, om het zelve en rondendans maken, of een Bachus feest. De Konstoeffenaar knikt my toe. 'T schynt dat 't eyndelik geraden heb.

Daar zyn menschen (zeit Gratiaan) die ik weet niet met wat een ongemeene beleeftheit beaast zyn, die hen by elka aangenaam maakt, en wel moet ontfangen. 'T eerste en aangenaamste deel van deze loffelyke gaven bestaat in de algemeene kennis van alles wat'er in de waerelt geschied is, een opmerking van al de loffelyke bedryven der vorsten, de ongemeene voorvallen der wonderheden van de natuur, en de buitenspoorigheeden der Fortuin, en past die toe op den rechtentyd. Door het middel van deze kundigheid, en zedelyke ontleding van bygezont van zaken oordeelen, en d' agting met de voetmaat meten van de waarheit. Voor al maakt hy een naaukeurige verzameling van alle goede spreuken, van alle de geestigheden, zoo deftige als kortswylige puntdichten, en spreuken der wyzen; aangenaamen voorraad om bevallig by de waerelt te wezen.

Deze gaven bezat de konstige Chassenette- en Lantschapschilder JAN VAN NIKKELEN geboren tot Haarlem, die zig daar van als uit den uitslag gebleken is, wonder wel heeft weten te bedienen.

Zyn Vader die een fraay Kerk schilder was op de wyze van *van Vliet*, en die hem naderhant de Bou- en Deurzichtkunde en behandelinge van het penceel leerde, bracht hem eerst tot de Franze en Latynsche scholen, om in de taalkunde onderwezen te worden, daar hy door zyn vernuft en kloek onthoud gelukkig in vorderde. Voorts

lees-en weetlustig oeffende hy zig in de Historien, Reisbeschryvingen, Natuurweetkunde, in den Bybel en gronden van den Godsdienst, verkeerende dagelyks in de oeffeningplaatsen, en met zulke menschen die men onder de Mennoniten of Socyngezinden Disputanten noemt, waar door zyn verstant meer en meer gescherpt wert.

Hy onvermoeit in 't naspeuren van velerhande wetenschappen ontdekte dan 't een en dan 't ander. Ook vont hy een weergalooze harde Fernis uit, daar hy Kabinetten, Gerridons enz. zoo goet als de Indianen, mee verlakte. Naderhand vont hy tot de Fabriek of Weevery iet ongemeens uit, zoekende konfraterschap met menschen die veel gelt bezaten, en Oetroy of voorrecht by de Heeren Staten. Maar daar kwam niet van. Des begat hy zich tot het schilderen van Lantschappen, Bloemen en andere sieraden op dunne zyde, dienende tot Chassenetten voor de glazen, als ook Lakwerk enz. Hy was, wanneer hy een glas met wyn meer dan naar gewoonte gedronken had, vol van alerhande potseryen en grappen, en wist wonder wel den rol van een kwaker te spelen: verstant zich ook op een knipvaarsje voor de vuist (als het spreekwoordt zeit) te maken.

Hy wist zich hier te Amsterdam zynde door zyn fluweele tong zoodanig in de gonst van den Konstschilder vander Meyn in te dringen, dat de zelve ontboden zynde van den Keurvorst van de Palts, hem op fortune mee nam, daar hy straks den Heer Douve Hoffschilder en Konstbewaarder van den Vorst tot zyn vriend kreeg, gelyk hy zich van den zelve ook by tyts zoo wel wist te bedienen, dat hy hem naderhant niet meer noodig had. Hy wist de eerstemaal dat hy gemelden Douve sprak,
zyn

en belangens zoo wel voor te doen, dat die hem
flaks eenige Chassenetten buite kennis van den Vorst
liet maken, en dezelve zette op een plaats, daar de
Vorst voor by passeeren moest, om hem dus met die
graden te verrassen, daar de Keurvorst bevalen in
te gaan, welke voort orde gaf om eenige van zyne
Linthuizen met hunne groene dreven, Tuinen,
Bonteinen enz. naar 't leven af te teekenen en dus te
schilderen, daar hy dan tot meerder verzieringen
enige Jachteryen in te pas bracht, of een Harder
of Harderin,

*by 't ruisfen van een bron,
en zilv're stroomen, daar voor 't steken van de Zon,
het boomgaardryke dal verstrekt een koele lommer.*

'T gebeurde dat de Vorst hem een stukje van
een Konstschilder Adr. vander Werfliet zien, om
zyn oordeel daar over te geven, en t'effens een
pourtret van Douve. Het eerste prees hy naar zyn
waarde, dog met beklag dat aan vander Werfna-
eel gedaan wert, met het pourtret van Douve
naar by te stellen, dat zoo kragtig en natuurlyk
beschildert was. Dus sloeg hy een dubbelden slag,
naar de laatste geen ondienst mee geschiedde. Ze-
ker hy stond door zyn fyn geslepen tong, ruim
zoo breed aan 't Hof, als vander Meyn door zyne
grave penceelkonst.

Na de dood van dezen Keurvorst, quam hy aan
het Hof van Hessenkassel.

Wy zagen de voorgaande eeuw sluiten, door
het ontsteken van het groote konstlicht Antoni van
Dyk. Deze halve eeuw van zestien hondert loopt
mee niet ten eynde, of de Konstgodes ontsiekt
een lichtende konstfakkell, om de tweede helft van
de 16de eeuw, door den glans der zelve te bestralen, en
voor

voor te lichten in AUGUSTINUS TERWESTEN, geboren den 4 van Bloemaand 1649, in s'Gravenhage. Zyn lentejaren bracht hy doo eerst met teekenen naar printen en pleister, naderhand met bootseren in was, dat hem aanleyding ge tot de Dryfkonst, waar van hy verscheiden stalen zoo in goud als zilver, met veel roem bewerk heeft. Hy met dezen lof niet vernoegt, wyl zy geeft op grooter ondernemingen doelde, ontdekte zyn voorneemen (nu ontrent twintig jaar geworden) aan zyn Ouders in dezer voegen: dat h. vast had voorgenomen, of te trouwen, of hun te keur te stellen, wat zy lieft wilden dat hy doen zoude. Zyn Ouders die van twee het beste keurden, stonden hem toe de Schilderkonst te laten leeren. Gelyk zy hem ook bestelden by den beruchten Konstschilder Wielin. Doch deze te Hoffschilder beroepen van Fred. Willem Keurvorst van Brandenburg, genoot hy maar twee Jaren zy onderwys in de Konst, waar na hy zich begaf, om de menging der verwen en penceelhandel voort te leeren by Willem Doudyns, voor den tyd van twee Jaren, in welke jaren hy zoo veer in de konst gevordert was, dat hy, om tot meerder volmaaktheit in de Konst te geraken, besloot een reys door Duitslant naar Italie te doen, daar hy dri agtereenvolgende jaren bleef, zig naarstig oeffenende naar de beste voorbeelden, daar men om naar Rome gaat; als de beruchte marmere Antiken en penceelkonst van Rafael, waar van hy uitvoerige afteekeningen maakte, om naderhand zig daarvan te bedienen.

Na dat hy zich dan noch eenige maanden in Venetien had laten ophouden, nam hy zyn terug reys door Vrankryk, en over Engelant naar zy

boorteplaats, hebbende in 't geheel zes jaren
het die reys door gebracht, wanneer hy t' huis
kwam in 't Jaar 1678.

Verscheiden groote Konstwaerken, zoo zalen als
ouderstukken, heeft hy zoo op zyn reys, als nader-
hand, gemaakt; nevens andere Konstwaerken, daar
en een gansche lyst (aangezien hy wonder vaar-
ing met het penceel wist om te gaan) van zoude
kunnen opstellen.

My gedenkt noch, dat als hy te Dordrecht de
taal van den Heere Baarhout van Slingelant, na-
derhand Borgermeester en Opperschout, in 't rond
het Historien uit Ovidius beschilderde, ik, ver-
eelt met den Konstwaerker Arent de Gelder, en
en braven Beeldsnijder Henrik Noteman, hem
naar ging bezoeken, met voornemen van hem
tot een wandeling uit te lokken. Maar hy sloeg
af, onder voorwending dat hy nog iets
te doen had, 't geen noodzakelyk moest gedaen
wezen, met verzoek of wy zoo goet wilden wee-
nen van na 't verloop van een uur oft twee weder te
komen. Wy deden 't en vonden toen tot verwonde-
ing een schoorsteenstuk met drie of vier beelden, 't
geen, als wy 'er de eerste maal kwamen, alleen met
kryt afgeschetst was, in 't geheel met zyn koleuren
angeleit.

Hy is een der voornaamste yveraars geweest,
die de Haagsche Academie, of hoogeschool der
Konstwaerkingen, in verval geraakt, in den Jare
1682 en 83, weder hielpen opbouwen, en aankwe-
ken, als een zaak van groote nutbaarheid voor de
Konstwaerkeren en min bedrevenen, of aankomelin-
gen: waarom hy ook naderhand, een Hoogeschool op
s Vorsten Beurs deed oprichten, die al veel gelyk-
heit

heit had naar die van Parys, waar van wy strak noch iets meer zeggen zullen.

In 't Jaar 1690 wert hy vanden Keurvorst van Brandenburg (naderhant Koning van Pruiffen) to zyn Hofschilder te Berlyn beroepen. 'T eerst voornaam werk dat hy daar maakte, was op Oranjenborg in de beroemde Porcelainzaal, gelyk hy ook naderhant in de meeste Vorstelyke huizen zo binnen als buiten Berlyn, zyne uitstekende pen ceelkonst, in Gaanderyen; Oranjeryen, en op besloten Zolderingen van ruime zalen heeft doen zien, tot groot genoegen vanden Vorst, en der grooten Konstbeminnaar den Heere Dankelman voorzitter in den Vorstelyken Hofraad.

Wanneer hy nu zach dat hy des Vorsten Konstliedigheid door zyn loffelyke konst deed opwakkeren, nam hy dien slag waar (als men zeit) en stelde den Vorst het oprechten van een Academie op die wyze, als men in Vrankryk heeft, zoo smakelyk voor, dat 'er straks toezegging op kwam, en t'effens de bouw, en het bestier aan Terwesten opgedragen, die ten eersten zyn werk daar van maakte, en voorts alles bezorgde 't geen daar tot dienstig was. Hier in kwam hem zyn Broeder Elias, anders de Paradysvogel, die twee Jaaren jonger was, een braat bloem-, fruit-, en beesteschilder, en die te Rome woonde, wel te pas. Deze bezorgde hem de keurlykste afgietsels van de beste Artiken. Als ook het gansche beroemde Beeldhouwerykonstkabinet van Peter Belori, het geen zonder merkelyke schade in kisten over kwam.

Ondertusschen werden 6 vertrekken tot de Academie aangeleit, en tot elks onderscheiden gebruik vervaardicht, en tot ieder Kamer een Opzichter of onderwyzer aangestelt.

De eerste kamer diende om de jeucht in de be-
zinselen der Teekenkonst te onderwyzen.

De tweede om naar pleister te teekenen.

De derde tot vergaderplaats voor de Res-
genten.

De vierde om de jeucht, in de Deur-
zichtkunde, Meetkunde, Boukunde, en Vesting-
oukunde te onderwyzen:

De vyfde om in de Anatomie of Mens-
kunde, als ook in 't plooyen der kleederen onder-
wezen te worden.

De zesde of hoogste school was een groote ova-
le zaal, in 't rond bezet met gemelde Beelden,
die dus gestelt waren, dat elk op zyn voetstuk ge-
draait, of zonder veel moeite kon verplaatst worden.
Dit nu alles in zulk een geregeld orde geschikt en
1697 voltooit zynde, verzoekt onze Patrysvogel,
(dus was hy in de Bent gedoopt) den Vorst en 't
Hofgezin, dit werk te bezichtigen, die daar in
groot genoeg namen, en de Heer Everard
Dankelman eerste President wert aangestelt tot Di-
recteur der Academie.

Drie malen heeft hy eerste Professor van deze
Academie geweest, wanneer hy kwam te sterven
in den Jaare 1711, op den 21 van Loumaand; tot
groot verlies der opkomende Konststarrren van dat
vorstendom.

Met deezen sluiten wy het Tooneelgordyn, voor-
nemens om den Lezer, door een zedig verhoog, de
nutbaarheid der Schilderkonst, als in een spiegel, te
doen aanschouwen.

De maker van 't heel Al heeft de Natuur een
vermogen ingeplant, om menigvuldige ontelbare,
in vorm en koleur verschelende Schepsels voort
te brengen, en elk der zelve op hun tyd te doen
ver-

verschynen voor d' oogen der menschen; om dat zy zig in die menigerhande aangename verschynfelen zouden verlustigen, uit het veroorzaakte, de oorzaak der dingen na sporen, en de verwonderlyke wysheit van den schepper in de schepfelen verheerlyken.

En op dat de verwondering, die, na dat men de dingen kent, ophoud, niet om dat zy dan min van waarde zyn, 'maar om dat de nieuwsgierigheid staag naar verandering zoekt, niet zoude ophouden, heeft de Natuur de voortbrenging der zelve tot onderscheiden tydstanden bepaalt, en in zoo menige veranderingen verdeelt dat de verwondering altyd blyft; aangezien zy alle die schoone vertoonfelen niet teffens, maar by beurtwisseling na den anderen doet verschynen.

Wanneer ik nu de Schilderkonst aanmerk als naaapster van de natuur, leid my die aanmerking straks op den wech om de verschillige gencigtheden der Konstoeffenaaren, omtrent de veranderlyke keur, en verkiezing hunner voorwerpen, na te sporen, welke zekerlyk door een verborgen werking (waar van de wyze en onsbekend is) daar toe worden bestiert.

Dit begrip zal min vreemt geschat worden, wanneer men uit klare bestempelingen ziet, dat des waerelts Bouwheer (op dat de sieraden van zyn Heyligen Tabernakel konstig met lofwerk zouden geborduurd worden, als ook het Hoogepriesterlyk gewaad, en kruiken, voorts alle toerustingten tot den Godsdienst behoorende konstig gewrocht zouden worden) Bezaleel en Ahaliab op een boven gewone wyze met den Konstgeest overstort heeft, en bekwaam gemaakt tot allerhande Konstwerken, gelyk Moses dit aangetekent heeft in het

Boek des Uittochts, in het XXX Hoofstuk. Op zulke wyze gelooven wy ook dat de Propheet Ezechiël de teekenkonst geleert heeft, waar door hy, op een Tichelsteen, een grontbwerp van de Stadt Jeruzalem, en de beschanfingen der vyanden, met hun Stormgereetschappen; afchetste. Zie Kap. 4.

En gelyk de Natuur tracht naar de volmaaktheit die de Schoonheit maakt, zoo hebben ook menichte Konstoeffenaars van oudts af, en noch getracht de Natuur in hare verbeeldingen zoo na te komen als hun immers door 't penceel doenlyk was, waar door het des te meerder verwonderinge baart voor den aanschouwer. Ja men zou ook mogen denken, dat de zucht tot het verbeelden van verschelige voorwerpen, inzonderheid zulke welke kort van duur zyn, ook door een verborgen werking bestiert wort; op dat door de Konst de dingen, wanneer de Natuur zig inhout, zouden kunnen gezien worde, en dus den opmerkenden door zulke beschouwingen nooit voorwerpen ontbreken, om den schepper in die wonderlyke veranderingen der schepfelen als in een spiegel te beschouwen.

Onder alle Schepfelen der Waerelt munt des menschen Beeld, inzonderheit dat van de Vrouwe; uyt, in welker maatschikkelyke omtrek van ledematen een volmaakte schoonheit opgesloten leit. Deze in vele voorwerpen verdeelt, en door stadig yveren van vernuftelingen, in een enkel voorwerp zamen gebracht; doet ons verwondert staan, en 't effens besluiten: dat het eerste geschapen vrouwenbeeld, wanneer het versch uit de hand des Scheppers hervoort kwam, volmaakt schoon zal geweest hebben, van welke

bedenking de groote Joost van den Vondel mee niet vreemd was, als hy de schoone stal van Eva, door Apollion, (*in zyn Tooneelspel van Lucifer*) zoo aanminnig affchildert, dat de Hemelboo zelf, op dat schoone beelt verslingert, Adam dit geluk misgunt. Hoe de Dichter aan dit begrip komt dat hy Engelen, enkel geestelyke wezens, menschelyke neigingen, hartstogten, en lichamelyke hoedanigheden en bedryven toevoegt, daar de schrift van zwygt, dat laat ik daar. En schoon hier omtrent een misvatting is, nochtans word volgens den zwier der Dichteren, door het bysieraad het voornamen, te weten Eva, te kragtiger, en met meerder luister vertoont. Ten minsten is het zo eigen aan de Historie als dat een Tempelier voor alle toehoorders zegt: *Ende Adam ontwaakt uit den slaap, ziende Eva, dacht by zig zelven, dit is recht een kolfje naar myn band.*

De mindere Schepfels die in ontelbare getallen zig op het Waereltrond, in de lucht en de Wateren vertoon, hebben meehunne meer en minder schoonheit, in Stal en Koleur: en de Konstenaars, die de zelve natuurlykft en welstandigft hebben weten te verbeelden, hebben den grootsten roem behaalt, als in 't verbeelden der Wilde Dieren R. Savry en Jan Hendrik Roos.

In Jachtdieren *P. Snyers*, en *Ab. Hondius*,

In 't verbeelden van Slachtdieren *N. Berchem*, *P. Potter*, *Adriaan vanden Velde*, *Jacob en Sim. vander Does*,

In Paarden *Phil. Wouwerman*, *H. Verschuring*

In Vogelen *Melchior de Hondekoeter*, en *Adriaan van Emont*.

In Vissen, *Izaak van Duinen*.

Welke

Welke alle en elk in 't byzonder natuurlyk en Konstig verbeeld, het oog des aanschouwers niet alleen verlustigen, maar de zelve ook verwondert doen staan over de menigvuldige veranderinge der Schepselen, en hunne verwonderbare verschillige samenstellinge hunner ledematen. Zelf deze aarde op verscheiden plaatsen van verschelinge gestalte en vorm.

Daar is zy met een wyde uitgestrekte vlakte, die de Lantman met het kouter doorploegt op hoop van een ryken graanoegst: gins met diepe valeyen, daar de Echo met dubbele klanken het geluit nabaaut. Elders ziet men steile bergen die met hun kruinen tot de tarren schynen op te groejen, beplant met boonen van allerlei stal, en gedaante van loof. De Eyken die eeuwen verduuren, Linden die met hunne licht getroste kruinen, ten schuil strekken voor Veldeling en zyn blaetend Vee om onder te schuilen voor 't brandende kreeftvuur, trots de Ceders die outyts Libanon fierden; Cypressen en dergelyke neer hebben hunne nabootfers by menigten onder de Konststoffen zoo hier als elders van tyd tot tyd gevonden. En geen wonder. Israels Harpenaar heeft de voorzorg vanden Almachtigen daarin bespiegelende, waardig gedacht daar aan te denken in zyn 104 Tempelgezag, gevolgt van H. Dullaart aldus:

*Zie ik de hooge Bergen aan,
Gy drenkt haar lemmerryke toppen,
Waar om de Wolken ween'len gaan;
Met verschen douw of regendroppen.
Des morgens als de starrenroem,
Zoo schoon uit 't oosten aan komt brallen;*

*Dan laat gy in een yder bloem
Gesmolten diamantjes vallen.*

Dus is 'took met de stille Wateren, en woeste zee, zelf daar zy in haar meeste woede en ooploopentheit, de rotfen en zantduinen met stoot op stoot rammeit, en den Landman voor een geweldige overstroming doet beven. Waarlyk die in alzulke verbeeldingen 'zyn opmerkingen wat veerder doet weiden als op de bloote konst van het geschilderde tafereel, en zig in bespiegelingen met den naaukeurigen Oordeelaar van Balthazar Gratiaan, Spaans Jesuit, nederzet op een rots, van waar hy beschout de gevankenis, waar in de Zee wort besloten, en hoe dit verschrikkelyke monster zoo geruftelyk omringt wort van zoo zwakke palen, en wederhouden door zoo zachten toom als het zant, en het Aartryk geen andere muuren heeft dan de stranden tegen dien woelenden vyant, ziet hy de Goddelyke voorzorg daar in uitblinken, en besluit: *Is deze uitwerkinge of dit veroorzaakte zoo wonderbaar, hoe verwonderlyk moet derzelver oorzaak in zig zelve wezen?*

Inzonderheit wanneer men met onzen puikdichter in 't zelve koorliet, de zelve beschout met terugdenking op haar grondbeginzel, aldus:

*De waat'ren als een mollig kleet,
Die op haar rond verspreit vast ruiſten,
Met losse golven wyd en breed
Rontom de hooge bergen bruiſten.*

*Gy ſpraak maar ſlegs een enkel woord,
De Zee die deisde in haare stranden,
Zoo ras uw adem was gehoort.*

De gemeene menschen (zeit Ant. de Guevara) *aanschouwen de dingen alleen om hunne oogen te verlustigen; maar de wyze doorzien dezelve, om de verborgenheit daar af te weten.*

Wend men het oog van het nare Zeestrand tot de grazige Beemden, groene Waranden, en Lufthoven welker grond als met een bloentapyt overspreitis, dat aan alle kanten een oegst van geurige bloemen vertoont, alle onderscheidentlyk en konstig door de natuur met allerhande koleuren beschildert, ieder voorwerp is een verwonderenswaardige zaak. *Ik was byna verdwaalt* (zeit Andrenius, in den Oordeelar van Gratiaan) *in dezen aangenamen Doolhof der verwonderlykheden. Aan alle kanten plukte ik bloempjes, getrokken door haar aangenamen geur en glans. Ik plukte een voor een, en maakte een naaukeurige ontleding van hare samenstelling.*

Zeker die zulke veld- en tuinsierfelen te gering achtte om door het konstpenceel verbeeld te worden, zou zig tegens het begryp van Koning David kanten, die op zyn zilvere harpsnaren Gode de voorzorg daar over toeschryft, aldus:

*Gy laat de Bronnen langs een padt,
Zeer herm'lyk door de bergen vlieten,
Om zoo den schoon' maar vluggen schat
Der Bloemryke akkers te begieten.*

Tot het verbeelden van deze aangename voorwerpen heeft de Konstgodes al van outs af hare scholieren geveit, op dat een aandachtige beschouwer, behalven de Konst van 't nabootsen dier schoonheden, t'effens zig ook verwonderen zoude over het onbegrypelyk vernuft van haren maker.

De voornaamste nabootfers van deze fierlyke verschynfelen, die, wanneer de Lusthoven met ys en sneeu bedekt zyn, dezelve door de penceelkonst in den zelve luister en schoonheit herschept, in de Konstkabinetten doen zien, zyn oudtyts Jan Breugel, Dan. Segers, naderhand Év. van Aalst, vander Elst, Jan en Korn. de Heem, en anderé hunne tytgenooten geweest. Thans (behalven Juff. Ruisch, anders Pool, waar aan wy voorheen gedacht hebben) munt uit de Konstschilder Jan van Huifum.

Ik ben tot geen keurmeester gestelt, maar neem egter de vryheit om te zeggen: dat de twee laatste de eerst gemelde in Konst zoo veer overtreffen als het daglicht in helderheit de manschyn. Verder moet ik niet gaan, 'k vermag 't ook niet te doen, uit hoofde van het eng bestek 't geen ik my zelf in opzicht van de noch levende Konstenaars en Konstenaresien heb voor gestelt, te weten hun brave Konst alleen de Waerelt voor te dragen, zonder daar van te oordeelen, of eenige vergelyking van des eenen met des anderen Konst te maken. Indien ik zulks had ondernomen, 'k had wis den haat en tegenspraak niet kunnen ontgaan; daar ik nu in tegendeel zulke menschen die genoeg in hune eigen doen scheppen in die verheuging niet stoort, maar ider in zyn yver, en naar mate van zyn penceels vermogen prys, waarom ik ook allen die my voorgekomen zyn, zonder eenig onderscheit daar in te maken, op hun tyd heb geboekt, en in mynen Schouburg der Konstschilders en Schilderesien plaats vergunt, tegens het begryp der Thebaners. Want binnen Theben werd op de Schilders zoo

naau

naau acht genomen, dat 'er geene mochten binnen de muuren banken, dan die uitstekende geesten waren, en een roemruchtigen naam hadden: ja die gene, welke eenige botte of onverstandige Tafereelen maakten, vervielen in een zware boete, of moesten de stad ruimen: want de overheit wilde niet gedogen dat de een Ezel voor den anderen zou zittente kladden, en een edelgeachte Konst met vuil besmeerde doeken in 't voetzant helpen.

Zeker eene al te strenge wet, en die in een lant waar yder vry is geen gront vint. Vry, in opzicht dat yder doen mag met het geen zyn eygen is wat hy wil, zoo het niet tot schade van anderen strekt: gelyk het dus gelegen is met zulken die uit genegenheit tot de Konst het penceel voeren, schoon zy altyd als het veil in de laagte kruipen; om dat zy een goede leiding missen om hen op te beuren: of in het warnet van hunne verbeelding blyven hangen. Schoon men zulk yveren voor vruchteloos uitkreet, wat kan 't helpen, of wat recht heeft men daar toe? daar 't hun eygen doeken zyn die zy bekladden. Daar en boven kan 't gebeuren dat de minst bedreven in Konst het zelve genoeg in zyn doen vind als de meest bedreven, en zyne verdiensten met de elle van blinde eigenliefde breed uit meet. Nu kan licht afgenomen worden hoe breed hy daar by staan zou, die zig ondernam als Keurmeester te oordeelen wie in de Konst boven streefde, en hem d'eerkroon op 't hooft plantte. Zeker ik hou myn handen t'huis, en laat Flora met de veltnimfen over de bloemkrans twisten. Volg dit rym, lezer, en gy zult met my het besluit aan 't end goet keuren.

Juist als de lieve Lente een schoone veltlievrei.
 Hadt aangetoogen, om de aanlokkelyke Mei
 In Floraas bloemprieel vol vreugts te wellekomen,
 Daar 't westewindje speelde al zagtjes door de boomen,

Verscheen 'er in het wout een berderinnestoet
 Die dartelende in 't groen, verheugt en wel te moed
 Festven en vlochten om het veltaltaar te sieren
 Der Bloemgodes, wier feest ze al dansend wilden
 vieren.

De nimfjes springen, zaam verblyt, door 't jeugdigh
 kruut

Op 't juichend feestmuzyk van rinkelbom en fluit,
 Tot dat zy wat vermoeit in schaduwe der Linden,
 Zich nedervlyn om een luttelrusts te vinden,
 Alwaar ze een bloemekroon ontdekken in het gras,
 Als of die * door Gliceere outtyts gevlochten was.
 Zoo geestig wist de kunst de bloemen te schakeeren;
 Vrouw Venus moght ze aan haar' Adoms vry ver-
 eeren.

Elk vat dit bloemkleinood met zuivre vingren aan.
 De Bloemgodes bleef zelf als opgetogen staan,
 Koomt, roept een nimfje, laat ons dit den Tuingodt
 schenken,

Een ander: laat ons hier de hofjeugt mee beden-
 ken,

Dic is het waardigh; maar vrouw Flora keurt dit af.
 Aan wie men dit juweel als heiligh overgaf,
 Het geven aen Priaap zoude ik geensins gebengen:
 Zoo zegt ze, de offervlam zou 't frisch gebloemte zen-
 gen.

En schenke ik 't aan de jeugt, 'k vrees haar onacht-
 saamheit.

Zy

* Glicere, Huisvrouw, of beminde van Pausanias.

Zy zou't mishand'len, 't geen dan vruchtloos wiert
beschreit.

Het veiligst is dat wy 't den schildergeesten wyden.
Die, die vereeuwigen myn schoonheit t'allen tyden.
Wat godtheit is 'er die my meerder gunst bewyft?
Schoon al wat adem heeft myn' schoonheit viert en
pryft.

Zelfs als de wintervorst het Aertryk houdt bevroo-
zen,

Zie ik gebloemte en kruid noch even jeugdig bloezen
Op 't dierbaar kunstpanneel, dat elk die 'ziet ver-
baast,

Zoo leevendig dat zelfs het brietje daar op aaft.

Dies wilt u naar myn keur, en billikoordeelvoegen.
Ik schenkze aan d'eed'le Konst, maar om alle onge-
noegen,

Te myden, wie ze zal verkrygen, laat zulks aan
Die zig den waartsten schar in konst van schild'ren,
staan.

Wie dan natuur best weet in haar gedaante en zwie-
ren

Te volgen, mag zyn kruin met dezen krans versieren.

Het Jaar 1650. vrugtbaarder in 't voortbrengen
van Konstenaren als wel andere jaren, zal ons Toon-
neel stoffe opdissen voor alle smaken, door de ver-
anderingen der toebereidselen, welke een zelve kost
op nieuw smakelyk maakt. Dus daar wy voorheen
twee, drie, Konstschilders, min of meer op hun
geboortejaar doen verschynen, willen wy nu
eens van wyze veranderen, en hen verzelt met
een goet getal hunner tydgenooten, welker ge-
boorte wy niet hebben können naspooren, te
gelyk ten Tooneel voeren, en in verscheiden be-
dryven doen uitkomen.

Hoe gevallen dikwils den gront geleit of, om beter te zeggen, aanleydingen hebben gegeven tot konst, en wetenschappen, daar van hebben wy van oude tyden af menigte van voorbeelden. Inzonderheit leezen wy by van Mander, hoe Kwintyn de smit op een jong meisje verliefde die op den zelve tyd een schilder tot minnaar had, maar zig verklaarde, ingevallen Kwintyn een schilder in stee van een begruisden smit waar, dat zyn persoon, haar beter dan de ander zoude aanstaan, en zy zig tot hem neygen. Maar hier scheen geen middel toe, aangezien hy dit ambacht geleert had, en daar en boven een oude moeder had, waar voor hy met een den kost moest winnen. Des werd hy droefgeestig en eindelyk ziek. In die langwylige ziekte leggende, en behoefstig zynde, werd hem geraten, toen hy zoo veer weder begonde te beteren, dat hy zig op zyn bed konde opgeven, dat hy gedrukte printjes van Heyligen, Heyligjes genoemd, (die de Roomsgezinden uitdeelen aan de kinderen die yverig hunne gebedekens en de kerkbelydenis leeren) met koleuren en goud zoude afsetten, dat hy deed. Naderhand ondernam hy zomwyle 'teen voor en 't ander na uit de hand na te teekenen, en klom eyndelyk uit die geringe beginselen op, tot de hoogste van een vermaard Konstschilder.

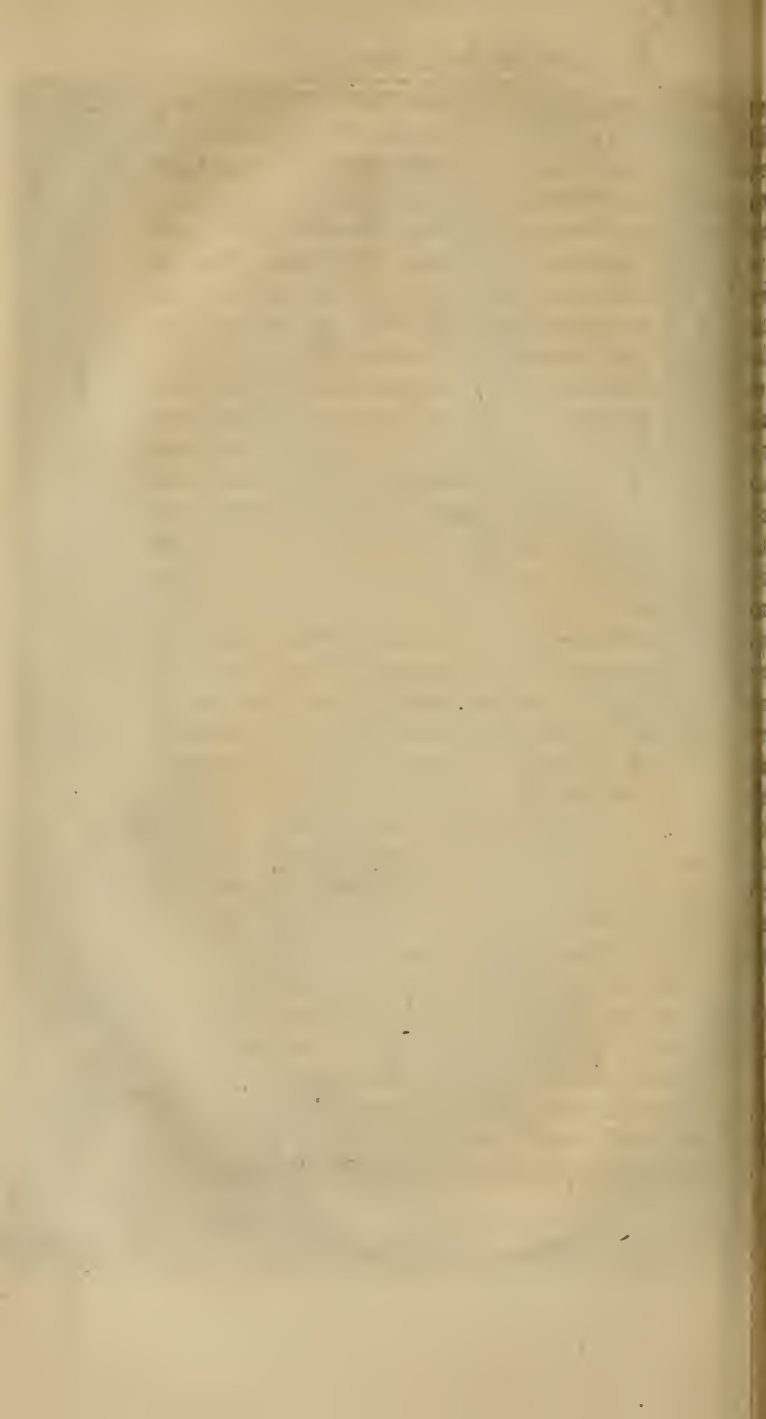
Een diergelyk geval, doch anderzins ontsproten, ontmoet ons in 't levensbedryf van den Konstschilder JOHANNES VERKOLJE, geboren te Amsterdam, in 't Jaar 1650. den 9 van Sprokkelmaand. Zyn Vader was een Slotemaker Benjamin genaamt. Johannes 10 jaren of daar omtrent oud zynde, speelde nevens andere jongens met prikjes; zynde een houten blokje, waar voor aan een naald, en agter vogelveertjes in steken,
een

27

28

en prikje genoemt, om dat zy daar mee in zekeren afstand op een gestelt doel prikken. Wat gebeurt'er? Onder zelve van een jongen zoo maar in 't wild heen geworpen, kwetst zyn hiel, of enkel. Hy gaf daar penagt op, voor dat de pyn vermeerderde en naa 7 of 16 wèken, het gebrek of ongeval, door de prik van de naald veroorzaakt, zig ontdekte, en dat wel zoodanig zorgelyk voor zwaarder ongeval, dat zyn ouders goedvonden hem te brengen by eenen Kornelis, vermaart heelmeeſter te Jiſp, waar hy eenige jaren door die kwaal bedlegerig was. Onder allerhande ſpeeltuig dat zy hem om de pyn, in den tyd te doen verdryven, gaven, waren ook oortjes printjes, daar de kinderen nu nog, opgeplakt, als kaarten, mee ſpelen, daar hy wel 't meelte gevallen in had, aangezien zyne geneigtheit ſtrekte om dezelve na te teekenen. Daar na zette hy, op het aanraden van zekeren Bronkhorſt, zig van tyd tot tyd tot het naateekenen van beter ſoort van printkonſt, en vorderde uit dat gering beginſel door ſtadig yveren zoo veer op cygen wieken, dat ik met verwondering van hem heb gezien een tekening met de pen omgetrokken, en met Ooſtindifchen inkt geſchaduwet, naar den Bachus van Mantanga, zoo gelyk aan de print dat zelfs de wezenſtrekken daar in naaukeurig waaren waargenomen. Welke daarom noch van zyn zoon Nicolaas Verkolje tot zynere gedachtenis bewaart wort.

Door die zelve drift geſpoort leerde hy alleen door behulp van boeken de gronden der Deurzichtkunde volkomen in den tyd van een maand.

Daarna ondernam hy ook uit zig zelve het ſchilderen met olyverf: hebbende groot bevallen in de penceelkonſt van Gerrit Pieterſz van Zyl, anders Gerards, daar hy zig naar oeffende, en allengs zoo ver-

re quam dat die behandeling van penceelkonst voor die van Gerards wierd aengezien, als uit het gevolg blyken zal.

Hy begaf zig dan eyndelyk den tyd van een half jaar, ten onderwys by Jan Lievensz. den jongen. Dees ziende dat zyne handelingen naar die van Gerards zweemden, liet hem de onvoltoyde nagebleven stukken van dien meester (die hy na zyn dood gekogt had) opmaken. Ondertusschen schilderde hy ook een stukje 't geen Jan Lievens zoo wel beviel, dat hy tegens hem zeide; *geef my dat; ik zal u weder een ander present doen.* Dit geschiedde. Hy verzogt dan eenige liefhebbers van konst, om het zelve te komen zien, belastende aan Verkolje dat stukje op den Ezel te zetten; en onderwyl werd Lievens om ymant die hem spreken moest afgeroepen. Zy dit stukje wel bezien hebbende zeiden tot elkander, *wat is dit? Jan kan het zoo goet niet maken, en Gerards is dood, hoe komt hy daar aan?* Dit zeggen nam Verkolje in agt, en leerde daar uit niet alleen zyn vermogen kennen, en de waarde van 't zelve opmaken, maar het diende hem met een ten spoor, om met yver in het konstperk voort te draven.

Op gelyke wys stonden ook Valjant en Blooteling verwondert te kyken, als hy met zyne zwarte konstprinten (waar in hy by eygen uytvinding dus veer gekomen was) voor den dag kwam. 't Geen ik (als een staal van zyn byzonder vernuft en yver) de schilderjeugt ten voorbeeld, niet heb willen voorby stappen.

In den Jare 1672. kwam hy tot Delft te trouwen, en bleef daar van dien tyd af wonen, zettende zig tot het schilderen van pourtretten, daar hy veel mee te doen, en veel gelt voor kreeg, en gedroeg zig zoodanig in zyn omgang, dat hy
by

y grooten en kleynen bemind was; waarom hem ok met algemeene stemmen (zelden zoo) het ampt an Diaken of Armbezorger werd opgedragen.

Onder zyn konststukken zyn berucht de Venus n Adonis, dat ook in print uytgaat. Het stuk, vaar in een Trompetter komt, is verwonderlyk natuurlyk geschildert. En noch een ander dat aan 't Hof geplaatst is.

Onder zyne voorname poutretstukken worden getelt deze: waar in hy de kinderen van den Heer van der Heul; de kinderen vanden Borgermeester Berkhout, en Vredenburg heeft afgebeeld, als ook de poutretten vanden Advoc. de Bries en zyn Vrouw, Dom. Ger. Brant, ook van zynen zoon Jan Brant en deszelfs Huisvrouw, en inzonderheit dat van den Advoc. Bogaart, in den Jare 1685.

Hy heeft zyn levensloop met veel roem geeindigt, en is gestorven tot Delf in 't Jaar 1693; oud 43 jaren, naalatende zyn Vrouw en 5 Kinderen, 3 Dochters en 2 Zonen, waar van de oudste Nicolaas genaamt, geboren 1673. zig alleen geheel tot de konst heeft overgegeven, en een arends vlugt genomen heeft, waar van wy op 't gemelde Jaar 1673. zullen melden.

Pas aan 't schilderen geraakt zynde, maalde hy de luiden, die in zyne buurt woonden, en eenige mannen van de wacht, in een stuk zoo natuurlyk af, dat iemant van die luiden lang daar na het stuk ziende, alle de wezens der afgemaelden kende, en hen alle by hunnen naam opnoemde. Even vernuttig en handig was hy in alle andere dingen te maken en toe te stellen.

Onder zyne leerlingen die meesters in de konst geworden zyn worden getelt

THOMAS VANDER WILT, poutretschilder van Delf,

JOAN

JOAN VANDER SPRIET, die uit het Borgerweeshuis te Delf, tot de konst opgewiegt is. Dees wert mee een goet portretschilder, en trok naar Engelant, daar hy troude en t'zedert gebleven is.

ALBERTUS VANDER BURG, mede van Delf, schilderde portretten en Ordonantien.

HENRIK STEENWINKEL. Deze wist verwonderlyk alles wat hem van andere meesters voorkwam na te schilderen, nevens

WILLEM VERSCHUURING Hendriksz. van Gornichem, waar van wy hier na zullen melden.

Ook leefde in dien tyd een UGAART DELVENAAR, een fraai Lantschapschilder, ook een JACOB KONING, een Discipel van Adr. vanden Velde. Dees in 't eerste de handeling van zynen meester nabootsende, schilderde fraje Lantschappen en Beesjes, en naderhand Beelden en Historien, en nam daar in zoo gelukkig toe, dat hy te Koppenhagen, aan 't Hof van Denemarken, door zyn konst heel bemind wierd. Dit was die, welke aan onzen Verkolje (ziende in hem een yver om alles wat de konst betrof na te speuren) de Boeken van de Deurzichtkunde (waar van wy gemelt hebben) leende, waar in hy zoo vorderde dat hy Koning in korten tydt overtrof.

By dit naaverhaal schiet ons ook in 't geheugen (dat wy anders licht zouden vergeten hebben) hoe, en door wien hy eyndelyk van het gebrek aan zyn been genezen wierd.

Zyne Ouders kregen kennis aan zyn Excellentie Burry. Deze was een berucht Chymicus, en be-dreveling in de Geneeskunde, die om den geestel-der kerkelyken t'ontwyken een wyl tyts zig in de Nederlanden onthielt. Hy werd van zommigen

Ne-

Is een andere Esculapius aangezien, van anderen voor een tweeden Paracelsus, en wederom van anderen voor een Toovenaar gehouden; niet zulk een Toovenaar, als voorheen de betooverde waerelt geloofst heeft dat 'er waren: die zich in katten, honden, weerwolven enz. veranderen konden en algerhande spokeryen aanrechten; maar die een geneeswyze boven de gemeene wyze der Geneeskundigen oeffende, die de menschen (ziende de goede gevolgen) verbaast dede slaan. Gelyk hy dan ook onzen Verkolje, vele jaren te vergeefs gesmeert en gelapzalfst, volkomen genezen heeft, door het gebruiken van 99 poeders. Deze waren gemerkt 1. 2. 3. 4. en zoo voort, en bestipt hoe veel hy daar van yder dag moest innemen, gelyk hy stiptelyk opvolgde en bespeurde geene veranderingen in zyn lichaams gesteltheit, als met het ingeven van het laatste poeder, wanneer hy zig zoodanig onder en boven van slym en vuyligheit ontlastte, dat 'er nauwotten genoeg in huis waren, om die te vangen, waar na men niet anders tot het been dede als het zelve dagelyks met schoonlywaat verschoonen.

't Is bedenkelyk dat gemelde Burry zal hebben bespeurt, dat bedorve sappen, die zig door de opening van dit gebrek ontlastten, de genezing beletten, en de wond Fistuleus maakten, en dus op de onwendige kwade gesteltheit eerst voornamentlyk heeft gewerkt door middel van zyn poeders, op dat de genezing van de wond des te zekerder van gevolg zoude wezen.

Wat nu zyn schadelyk gevoelen, en begryp van zaken den Godsdienst betreffende, aanbelangt, (om welke rede hy Neerlant ten Vryburg verkoos) daar van weet ik geene byzonderheden, als dat hy een Vierenigheit dreef, en tot de drie personen de
Maegt

Maagt Maria voegde , en aanhang maakte. Hoe het zy , dit weet ik , dat hy om een gebrek of toeval 't geen den Rooms Keizer overviel , naar Weenen vertrok ; maar na dat hy eenigen tyd zyn verblyt aldaar gehouden had , opgevat , naar Rome verzonden , en in 't slot St. Angelo gezet werd , daar hy opgesloten , zonder ymant te mogen spreken , eyndelyk ook gestorven is.

DROOGSLOOT willen zommigen dat Gornichem , anderen dat Dordrecht voor zyngeboorteplaats zal toegewezen worden.

Hy heeft wel den meesten tyd van zyn leven (dat is bekend) te Dordrecht gewoont , en ook zyn meeste konst daar verspreit , onder de Borgers. Meest al dat hy gemaakt heeft verbeelt Boere kerkmissen , waar men koekkramen ziet , weeryzts de huizen van de Dorpbuurt , en de keuken in het verschiet. En wat de beeltjes aanbelangt , daar van kan men zeggen :

Datze alle schynen als in eene vorm gegoten.

JOHANNES VANDER BENT is geboren te Amsterdam , maar in wat jaar weet ik niet regt , maar was zoo by en omtrent de 40 jaren als hy stierf , des wy hem plaatsen op 't jaar 1650. Hy was een leerling van Wouwerman en Adr. van den Velde , naar wien zyn penceelwerk wel meest zweemde , zoo in verkiezing als behandeling van schilderen. Hy bleef ongetrouwt , en woonde by vreemde menschen in , daar hy een vrye kamer had. 'T gebeurde dat hy een goede somme geld (zommige zeggen 4000 gulden) by een had , door erffenis of hoe bekomen weet ik niet. Deze buit wert hem gelicht , wanneer hy eens was uitgegaan , 't geen hem niet weinig verzette. Hy had wel geen bewys , maar hielt altyt vermoeden

op zyn Huiswaart. De Goutvink was hem ontvlogen, en 't was niet te denken dat die weder tot haar kou zou keeren. Hy zette van mistroostigheid de Tering, en zyne levensgeesten smolten weg tot dat hy eindelyk stierf in den Jare 1690.

Die by de krepelen woont, leert mank gaan zonder kruk.

Zeker schilder, die de Waerelt verftont, wanneer hem iet diergelyks gebeurde, had 'er een konstgreep op, om weder agter zyn gestolen gelt te komen. Zyn ieerling die alleen wist waar zyn meester het gelt ('t geen hy in zyn kas niet vertrouwen dorst, uit vreeze dat het gestolen mocht worden) begraven hadde, wert door begeerte bekoort om het weg te dieven. De Schilderbaas die zomwylen wel eens in 't geheim, en by donkere avonden, onderzoek deed of 'er de buit noch school, (want

*Daar de schat is,
Is het hart wis.)*

vond eindelyk de plaats ledig. 't Stoorde dien volgenden nacht zyn rust wel; maar hy wilde zig niet overleg bedenken. Uitsiel van tyd doet de besluiten ryf worden; daar en tegen brengt de verhaasting altyt misgeboorten voort. En Grattiaan zeit: *Op een zaak die men te doen heeft te slagen, is beter dan wakker te blyven op een zaak die gedaan is.*

Den volgenden dag hield hy zich noch als nergens van te weten, en ging spanseren; maar met den avond t'huis gekomen zynde, zeide hy (zonder eenige veranderinge aan zich te doen blyken) tegen zyn leerling; dat hy honderd ducaten ont-

fangen had, en dat hy den aanstaanden morgen vroeg met hem moest opstaan, om dit goud by de rest in den Hof te begraven. De Knaap eensdeels beducht dat de diefstal zou uitleken, en op hem gehouden worden, anderdeels door den blink van 't goud-bekoort, en verheugt dat den buit, dus vermeerdert zynde, hy t'effens daar na alles oplichten konde, besluit in der stilte by nacht op te staan, en het geroofde gelt weder ter zelve plaats te brengen, gelyk geschiedde. Maar hy vond zich in zyn toeleg byster bedrogen; want de meester met hem dien morgen vroeg opgestaan vond het gelt, nam (in stee van het gemelde goud daar by te bergen) den geborgen buit weg, en gaf naderhand geen bericht aan zyn leerling waar hy het geleid had, hebbende hier door geleert

*Dat die geheimen melt,
Steets gaat met zorg verzelt.*

PIETER REUVEN is geboren in dit zelve jaar 1650. Zyn kunst verdient dat men van hem gewage. Hy was een leerling van Jaques Jordans, en door naarstigheit zeer verre gekomen. Hy hielt zich bezig omtrent groot werk, als zolders en zalen. In s'Gravenhage schilderde hy de Praalbogen, toen Willem de derde, Koning van Engelant, daar in gehaalt wiert. Men bespeurde daar veel kunst en schoonheit in, die de oogen van verscheide kunstnaren naar zich trok. Op het Loo in het Koninklyk lusthuis heeft hy het fraaiste dat daar is ook gemaakt. Zyn stukken verdienen te grooter verwondering, om dat hy zoo vaardig ter hant was. Zoo dat! naauylks te begrypen is hoe zulke uitsteekende kunstwerken in zoo

kor-

korten tyd hebben kunnen volvoert worden. Hy stierf in het einde van het jaar 1718.

MATHEUS WITMAN, geboren te Gorkom in 't jaar 1650. schilderde heel uitvoerig en konstig in 't klein. De verkiezingen zyner voorwerpen waren gezelschapjes, gelyk die van Netscher, uitgezondert dat hy de gezichten van lantschappen die hy in zyne achterwerken maakte, of te pas bracht, by uitnemenheit uitvoerig en natuurlyk schilderde. Doch in Bloemen en Fruit, daar hy zich in 't laatst toe begaf, zou hy wel 't meest uitgemunt hebben. Hy had tot leermeester eerst Hendrik Verschuuring, naderhant Joh. Bylaart tot Utrecht, die zich verheugde dat hy hem dus veer in de konst gevordert zag. Maar zyn sterfslot gehengde niet dat hy hooger top beklom, en deed hem ten grave dalen in den Jare 1689.

Zyn tyd-stat- en Konstgenoot MARIENHOF, volgde de handeling van Rubbens in 't klein zoo konstig na, dat hy van de Konstkenners geroemt wert. Hy ging van Utrecht te Brussel wonen. Hy troude vroeg, en sterf vroeg.

Onder de Utrechtsche schilders wort ook getelt JOHAN VANDER MEER, (schoon hy tot Schoonhoven geboren is) om dat hy wel den meesten tyd van zyn leven daar gewoont heeft. Waar, of by wien hy de Konst geleert heeft, weet ik niet: maar wel dat hy in gezelschap van Lieve Verschuur naar Roome reisde en daar verscheiden jaren in 't oeffenen der Konst doorgebracht heeft. Hy schilderde beelden en tronien levensgroot, op de grootse manier, alzoo hy te Rome omgang had met Drost en Karel Lot, daar hy byzonder toenam. Daar by had hy het geluk dat hy niet voor de keelbeulen behoefde te schilderen, maar

onbelemmert zyn konst mocht oeffenen en voortzetten, zonder op winst te doelen: want hy had een Grootvader die veel gelt bezat en met onzen vander Meer veel op had, zeggende tegen den Jongeling: *Jantje zoo 'er een fleertje onder ons geslagt moet wezen, zo zyt gy 'er zoo na toe al seen ander.* Hy maakte tot dien einde altyt dat hy te Rome een volle beurs had.

Vander Meer van Rome weder tot Utrecht gekomen kreeg gelegenheit van een ryke Weduw, die een Lootwitmakery had, te trouwen. Deze vrouw wert ten eersten zwanger, dat een groot geluk voor hem was, alzo zy by haar eersten man geen kinders kreeg, waar door zy hem te meer lief had, en een rypaard voor hem op stal hielt, om dat hy zich by wylen wat mocht verlustigen. Maar die kermis duurde niet lang: want zyn vrou kwam te sterven, en desoldaten verbrandden zyn Huis, Lootwitmakery, en alles wat hy bezat. By welke gelegenheit iets opmerkelyks voorviel, 't geen wy in 't leven van Jan de Heem hebben gemelt, ten staal hoe de waereltse zaken verkeeren kunnen.

En 't is om te verwonderen, daar hy zoo laat aan de konst kwam (want zyn ouders hadden hem tot de taalgeleertheit opgewiegt) dat hy in de deelen der zelve zoo veer gekomen was.

BARENT VAN KALRAAT geboren te Dordrecht in den Jare 1650. den 28 Augustus, heeft tot onderwyzer in de teekenkonst van zyn 12 jaar tot zyn 15 jaar zyn Broeder Abraham gehad. Daar na bestelde hem zyn Vader by Albert Kuip, zoon van Jakob Gerritsz. Kuip, waar van wy hier boven gemelt hebben. Albert Kuip die zich wel 't best op 't schilderen van paarden in

'a kleen

't klein verfont, heeft hy nagebootst, maar gelyk de menschen (als het spreekwoordt zegt) by verandering leven, zoo heeft hy zich naderhand gezet op 't schilderen van Rhynggezichten, op de wys van Herman Zachtlevens, dien hy al vry na op 't spoor wist te volgen. Hy oeffent zich noch dagelijks in de konst, schoon hy (onder 't zeiltje is 't goed roeyen, zegt het spreekwoord) een andere kostwinning aan de hand heeft.

Hier nevens doen wy ten tooneel verschynen JOHANNA KOERTEN, Huisvrouw van den Heer Adriaan Blok, geboren tot Amsterdam in 't jaar 1650, op den 17 van Slachtmaant. Deze Juffrou was van haar jeugt af aan zeer geneegen om konsten en wetenschappen te leeren, als blykt aan haar treffelyk borduuren, deftig kant- en aker-naayen, heerlyk speldewerken, aardig was gieten, mannelyk schryven, konstig muzyk zingen, fraay met een diamant op drinkglazen spreuken, vogels, of bloemen te grieven, verwonderlyk fraay in 't versieren van bloemen en sieraaden, voornamentlyk van zyde gevlogten en doorwerkt, en 't schilderen met waterverwen, waar van noch het een en 't ander by den Heer Blok te zien is.

Indien zy zich geheel tot schilderen had overgeven, zy zou ongetwyfelt ver in die konst gevordert hebben. Buiten dit geleit door den rykdom van verstant, zette zy zich tot het snyden van velerhande voorwerpen met de schar van papier. En dit lukte haar zoodanig dat zy daar door een eeuwigen naam gemaakt heeft.

Zo vind ik reden genoeg om onze Johanna Koerten onder de Konstenaars en Konstenaressen te gedenken; gelyk ik den braaven teekenaar Jan de Bisschop en anderen, die nooit penceel met verwen heb-

ben gevoert, heb gedaan. De Heer Burgermeester Joan Six loffelyke ged. heeft derhalven niet onaardig tot haren roem gezeit :

*Vrouw Blok, sieraad en roem van 't Y,
Maakt zonder verf een schildery.
Gewis haar brave naam zal leven,
Zoo lang men eer aan kunst zal geven.*

Om dat de voorgemelde in opzicht der teekenkonst maar met anderen van hun tyd zouden gelyk gestaan hebben, daar zy in haar doen nooit iemand heeft ontmoet, die haar gelyk is geweest, veel min haar in de snykonst overtroffen heeft. Waarom zy altyd het voorwerp van verwonderen is geweest vóór alle Konstkenners; die voor hun oogen zagen dat zy door eigen vernuft, en onbedenkelyk gedult en yver, met deschaar heeft uitgewerkt, al't geen een bedreven hand door de teekenpen, in opzicht der menschenwezens, kan verrichten.

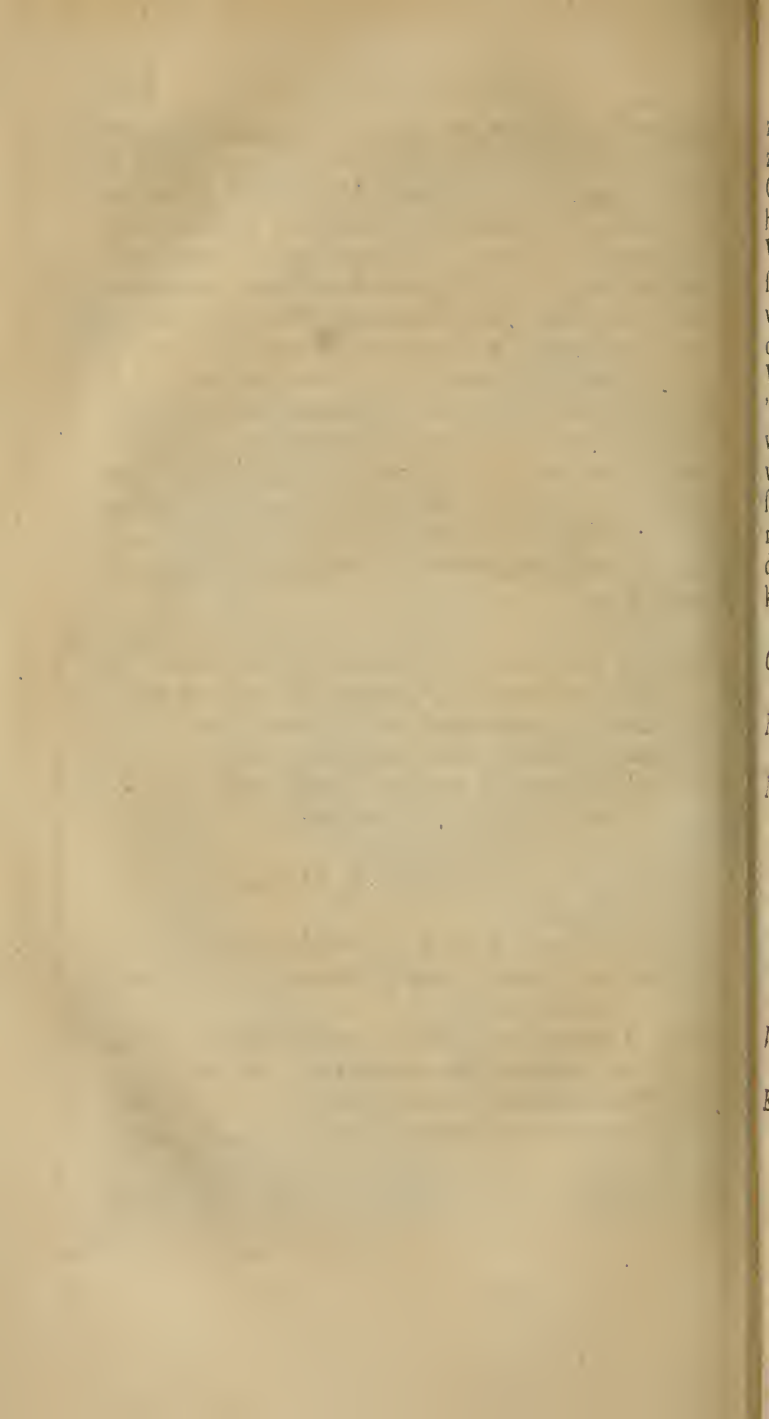
Ook heeft zy Zeetjes, Lantschappen, Beesten, Vogels en Bloemen, en meesterlyke trekken van groot en klein schrift gesneden, al met enkele herzeering, byna als Melan in veel van zyn printkonst heeft gedaan.

Dit doen maakte zoo veel gerucht, dat alle vreemdelingen belust op 't zien van konstige werken, tot Amsterdam komende, haar snywerk met verwondering beschouden en prezen. Overzulks hebben vele Potentaten, Vorsten en groote Heeren, ja zelt de Czaar Peter Alexewits haar werk komen zien, en hunne handteekeningen tot haar eere in haar Stamboek gezet. De Keurvorst Joan Wilhem in de Palts heeft haar zelf voor drie stukjes van 't snywerk duizent guldens geboden : maar

zy

JOANNA KOERTEN BLOK

zy was niet geneegen dezelve te missen, om dat zy daar zoo veel werk aan had gedaan. Voor de Gemalinne van den Keizer Leopoldus heeft zy een heerlyk werk gemaakt, bestaande in Bloemen, Wapens, Arenden, Kroonen, in loofwerk versiert, van gevlogten zyde in manier als campanen, waar voor meer als vier duizent guldens gegeven zyn. ook voor Maria Koninginne van Engeland en andere Vorstinnen heeft zy ook zulke sieraaden gewrogt. Al 't geene zy ook door haar eigen uitvinding, zonder van iemand geleert te hebben, heeft verkreegen. Het wezen des gemelden Keizers door haar schaare gesneeden is aan zyn Majesteit gezonden, en hangt noch te Weenen in zyn Konstkamer, waar onder dit vaars van den Professo: Francius overkonstig geknipt staat:

*Cæsaris hæc facies Leopoldi. dextera ferrum,
Laeva globum terræ, quam regit, orbis habet.
Marmora Lysippi cedant, & Mentoris æra:
Cedat Apelleus, Parrhasiusque, labor.
Majus opus tenui in charta (mirabile visu)
Exhibet artifici forfice docta manus.*

Dus vertaalt door A. MONEN.

*Dit 's Keizer Leopold; zyn slinker vuis bewaart
Den wereltkloot, dien hy bestiert, zyn rechte 't
zwaart.
Wyk Mentors koper, wyk al't marmer der Lyzippen,
Apelles arbeit en Parrhasen braaf van zwier.
Een afgerechte hant en kunstfschaar fix in 't knippen,
Werkt grooter wondren voor't gezicht op dun papier.*

Ook is dit op 't wezen van den Heer D. van HOOGSTRATEN M. D. gemaakt door den vernuftigen Joan van Broekhuizen :

*Doctum victuro condire Poëmata cantu,
Et non unius pebtinis artificem,
Hoogstratanum acri formavit Curtia ferro,
Ut stet in æternis Mnemosynæ tabulis.*

Dat is naar de vertalinge van J. VOLLENHOVE. JOANNA KOERTENS *schaar laat nauyks leven derven Hoogstratens beelt, die in gedichten, vry van sterven, Volleert, door alle kunst van zang en toon vermaart, In Mnemosyns papier dus eenwig blyft bewaart.*

Ook een reeks van geleerde mannen, en de braaffte Dichters hebben van tyt tot tyt heur schaarkunst in Latynsche en Duitfche vaarzen geroemt, en heur naam der onsterffelykheit gewyt. Boven die geenen, wier naamen hier al vermeld zyn, waaren Kaspar en Jan Brant, de Feitamaas, J. B. Wellkens, A. Bogaart, C. Bruin, de Professor A. Rec-lant, en anderen te veel om te noemen.

Maar Geline Brit, maakte een wonder frajen Harderzang ter gedachtenis van deze papiere snykonst. Dit puikgedicht (om den Lezer met alle de andere niet te vermoeien) hebben wy alleen (zoo om dat het uit een Vrouwe pen gevloeit, en op een Vrouw toegepast is, als om dat het de voor-naamste stukken van haar Konstwerk bevat, tot ons gebruik gekeut. Dus laten wy het hier volgen.

K O R I D O N.

H A R D E R Z A N G

Op de Papiere Snykonst

VAN JUFFROUW

JOANNA KOERTEN,

HUISVROUW VAN DEN HEERE

ADRIAAN BLOK.

De vrugtb're Lentezon was uit de kim gereezen,
En gaf, in 't bly faizoen, een lieffelyker weezen
aan 't kwynende aardryk, door de winterkouw ontstelt;
De boomen liepen uit, het bleekbestorven veld,
En treurig akkerland kreeg leevendiger verven:
Als Harder Koridon, vermaard by 1 *Gysbrechts erven*,
in 't vrugtbaar 2 *Lecuwendaal*, dat alle stormen stuit,
Zyn graage kudde dreef in 't gras ten schaapstal uit;
En, by een zilv're bron blygeestig neêrgezeeten,

Zyn

Zyn digtfluit hooren liet, als de eer der Veldpoëten.
 Hy zong voor bergen en dal, op 1 *Sirakuser* wys,
 De schrand're Kunstheldin, aan Amstels boord, ten prys
 Die, boven Pallas Koor, van eed'ler geest gedreeven
 Als tegen vrou Natuur in't kunstperk schynt te streeven
 Wanneer haar scherpe Schaar, met onvermoeide vlyt
 2 *Uit leevenlooze blaën*, een and're Waereld snyd.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'riren
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 Hoe heeft zy 3 *Bosmans Rei* aan zich zo dier verplicht?
 Het 4 *vrygevochten Volk*, dat traag voor dwanglust zwigt.
 En slaakte 't 5 *yz're juk* van 6 *Wreedaarts* hoog vermoogen,
 Ziet hier de 7 *Heemraen*, die, met meer dan Argus ogen,
 Bewaakten 't Vrije veld, die Vaders van 't gemeen,
 Van 8 *Woestaard*, in het 9 *groen*, gemartelt en vertreên:
 Gelyk men Orfeus, die 't gedierte deed bedaaren,
 Onnozel sneuv'len zag door Bacchus dart'le schaaren,

Van

x Men zegt dat de Harderzangen te Sirakuze eerst gevonden zyn.
 2 Papier. 3 De Hagenars. 4 De Nederlanders.
 5 De heerschappey van Spanje. 6 Konink Philip de
 Tweede, 7 Jan en Cornelis de Wit. 8 't Haagse Graau.
 9 't Groene Zootje.

an Amstels Kunstheldin, uit 1 *witte bloemsehors* weêr
 lfnydende geteelt, tot 2 *Stamspruits* vreugd en eer;
 ie, om zyn heldendeugd en wysheid, waard te looven,
 u Landraads 3 *Broederschap*, door de 4 *allerfynste kloven*
 o luifteryk beschouwt, dat schyn voor 't wezen pleit,
 n gryzen Vroomaart, vol van twyffeling, misleid.
 omt, Amstelnimfen, vlecht nu *Palmen* en *Lauw'rieren*
 om schrand're *Galatee* gulhartig te versieren.
 Haar eed'le Schaar verwint den *Beitel*, en 't *Penseel*,
 n toont den 5 *Britsen* Roem, die't wreev'lig 6 *Woud-*
krakkeel,
 Gelyk een *Hercules*, grootmoedig klonk aan banden;
 n 't wilde 7 *Boszwyn* dreef uit *Veneryks* Waranden.
 y heeft dien dapp'ren Held, *Saturnus* roem ten spyt,
 n haar 8 *gekerfde blaên*, aan de *Eeuwigheid* gewyd:
 y 't 9 *grootte Meesterschap*, dat *Ryn-* en *Donau-stroom-*
men,
 Met and're *Vloeden*, leert voor 't eed'le 10 *Stambuis*
schroomen;

In

- 1 't Wit papier. 2 De zoon van Jan de Wit.
 3 De gebroeders de Witten. 4 Gesneden papieren.
 5 Willem den derden Koning van Engeland. 6 Den Oorlog.
 7 Geweetens dwang. 8 Geknipt papier.
 9 Leopoldus, Rooms Keizer. 10 't Huis van Oostenryk.

In de Oostenryker Buurt, van 1 *Adelaard* gebouwt,
 Gelyk een schuilvertrek, voor 't ongetoomde woud:
 Daar Galatee geroemt van 2 *Heermans wyze Tolken*,
 Gelyk een wonder schynt by allerhande volken.
 Zo trekt, voor 't Zonnelicht, de wisselbaare Maan
 Haar bleeke hoorens in, die beevende ondergaan.
 Komt, Amstelningen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 Al 't bos kreeg ooren, toen 's Lands Eelhart op een halve
 Den laaften zangprys streek, terwyl de wedergalm
 Zich spreidde door de lucht, en wekte Ruslands Knapen.
 Zie, aan den Winterhaart, onachtzaam bleeven slaapen
 Als waarenze onbewuft, hoe schrand're Galatee,
 De Vreugde van ons Vlek, hun 3 *wakk'ren Hooftman* snê
 Uit onverfierde stof, van 4 *Groenborst* afgekomen,
 Die Paerlemôer beschaamt, en Indus goude zoomen.
 Hy, die den Tanais beschermde voor geweld,
 En, aan 't Meötis meir, den naam verkreeg van Held,
 Toen, op Alcides spoor, hy met zyn sterke handen

Ecr

1 De Roomze Keizers. 2 Raadsheeren van den Keizer.
 3 Czaar Peter Alexewits. 4 't Land daar 't Vlas op groeit da
 Gaar na tot papier word gemaakt.

den wreeder Hydra floeg; den schrik van zee en stranden:

haar Mechaas halve maan, van haar sieraad ontbloot;
ergeefs aan Nereus riep, in 't nypen van den nood;
dat onverwonnen Hoofd, zo ryzig op de leden,
Word door de Snyfchaar nu van Kunstlief aangebeden,
op 't 1 *hagelwit gewaad*, van Bloemmaagd toegereed.
Dus zong hy, die zyn tyd in de akkerbouw versleet.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen, en Lauw'rieren,
om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Daarst hoorde ik Zegemond, een Knaap van Overzee,
al zingende langs 't veld; terwyl zyn weelig vee
in klaverbeemden weidde, aan versse vlieten melden;
loef Galatee de Bloem van 2 *Frisoos Letterbelden*;
op pols geheim'nis Tolk, en trouwsten Wichelaar,
waer 't leven trof, en snee, met haar gesleepe Schaar,
op 3 *nederige blaën*, nu ryk van roem en luister,
waer Cerberus voor beeft, terwyl hy in het duister
by Pluto zich verschuilt, op 't wenken van de hand;
wie Circes toverkunst verbryzeld in het zand,

Ter-

1 Dit ziet ook op 't papier. 2 Do. Baltasar Bekker predikant te Amsterdam. 3 Papier.

Terwyl nu Galatee, uit blankē ¹ *schors van boomen*,
Een oegst van Spreuken snyd, daar Leezaard, zonde
schroomen,

Zyn graagen lust meê boet, en deftig onderhoud:

Daar dit gefneden Schrift geen boekstaafwykt van goud

Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw' rieten

Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.

Landroemers Veldpyp klonk hier mede juist op 't slag

Met vreugde denk ik aan den aangenaamen dag,

Toen wyze ² *Waarmond*, hier alom by Vreêliefs schaaren

Eerbiedig aangebeên, als 't hoofd der Offeraren

Van 't groote Orakelkoor, die schrandere Eskulaap,

Die al de Buurt verpligt, en my, een armen Knaap,

De duiff're paden wees, daar slangen zich verschoolen

Om niet, op Volkerts spoor, in 't woefte woud, te doelen

Hoe speeld die blyde dag my altoos in den zin!

Toen hy verëeuwigd wierd van Amstels Kunstheldin;

Daar hy, ³ *in slechte stof, van Veld'ling* opgelezen,

Het kloekste brein verbaast met zyn gefneden weezen.

Me

¹ Dit verbeeld ook papier; alzo men daar in oude tyden plagt o
te schryven. ² Galenus Abrahamz, der Mennoniten Leeraar en
Doctor, ³ Linnen voden om papier van te maaken.

Een roem geen kunstenaars om hun geleerd verstand,
 In 't zwakste 1 *Snytuig* van een Vrouw de kroone spant.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 Die dreef hun zanglust voort op 't ruiffchen van het meer.
 Die nerve belg' zig niet, daar zy, met helm, en speer,
 En schild gewapend, by 2 *Held Kosmus* bly gezeten,
 Van 3 *Vezels hangt aan een*, wel eer op 't veld versmeeten.
 Wie zag vrouw Pallas ooit met meerder schrand'heên,
 Dan nu, van Galatee zo kunstig uitgesneên?
 Die rachne doemde zelfs haar reukeloos vertrouwen,
 En zy, vervormd, nu eens 't doorluchtig beeld be-
 schouwen,
 En sprak voor elk, ontlast van hoogmoeds yd'len waan,
 Is uit met Thebe, met Amfion is 't gedaan,
 Welles schilderkroon legt in het stof vertreeden,
 Myn spinnery staat stil, myn draad is afgesneeden,
 En Kunstheldin braveert Minervaas School aan 't Y;
 Terwyl haar ryke geeft alle and're streeft voorby.

Komt;

1 J. Koertens Schaartje. 2 Kosmus de derde.

3 Ziende op 't papier.

Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Laurieren,
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 De gryze Tyber hoort, in 't diepste van zyn kil;
 Vol blyfchap opgewekt, daar hy geruft en stil
 Zyn golven houd intucht, de Faam dus opgesteeken:
 Hoe ergens in 1 een Vlek, by Waterlandse strecken,
 Daar Y-, en Amstellroom, vereenigt samen gaan,
 De schrand're Kunstheldin, uit drooge en 2 witte blaen,
 De 3 zes paar stammen van de aloude Tyberraden,
 Aan Jupiter gewyd, van 4 afgesleeten draaden;
 Doorluchtig gaf aan 't licht, veel schooner als kristal;
 Van 't nootlot vry gemaakt voor 't wankelbaar geval:
 Gelyk de 5 Keurtelg, die by de Elvestroom verheven,
 Van Galatee verkrygt een onverwelklyk leeven,
 Daar hy de Kunstfchaar looft, en 't vrouwelyk vernuft,
 Die al 't Godinnendom in zyn geheim veruft,
 En nu den Zangberg noopt, om met verheven snaaren
 Te zingen haaren lof, terwyl 6 een stapel blaeren,

1 Amsteldam. 2 Papier.

3 De twaalf eerste Roomse Keizers.

4 't Linnen daar 't papier van gemaakt word. 5 Fredrik den
 derden, Keurvorst &c. en Markgraafte Brandenburg, &c.

6 't Stamboek van J. Koerten.

Jan 1 *Febus wakk'ren Rei*, met Pindus vocht bespat,
De wierook voor haar zwaait, die druipt als geurig nat.
Komt, Amistelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om schrand're Galatee voor eeuwig te versieren.

Dus kweelde Koridon tot dat de dag verzonk,
En't Avondlicht weër in Boötes tabbert blonk.
Toen zocht hy't vee by een, ende afgedwaalde schaa-
pen,

Om in een zachte kooi haar zoete rust te raapen;
Terwyl hy, in zyn stulp, geweken uit het veld,
aan al zyn haartgezin van Galatee vertelt.

i Daar de Digtters hunne vaarzen in geschreven hebben:

De Oly van haar levenslamp allengs door de vlam
erteert, hield-zy op, in 't jaar 1715 den 28 in
Wintermaand van langer te schynen. Haar li-
naam werd in, maar haar roem, en beeltenis bui-
en het graf gefloten, daar Katharine Lescalje on-
er haar Print dit byschrift op maakte:

*Men eer dit Beeld, wiens geest en Schaar kan wond'ren
teelen,*

Papier herscheppende in onschatbre kunstaafreelen.

De Heer Blok; by wien haar gedachtenis in
roote waarde blyft, laat haar Konstroem niet ver-
aarloozen: maar in tegendeel de namen, en
inspreuken door Waereltvorsten (ter gedachtenis
at zy haar beruchte Schaarkonst gezien hebben)

met eigen hand op papier gestelt, neffens de vaarzen der Puikdichters by een verzamelt in een stamboek pryken, en doet hunne beeltenissen door een konstige hand teekenen, om die tegens over de geschriften te plaatsen. Ook laat hy van de beste konstschilders teekeningen maken, zinspeelende op gemelde zinspreuken; 't geen hem in zyne ledige uuren tot verlustiging strekt, om haar kennisse van Godsdiens en het pleegen van deugden, daar zy boven al haar konsten in uitstak.

Haar Lykgedagtenis geviert door den Heer D. van Hoogstraten is begrepen in dezen volgenden Lykzang.

I N E X C E S S U M

INDUSTRIAE ET OPTIMAE
MATRONAE

JOANNAE CURTENIAE.

S*ic abiit mundi tenebris erepta JOANNA,
Sic abiit, carum destituitque Virum.
Sic abiit, sic cognatos, sic liquit amicos,
De quorum numero pars quoque parva sumus.
Jam riget illa manus, quae tot monumenta reliquit,
Omnigenas formas fingere docta manus.
Vidimus e secta surgentia signa papyro,
Qualia Mentorea sculpta fuere manu.
Cernere clarorum meritis erat ora virorum,
Cernere erat silvas velivolaeque rates:
Et quae praeterea producit Daedala tellus,
Dum ludit variis ingeniosa modis.
Solertis memores colimus miracula dextrae,*

Miramur dotes quas dedit ipsa sibi.
 At quanto sunt haec pura virtute minora!
 Alliciunt homines illa, sed ista Deum.
 O rebus mundi vanis exempta, beato
 Juncta choro, magno nunc quoque juncta Deo,
 O quae jam caeli formosa palatia tangis,
 Et pedibus calcas sidera clara tuis,
 Laetae pacis amor, & mens sibi conscia recti
 Praebebant animo gaudia grata tuo;
 Castaque simplicitas, virtus contermina caelo;
 Ornabat vitam tempus in omne tuam.
 Non auri desiderium, non dira cupido
 Obstabant coeptis speve metuve tuis.
 Non ablata tibi rerum mendacibus umbris
 Mens, aut fallaci laesa vapore fuit.
 Non te impellebant casus humana moventes:
 Ipsa tui vitrix strenua semper eras.
 Prima Deum spectabat, & altera cura maritum.
 Sic placido fluxit vita tenore tibi.
 Nunc violas tua busta novas meruere rosasque,
 Veris odorati nunc meruere decus.
 Jamque vale. nostro vives in pectore semper;
 Et memori vivet nomen in ore tuum.

Haar Afbeeldzel is na 't Schildery van D. V.
 PLAAS, gedaan, zoo als op 't volgende blad te
 zien is, tegen over dit Vaers, voor de Printbe-
 schouwers uit myn pen gevloeit:

Graveerkonst maalde door het staal
 Der vrouwen kroon, sieraad en praal,
JOANNA KOERTENS zedig wezen,
 Van elk om haar vernuft gepreezen,
 In 't koper af, die met de Schaar
 Net trof na dat het voorbeeld waar,
 En deed veel Vorsten eeuwig leven.
 Waar door zy word met glans verheeven.

Hoor hoe de schelle faambazuin,
 Haar Schaarroem over zee en duin
 Uitbromt, dat elk tot lof moet spreken.
 Deez print verstrekt een eereteeken.

Hier hout de zilvere klaroen
 De Schaar gekroont in het blazoen,
 Die ziet men heen en weder zwayen.
 En tot triomf der Snykonst wayen.

Ook voert de vlug gevlerkte Faam,
 Een blinkende eerkroon om haar naam,
 Daar door aan 't Stargewelf te sieren,
 Tot glorie van de Konstpapieren,
 En dat deez' naamstar staadig mag
 Hier schynen als de held're dag.

Heeft dan de doot haar dezen luister
 Benyd, haar lighaam doen in 't duister
 Verhuizen; met een zerk bedekt
 Die hand die zoo veel lof verwekt;
 En heeft zig 't sterff'lik deel begeven;
 Haar roem, de dood ten spyt, blyft leven.

ROCHUS van VEEN, zoon van OCTAVIO van VEEN, of, zoo anderen willen, de Broeders zoon, oeffende zig mede in de Schilderkonst, doch meest met Waterverf op papier of perkement. Deze had twee zonen, waar van de oudste maar de penceelkonst oeffende. Zy woonden in de Beverwyk, daar zy stilen geruft leefden, verlustigende zig alleen in die zoete bezigheden van allerhande gedierten en vogelen naar 't leven, in koleuren, af te schilderen, op de wyze van P. Holsteyn, doch uitvoeriger. In 't jaar 1706 werden tot Haarlem hunne nagelaten Teekeningen, Schilderyen, en Printkonst verkocht na dat de laatste van dien Konststam ten grave gedaalt was.

In dezen tyd was ook in leven en bloei DIRK van DELEN, geboren te Heusden, welks veruft en vindingen, behandeling van Penceel en ervaertheit in schilderen van Bouwerken en doorzichten, Kornelis de Bie by uitnemenheit pryft. Hy was een leerling van Frans Hals. Tot jaren gekomen zynde, begaf hy zig met 'er woon tot Arnuiden, in Zeeland, daar hy Burgermeester werd.

Ook was in dien tyd te Dordrecht in leven A. BRAHAM de HEUSCH, geboren t'Utrecht, maar te Dordrecht getrouwt, daar hy bleef zonen. Hy had de Konst geleert by Kristiaan triep, en schilderde veelerhande soort van kruisen, en daar by Hagediffen, Slangen en Kapeltjes, heel natuurlyk en uitvoerig. In zyn weuwenaars staat diende hy eerst als Luitenant, nderhand voor Kapitein op een Brander ter zee. Voor de tweede maal getrouwt zynde, trok hy met 'er woon naar Leerdam, daar hy stil van zyn rennen leefde, en Borgermeester van die plaats georven is.

Ook leetde in dien tyd KORNELIS vander MEULEN , pourtretschilder , leerling van S. van Hoogstraten , JAKOB vande ROËR mee pourtretschilder , die de konst geleert heeft eerst by Kornelis Biskop , naderhant by J. de Baan , en PIETER vander LEEU BASTIAANSZ die een fraai Schilder was van Osjes , Koetjes en Schaapjes , op dezelve wyze als zyn meester Adriaan van den Velde.

Gelyk de verandering van Tooneelen en Personen teffens het oog deraanschouwers naar zig trekt , die in verwagting van wat nieuws d'ooren op steeken ; zoo verwekt zy ook in den leezer nieuwen leeslust Des brengen wy voor de eerste maal twee Groeningers te gelyk op het toonenl , beide Konstschilders , en beminnaars van de Dichtkonst ; maar de een schein onder een gelukkig , de ander onder een rampspoedig Planeet geboren. De een had de Fortuin tot een lieve vriendin , de ander tot Stiefmoeder.

JOHAN STARRENBERG was een goed Schilder ; maar meer te pryzen om zyne vernuftige en geestige vindingen , als om zyne wyze van penceelbehandeling , aangezien dezelve ruuw was , best in groote zalen en galeryen , daar de wyde afstand de zelve in 't oog verzacht , te zien.

Hy had een vleyende en welbespraakte tong , en een vrypostigheid , zonder weerga , waar door hy zig in de gunst van den Prins van Vriesland , ende meeste Hovelingen , wist in te dringen. Gratiaan noemt deze natuurlyke hoedanigheid *bovenstreven* , om dat zulke luiden hier door zig meester maken over een anders geneigtheit ; en dezelve als door een wyze van betooveringe , wort volmaakt door 't vernuft , zegt gemelde Gratiaan ; die ook eene om-

omschryving van dezelve doet , even als of hy op onzen STARRENBURG gedoelt had , aldus : *die dit voordeel van de natuur hebben , vinden alle zaken gedaan.* Deze hoedanigheid maakt hun alles licht , zoo dat zy nergens door worden belemmert , en overal met lof uitkomen. De middelbare Konst heeft dikwils voor uitmuntend gegaan , om dat zy van deze maatsc'appy wert geholpen. En of 'er somtyds anderen gevonden wierden , die meerder wetenschap , konst , zelf deugt dan zy hebben , zoo laten zy niet na hun dezelve met voorrecht af te winnen. Ik vind onder de Vaerzen van L. Smits 'er een op Stratonica , verbeeld in de kamer van haar minnaar Antiochus , door JOHAN STARRENBURG. De Schilderkunst spreekt tot den aanbouwer.

† *'t Is Stratonika , die 'k op dit paneel vertoon.*

Kom , blyf niet hangen by den Vorst , of by zyn zoon :

Maar , merk 't ontroeren aan van deze Koningin.

De fierheit worstelt op de kaken met de min :

Aanschou in 't beeld , door 't vel , een vreeffelyk gety ;

Het rood verdwynt en ryst ook in de schildery

By beurten ; 't schrikkend wit verdooft , en word verdooft :

Terwyl het jagend hart zich heymelyk verlooft

Aan Prins Antiochus , die met dit twisten woelt.*

V 4

Stief-

† Stratonica was de Dochter van Demetrius Poliorcetes Koning van Macedonie.

* Antiochus , de zoon van Seleucus den I. Koning van Syrie , verliest op zyn Vaders bruid Stratonica , en ontveinzen de die hartstogt , valt daar door in een doodelyke ziekte. Dit werd door zyn Medicynmeester ontdekt , door dien hy bemerkte dat zyn geesten ontloken , als Stratonica hem aan zyn bed kwam bezoeken , en zyn ziekte , wanneer zy was
weg

*Stiefmoeder, die wel mint : maar op geen schelmstuk
doelt*

Als Fedra, 'k zie den stryd gestuit, het bloed bedaart,
U, met dien braven zoon, tot 's vaders rust, gepaart.*

Zyn tydt-, stad-, Konstgenoot, en boezemvriend
JAKOB DE WOLF, die van een geheel andere
geaartheit was, en door zyne Konit in stee van ge-
vley zich geacht zocht te maken, vond zich zelve
daar in bedrogen.

Wy lezen van Pomponius Attikus, dat hy over
zyn ongeluk verdrietig geworden zynde, zyn le-
ven een einde deed hebben, met zig zelf van hon-
ger te doen sterven.

Appius Klaudius alle pogingen aangewend heb-
bende, om de deuren van de gevangenis, daar in
hy besloten was, te breken, brak die van zyn lig-
haam, om vryheit aan zyn ziel te geven.

Kleomenes en Mithridates, door een zelfden
ramp
weg gegaan was weer verzwaarde: des hy het aan den Koning
te kennen gaf, die ter liefde van zyn Zoon, en om hem te
behouden, zyn bruid afstond. Dus getuigt Plutarchus, in
't leven van Demetrius.

* (Fedra.) Hier van zegt L. Rotgans op een schoonen Rym-
trant :

*'t Was Fedra, die weleer haar Zusters bruidegom,
Bekoorde, en wederminde, en met haar Theseus vluchtte,
Daar Ariadne alleen op Naxos oever zuchtte,
En riep : myn Zuster toef. Ach! Theseus keer weerom!
Maar geen voorbeede gaf gehoor aan haar gebeden:
D'een had natuur verzaakt: en d'ander brak zyn reden.*

*'T was Fedra die van 't een in 't ander kwaad verviel,
Den Stiefzoon, die haar lust versmaadde, vals betichtte,
En Theseus door bedrog tot Kindermoordt verplichtte.
Zoo stierf Hippolitus, maar met een zuivre ziel.
En zy, als moorderes, van razerny bezeten,
Volvoerde met haar handt het vonnis van 't geveten.*

amp gedrukt , roepen den bystand des doods aan, en uit hun veelvoudig geroep , oordeelende dat hy loof moest zyn , geven de een met een glas vergif, en de ander met een pook , een teeken van hem te naderen.

Dus is het ook met onzen Schilder gebeurt. Hy was zyns vermogens in de Konst bewust : maar wat kon hem dat baten ? Hy moest zien dat anderen, die minder in de konst waren , door het geluk wierden opgebeurt , daar hy bleef zuchten. Dit smartte hem , en raadplegende met zyn ongedult , in plaats van met de reden , nam voor dit onrecht , dat hem de Schikgodin aandeed , te wreeken , met dat voorwerp van haar weg te rooven , en voerde dit heiloos besluit ook uit. Hy zette zyn ponjaart in een hoek van zyn vertrek , schuin met de punt opwaarts , liet zig achter over daar in vallen , en maakte dus een einde van zyn leven. Dit was in den jate 1685.

De Heer Lud. Smids die tot den jare 1684 tot Groeningen gewoont heeft , heeft den zelve gekent , en om zyn konst dikwils bezocht , op zommige ook zyner Konststukken een byschrift gemaakt : als aan de verbeelding van Alcestis , aan haar man Admetus weder overgelevert , te zien is.

Hier word Alcestis, door Alcides kracht, herstelt;
Alcestis, 't voorbeeld van rechtschapen gemalinnen,*

V 5

Die,

* Admetus , Koning der Fereers , in Theffalie , haat van Apollo (om den dienst aan zyn zoon Esculpius bewezen) tot belooning gekregen , dat , als hy ziek kwam te worden , en ymand van zyn nabestaanden voor hem sterven wilde , hy dan zou blyven leven. 't Gebeurde dat hy krank wierd. des smeekt hy zyn afgeleefden Vader , en stokoude Moeder , doch te ver-
geefs

Die, zelf tot in het Graf, hunne Echtgenoots beminnen:
Alcestis, terghster van de dood, en haar geweld.

Admetus twyffelt of het waarheit is of logen.

Hy trekt zyn hand te rug. O Vorst! zyis het zelf.
Alcides heeft haar uit het onderaardsch gewelf
Weer in den dach gebragt. Geloof uw eygen ooggen.

Zyis het zelf; die zoogelaaten werd een lyk,
Toen yder was verzocht, voor u te willen sneven,
En Vader, Moeder, vriend, elk weigerde zyn leeven.
Ga toon haar aan uw Hof, en aan uw Koninkryk.

Dat zal Alcestis dan niet weder laten sterven,
Zoo lang het koper heeft, en marmersteen, en verven.

En noch een op de verbeeldinge van Cassandra, ver-
moord van Egesthus, en Klytemnestra,

Uw priesterin Apoll' is in gevaar!
Egesthus, en de dochter van Tyndaar,
Staan al gereed, met uitgetogen zwaarde.
Daal neer! daal neer, en neem haar op van d'aarde.

*O Pallas; help! *Cassandra moet 'er aan.*

Waar

geefs. Alcestis, de Dochter van Pelias, zyne huisvrouw, noch in hare jeugdige jaren, door zyn sneeken beweegt, bied zich uit liefde voor hem aan, en sterft. Herkules ontmoet haar in zyn Helletocht, en brengt haar met zich weder te rug tot haar man. Zie L. Smids in zyn Keurstoffe enz, en Vollenhove in zyn Heidensche dapperheid.

* Cassandra, onder den buit uit het overwonnen Troje, den Grieksen Koning Agamemnon, by 't lot, ten deel gevallen, wert gevoert naer Mycenen. Zyn vrouw Klytemnestra, zig inbeeldende dat deze maagt van haar man geliefkooft wierd, rokken-

*Waar is uw Vuur? uw Bliksem om te slaan?
Hier tredde droef, verbaast, en opgetrokaan.
Ist golvend' kleet ontdekt haar bruine lokken,*

*En blanken rugb, terwyl het neerwaards plooit;
Schoon Pallas, op dit hof, geen bliksems strooit;
Apollo sluit zyn onbarmhartige ooggen;
De Menschen zyn, Mevrouw, met u bewogen!*

Gy wort door WOLF ontsterfelyk, en Kathryn;
Wiens Vers uw bloed, wiens dicht uw zee zal zyn:
Dus zal men staag Cassandra zien, en hooren,
Als nooit gedood, of deftiger herboren.*

GUILHELMO VAN INGEN anders *den Eersten* brengen wy na 't Jaar 1650 ten Tooneel. De rede van dezen Bentnaam zullen wy straks ontdekken.

Hy is geboren tot Uitregt in 't jaar 1651. en van der jeugt aan tot de konst geneigt zynde, heeft hy in zyn geboortestadt, de beginselen daar van geleert, en vorder zig daar in door den Konstschilder *Antoni de Grebber* laten onderwyzen. Wanneer hy nu op eygen Wieken (als het spreekwoordt zegt) konde dryven, werd hy beluft om Rome te zien, om zig naar de konstige en berugte voorbeelden voort te oeffenen. Hier toe kreeg hy een gunstige gelegenheit aan de hand in den Jare 1670, wanneer de Hoogwaardige Heer Johannes van Neerkassel, Bisschop van Castorien, en Vicaris van Nederlant, dat is over de Roomsgezinde Kerken van Nederlant, derwaards heen reisde, die hem onder zyn gevolg van Uitregt mee

keude haar boel Egistus tegens haar op Naderhand spannen zy t zamen en vermoorden haar in den Tempel van Diana. Zie Seneca en Eschylus in hunne Treurspeien, en Pater Affesani in zyn Treurspel van Agamemnon.

* Katarina Lescalje.

mee nam naar Rome, en door zyn voorspraak maakte dat hy in gunst van den Konstschilder Karel Marat kwam, by wien hy een jaar de Schilderkonst oeffende; en na dien tyd verscheide groote Konstwerken, zoo in kerken, als elders gemaakt heeft.

Onderwyl had hy zig aangegeven in de zoo genaamde Roomsche Bent. Dog de bestemde tyd tot zyne inhuldiging gekomen, die gemeenlyk met vreugd verzelt gaat, werd gestoort; want zommige Hoogduitsche schilders, die de Bent van haar gezelschap afgewezen hadde, wisten, door verkeerd aanbrengeu, den Kardinaal Inquisiteur agterdenken in te boezemen, als of dusdanige byeenkomsten der Nederlanders strekten tot het voortkweken van een vremde wyze van Godsdienst strydig met de Roomsche Kerk, ook dat zy door een wyze van wederdoop velen tot die gemeenschap inlytten. Daar op werden de dienaars van de Inquisitie gesterkt met lyfwagten van den Paus gezonden om dat nest te storen, en de menschen in verzekering te nemen, gelyk gescheide. *David de Koning* was een van 't gezelschap. dezen vraagden zy (gelyk zy ook den eenen voor en den anderen na deden) hoe zyn naam was, die daar op antwoordde in de Italiaanse taal, *Ihre-Davide*. Waar op de dienaars der Inquisitie (wanende dat hy de Koning van die bende was) zeiden: *U inzonderheit moeten wy hebben*; en bragtenze alle in de gevangenis. Dog 's daags daar aan volgende ter onderzoek gedaagt, bleek wel haast dat zy geen schult hadden aan het gene waar mede zy betigt werden, en overzulks werden zy in vryheit gestelt.

Deze donkere wolk van vervolging over gewaait, werd onze van Ingen, in de Bent in gelyft, en kreeg tot Bentnaam (om dat hy de eerste was na de vervolging) *De eerste*.

Van

Van Rome trok hy naar Venetien , daar hy om zig oort te oeffenen by *le Febre* (die de voornaamste konststukken van *Paulo Veronees* en anderen in koop gebragt heeft) begaf. Van daar quam hy te Napels, en eyndelyk weder tot Amsterdam daar hy ook na dat hy veel ftaje penceelwerken gemaakt heeft) gestorven is.

GERARD SEGERS'is geboren t' Antwerpen, als uit het rym van Korn. de Bie te besluiten is. Want na dat hy gezegt heeft:

*Italie bekent zyn hooge waardigheit ,
Die zyne Schilderkonst de waerelt door verspreit.*

Vervolgt hy :

Vaar op Antwerpen roemt daar SEGERS was geboren.

Hy schilderde meest levensgroot. Het geen hem vel meest beroemt gemaakt heeft is de natuurlyke verbeelding der lydende hartstochten, die hy in zyne Passiestukken van Jesus Christus en Tafereelen van lydende Roomsche kerkheiligen , zoodanig heeft weten te vertoonen dat het den aanschouwers de traanen uit de oogen perste. Wanneer hy geboren is weet ik niet; maar hy is gestorven t'Antwerpen op den 8 Maart van 't Jaar 1651. Dus hebben wy hem op zyn sterfjaar geplaatst. Sandrart die hem gekent, en omgang met hem gehad heeft, getuigt dat hy in zyne stukken 't hoog geel, blaau, en andere schreevende kolcuren vermydde, en egter zyne Beelden zoo kragtig schilderde dat alle andere Schilderyen, die'er by hingen, maar van waterverf scheenen gemaakt te zyn. Zyne beste werken zyn in Spanje, daar hy niet alleen rykelyk voor betaalt is geweest, maar daar

daar en boven ook groote geschenken ontfangen heeft.

Als Rubbens gestorven was, en van Dyk zig in Engelant neergezet had, vatte hy die manier op; die zoo geagt was, en schilderde zyne stukken kleuriger, *zoo dat als ik (zeit de Schryver e enige van de zelve in 't jaar 1645 zag, de zelve voor zyn werken et zonde hebben aangezien, ten ware by het my zelfgezeit hadde.* Maar hy voegde daar by dat het de waerelt dus begeerde, en hy overzulks maar om 't gelt schilderde.

Hy liet een zoon na die in Italie zynde den grond; om een goet Meester op te bouwen, geleit had.

NICOLAAS DE VREE, geboren ik weet niet waar, schilderde Landschappen, Bloemen, Distels en Kruiden. Zyne konstwerken bevind ik meer bekend onder de konstlievenden dan zyn persoon; aangezien hy zig van den omgang met menschen afzonderde, inzonderheit in zyne laatste levensjaren; waar in hy met niemand verkeerling hield; als met Jan Luiken, die met hem het gevoelen van J. Bhoem aanhing. Hy trok eindelyk met 'er woon (alzoohy de siltte beminde,) van Amsterdam naar Alkmaar, daar hy ook gestorven is, in den jare 1702, tusschen de 50 en 60 jaren oud.

Onder zyn tyd- en konstgenooten, die t'zamen met hem ten Toneel verschynen, is ook ABRAHAM HONDIUS. Onder zyne voornaamste stukken is bekend de verbeelding van den brand van Troje, waar in een groot gewoel van beelden zig verthoont, die wel geteekent, konstig geschikt en natuurlyk door de vlam, en toortslichten gedaagt worden. Ook heb ik een Kaarslicht van hem gezien, dat byzonder natuurlyk was, en waar in de beelden braaf geschildert waren. Anders schilderde hy

hy meest Valkejachten, Hartejachten, en dergelyce, waar in hy niet alleen menigte van beeltjes, maar ook Paarden en Honden te pas bragt, die hy konstig wist te schilderen, gelyk ook het landschap, inzonderheit zyne Morgenstonden.

Hy heett zyn meesten levenstyd in Engeland doorgebracht, en was 1665 noch in leven. Men ziet zyn beeltenis van J. Smith geschraapt, in Print uitgaan, die wy hebben nagevolgt in de Plaat H 3.

FRANSOIS DANKS, anders SCHILDPADT; een Amsterdammer van geboorte, schilderde Historien in 't klein. In 't jaar 1676 maakte hy 't bootseerzel van het Tydbeeld, op de Heeregraft, tot Amsterdam, waar na het in Steen uitgehouwen werd met dit byschrift: *Myn Glas Loopt ras.*

Waar de potzige Kornelis van Ryssen opzinspeelt, in dit volgende stekelvaarsje:

*Een meugveel was zo ras zyn glas niet volgeschonken;
Of 't wiert, zo dra hy 't kreeg, van hem weer uitgedronken
Waar op toen werd gevraagd, hoe hy zo gulzig was.
Hy zei, een schoone spreuk doet staag myn hart ontfonken.
'Kvonts' op de Heeregraft, daar stond, Myn glas loopt ras.*

Dat hy ook Pourtretten geschilderd heeft, blykt aan dit Lofdicht, op de beeltenis van Kat. Questiers, door J. Koenerding.

*Dus maalde DANKS en hand die scbrand're Kataryn,
Met verfen en met penceel, dat niet van 't leeven scheelde,
In schoonheits glans en blos, doch dit is maar de schyn
Van haar die hy niet kon natnaturelyk verbeelden
Met 't vruchtbaar ryp verstand waar mee zy rustig tart
Ireen en Myroos konst wiens luister naam en ende*

Zoo

*Zoo dra den Yfthroom zach dit groot en wyze hant,
Want ze is Apolloos' styl en roem van Lucas bende.*

JAN VAN ALEN of hy een Amsterdammer van geboorte is, weet ik niet, maar hy heeft 'er altyd gewoont, van zyn jeugt af, welk begin genomen had 1651. tot zyn sterftyd in 'r jaar 1698.) had het Penceel zodanig tot zyn wil, dat hy alle wyze van schilderen wist na te bootsen, inzonderheit de Vogelstukken van Melchior de Hondekoeter, die hy zoo even gelyk wist na te volgen, dat de beste kenners dikwils verlegen stonden, als hun oordeel daar over gevergt werd.

Onze van ALEN stont niet kwalyk by die konstgreep, aangezien de penceelkonst van Hondekoeter by zyn leven willig aanden man raakte, dat thans zulkeen vaart niet loopt. Doch zulk doen by Melchiors leven was een nagel aan zyn Dootkift, door dien 'er op deze wyze zoo veel geschilderde Hanen en Hoenders in de waerelt kwamen, dat 'er een afflag in den prys door te duchten stont. Het zy, zoo 't zy, Melchior had twee kwaatjes, een binnen en een buitens huis, en dus was het niet te verwonderen dat hy by wylen den druk met geestverkwikkend vocht van zyn hart spoelde.

ABRAHAM STORK, Amsterdammenaar, schilderde ongestuime en stille zeestukken, Schepen, en zeehoofden vol gewoel van beeltjes, ook Steygerbooten, en andere vaartuigen, gepropt met soldaten en bootsgezellen met kisten en kooygoet, om de zelve aan boort van de op anker leggende zeeschepen te voeren, welk gewoel hy geestig en natuurlyk wist te verbeelden. Inzonderheit word geroemt de verbeelding van het inhalen van den Hartoog van Marlbourg op den Amstel onder een
groot

groot gewoel van binnenjachten. Deze had ook een Broeder die Ryngezichten en binnenlantsche vaartuygen schilderde, doch zoo konstig niet.

DAVID COLYNS, geboren tot Amsterdam, schilderde meest Bybelsche Historien; en inzonderheit zulke waar in een groot gewoel van Beeldtjes te pas komt; als daar Israel het Manna opgalet, of daar Moses de dorstende Hebreewen drinkt loor 't water uit de steenrots enz.

BARENT GAAL van Haarlem was een leerling van Wouwerman, welks aart van schilderen hy al vry wel wist na te bootsen. Zyn penneelwerk bestaat ook wel meest in Bataljes, en pleiterplaatzen. Hy was doorgaans wat eygenzinnig in zyn doen; en koesterde dat gebrek, tot zyn nadeel.

'T gebeurde dat een Heerschap, voor wien hy eenig werk onderhanden had, hem ging bezoeken om het zelve te zien; daar hy juist geen zin toe had. Des veldafte; hy te zeggen dat hy niet t'huis was; en dat ooft luid dat het de Heer hoorde, die daar op hem toeging, en voornam hem dit met gelyke munt te betalen. Het stuk gedaan zynde ging hy daar mee naar den Heer voor wien hy het geschildert had. Maar naar deze hem hoorende aankloppen, stak 't hoofd en venster uit en riep hem toe: *Ik ben niet t'huis*; hy daar tegen zeide; *ik zie dat gy t'huis zyt*, 't mocht niet helpen. Want hy kreeg tot antwoord, *gy ziet dat ik t'huis ben; als ik laatst aan uw huis kwam hoorde ik dat gy in huis waart, en moest egter cengaan*. Gelyk hy zig dan eindelyk ook moest vertroosten met zyn stuk weder te vertrekken.

ISAAK KOENE, Lantschapschilder en Discipel van Isak Ruisdal, maakte Lantschappen en Gaalde Beeldtjes daarin. dus maakte zyzamen veel stukjes voor

den Amsterdamschen Vos.

Deze hunne Rol atgespeelt hebbende komt
PIETER VANDER HULST, geboren te Dordrecht in 't Jaar 1652, den 18 van Sprokkelmaand, ten tooneel. Hy ikreeg de reislust in 't hoofd, teegop reis, en kwam den 24 December 1674 te Rome, daar hem de Bendvogels beet kregen, en voorzyn gelt met den Bynaam, of Bennaam van Zonnebloem doopten, misschien om dat hy die veeltyts in zyn stukken te pas bracht; want hy zig tot het schilderen van een wilder soort van Bloemen zette, dan wel Dan. Segers, de Heem, en anderen gedaan hebben. Hy voegde by zyn Bloemen ook allerhande soort van wilde kruyden, slangen, padden, Hagedissen, en diergelyke soort van dieren. Hy heeft zig naderhand tot het pourtretschilderen begeven; maar daar mee in veere na zoo veel roem niet behaalt.

De Schilder **PEUTEMAN** (zyn voornaam is my ontschoten) is geboren te Rotterdam uit een deftig geslacht. By wien hy de Konst geleert heeft weet ik niet, maar hy schilderde allerhande soort van stilleeven: ook uitgehakte borden, gevormt naar de wyze der staande beelden, hoedanig een verbeeldende eenen Zwitser, die de wacht hout, in zyn voorhuis stont. Zyn Neef, die een lid der Vroedschap van Rotterdam was, verzocht hem een Tafereel te Schilderen, waar in de vergankelykheit van 's menschen leven door indrukbare beeltenissen vertoont wiert: en op dat hy zig van velerhande voorwerpen zoude kunnen bedienen, bezorgde hy hem de sleutel van de Snykamer, daar hy zig op een middag na den eeten alleen naar toe begaf om een affchetfing van 't een en 't ander te maken, 't geen hy in zyn stuk zoude te pas brengen

gen, dog hy viel door d'opstygende dampen van zyn volle maag in sluymering en eindelyk by dit sprakeloos gezelschap in vatten slaap. Dit was op den 18 van Herfstmaant 1692 wanneer die aardbeving voorviel die 't gansche lant deed schudden. Hy door die beweging en 't gerammel der Doodbeenderen ontwaakt zag met nuchtere oogen verbaast om naar alle kanten, en ziende dat alle de Geraamten de hoofden schudden als de wasspoppen, de Bekkeneelen op de tanden knarsten, en armen en beenen gins en weer slingerden, verbeeldde zig in dien oogenblik niet anders dan dat die geraamten zig alle gelykerhand in beweging stelden om hem aan te vallen. Des vluchtte hy in aller yl de kamer af op de straat, door den schrik met doodverf bestreken. Een weynig bedaart zynde ontdekte hy wel haast de oorzaak der vreemde beweging der Doodbeenderen. Maar wat hielp dit? de schrik was hem zoodanig in 't bloed geslagen, dar hy kort daar aan stierf.

JAN KLAASZE RIETSCHOOF is geboren tot Hoorn in 't jaar 1652. Deze van der jeugt af aan tot de konst geneigt, werd leerling eerst van Abraham Liedts, en naderhant van den beruchten zee- en scheepschilder Lud. Backhuizen, welkers behandeling hy heeft behouden; zulks hy wel onder de brave meesters van zee- en Scheepenschilderen mag getelt worden, dog hy is kleengevoelig van zyn Konst, en van een vromen in borst.

Zyn zoon **HENDRIK RIETSCHOOF** geboren in 't jaar 1678 volgt op 't spoor van zyn vader, en is niet minder dan de zelve in vloejentheit van schilderen.

KORNELIS HOLSTEIN wert geboren te Haarlem in 't Jaar 1653. Of hy de Konst alleen

by zyn vader Pieter Holstein, die een Glaschilder was, en veel met waterverf geteekent heeft, of by ymant anders geleert heeft, weet ik niet, maar wel dat hy een groot meester in de Konst geweest is. Onder vele stukken heb ik 'er een van hem gezien verbeeldende den Triomf van Bachus. In dit stuk kwamen verscheiden naakte vROUTJES en kindertjes, zoo verwonderlyk natuurlyk en konstig geteekent en geschlidert, dat de prys, welke daar voor betaalt was, op verre na de waarde van het zelve niet konde opwegen. Maar wat zal ik zeggen? Die de naam heeft van vroeg op te staan, mag (zegt het spreekwoord) lang slapen.

In de Weeskamer op 't Raadhuis van Amsterdam staat van hem een konstig geschildert stuk voor den schoorsteen, verbeeldende den Roomschen Lycurgus, daarhy zynen neef voor wettigen Erfgenaam verklaart.

De Dichter Jan Vos maakte dit volgende Vaars op.

*Lykurgus hout zyn neef voor wettig erf van 't landt,
De hulp der voogden strekt de weez' een mondt, en
handt.*

Hier leertmen d' Eigenbaat den wees zyn erfrecht geeven.

*Zoo blyft des vaders zorg, als 't lichaam sterft, in 't
leven.*

En in de Thesaurie ordinaris, zietmen de zoldering van onderen met zyn penceelkonst pronken.

Hy oeffende ook het Glaschilderen, doch zoo veel niet als zyn vader, aangezien die mode van tyd tot tydafnam. Deze kwam heel haastig te sterven op den 19 van Hooymaand 1662, tusschen

twee en drie uren namiddags, hebbende een purgatie ingenomen, om de pyn voor 't hart af te zetten, want hy anders geen ziekte had, en ook noch even te voren op zyn stoep had gezeten, wanneer zyn vrou het bekertje by den kruidmenger, weer 't huis gebracht hebbende, en pas een kwartieruurs uit geweest zynde, haar man in het voorhuis op den vloer vond dood leggen. Men beschuldigde den kruidmenger wel niet, want zulks kan wel gebeuren door een Hartvang: maar zommige buuren, die het sprekje van Nicocles wisten, verhaalden het aan anderen by dit geval, te weten dat deze, een domdriftig geneesheer, die op de kracht van zyn poeders stofte dus spottende in den baard voer. *Zeker ik prys uw Konst om dat gy de menschen niet lang in elende laat leggen; maar hen spoedig verlost datze geen pyn meer gevoelen.* 't ging zoo 't ging, zulke vertellingen bragten den Apotheker weynig voordeel aan, zoo min als de Raad van Eufstius in zyn ontledingen des vrnufts, daar hy zeit: *Laat den Kok uw Geneesmeester zyn, en de vleeshal uw Apotekers Winkel*

My is verhaalt dat de beruchte Cavaljier, welke voor eenige jaren, door zyn krygsvernuft en dapperheit de troepen in de Sevens aangevoert heeft, in een Koffihuys was, en een vaandrig van de Hoogduitsche troepen, beluft om hem te zien hem daar kwam spreken. Na eenige algemeene redenwisselingen vraagde de Duitscher hem of hy die Cavaljier was daar zoo veel van gezeit wierd? waar op hy ja antwoordde. *Zoo zyt gy dan (vervolgde de Duitscher) Die broodbakkers zoon? Ja* antwoordde Cavaljier? *Maar thans in staat als Colonel; en vervolgde: Mag ik d'eer hebben van te weten wie myn Heer is?* Waar op hy zyn naam meldde, en

met een dat zyn Grootvader een Generaal, zyn vader een Hopman was geweest, en hy een vaandrig was. Cavilhier zig een weinig beradende, zeide daar op: *Hoe myn Heer; uw Grootvader een Generaal, uw vader een Hopman, en gy een vaandrig; dit telt byster af: en wil het zoo voort, zoo word uw zoon noch wel een Bakkers knecht.* De grootmoedige Duitscher dien steek voeiende, droop wech. Dus ging het ook met den volgenden konstschilder.

SIMON VANDER DOES had tot zyn overgrootvader een Geheimschryver der Stadt Amsterdam, tot zyn Grootvader een Secretaris van d'Assurantie kamer, gelyk wy in 't leven van zyn vader Jakob vander Does hebben aangemerkt, maar hy eindelyk in een slechten staat vervallen strekte voor zyn geslacht een zinnebeeld van d'Ondergaande zon.

Hy was geboren 1651, en oeffende zig in de zelve verkiezing en wyze van schilderen als zyn vader, en woonde in den Haag by zyn Moey.

Om nu eens proef te nemen, hoe veer hy op eigen wieken dryven konde, ging hy eerst een wyl in Vrieslant wonen, naderhant in Engellant, maar bleef daar maar een jaar. 't schynt dat hem de kost daar niet beter dan in zyn moers keuken smaakte. Zesendertig jaren was hy oud als hy zich in huwelyk begaf. Oud genoeg was hy om te trouwen, maar te jong om de wederwaardigheit die daar uit ontstond te torschen, want hy had een slechte keur gedaan. *Wie kan alles voorzien? Alle zaken hebben geen voortgang van onze inbeeldinge tot de wezentheit, zonder verlies,* zeit Fontenelle in de 't zamenpraak der dooden. Zy was inzonderheid verkwistende, en alles wat hy met zyn penceel en yver by een schrapen konde, was straks op de molen van zorgeloosheit tot kaf vermaalt, dus hy met
zuch-

zuchtende Konst moest oefenen, en maakte zelden iets of't was voor gegeten brood.

Hier kwam noch by dat de Heer de Graaf, die van zyn geslachts stam was, en veel om zyn vaders wil met hem gedaan zou hebben, zig nu om dit Huwelyk van hem onttrok, en hem (als het spreekwoordt zegt) liet dryven. Johan van Gool die toenmaals zyn leerling was heeft my toe verwonderens verhaalt, hoe hy niet tegenstaande al die bekommernissen en hartkwellingen, dagelijks even yverig konde schilderen. Maar met al dit yveren deed hy geen voordeel, aangezien hy zig hier door het gezelschap der menschen onttrok, en gevolglyk de gelegenheit verloor van zomwyl een portret te schilderen, dat wat meerder voordeel gaf, als het beeste schilderen. Verscheiden portretten zyn noch van hem in handen, die heel in handeling naar den ouden Netscher gelyken.

Zyn vrou te sterven komende bevond hy zig in een slechten staat, zoo dat hy, door voorspraak van goede vrienden, een plaats in 't Gasthuis agter de Hal in den Haag kreeg. Maar na dat hy daar twee of drie jaren gewoont had liep hy daar uit, ging naar Brussel daar hy een jaar woonde, en voorts naar Antwerpen, daar hy voor de keelbeulen schilderde.

De Heer de Graaf, meer gemelt, dacht dit verval in 't geslacht, door zyn jonger Broeder Jakob vander Does Jakobsz. weder op te beuren: en vindende hem geneigt tot de Konst, bestelde hem by Karel du Jardyn, zyn overleden Vaders grooten vriend en zyn gewezen voogt, daar hy zoo lang by bleef tot Karel die onverwagte luim oekroop van Roome voor zyn dood te zien. Toen raakte hy by G. Netscher, en na 't verloo-

pen van twee jaren by G. de Laire tot Amsterdam. Naderhant by zig zelve de konst oeffenende, gaf hy proeven van zyn grooten geest, en verzegelingen van 't geen in hem te hoopen stont. Hy was stout in zyne ondernemingen, en gereed om groote zaken de konst belangende t'ondernemen, maar ook met een byzonderlyk drittig en haastig, zoo dat hy ('t geen my vooride waarheit verhaalt is) eens drie of vier weken aan een stuk geschildert had, en als hy het niet na zyn zin konde krygen, een mes nam (niettegenstaande dat zyn Broeder die agter hem stont 't zelve wilde beletten) en sneed den doek aan riemen. Dit werk ondernam hy andermaal: 't lukte hem, en hy maakte een geschenk daar van aan den Heer de Graaf, die het dankelyk aannam, hem een paart gaf, en een dikke goudbeurs bezorgde, en zont hem onder den zwier van den Heere van Heemskerk (als hy voor Ambassadeur van wegens den Staat naar Vrankryk ging) mee naar Parys, daar hy zyn Fortuin gevonden zou hebben, had de dood hem niet na 't verlopen van een Jaar uit dit leven wechgerukt, endus alle hoop verydelt. Nu volgen de twee gebroeders

THEODORUS EN CHRISTOFFEL LUBIENIETZKI, waar van de eerste is geboren te Cracou in 't Jaar 1653, de ander te *Stettin* 1659. zy hadden beide de teeken- en schilderkonst in hunne jeugt tot hun vermaak geoeffent by Juriaan Sturte Hamburg: nevens andere pryswaardige oeffeningen voeglyk aan jongelingen van edele geboorte.

In den jare 1675 in Oegstmaand kwamen zy tot Amsterdam, en begaf zich **CHRISTOFFEL** ten eersten by Adriaan Bakker om de konst voort te oef-

offenen; doch THEODOOR raakte by den beruchten Gerard de Lares, welkers wyze van behandeling hy zoo wel atgezien heeft, dat het alzins in zyne konfrige penceelwerken doorstraalde. Deze wert na 't verloop van eenige jaaren door den Groot Hartog van Toskanen ontboden. In 't jaar 1681 is hy naar Hanover vertrokken. Van daar kwam hy aan 't Hof van Brandenburg, daar hy eerste Kamerling en opzichter van de Academie wert; en eindelyk is hy in 't jaar 1706 naar Polen gereist, daar hy gestorven is.

Christoffel Lubienietzki woont nu noch tot Amsterdam daar hy met lof de konst oeffent, zoo in Historien als pourtretten.

In dezen tyd bloeide de konst in Nederlant, inzonderheit te Amsterdam. De Vrede stont voor de deur, die Bellona vyandin der konsten aan band zouw leggen. De zon eerst door een opwelende sulferdamp betrokken, begon een blyder aangezicht te vertoonen, en de Koopvaardyman vlamde om geveiligt de zee te bouwen. Thans zag men de Stedelingen een nieuwe konstlust scheppen, ende een toonde zig voor den ander een Mecenas, daar de Heer Joan van Maarseeve, Ridder van St. Michiel, elk in voor-
ging. Konstlievenden en Konstenaren reikten nu elkander hart en hand, (en 't waar te wenschen geweest dat de wangunst en eigenbaat dezen band niet had verbroken) in eendracht toe. Dit is my gebleken uit zekere vaarzen, 't eene *op de vereeniging van Apelles en Apollo &c. 1653.* Het andere heet tot tyt *Broederschap der Schilderkonst, ingewydt door Schilders, Beeldthouwers en derzelver begunstigers. Op den 21 van Wynmaand, 1654 in Amsterdam.* Op de volgende bladzyde

staan de hoofden der opregters, als M. Kretser, B. vander Elst, N. van Heldt Stockade, J. Meuris gemelt; en is dit vaars aan gemelden Heer Maarzeveen opgedragen, uit naam van allen door T. Affelyn.

Dit St. Lucas feest wert gehouden op de groote zaal van St. Joris Doelen; dewelke daar toe opgesiert was met Festoenen, die hunne zinspelingen hadden op deze vereeniging.

Op 't Feston van 't schilders gereedschap, verbeeldende de eenigheid van hunne Broederschap las men dit :

*Aldus is d'eenigheid van Konst, en Konstgenooten,
Gelyk dit schildertuig gebonden is in een,
Zoo bint de liefde hen als Broeders in 't gemeen,
Want eenigheid en vree wort met dien bandt gesloten.*

Op 't Feston van 't Musyktuig, toegeygent aan Apollo vond men deze vaarzen.

*De Konstgodin, verknogt aan d'eedle Poëzy,
Scheen door Apolloos lier ten Hemel op te varen.
Twee konsten na in bloed, vereend in Maatschappy.
Apol bemint 't penceel, Apelles zang en snaren.*

Daar benevens hadden zy voor hun, en de genoodigden, (die te zamen zoo Schilders, Poëeten als Liefhebbers der Dicht- en Schilderkonst omtrent 100 in getal waren,) een regel, of tafelwet opgesteld, die by wyze van aanspraak tot de genooden dus begint :

Lief-

*iefhebbers, Konfenaars, die op de Voetboogs-
zaal,*

*aat met den anderen gereed, om't middagmaal
houden:*

*et dronken drinken zy gefchuwt van dezen dag;
ie drie gezonthèèn heeft blootshoofs voldaan, ver-
mag,*

*dien by meerder wiert gevergt, die neér te zetten;
en genen die meer lust, en zal men't niet beletten,
oo slegs geen overdaad aan tafel wort gepleegt.*

Joost vanden Vondel was niet alleen mede op dit feest gelyk anderen genoodigt, maar wert ook aan de hooge eindt van de tafel in een grooten zeetel gezaatst, en hem door iemand Apollo verbeeldende een aurierkrans op't hooft geplant, gelyk het Brant dus in zyne levensbeschryving, agter het 2 Deel van zyne Poëzy gedrukt, aanhaalt. De gryze vader kroonde het feest weder met dit volgende edicht.

*Gelyk de Zonnebloem haar oogen
Uit minne draait naar 's Hemels bogen,
En volgt met haar gezicht
Het al-verkwikkend licht,
De Zon, die 't al zyn verwe geeft,
En daar geboomte en plant by leeft;
Zoo volgt de Schilderkunst,
Uit aangeboren gunst,
Ontsteeken van een heilig vuur,
De schoonheit van natuur,
Met hare streken en penseelen;
Geest doode doeken en paneelen*

Het

Het leven, waarze zweeft, en zwiert;
 Verkloekt de menschen en 't gediert.
 ô Eedle-Schildermin,
 ô Tiende Zanggodin,
 Wy loopen u met d' andre negen
 Parnasgodinnen tegen:
 Van zingen noch van speelen moe:
 Ontfang dees Kroon: zy komt u toe.

Het welk beantwoort wert met dit volgende
 Klinkdicht.

Toen't groote licht verscheen op't feest der Konstenaren,
 Was ieder een verheugt, en zoo vernoegt en bly,
 Dat sie den Vader zag, ontstak in Poëzy,
 Nu dat de Konstgodin hier met Apol zou paren.

Terwyl de Priesterschap, door zang en spel der snaren,
 Begreette dus die Zon: ô Feniks van ons Landt!
 Die't gansche Helikon doet luistren naar uw trant,
 En wydt aan God Jupyn een kroon van gryze baren,

Die stadig zyn omringt met heil'ge Laureblaan,
 Wat offer zullen wy u voor dees weldaad branden?
 Wie dankbaar is voor gunst, die heeft de gunst voldaan.

Want dankbaarheid is meer als duizent offerhanden.
 De Vader zy vernoegt, nu dat St. Lucas hier
 U schenkt Apelles schild, Apollo zyn Laurier.

Elk maakte zig vrolyk, en verheugt op
 dit feest, de glazen klonken in 't rond, en de
 geesten door Bachus druivensap vervrolikt, sche-
 nen al op Pindus heuvel verplaatst te wezen. Des
 zong

zingen zy alle bekommertheit vaar wel; en deun-
en helder op:

*aat Romen op de Konst, en haar aeloutheit brallen,
n Tivoli op al zyn groote watervallen,
n Napels op het Graf van Maro, en haar gunst,
hier is de beurs, en't gelt, en liefde tot de kunst.*

Eer zy scheiden namen zy besluit tot een
arlykse vernieuwing op St. Lucas dag, lieten
ot dien einde een gedenkschild (veel licht is hun
et gebruik van de oude Romeinse belofteschild-
en in gedagten gekomen) maken; waar op atge-
eelt stonden, een gebroken en eene opgeregte
edenknaalt, omwimpelt met het byschrift, VER-
NIGUT UIT LIEFDE. Doch dit voornemen is door de
yd verydelt geworden, en het gedenkschild door
en tyd, even als de gedagte Romeinse belofte-
schilden, in de vergetenheit begraven.

JAN HOOGZAAT is geboren te Amsterdam
den

den 12 Maart 1654, een van de beste leerlingen van Gerard de Laireffe. Om in 't groot te schilderen is hy niet minder konstig als in zyn kleene beelden daar een meester best in uitblinkt. Hy heeft veel in 't huis van 't Loo voor William Koning van Engelant geschildert. Hy heeft ook stukken gemaakt voor de Grootagtbare Heeren Burgermeesteren dezer Steede Jan Trip, A. Velters, Jan Six, en voor den Hr. Scheepen van Aalst en andere groote Heeren. Ook is van hem geschildert het oppervlak in 't overwelfsel van de Burgerzaal op 't Amsterdamsche Raathuis. Maar de maker heeft geen nauwe agt gegeven hoe de figuren in 't oog door zulk een wyden afstant verkleenen, waarommen dezelve naauw onderscheidentlyk zien kan. Doch de beschryving van den inhoud der zelve is, ten dienst der vreemdelingen, gevoegt in den Wegwyzer door Amsterdam, op pag. 427 aldus.

Amsterdam, een der schoonste Steden die de Zon beschynt, zit hier deftig uitgedost, op lugtige wolken, heerlyk verheven &c. Zy draagt in haar schoot een bondelbyl met groene laurieren omvlogten; om te gelyk haar bloeyende en eendrachtige Regering aan te toonen. Zy leunt op een sierlyke scheepsstevan, 't geen teffens (met het later kruisschild behangen) haar beruchte scheepvaart te kennen geeft: waarom de Zeevoogt Neptuin haar de stevenkroon opdraagt. Terwyl Merkuur haar den Guldenstaf der Koopmanschap vereert, en Cybele, Godin der Aarde met het aanbieden van hare sleutels de gansche waerelt tot het dryven haarer Koophandel open stelt. De wa-

entuijgen die nevens haar leggen, betekenen dat zy hare vryheit en achtbaarheid kan, en weet te verdeligen. Alles vloeit uit den overvloetsbooren naar van alle kanten toe. De Roomsche Ryks Adelaar verheft zig boven haar hoofd, met de Keizerlyke Kroon haar wel eer door Maximiliaan gegeven. De Faam schynt deze voortreffelykheden de waerelt over te trompetten, terwyl zig Amsterdam door den Tyd, met behulp van Verstant en Naarstigheit noch hooger ziet opvryzelen. In 't verschiet der wolken ziet men de eedle Konsten en wetenschappen door Kindertjes verbeelt, die den anderen in oeffening verzellen. Herkules (het zinnebeeld van Deugt en Dapperheit) is ter andre zyde met zyn knods in de weer, om de Wangunst en andere lasterzieke gedochten en barpyen op de vlucht te dryven, om de maagt van Amsterdam voor dit schenzuchtige monster te bestryden.

Junius in zyn 3 Boek pag. 218. verhaalt een opmerkenswaardige Historie van Alcamenes en Phidias. Deze twee Konstenaars gelaft van de Athenienzers om elk een beeld van hun Godin Diana te maken, dewelke op hooge voetstukken in hun Stadt geplaatst zouden worden, lieten met een ook door 't volk verbreiden (om dat die Konstenaars elk hun best zouden betrachten) dat een groote som gelts betaalt zou worden, aan die het best maaken zou. Hier op tegen die twee konstenaars met yver te werk. Alcamenes had zyn beeld 't eerst gemaakt, en was by zig zelve genoeg dat het, van naby bezien, geprezen wert. Eindelyk bracht Phidias zyn beeld ook te voorschyn, 't welk niemant van de Athenienzers van naby beviel, maar zy lasterden in tegendeel den maker;

ker, niet willende zulk een wanftallig beeld (zoo 't hun toefcheen) in hare ftadt dulden : zoo veer, dat 'er een oploop ontfont, en 't gemeene volk hem wilde fteenigen.

Phidias, die de Geometrie, en Optica verftont, had zyn beeld grover en plomper van deelen gemaakt als men gewoon was te zien, om den hoogen afftant die het zelve zoude hebben, wanneer het op zyn verheven ftantplaats ftont. Des verzocht hy maar alleen dat zy hun oploopenheit, en oordeel wilden fchorten, tot het zelve geplaatft zoude wezen. Toen veranderden zy; want de nettigheit en zachtheit die men aan het beeld van Alcámenes befpeurde; wanneer het op den beneden grond ftont, veranderde door den hoogen afftant in een afzigtigheid : daar en tegen verdween die grove hardigheid van Phidias beeld in een vleiende zachtheit, en behield in dien afftant zyne grootte en deftigheit.

Hoe velen door omgang met Konftfchilders; en door 't dagelyks befpiegelen der konftwerken zyn aangefpoort geworden tot die pryffelyke oefening, daar van hebben wy menigte van voorbeelden aangetoont. maar dat de natuurdrift buiten dusdanige aanleidingen, inſgelyks ook zulks vermag; zien wy in den braven portretfchilder JOAN VOLLEVEN'S bevestiget.

Geertrüidenberg, binnen welkers ringmuur hy in 't jaar 1654 geboren wert, had lang voor en na dientyd geen konftoeffenaars binnen zyn wallen gehad om hem eenige aanleiding te kunnen geven. En egter was zyn drift zoo tot die oefening geneigt, dat hy van der jeugt af aan niet anders deed dan al wat hem voorkwam met kool en kryt af te fchetfen. Waarom zyne ouders (ziende zyn

(hstuitbare konstdrift) hem bestelden by den be-
uchten portretschilder Kasp. Nerscher, nader-
ant by N. Maas, en eindelyk by Jan de Baan in
Gravenhage, daar hy 't zedert heeft blyven wo-
nen; en menigte portretten gemaakt; die
raaf geschildert sijn vol leven zyn. Ook heeft hy een
Loon in die oefening opgekweekt, die nevens zyn
vader nog in leven is.

Komen en gaan is des menschen lot. 't Jaar
1654; dat de Konstschilders vol leven zag ontlu-
zen, zag teffens ook Fabricius door een deerlyk
oeval het leven eindigen.

Die tot een ongeluk geboren is (zeit de spreuk)
zal het niet ontgaan.

KAREL FABRICIUS; een uitstekend schil-
der van perspectiven; berucht voor den besten in zyn
tyd; was ook een goet portretschilder: Waar
hy geboren is; ook de tyd wanneer; blyft dui-
ter: maar dat hy lange jaren te Delf gewoont
heeft is bekend, gelyk zyn naam ook in de Stadts
gedenkschriften op het jaar 1654 den 12 October
by het springen van het buskruidmagazyn gemelt
staat, nevens zyn Schoonmoeder en Broeder; mits-
gaders Simon Decker; Kostler van de oude Kerk;
met wien hy bezig was uit te schilderen, ook
Mathias Spoors zyn Discipel; welke al-
re zeer deerlyk, door het instorten van het huis,
onder het puin zyn geplettert en gesneuveld. In
Fabricius alleen was noch leven, na dat hy nevens
de anderen na 't verloop van 6 of 7 uuren onder 't
puin dat hem overstolpt had wiert gesleept: en
om dat de huizen der Geneesmeesters voor het
meeste mede ingestort waren; in het Gast-
huis gebrocht, alwaar na het verloop
van een kwartier uurs zyne benaude ziel uit het

elendig gekneusde lichaam verhuisde. En dus (hy was noch maar dertig jaaren oud) is die heldere zon pas aan 't ryzen op het onverwagtst ondergegaan.

Arnold Bon maakte op dit droevig ongeval dit treurdicht.

*Aldus gekneust, geplettert en gebrooken,
 Aan arm en beenen dat onkenbaar was,
 Lag KAREL FABER schier versmoort in d'as,
 Door 't heiloos kruut; wie weet hoe aangestooken?
 Zyn matte ziel gantsch machteloos gekreeten,
 Wiert noch geredt uit deezen bangen noodt.
 Maar d'alvernield' en d'onmedoogde doot,
 Heeft hem den draad zyns leevens afgebeeten.
 Zoo voer de grootste Konstenaar ten dale,
 Dien Dellest ooit of Holland heeft gehad.
 De meeste schaa van deeze brave Stad
 Wert weer geboet, maar by niet weer te haalen.
 Wie treurt dan niet op zyn gekrookte beenen,
 Die ooit de konstgodin Pittura mindt?
 Hy was van haar het beste troetelkindt,
 En zoug 't geheimste uit haare borst en speenen.
 Dustroft gy hem, ó doot toen hy zo schrander,
 In 't malen met zyn deftige penseel,
 Het weezen bragt natuurlyk op 't panneel
 Dat zoo geleek, als 't eene Ey het ander.
 Moest nevens hem dan Decker ook al sneeven?
 Als of de nyd hem noch benyden won,
 Dat yders oog, noch namaals zeggen zou,
 Ten is geen doek, het is het waare leeven.
 Moest gy den geest van Faber ook zo sollen
 Mattias Spoor, o gaauwe jongeling,
 (Die dagelyks leergierig by hem sting,)
 Om zoo de konst ter wereld uit te rollen?*

Maar heeft dit droevig treurtoneel van Fabricius uw hart, Lezer, tot deernis bewogen, daar gy hem onder 't puin verplettert zaagt; de vertooning van het vreugdefeest der Broederen van St. Lucas, vereert door byzyn van hun grooten *Mecenas*, en het opperhoofd van den Amsterdamschen Zangberg, die onder 't klinken der glazen vol van *Bachus* nat, met vrolyke kelen *Evoo* door de ruime zaal schaterden, (als wy boven gemelt hebben) zal u het wezen in een andere plooi zetten.

Nu treden wy tot JOHAN VAN BUNNIK. Hy is geboren tot Uitregt in 't jaar 1654. Nadat zyne ouders bespeurden dat hy inzonderheit tot de schilderkonst geneigt was, wert hy in 't jaar 1668 bestelt by den beruchten Herman Zattleven, by wien hy in den tyd van drie jaren zoo veer in de Konst vorderde, dat hy eigen werken dorst ondernemen, welke hy met veel roem ten einde bracht. Gelyk de jonge vogels eerst boven 't nest klapperwiëken, daar na een korte vlucht ondernemen, eer zy zich veer van honk begeven, zoo deed ook onze Bunnik, die eerst by zyn ouders zyn vermogen in de konst ter proef stellende, daar na een korte vlucht naar 't Kleefslant ondernam, 't geen wel gelukten. Weder t'huis gekomen ondernam hy andermaal zich te voegen by den konstschilder G. Hoet, eer hy zyn koers dorst zetten naar Rome. Hoe reizuchtig hy van aart geweest is, blykt aan de lyst die hy my zelf heeft opgegeven van al de plaatsen daar hy stalen van zyn konst gelaten heeft, waar by hy eeuwen zal gedacht worden.

Te Rees kreeg hy gelegenheit van voor den Oversten

sten Sales te schilderen. Van daar trok hy naar Duitslant, en hielt zig een tyd lang op te Frankfoort met zyn konstgenoot Merian. Van daar vertrok hy naar Heydelberg, en voorts tot Spiers, daar hy voor Karel Lodewyk Keurvorst van de Paltz, en den Raadsheer Jonkmans, verscheiden Konstwerken maakte. Van daar is hy gereist op Straatsburg door Zwitserlant tot Zurig, voorts over de Alpes tot het Milanees. Van daar naar Genua, daar hy kennis kreeg aan den braven Konstschilder P. Moulyn, anders Tempeest, by wien hy een tyd lang bleef en verscheiden stukken maakte. Van daar is hy gereist op Livorne daar hy voor den Hollantsen Consul eenige tafereelen schilderde; waar na hy zyn reys voortzette tot Rome toe, daar hy gekomen zynde straks kennis maakte met Karel Marat, Abraham Genoels, Piemont, Ferdinand Voet, Adriaan Honig, anders Loffenbruier, en den Konstigen plaatsnyder Korn. Bloemaart: dog hy bleef 'er niet lang, maar toog naar Napels daar hy vele konstwerken gemaakt hebbende weder te rug keerde tot Rome. Van daar reisde hy naar Boulonge, Ferrare en Venetien, alwaar hy den konstschilder Carel Loti bezocht. Toen trok hy voort naer Milanen en Modena, alwaar hy gelegenheit kreeg van voor den Hertog Franciscus den tweeden van dien naam te schilderen; welke vorst zulk een zugt voor zyn konst kreeg dat hy hem in zyn dienst nam, en jaarlyks aan hem een goede som gelts gaf. Hier bleef hy acht agtereenvolgende jaren, in welken tyd hy vele lofwaardige konststukken, zoo aan 't hof, als op buitenplaatsen van den Vorst, nu noch te zien, gemaakt heeft.

De Hartog deed in dien tyd een beedevaart naar

Lorette, daar hy hem verzelde, gelyk ook naar Rome, daar hy nu voor de derde reys gekomen zich in de schilderbent liet huldigen, en kreeg tot bentnaam *de Keteltrom*. Kort daar aan met den Hartoog wedergekeert tot Modena, wert hy het reizen wars, zoo dat hy ontflaging van den Hartog verzocht, die hem een vrye pas bezorgde om door Vrankryk naar zyn Vaderlant te keeren, gelyk hy deed. Doch vindende te Tui in meergemelden konstschilder Ferd. Voet, hielt hy zig daar een wyl tyts op met het schilderen van eenige stukken, waar na zy te samen reisden door Vrankryk tot Lyons, daar zy vander Kabel, P. van Blommen en Gillis Wenix ontmoetten. Hier elkanders vaar wel gedronken hebbende, vertrok onze van Bunnik, met Ferd. Voet en zyn Broeder Jakob van Bunnik die hem doorgaans op de reis verzelt had, en een goet Baaljeschilder was, naar Parys, en van daar door Brabant tot zyn geboortestadt, 't welk was in 't jaar 1684. Doch meergemelde Ferd. Voet bleef in zyn geboortestadt Antwerpen, daar hy stalen van zyn brave Konst doet zien, zoo in 't schilderen van Historien, als van Pourtretten en Lantschappen, waar van hy 'er verscheiden op koper geest heeft, en met konstig geteekende beeltjes opgesiert. My is verhaalt dat hy te Rome op den muur van de kamer in de Herberg, daar de schilders gewoon zyn by een te komen, met kool geteikent heeft het gansche gezelschap dat op een Bentfeest by een was, zoo, dat elk in 't byzonder aan de wizenstrekken kenbaar was. Daar en boven waren de beelden zoo konstig en vast geteekent, ende schikking der beelden zoo geestig bedacht, dat al wie het zag daar af verwondert stont. Wat agting het Bentgenootschap daar voor heeft, blykt

hier aan : dat , wanneer de muuren van die kamer jaarlyks worden gewit of schoon gemaakt , dit be- teekende vak alleen wort uitgezondert ; om tot een proeffstuk van konft altyt te pronken.

Myn pen heeft Bunnik vervolgt tot in zyn ge- boortestad : nu reft 'er noch te zeggen , dat hy ten eerften aangezocht wert om op 't Konings Huis van 't Loo verſcheide groote lantschappen te ſchil- deren , gelyk ook naderhant op het Huis van den Heer van Odyk te Zeyft , als mede op het Huis te Voorft. Waar aan men zien kan wat zyn pen- ceel vermocht. Hy is nog in leven en woont te Utrecht.

Het beurt maar zelden , dat , na verloop van ty- den , dingen gevallig zig zamenſchikken als voor henen.

Het ſchikte zig zoo in de levensbeſchryving der Italiaanſche ſchilders door *van Mander* , dat *Daniel Ricciarelli* voor *Taddeo Zuccherò* kwam te ſtaan , waar uit *van Mander* reden vont om te zeggen : *Dat Daniel door moeite en grooten arbeid zoo hoog in de Konft geklommen weder gedaalt is , en dat hy 't pen- ceel voor den beitel verwiffelende , by een pyl is te gelyken die met kragt in de hoogte opgeſchoten ſtraks weder tot de laagte daalt : maar dat die gene welken de konft aangeboren is , hoe langer zy dezelve oefſenen , hoe zy daar in volmaakter worden.* 't Welk hy op *Zuccherò* toepaſt.

Met gelyke reden kunnen wy dit op den Dor- drechtzen *Simon Germyn* en onzen Leydſchen Ridder en Konſtſchilder **KAREL DE MOOR** toe- paſſen. De eerſtgemelde maakte door moeite een goed begin. Zyn Konſtzon rees , maar daalde ſtraks zoo dat hy zig naderhant met de grove kwaf

en kladpot moest generen. In tegendeel is de Konstzon van onzen Ridder van tyd tot tyd zonder eenige beneveling in de hoogte opgeklimmen tot den middagkring, van waar zy hare konststralen de Waerelt overspreit, en de mindere konstlichten doet ontfonken.

Leiden bromt op zyn geboorte voorgevallen op den 25 van Sprokkelmaant 1656.

Zyn Vader was een Konsthandelaar, die ziende dat hy onweerhoudelyk van natuur tot de teekenen schilderkonst geneigt was, en kennende de spreuk: Een goet begin maakt een goet einde, hem bestelde by den beruchten Gerard Dou om van cersten af naar vaste grontregels geleit te worden.

Voor af heb ik vergeten te zeggen dat zyn Vader hem tot de taalgeleertheit meende op te kweken. Maar als hy bespeurde dat Karel een tegenzin in 't leeren van talen had, en geheel tot de schilderkonst geneigt was (met onwillige honden s 't kwaat hazen vangen) zeide hy, *Laat hem maar teekenen leeren, dit komt tot alles te pas.* Dit stont Karel wonder wel aan, die ook zyn tyd onder opzicht van G. Dou met yver waarnam.

Naderhant, en om zig tot een kloeker penceelbehandeling te gewinnen, wert hy tot Amsterdam by den vermaarden pourtretschilder Abraham van den Tempel bestelt; dog deze ontviel hem vroeg in 't jaar 1672. Van daar trok hy weder tot Leiden by Frans Mieris, en eindelyk te Dordrecht by Godf. Schalken, daar ik hem voor de eerste maal heb leeren kennen. Ik weet niet wat reden hem daar toe beweegde; aangezien hy toenmaals de Tekenkonst al vry beter verstont dan Schalken,

ten ware hy het alleen gedaan hebbe om zyn vleyend penceel (waar door hy berucht is) in zyne behandeling af te zien.

Zoo ik nu de eedle penceelkonst die hy bezit naar waarde wilde pryzen, my zouden geen doorluchtige voorwerpen ontbreken om hem daar by in vergelyking te brengen; en overvloedige reden vinden om op dien voet voort te draven, ten waar my de pen van Gratiaan geleert had, den toom daar omtrent in de hant te houden, en liever te misdoen door te weinig, dan door te veel iemants werk te roemen; want de bovenmatige lofsuitingen (zei die vernufteling) verwekken de nieuwsgierigheid, en prikkelen de nyd: zoo dat indien de verdiensten niet over een komen met den lof, wort het pryzen voor bedrog gehouden, en maakt dat de oppronker en die opgepronkt wort beide belacht worden. Maar myn toeleg is niet, van de konst der levendigen te oordeelen of die naar waarde te roemen; om dat ik bezwaarlyk het ieder van pas zou kunnen maken. Des heb ik best geoordeelt ieders konst zelf te laten spreken, en maar alleen den konstlievenden die met den vinger aan te wyzen. Dichters nemen daar omtrent meerder vryheit aan zig, als welen Historie- of levensbeschryver voegen zoude.

Hy heeft de Konstgodes altyt uit geneigtheit, met lust, en niet als slaaf, gediend, nog de Fortuin lastig gevallen, maar haar aangegrepen als zy hem gunstig voorkwam, en veel gedaan, schoon niet in vergelyking van anderen. Maar wel gedaan is veel gedaan. Laat de onwetenheit finalen, dat zulk een konstpenceel niet onophoudelyk werkelyk gehouden wort, de verstandigen kennen de spreuk die zeit: De zekerste weg van te behagen, is een graagte.

graagte te vinden in die men verhongert gelaten heeft.

Onder zyne Historiestukken wort inzonderheit geroemt de Historie van Piramus en Tisbe.

De Historische verbeelding van Brutus, daar hy aan zyn zonen, over begane misdaat, ten spiegel voor 't Roomsche Volk, straf oeffent, is geplaatst voor den schoorsteen op der Schepenen kamert tot Leiden.

In den jare 1702 zont hy zyn poutret aan den Groothartog van Florencen, die hem daar voor een present deed van een goude medalje en keten.

Weinig jaren geleden schilderde hy voor den Keizerlyken Ambassadeur Sinsendorf een stuk vier en een half voet breed, waar in hy afmaalde de beeltenissen der doorluchtigste krygshelden dezer eeuw, Prins Eugenius en Marburg te spaart zittende.

Men leest een Latynsch gedicht op de afbeelding van den Prins Eugenius, door hem geschildert, het geen wy den Leezer mededeelen.

I N E F F I G I E M

Illustrissimi atque invictissimi Herois

E U G E N I I,

PRINCIPIS SABAUDI.

Adumbratam ab ingeniosissimo artifice

CAROLO de MOOR.

Qualis Alexander, superato victor ab orbe,
Pictus Apelleâ dicitur esse manu:
Non aliter docti celeberrima dextera Mori

Y 5

Heroa

Heroa EUGENII Principis ora refert.
Ille est, quem veterum tempos malè finxit avorum,
Alcides verè, Teutona terra, tuus.
Quo duce perpetuis dudum assuefacta triumphis
Exsuperant priscum Cæsaris arma decus:
Cujus ad invictum dominatrix Gallia nomen
Fraëta tremit, clades horret & ipsa suas.
O felix fanstoque aetas sub sidere quantum
Invidiae a serâ posteritate feres!
Quae pariter dignum tam forti Principe Apellem,
Et dignum tanto cernis Apelle ducem.

De Heer Arnold Hoogvliet heeft het dus in
 Duitsch overgegeven:

Op de Beeltenis van den Voortreffelyksten
 en onverwinlyksten Held

E U G E E N,

PRINS van SAVOYEN,

Getroffen door den Verstandigen Konstenaar,
 KAREL DE MOOR.

GElyk Apelles naar het leven treffen kon
 Heldt Alexander, die de waereldt overwon:
 Zoo trest de schrandere de Moor, door konst gedreeven
 Den Prins EUGEEEN, den roem der helden naar het
 leven.

Dat de Oudtheit beuzele, en van haar Alcides praat,
 Dit is, o Duitslandt, uw Alcides metter daat;
 Hy die doer zyn beleit, en stadig zegepraalen
 Den ouden roem doet voor des Keyzers glory daalen;
 En wiens onwinbre naam 't heerschzuchtig Vrankryk
 staag

Is tot een schrik, daar 't yst van elken nederlaag.
 Gelukkige Eeuw, ge moogt op nwe heilstar boogen.
 Maar hoe wangustig zal de naazaat op u oogon,
 Die een Apelles, waerd't te treffen zulke een Heldt.
 En eenen Veldtheer, dien Apelles waerd'ig, telt.

Ook wert 'er een in Latyn gemaakt op de beel-
 tenissen van Eugenius en Marlboroug inden slag
 by Oudenaarden, door den zelve Ridder geschildert.
 Zie, hier is het:

I N T A B U L A M

uno conspectu exhibentem depictas

EUGENII en MARLBOROUCHII,

effigies in pugna prope Aldenardam per
 CAR. DE MOOR, Pictorum Principem.

IRruere in media cernis duo fulmina flammis,
 Quid? superasse vides, quos superesse, duces.
 Ut media fertur flamma Salamandra superstes,
 Sic nostri superant ignibus ambo suis.
 Sed liquitur, licet his temere quis fortior obstet;
 Quos nec obire hostes strenuè, abire vides.
 Idem igitur longè contraria præstitit ignis,
 Mortem hosti, at vitam contulit his ducibus.

Dit heeft dezelve Hoogvliet dus vertaalt:

Op de Beeltenissen van

EUGEN en MARLBOROUGH,

In den Slag by Oudenaarden, geschildert door
den zelve.

Twee Oorlogsblik sems ziet men hier ten vlamme in
rukken;

Twee overblyvers, daar hun staal het al doet bukken.

Gelyk in vuur en vlam de Salamander leeft,

Zoo ook myn helden die kun eigen vuur verwinnen.

Of schoon nog iemand durft verwaant den strydt be-
ginnen,

Zie hoe de vyand vlucht die door hun staal niet sneeft.

Een zelve vuur wordt dangants strydig aangedreven

Den Vyandt levert het den doodt; myn Helden 't leven.

JOHAN FRANCOIS DOUVEN is geboren te Roermond in 't Hartogdom Gelder, op den 2den van Maart des jaars 1656. Zyn Vader Gerard Douven was Rentmeester van het Kathedrale Kapittel te Roermond, en zyn Moeder Elizabeth Dammerier genaamt, beide uit een geacht geslacht oorspronklyk. Zyn Vader die vele landen bereisfthad, ook in Italic, en langentyd te Rome zig opgehouden, had daar door een zucht gekregen tot de schilderkonst, waarom hy zynen Zoon, ziende hem van jongs af aan geneigt tot de konst, daar in heeft opgewakkert. Elf jaren oud zynde wert hy tot het leeren der Latynsche taal bestelt: dog met zyn twaalfde jaar kwam zyn Vader, pas 33 jaren oud, te sterven. Toen verzocht hy aan zyn moeder de schilderkonst te mogen leeren, het welk zy hem inwilligde, en hem tot Luik bestelde

de by den Konstschilder Gabriel Lambartin die vele jaren te Rome gewoont had, daar hy yverig 2 jaren agter een zyn tyd met teekenen besteed hebbende, weder naar huis kwam.

Onderwylen was uit Italie t'huis gekomen Christophorus Puitlink zyn Neef, die zig de Konst in 'talgemeen, dog inzonderheit het schilderen van lantschappen en beesten; zoo levende als doode, uitstekend wel verstant, by wien hy 3 jaren het penceel tot allerhande voorwerpen leerde gebruiken.

Te Roermont woonde in dien tyd Don Jan Delano Velasco, zynde Raadt en Opperste der Finantie in 't Hartogdom Gelder, van wegen den Koning van Spanje Karel den tweeden. Deze was een groot beminnaar van de Schilderkonst, en bezat zoo groot een Kabinet van konst; als zyn Koning. Tot hem kreeg onze jonge schilder toegang, en schilderde 3 agter een volgende jaren voor hem, naar stukken van de berugfte Italiaanse meesters. Door welk doen hy zoo veer in de konst gevordert was, dat hy met iets van zyn penceelwerk aan het Hof van zyn doorluchtigheid Johan Wilhem Hertog van Neuburg, Gulik en Berg enz. te vertoonen, straks gelegenheit vout om de Beeltenissen van veele doorluchtige Persoonen aan 't Hof te Dusseldorp te schilderen, daar hy zulk groot genoeg door gaf, dat hy in 't jaar 1682 tot Hoffchilder beroepen en aangestelt wiert. Toen pas 28 jaren oud zynde, begat hy zich in Huwelyk met Maria Johanna Daniels.

Deze Vorst, van natuur tot de konst geneigt, begon na 't verloop van twee jaren door onzen schilder daar toe aangespoort, nu en dan, als 'er
ge-

gelegenheit toe was, eenige stukken van beruchte meesters te koopen. Kort daar aan nam de Hartog een reis aan naar Weenen, en nam zyn schilder mee, die daar door gelegenheit kreeg tot het schilderen van den Keizer Leopoldus, de Keizerin Eleonora, neffens verscheiden grooten van 't Hof, 't geen den Keizer zoo wel geviel, dat hy hem een goude keten met een medalje te schenk gaf.

Terwyl hy nu weder zyne konst, en andere bezigheden te Dusseldorp voor den Hartoog voortzette, wert Philip Willem (door afsterven van den Keurvorst Karel van de Palts zonder erven) Keurvorst in des zelfs plaats, en verplaatste zyn Hof van Neuborg tot Heidelberg, wanneer de Princes Maria Sophia tot Koningin van Portugaal wert benoemt, daar onze schilder ontboden wert, die nadat hy zyn werk verricht had met een goude medalje beschonken wert. Daar op vertrok hy op 's Keizers orde naar Weenen, dewyl de Keizer voor had hem tot zyn Hoffchilder te houden: maar 't leed niet lang of 'er viel weer een andere gelegenheit voor om zyn penceel te oeffnen. De derde Princes van de Palts Maria Anna wert gekeurt tot Koningin van Spanje. Des moest onze schilder voor haar vertrek hare beeltenis malen. Hy zou weder naar Weenen vertrokken en in 's Keizers dienst gebleven hebben; zoo de lucht daar voor zyne gezontheit zoo voordeelig geweest had als elders. Dus is hy met den Keurprins Johan Willem naar Dusseldorp vertrokken.

Eenigen tyd hier na verloor de Keurprins door 't algemeene sterfot zyn gemalin Maria Anna, alsook zyn Vader den Keurvorst Philip Wilhelm; waar door zyn groote Mecenas Keurvorst wert, en troude

met

met Maria Anna Lucia Princes van Toskanen. Dit was weder een vers voorwerp voor 't konstpenceel van onzen schilder, die ook eenige jaren daarna op orde vanden Keizer zig naar Koppenhagen begaf om Charlotte Princes van Denemarken (die men voornemens was tot Gemalin van Josephus Rooms Koning te verkiezen) te schilderen. Hy deed dat, en schilderde te gelyk den Koning en Koningin, waar voor hy, als hy zou vertrekken (ten bewys dat hy door zyn konstpenceel voldoening gegeven had) met een groote goude Medalje en goudbeurs beschonken wert. Dog dit Huwelyk wert niet voltrokken, zulks Douven op orde van den Keizer, in den wintertyd van 't jaar 1697 naar Italie aan 't Hof des Hertogs van Modena gezonden wert, om het pourtret van de Princes Amelia van Hannover te schilderen.

De ongemakken en gevaren van de reis werden verzoet, als hy zyn oogen kon verlustigen met zoo veele uitstekende konst,inzonderheit van *Corregio* aan 't Hof te zien. Daar maalde hy de gemelde Princes, op drie byzondere wyzen, levensgroot ten voeten uit, in 't klein, en in 't groot, en op zyde, welke stukken voltooit zynde naar Weenen verzonden werden. Weinig tyd daar na wert die Princes tot Rooms Koningin verklaart en het Huwlyk met Josephus voltrokken.

In dien tusschentydt nam onze schilder noch een reis aan naar Florence om het pourtret van den Groothartog te schilderen. Zulks was hem gelast van de Keurvorfstin van de Palts, die verlangende was om haar Vaders beeltenis te hebben. Daar kon hy zyn konstlustig oog laten weiden in kabinetten gevult met de keurigste konst, of op de konstige

ftige Antique Statuen die daar in grooten getale zyn, of op alle de uitstekende pourtretten der beroemfte konstfchilders van over de drie hondert jaren af, waar onder zig ook de Prins der fchilders Rafaël van Urbyn doet zien. Vorder bewees de Groothartog hem veel eer met alles te laten zien, wat onder zyn gebied in konst uitsteekt, en gaf hem eindelyk voor zyn vertrek (na dat hy hem zyn afbeeltzel, om by de rest te plaatzen, gevergt had) ten geschenk een goude keten en Medalje.

Weinig jaren daar na, als Karel de tweede Koning van Spanje kwam te sterven, en de Aarts-hertog Karel van Oostenryk te Weenen tot Koning van Spanjen uitgeroepen wert, wert die van hem, als hy over Duffeldorp zyn reis nam, naar 't leven afgeschildert; ook naderhant de Princes Elizabeth, Dochter des Hartogs van Brunswyk; die naderhant in 't jaar 1709 tot den Keizerlyken troon verheven wert. Zoo dat Douven de eer heeft gehad van 3 Keizers. 3 Keizerinnen. 5 Koningen. 7 Koninginnen, en een groot getal van Vorsten en Princen naar 't leven af te schilderen, waar door zyn konstroem verspreit, en zyn gouden oogst ingezamelt wert. Zeker het helpt veel tot een mans geluk, dat hy konst bezit, en teffens zig by elk weet bemint te maken.

Nu lult ons den Lezer een naamrol van de Konstenaars en Konstenaressen die het Paltische Hof gedient hebben te vertoonen; ook een schets voor te dragen van de Konstkabinetten des konstlievenden Keurvorsts van de Palts Johan Wilhem, wiens konstlievende zucht, door onzen schilder opgewakkert, van tyd tot tyd aangroeide, zoo dat, indien de almogende hem een langer leven gegunt had; men had Duffeldorp in een ander Rome

me zien verkeeren. Zeker de Konstoefenaars vonden nooit meer reden dan toen, om de spreuk van Gratiaan te doen gelden: *De genen die men noodig had dat leefden, zullen veeltys vroeg sterven, en de genen die nergens goet toe zyn lang leven.*

Bèhalven Douven, had de Keurvorst den over al beruchten Adriaan vander Werff in zynen dienst, dien hy zedert tot Ridder verheven heeft. Ook zyn by hem in achting geweest de beroemde schilder van Venetien Antonio Bell, de byna ongelooffelyk vaardige schilder Antonio Pellegrini, mee een Venetiaan; Dominico Zanetti een Italiaan, Historie-schilders in 't groot; de beroemde Johan Weenix Beeld- en Beestfchilder van Amsterdam; de beruchte Historieschilder Antoni Schoonjans van Antwerpen; de uitvoerige kleine Lantschap-schilder Eglon vander Neer, en de konstige Bloeme- en Fruitschilderes Rachel Ruis, beide van Amsterdam; ook Gerardus Karses van Munster, nog twee schilders in *Emaille*, in groote agting.

Hier by zyn te voegen Peter Boy en Johan Frederik Ardin. Noch vier schilders in *Miniatuur*. Noch drie schilders in *Fresco* en Lymverf om *Blaffons* en Theaters voor de Opera te schilderen. Een van deze was de konstige Antonio Bernardi van Bolonie, die vier Keurvorsten van den Palts gedient heeft.

Onder de Beelthouwers wert getelt de beroemde *Chevalier Grupello*, onder wiens opzicht in marmer en metaal gewerkt wert. Van deze is des Keurvorsts pronkbeeld meer als levensgroot te paart zittende, en te Dusseldorp op de markt geplaatst, gemaakt.

Hier by kwamen twee die uitvoerig en konstig in yvoor werkten, Antonio Leonio een Italiaan, en Ignatius

tius Eulhoffen een Duitzer, dog die lang te Rome ge-woont had. Nog een Italiaan die byzonder afgericht was om *Statuen* van pleister af te gieten. Aan alle deze bovengemelden verstrekte de Keurvorst jaarlyks (naar mate van yders konst) een rykelyke som gelts, behalven de geschenken, wanneer eenig konstwerk tot zyn genoegen was voltooit.

SIMON GERMYN is geboren te Dordrecht in het zelve jaar en op den zelve dag als Prins Willem de III. naderhant Koning van Engeland geboren wiert, te weten op den 14 November van 't jaar 1656. Hy was een Discipel van Godf. Schalken, naderhant van Ludowyk Smits, gebynaamt Hartkamp, by wien hy de nieuwe wyze van behandelingen omtrent het fruitschilderen leerde, waar van ik in des zelfs levensbeschryving vermeld heb, daar hy in het beginsel groot voordeel mee deed; dog het was, gelyk het werk, van geen langen duur. Zedert dien tyd heeft hy zig gezet tot het schilderen van lantschappen in pinceelen, en andere huiscieraden. Thans heeft hy 't penceel verlaten en houd zig geheel by den konsthandel.

Zoo wy geen menigte van voorbeelden hadden van die door hunne opvoedinge geen de minste aanleiding hadden tot het leeren van wetenschappen en konsten, en egter van natuur daar toe gedreven wierden, wy zouden ons hebben moeten verwonderen over den konstschilder WILLEM BEURS, wiens Vader een Schoenlapper te Dordrecht was. Hy wert geboren in 't jaar 1656, en van jongs aan op 't kleermaken bestelt, maar de zucht tot de konst dreef hem van de naalt tot het penceel. Hy kwam in de jaren 1671 en 1672
by

by Wil. van Drillenburg, en bracht het in dien tyd zoo veer dat hy al een zoet lantschap (zwevende naar den trant van zyn meesters werk) maken konde.

Naderhant begat hy zig tot het schilderen van pourtretten, en vertrok van Dordregt naar Amsterdam, daar hy kwam te trouwen aan de Dochter van een zilversmit. Hy zoude het wis veer hebben gebragt, zoo hy niet van aart verandert, meer geneigtheit voor gezelschap en kroegen, dan voor 't oeffenen van de konst gekregen had. Eindelyk vertrok hy naar Grol, daar hy zig begaf tot bloemeschilderen, en onderwyzen van de jeugt, tot welker dienst hy een boekje, genoemt de groote Waerelt in 't klein geschildert, handelende over de vermengingen en behandelinghe der olyverven, geschreven heeft in 't jaar 1692. maar het is ook wel zoo grolachtig, dat ik de moeite genomen heb van een bladzyde uit te schryven. juist daar ik het opsla handelt hy van de knollen, (een woort dat in rymen heel wel sluit op grollen) pag. 153. zegt hy daar: *maar wy spoeden ons om wat meer van de gezonde KNOLLEN te zeggen, die, als ze droog en zoet als de Nimweegse zyn, wel een Doctör kunnen besparen, welkers medicynen meereendeels zoo goed en zeker niet worden bevonden.*

Deze worden op den dag geschildert met wit, lichten oker en zwart; en in hare schaduwte moet men het licht wat minderen. 't Groenagtige van knollen wort verkregen op den dag met as, schytgeel en wit, en in de schaduwte met zwart, Indigo en schytgeel, en vereist de reflexie wat meerder schytgeel.

Indien 'er nu iemand mocht verlegen zyn, wat hy

somtyds eten, of ordoneren zal omtrent aard- en peulvrugten voor de keukengewassen, hy zal niet kwalyk doen, indien hy een verstandig en geoeffent schilder verkiest, en zig een schilder laat maken, waar in de meeste vrugten, en die t'zamen kunnen zyn in een saisoen, gezien worden. Als hy dan verlegen is, hy heeft maar dit register na te zien, en aanzien zal doen gedenken, en zyn smaaklust kunnen opwekken naar behooren.

Dit jaar 1656 brengt ons ook indachtig den braven portretschilder KLOOSTERMAN. Deze was gebooren te Hanover, en heeft zyn meesten levenstyd doorgebracht in Engeland, daar hy ook zyn graftee gevonden heeft. De lukgodes was hem gunstig in zyne onderneemingen; en zyn Konst, die aan 't Brittanische Hof gewilt was, deed hem veel geld en roem opleggen. In den jare 1696 ging hy, ontboden zynde, naar Spanje, om den Koning en Koningin te schilderen, en kwam met een styve goudbeurs weer te rug. Maar 't was niet lang daar na ('t zyn sterke beenen, die weelde konden dragen) of hy verslingerde zig aan een Venuswicht, dat hy by zich in huys nam. Deze meer op gelt, als trouw en min gezet, nam haar slag waar, roofde zyn goud, zilver, juweelen, en andere kostelykheden, en ging daar stik mee heen stryken, zonder dat hy haar heeft kunnen agterhalen, 't geen hem zoodanig aan 't hart ging dat het hem in zyn zinnen sloeg, en hy 'er atstierf.

Dit doet my gedenken aan de spreuk die zeit: *Dat een begaan misdryf een mensch voor zyn leven ongelukkig kan maken.* Buiten dit was hy een man die van elk een bemind was, die ook, dat al wat zeldzaam is, aan alle Konstenaars goed deed.

Ver-

Verscheiden van zyn konstig geschilderde pourtretten zyn in koper gebragt, als onder andere Mr. Gibbons met zyn Vrouw, door J. Smith.

Gelyk de minnedrift niet wel gestuit kan worden, maar onnadenkelyke wegen weet uit te vinden, om tot haar oogwit te geraken : dus is het ook gelegen met de Konstdrift. Men mag de zelve op alle wyzen dwarsboomen, zoo men wil, zy bereikt eindelyk haar einde, en oogwit. In JAN GRIFFIER, geboren tot Amsterdam, in den jare 1656, zalmen dit gezeide bevestigt zien. Zyn vader meende van hem een timmerman te maken : maar de meester zond hem wel haast weer naar huis, zeggende : dat hy geen dienst van hem konde hebben, aangezien hy ook wel bemerkte dat de jonge daar geen geneigtheit toe had, en beeter de teekenpen, dan den hamer wist te hanteeren. Men stelde hem 't een en ander beroep voor, maar tot geen van alle wilde hy 't oorleenen; des besloot zyn vader hem noch een wyl op de Schryffschool te zenden, om onderwyl iets te be-ramen. Maar wat deed hy? hy veinsde zyn vader daar in te gehoorzamen, maar had inmiddels kennis gemaakt met jongens die in eene Tegelbak-kery werkten, met welke hy dagelyks naar 't werk ging, om de zelve te helpen schilderen, en quam op zyn gezette uur t'huis eten, als of hy ter schoole ging, tot dat de bommel eindelyk uit-brak, en zyn vader wel zag, dat het, als het spreekwoord zegt, met onwillige honden kwaat ha-zevangen is. Waaron hy besloot hem de konst te la-ten leeren. Inmiddels was hy door zyn zucht tot de Konst, al de andere knapen op den winkel boven 't hoofd in 't Tegelschilderen; zo dat de mee-

fter tegens zyn Vader zeide, indien hy hem noch maar een jaar daar aan wilde laten blyven, dat hy hem tot opzichter van 't werk zoude stellen, en goed loon geven. Maar zyn gedachten (toen hy den toom los had) hielden tot waardiger behandelingen. Des hem zyn Vader bestelde by een bloem-schilder. Doch deze was een dronkaart, en in stee van dat Jan de konst oeffenen zoude, had hy werk genoeg om hem uit kitten en kroegen op te zoeken, en hem zonder ongemak t'huis te krygen, waar door hy een tegenzin in den baas kreeg, en ging by Roelant Rogman daar hy een geruimen tyd bleef. Door zyn byzonderen yver en vlyt tot de konst maakte hy zig by elk bemint, zoo dat hy zomwyle toegang vont om der braafste meesters werken van zyn tyd te zien, als Lingelbach, Ad. van den Velde, Ruisdaal, en Rembrant, by welken hy graag had willen leeren: maar Rembrant weigerde zulks, zeggende: dat Rogman en hy te goede vrienden waren, om zyne leerlingen van hem af te lokken. Al vroeg begreep hy dat de helderheit inzonderheit in lantschappen prysselyk is, en wist de wyze van schilderen die Lingelbach en van den Velde had, zoo na te bootzen, dat zyn meester, die doorgaans wat gerooft schilderde, zomwyle tot hem zeide: *ik kan wel zien waar gy geweest zyt.*

Naderhant ging hy by den Konstschilder Jan Loten in Engelant, waar door hy eindelyk zoo veer kwam dat hy op eigen wicken konde dryven. Hy zette zig daar terneer, troude, en won veel gelt met het schilderen van Italiaansche ruynen, en naderhant met aangename Ryngezigten, vol gewoel van beeltjes en allerhande vaartuigen. Zelf had hy voor 't varen op 't water groote geneigtheit,

heit, waarom hy een jacht voor 3000 gulden kocht, ging daar met zyn huisgezin in wonen; verzamelde een schat van zyne en andere meesters konst by een, en nam voor met het zelve over te steken naar Hollant. Dit stuk ging aan. Hy huurde een bedreven Stuurman en Matroozen, zoo veel hy noodig hadde en stak in Zee: maar onderweeg beliep hem een harde Zeeftorm, zoo dat zy eerst mast- en stengeloos eindelyk voor 't Vlie op een zantplaat schipbreuk leden, en ter naauwer nood door Visschers hun leven bergden. voor de rest was alles weg, uitgezondert dat zyn Dochter noch eenig gelt in een riem om hare lenden geborgen had, waar van zy zich in dit ongelukkig lot konden bedienen. Dit was in den jare 1695.

Hy sloeg zig te Rotterdam neer, daar hy ten eersten kennis maakte met eenen van Dulken, die hem een half fleet vaarttuig op paayen verkocht, 't geen hy tot gebruik van zyn huisgezin, en voor hem om te schilderen dede maken, met het welke hy van de eene tot de andere Stadt zig verplaatste, en daar zoo lang verblyf nam als 't hem geluſte, gelyk hy dan een lange wyl tot Amsterdam, in de Heere, Keizers- of Leidze graft, voor de kaay met het zelve gemaert, gelegen heeft, oeffenende daar in zyn konst. Tusschen beide (licht was hy tot veranderingen geneigt) voer hy met het zelve wel eens naar Hoorn, of Enkhuizen, en ook eens naar Dordrecht daar hy de ondiepten niet kennende, op een zantplaat zeilde daar hy meer dan acht dagen, (tot dat 'er een hooge vloet kwam die de kiel vlot maakte) zitten bleef. En wat nood was 't? hy voerde als de schildpat zyn huis met zig dat hy van mondkost verzorgde. Dus was 't hem

ook onverschillig waar hy was, terwyl hy zich rekende een borger van de waerelt te wezen.

Tusschen beide dient ook aangemerkt dat hy zig niet altyd by eene wyze van schilderen gehouden heeft; maar zomwyl zyn penceel liet zwieren naar den wint van voordeel, dan eens op de wyze van Rembrant, dan eens op de wyze van Poelenburg, Ruisdaal en anderen, zoo dat zyn werken dikwils voor egte stukken van die meesters verkocht zyn geworden.

Na dat hy dan verscheiden agtereenvolgende jaren de Hollantsche waerelt op zyn waterpaart doorgezworven had, kwam hem in den zin, een tocht daar mee naar Engelant over Zee te wagen: maar gedachtig aan den vorigen gevaarlyken zeeramp, besloot hy zyn huisgezin op een ander vaartuig in te schepen, zeggende: *dat zoo hem dan diegelyke ramp andermaal over kwam, hy dan voor zig zelf alleen maar ongelukkig zoude wezen.* Hy ondernam het, en kwam gelukkig daar mee in Engelant, daar hy nu noch leet, en de konst oeffent.

Zyn zoon Robbert Griffier, die hem geboren is in Engelant 1688 op den 7 van Wynmaant, is niet minder in zyn konst uitstekende als zyn Vader. Deze was niet met hem op Zee, wanneer hy schipbreuk leet, maar in Yrlant, doch kwam naderhant over in Hollant, en heeft zig na zyn Vaders vertrek zedert tot Amsterdam opgehouden, daar hy nu noch de konst met veel roem oeffent, en zig vermaart maakt met het schilderen van Ryngezichten vol gewoel van fraje beeltjes en andere verzieringen op de wyze van Herman Zaftleeven,

HUIS;

HUISMAN is geboren te Antwerpen in 't jaar 1656, een fraay Lantschapschilder. Hy bracht een groote diepte en ingezicht in zyne penceelwerken, en fierde de zelve met geestige beeltjes en beesjes.

In dit zelve jaar 1656 wert de beruchte Konstschilder in pourtretten Guilelmus, anders **WILLEM WISSING** in den Haag geboren.

Zyn eerste onderwyzer in de konst was Wilh. Doudyns, by wien hy eenige jaren bleef, tot dat hy (behalve de teekenkonst) ook de behandeling der verwen verstont. Na welken tyd hy zig naar Engeland (want hy was geneigt tot het pourtretschilderen) begaf om onder opzicht van Pieter Lely zig vorder te oeffenen, 't geen tot zyn geluk en roem uitviel. Want hy zoodanig in konst toenam, dat hy eerste Hofschilder wiert van Koning Jakob den tweeden, die hem ook (na dat zyn Dochter Maria, met Willem den III Prins van Oranje en Stadhouder van Hollant, getrouwt was) van Londen over zont naar den Haag; om hun beider Beeltenissen, voor hem, naar 't leven afte schilderen.

Hy wert gehouden voor den besten pourtretschilder in dien tyd, en zyn ryzende konstzon zoo helder in den ochtentsont van zyn leven uitschitterende in de oogen van zyn benyders, heeft velen doen gelooven, dat hy door den wech van vergif naar de Elizeesche velden gezonden is. Wat daar van is laten wy daar. Maar hy is gestorven op het Lanthuis van de Graaf van Essex, buiten Londen op den 10 van Sprokkelmaant des jaars 1687. pas 37 jaren oud. Waaron men ook onder zyn Borstbeelt door J. Smit geschraapt, leest :

Immodicis brevis est actas.

Dat is:

Ongemeene Konstenaars leven niet lang.

Nevens hem komt de brave paarde- en Bataljeschilder DIRK MAAS ten tooneel. Deze wert geboren te Haarlem op den 12 van Herfstmaant 1656. Zyn eerste onderwyzer in de konst was Hendrik Mommers, die gemeenlyk Italiaansche Groenmarkten schilderde, een Haarlemmer van geboorte, overleden in zyn 74 jaar 1697. Daarna begaf hy zich by N. Berchem in wiens wyze van schilderen en voorwerpen hy beter gevallen had; en eindelyk door omgang met J. van Hugtenburg heeft hy zig geheel tot het paardeschilderen overgegeven.

Hier nevens verschynt de brave lantschapschilder GUILIAM DE HEUS ten tooneel, met zyn Neef Jacomo de Heus, die zyn Ooms penceelhandeling in 't eerst zoodanig nabootste dat 'er geen onderscheit in bespeurt wiert: om welke reden de Bent, als Jacob de Heus te Rome kwam, hem den naam van Afdruk gaf.

Guiliam de Heus was een leerling van den vermaarden Jan Both, en schilderde zyne lantschappen ook geheel op de wyze van zyn meester. Hy heeft vele jaren te Rome, en vorder in Italie met teekenen en schilderen doorgebracht. Naderhant is hy tot Utrecht, daar hy geboren was, gestorven in een goeden ouderdom, maar op wat jaar weet ik niet.

JAKOB DE HEUS is geboren tot Utrecht in 't jaar 1657. Van jongs af aan tot de konst geneigt,

eigt, en aangespoort door zyn Oom, begat hy zig daar toe met zoo veel zucht en wakkerheit, dat hy gemelden zyn Oom, op 't spoor (schoon zoo veer voor uit) nadravende hem onderhaalde. Toen dreef hem de reysluit naar Rome, daar hy, als elders in Italie, verscheiden jaren gewoont heeft, zig vorder oeffenende naar de beste voorbeelden. Maar hy veranderde zyne wyze van schilderen naar die van Salvator Rosa, inzonderheit in zyn beeltenes. Hy schilderde ook paartjes, koetjes en anderzoo heel geestig, aangezien hy de teekenkonst ook verstant, en lang op de Academie naar 't leven geteekent had.

Hy was een wel gemaakt Jongman, vernuftig, niet misdeelt van verstant, wel bespraakt, potzig en geestig in zyn antwoorden, altyd vrolyk van hart, en bemint in alle gezelschappen. Een staal tot bestempeling van 't gezegde, lust ons hier te verhalen. Als hy te Venetien by den Heer Lutatello Geheimschryver van den Senaat schilderde, gebeurde 't dat hy met gemelden Heer naar zyn lusthuis zoude ryden. 't Eene paart zyn hoefzyer telkens stootende, verloor het, aangezien die weg alzins met keyfsteen bezaait was, waar door het paart begon te hinken, 't welk de koetzier bemerkende het rytuig stil hielt, en het zyn Heer roekent maakte, die'er straks uitsprong, den poot van 't paart oplichtte, en eenige woorden van bejegeningen daar over binnens monts mompelde, daar onze schilder wel hartelyk om stont te lachen dat hy schudde. De Heer zig omkeerende zeide: *Wacht gy daar om? of gelooft gy niet dat zulke dingen vragt hebben? 't is menigmaal ondervonden dat het zoet is.* Waar door de Heus noch meer begon te lachen, en eindelyk zeide: *Myn Heer, indien die*
be-

bezweering van zulk een kracht is, dat het de hoef van 't paart kan hart maken, zoo verwonder ik my dat 'er noch Hoefsmits in Italie gevonden worden.

Na dat hy nu eenige agtereenvolgende jaren te Venetien de konst geoeffent had, ook te Rome, en menigen vrolyken avont met de Bentvogels had doorgebracht, kwam hy weder te Utrecht wonen by zyn Broeder den Postmeester.

Naa eenigen tyd verblyfs aldaar wert hy aangezegt door den Heer Tailler geweest Professor der Wiskonst in de Illustre school te Nimwegen, die hem hoop gaf van door den Heer Dankelman in dienst van 't Hof te Berlyn te geraken. Zy begaven zig dan derwaarts heen: doch die aanslag lukte niet, maar liep vruchteloos af, hoewel hy al een schoon gezicht van dat Hof op doek had begonnen; om dat de Heer Dankelman in ongunst van 't Hof raakte. Hy liet zig nog een wyl door anderen met hoop vleien, waar na hy gedenkende aan de Italiaansche spreuk, die zegt: *Lieden in hoop te onderhouden is beleeftheit, zig op hunne erken- tenis te verlaten is slechtheit; want aan de erkente- nisse is het alzo eigen te vergeten, als aan de hoop te gedenken*; reden vont van hoe eer hoe beter te vertrekken, te meer wyl zyn reisgenoot Joh. Tailler, anders *Speculatie*, ziende zyn toeleg mee verydelt, 't zig zoo aantrok, dat hy een myme- ring in zyn hersens kreeg, die meer en meer zig begon te openbaren. Want komende op een mor- gen by onzen de Heus, verhaalde hy hem dat 'er op zyn leven toegeleit wiert, en verzocht dat hy in aller yl de reis met hem naar Hollant wilde aannemen, en zyn kleederen hem aantrekken. De Heus die terstont bemerkte wat 'er haperde, en dat het zyn reisbroeder in den bol scheelde, zeide

il lachende : wout gy dan datze my voor u den bals braken? Hy zocht gelegenheit die hy kreeg, om met spoet weg te geraken naar 't Sticht, oefenende zyn konst, die meest naar Italic verzonden wert.

De naarstigste was hy niet, maar wonder vaardig en fiks in zyn penceeloeffening, want zelden schilderde hy naamiddags, die hem met den avont tot uitspanningen diende, en als hy geneigt was dien wat langer te rekken ging hy zomwyl zyne kennissen tot Amsterdam en elders bezoeken.

Zyn laatste plaazierreis naar Amsterdam, die hem de dood aanbracht, staat nu gemelt te worden.

Bloeimaand, die hem voor Bloedmaant strekte, was gekomen, als de Heus het Sticht (onbewuft wat hem zoude overkomen) het laatste vaar wel toeknikte, om zig tot Amsterdam by zyne vrienden en konstgenooten wat te verlustigen. Wat gebeurt 'er? hy die nu al eenige dagen met de neus in 't nat geweest had, laat uit op nieus bewegen zonder zig te rusten, tot den dans, waar door hy zig zoo vermoeide, dat hy genootzaakt was voor altyd te rusten.

Dien zelve naamiddag ontmoette hy Albert van Spiers, anders de Piramide, dien hy van oude kennis wegen verzocht met hem te gaan, in 't gezelschap, aangezien van Spiers ook by Jan vander Keere, toen een Goudraattrekker, die hem genoodigt had, bekend was. De Heus hielt sterk daar op by hem aan, dog hy, die zig anders wel met een stroo, als het spreekwoordt zeit, liet trekken, weigerde zulks, zeggende dat hy.

hy geen lust had tot drinken. Dus de Heus alleen naar 't gezelschap ging.

'T is opgemerkt dat de Heus korten tyd te voren met een rytuig omgevallen had en zyn borst bezeert, maar vorder daar geen agt op gegeven. Als hy dan vry laat in dien avond sterk gedronken hebbende naar bed zoude gaan, begon hy geweldig te braken, en daar op bloed te spuwen.

Men gift dat zyn borst inwendig door dien val gekwetst geweest zal hebben, en door de geweldige braakpersing los geborsten wezen. Het zy daar mee zoo 't wil, hy stierf den 9 van Bloeymaand 1701. Zyn Lyk wert van Amsterdam naar Utrecht gevoert, en daar begraven.

W. vander Hoeven maakte te zynen gedachtenisse dit volgende treurdicht:

Wat felle moordschicht heeft de Dood op nieuw gesmeet:

*Die Ryn, en Tyberstroom, en d' Amstel trof met leet;
Toen hy de borst trof van het hooft der Konstenaren?*

*De droeve Konstgodes dekt haar ontooyde haaren,
En hals, en aangezigt; met treurig rouwgewaat,
Wyl haar dit zwaar verlies heel diep ter harte gaat.
Klaag vry Godes! bespreng met tranen mond en wang-*

*gen,
De droefheit heeft uw ziel niet zonder reën bevangen:*

*'K heb om uw zwaar verlies myn treurpen aangevat:
Zy zweeft al lillende op het nat besprengde blat,
En deelt zo diep als ooit in uw elendig klagen,
Nu d'onverzoenb're dood uw halsvriend heeft versta-*

*gen,
Hem uit uw arm gerukt, helaas al t'onverwacht!
Die heel Italien in Nederlant gebracht*

*Zou hebben door 't penceel. Laat ons een zuil oprechten
Voor hem, die onbeschroomt Salvater dorst bevechten.
En naar den lauwer dong gepast op Roozaas hoofd.
enz.*

In het einde gaat hy voort :

*Gans Uytrecht smelt in rouw, de Ryn gevoelt het leet;
Hy deinst te rug, en scheldt het lot voor wrang en wreet;
Wie, roept hy, zal myn stroom en weelige akkers malen;
Nu ik dit dierbaar Lyk hier in het graf zie dalen?
Wat lichaam is bekwaam voor zulk een grooten geest?
Myn zonis uitgedooft, DE HEUS die is geweest.*

PHILIP TIDEMAN is geboren te Hamburg in 't jaar 1657 op den 22 van Wintermaant, van deugdelyke ouders voortgesproten welker voetstappen hy nagevolgt heeft. Zy lieten (gelyk alle brave Borgers daar gewoon zyn te doen) hem de Latynsche taal leeren. Doch het verborgen konstvuur brak met zyn twaalfde jaar uit, 't geen zyne ouders tegen hun wil ontwaar werden, als die een ander oogmerk met hem voor hadden. Doch zyn Vader (overwegende dat de schilder-konst niet alleen een man geacht doet zyn, maar dezelfde ook agtte een der eerlykste oeffeningen te wesen; aangezien men zig daar mede op geen oncerlyke wyze verrykt) vond zich overreed, en bestelde hem tot dien einde by den Konstschilder Ns. Raes, by wien hy na 't verloop van agt jaren zoo veer in de konst gevordert was, dat hy geen leybant meer noodig had, maar op zig zelve bestont te schilderen, en leerlingen aan te kweken. Dit duurde maar ruim een jaar, wanneer hy min agt gevende op de voordeelen, als op den voortgang

in

in de konst, besluit nam om naar Amsterdam, toenmaals verzien van brave Konstschilders, te trekken, om van de beschouwing hunner konstwerken, en omgang met de zelve zyn begrippen met grootse denkbeelden op te vullen, aangezien hy op de verbeeldingen der historien gezet was, waar in Gerard de Laire in dientyd inzonderheit uitstak, onder wiens onderwys hy zig begat; doch dit duurde maar een half jaar; hy ging toenop zich zelve wonen en kreeg verscheide werken aan de hand.

Laires overkropt van werk, en behagen schepende in zyn penceelbehandeling, lokte hem weer tot zig, gevende hem den kost, en een zekere somme gelts s' jaars toe, voor dat hy hem hielp schilderen, aan zolderingen en nissen, dog naa het verloop van twee jaren (eenige strubbeling tusschen hun beide gekomen) scheidden zy voor altoos van malkander.

Van eersten af aan kreeg hy ('t geluk hem gunstig zynde) de handen vol werk, waat door hy zig als borger daar ter neer sloeg, en zig tot den echt begat.

Onder zyne voorname konstwerken zyn bekend het orgel in de oude Luitersche Kerk.

De agterzaal van den Heere Joh. van Droögenhorst.

By den Heer Procureur de Vlieger het voorhuis, en de kamer van onderen beschildert.

By den Heer Borgermeester Verschuur tot Hoorn, drie kamers van onderen, met de schoorsteenstukken, waar van het eerste binnen een sierlyke ovale lyst, verbeeldt Venus, hare klachte doende aan Jupiter over het ongelyk dat Juno haar Zoon aandeed. De hoeken van gelyk met beeldwerk gesiert,

vertoonen in den eersten hoek Eneas dragende zyn vaders vader uit den brant, nevens de zinnebeelden Godvrugtigheit en Dapperheit.

In den tweeden hoek staat Juno verbeeldt daar zy by Eool komt, hem verzoekende de stormwinden uit te laten om de vloten te verdelgen, en daar nevens Eerzydigheit en Geveinstheit.

In den derden hoek ziet men Eool de winden los laten, die schrikkelyk op de Trojaansche vloot stormen: en nevens hen den Toorn en Wreetheit.

In den vierden vertoont zig de vloot door Furnus in brant gezet, en hoe zy door betooveringe van Cybele in Zeenimfen verandert, nevens de beeltenissen van Gevaar, en Hulp.

Wy zouden de orde van onze schryfwyze overreeden, zoo wy de menigte van schoorsteenstukken, nissen in poortalen, en tuinsieraden op een lyst brachten. Aan een moeten wy gedenken om zeker voorval, in het tuinhuis van den Heer Christiaan van Hoek op zyn Hofstee aan de Veght, die hy van binnen met zinnebeelden in nissen en andere sieraden konstig heeft opgesiert. Dit werk wat laat op 't jaar 1696 begonnen quam niet ten einde voor dat het ys in de vaart was. Smit die daar mee schilderde, en de posten, en 't lystwerk marmierde, had zyn schaatsen by zig. Tideman, die daar niet op afgerecht was, zou hem dan vast houden en agter aan op het gladdes ys nasullen: maar dit wilde niet lukken. Des wert goetgevonden dat Tideman zig in zynen mantel bakeren zoude, Smit den slip vast houden, en hem dus over 't ys voort slepen. Zy kwamen behouden tot Amsterdam, dog de goede Tideman beklagde zig over deze onderneming; want als hy op 't land

gekomen den mantel voor de kouw wilde omhangen, was de zelve zoo vol luchtgaten door 't schaven van 't ys gekomen, dat het wel een verscheurde bedelaars mantel schein te wezen, en hy genootzaakt was een nieuwen te laten maken. Dus duur stont hem die vrye vracht.

De menigte van teekeningen en schetsen, zoo van Historien, Fabelen, en Zinnebeelden, die hy naagelaten heeft, geven blyken van zyn onvermoeide naarstigheit en yver. En zoo hy alleen eenige uitspanningen nam, het was door 't snarenspeel, inzonderheit de handviool, daar hy zig wel op verstant. Buiten dit vout men hem nooit ledig, maar altoos buiten zyn schildertyd, of met een boek of met de teekenpen in de hand. Daar en boven was hy deugtzaam oprecht en vroom van wandel, 't welk hy ook met grooten ernst, op zyn krankbed leggende, zyne Kinderen aanbevolen heeft. Hy stierf (na dat hy 7 à 8 dagen met groote pyn in zyn zyde gekwelt was) op den 9 van Wiedemaant 1705, naalatende behalve zyn konstroem, den lof eens onbesproken levens, en het overschot van zyne overwinst ten gebruik van zyn Vrouw en Kinderen.

Zoo dat het niet altyd zeker gaat 't geen een nieuwyds † Dichter (op zulk een voorwerp zinspelende) zeit:

*Al wie uw schreden volgt kan niet gelukkig wezen,
En vraagt gy my waarom? gy zyt een eerlyk man.*

Matige overwinst door spaarzaamheit by een gehouden doet een mensch veel geruster en gelukkiger leven, dan die groote fortuin hebben en hun goedt

† H. van den Borgs Mengelpoezy. p. 104.

goedt schandelyk verkwiffen. Behalve dat het ons niet passen zoude de leerjeugt tot dusdanige levenswyze te sporen; even als of de Fortuin alleen zulken in 't gemoet liep, en den vromen den nek toekeerde.

Voorbeelden hebben ons ook wel het tegendeel doen zien. Thans staat 'er een van een slecht levens gedrag ten tooneel te komen. Maar wat zal ik zeggen? 't gaat zoo in de waerelt, 't schadelijk onkruid groeit met de goede terwe teffens op, en de schurfdde schapen mengen zig onder de reyne kudde. Eerlyke en oneerlyke, vrome en onvrome zyn spiegels voor de opmerkende jeugt; de een om tot het goede te sporen, de ander om van 't kwade een afschrik te doën krygen.

Men buigt in tyds de vrugtboomloten:

En 't takje wyl 't noch buigzaam is;

En knelt het met een taaje wis:

Maar in zyn gullen groey geschoten,

Ontspringt het licht die boey en band;

En heft zyn stugge kruin naar boven.

Dus kan men voor een tyd wel dooven

Het driftvuur van 't gemoet; maar spant

Natuur haat kragten in, geen toomen

Bedwingen 't voortgaan der onvroomen.

ERNST STUVEN zal dit gezegdeten voorbeeld bestempelen, en zyn levensbedryf 't ons, in stee van een printverbeelding, doen zien.

Hy is te Hamborg geboren, en heeft ook aldaar aangevangen de konst te leeren by eenen Hins, die hem, om dat hy 'er een leerzugtigen aart in bespeurde, had in zyn huis genomen, daar hy wakker en vaardig het penceel had leeren

handelen. Hy kwam in den jare 1675 toen 18 jaren oud in Amsterdam, genegen zynde om portretten te leeren schilderen, daar toen veel gelt mee te winnen was. Misschien was hy aangespoort door de blinkende voordeelen die de brave portretschilder Jan Ovens had overgegaart. Hy prezenteerde zich aan Johannes Voorhout dien hy te Hamborg gekent had, die hem ook, om dat hy van een goeden inborst schein te wezen, aansloeg: maar hy was maar een korten tyd by hem. Want zyne behandeling van 't penceel beter naar het bloemschilderen hellende, kwam hy by den berugten Guilhelmo van Aalst, en na dat hy daar een wyl geweest had, te leeren by den braven bloemschilder Abraham Minjon, daar hy zoodanig in korten tyd toenam, dat zyn konst geroemt wiert, en hy over zulks bestont by zig zelve de konst voort te zetten 't geen byzonder wel gelukte, aangezien de fortuna hem gunstig was. Hy kwam te trouwen en kreeg verscheide kinderen, doch konde egter op zyn konst rykelyk bestaan hebben, zoo hy zig niet by gezelschappen, in drinkwinkels en andere uitsporigheden had begeven.

Van Claudius Nero wort getuigt, dat hy, zo lang hy onder opzicht van zyn opzichter Seneca leefde, en zich des zelfs leerlessen onderwierp van een goeden inborst schein te wezen, maar zo haast hy Vorst was geworden, uitborste tot alle ongebondentheit, en schelmstukken.

Dus getuigt ook Johannes Voorhout, die hen in zyne jeugt gekent heeft, dat hy zig minzaam beleeft, meegaande, en leerzaam, gedragen heeft zoo lang hy onder opzicht van zyne meesters geweest is. Maar niet zoo ras en was hy dien teuge ontwasschen, of hy spatte uit tot alle ongebon-

den

denheit, ftugheit, en weergalooze ftoute en onvoeglyke bedryven.

Een byzonder ftuk van zyn weergaloos kwaataardig en boos bedryf viel 'er voor, als Willem Grasdorp om de konft te leeren by hem woonde; in den jare 1697. Deze Grasdorp was van zyn moeder, en aangchuwden vader, by Stuve befteeft voor den tyd van drie agtereenvolgende jaren. Hier van was een kontrakt gepafteert, en daar in wel ftipt bedongen, den tyd ten voordeele van hem te voldoen. Ondertuffchen zocht hy 't op allerhande wyzen tegen den jongen, op dat hy 't hem loof mogt maaken, en dus middel vinden om uit hoofde van het kontrakt, een eyfch tegen zyne ouders (om zyn onwil) te forneren, om alzoo aan penningen te geraken, wanneer dat verbant door gelt zoude afgemaakt worden. Hy befchuldigde zynen leerling dan van diefftal, van wegen een klein pourtretje 't geen paderhant gevonden wert. Dit niettegenftaande moest hy veele mishandelingen dulden, daarenboven wert hem belet aan zyn ouderfte fchryven: en uitgaan of wegloopen en konde hy niet, wyl hem zyne kleederen tot de fchoenen toe waren weg genomen en in de Bank van leening ter bewaring gebracht. Dus hy zyn noot, en dat hy honger en gebrek leet, uit een venfter den buuren toeriep, 't geen hem weinig help, aangezien de buuren de kwaataardigheit van Stuve kenden, en gevolglyk fchroomden zich daar mede te bemoeyen.

De noot zoekt lift, zeit het fpreekwoort. Grasdorp nam de gelegentheit waar, fchreef een brief aan zyn moeder, en gaf die in der ftilte aan een Weyers baas, die zomwyl by Stuve kwam, om

Bloemen en Loofwerken tot zyn hantwerk dienstig te leeren teekenen. Daar op kwam de moeder die te Zwol woonde over, en zond haar mans Broeder om haar Zoon te spreken, daar Stuve niet in wilde verstaan, maarden man eerst met schelden, daarna met slagen te keer ging, zoo dat zy al worstelende voor de deur vochten; en wyl de straatmakers bezig waren om de straat te verleggen, bediende hy zich daar van, nam een steen op en sloeg den man daar twee gaten mee in 't hooft, die met den bebloeden kop straks naar den Hooftofficier ging, welke aanstonds een diender mee zont om onderzoek van zaken te doen; dog die kwam op gelyke wyze geteisterd te rug, met de boodschap dat het wel een dol mensch geleck, die al wie hem voorkwam sloeg en scholt; gelyk hy ook den Makelaar Loot (die voor heen een schuldeys op hem gehad; en hem uitgewonnen had) die 'er op dien tyd voor by kwam en 'er een woort in ten beste wilde spreken, onfatsoenelyk bejegende, scholt voor een schoft, en dat hy de oorzaak van zyn bederf was, zoo dat die mee werks genoeg had om zyn biezen te pakken, en heels huids 'er van daan te komen. Daar naa zont de Schout twee andere van zyne dienders, met bevel dat hy den jongen zoude los geven. Maar hy begeerde zulks niet te doen, maar scholt en lasterde de Overigheid. Zoo deet ook zyn wyf, dat daarenboven noch de stoutheit had, van zelfs naar den Officier te gaan, en te klaagen over het ongelyk 't geen haar wiert aangedaan, maar bragt het door haar stout spreken en schelden zoo veer dat zy in de boeyen gebrocht wiert. Hy de tyding daar van gchoort hebbende wert te doller, liet door zyn Zoon buskruit en kogels koopen, laadde

zommige pistolen, en maakte zig tegen den aanval gereet, wyl hy wel konde bezeffen dat hy 'er willig of onwillig mee aan zouw moeten. Daar benevens deed hy van zyn Zoon een grooten stapel steenen op de bovenkamer dragen, en verzekerde de deuren zoo goet als hy konde.

Den avont gekomen zynde besmeerde hy zyn aangezicht en handen met roode verf, ging voor 't venster staan en riep tegens de menigte die zig van allen kanten (om te zien hoe het met hem zoude afloopen) vergaderde, dat hy van God tot Richter was gestelt, dat de Heeren van Amsterdam luiden onschuldig ter doot gebracht hadden. Dit zeggen zag op die perfoonen, die in den oploop in 't jaar 1696 werden gevat, en voor de Waag opgehangen; waar door, als ook door 't byspringen der gewapende Borgery, de oproer gedempt wert, en de Magistraten voor meerder rampen beschermt werden; waarom alle die zich terzelver tyd in de wapenen begaven, van de Heeren Burgermeesteren van Amsterdam zyn beschonken met een zilvere Medalje, waar op Neptuin op zyn schulpkoets van twee zeepaarden voortgetrokken door een ongestuime Zee, door wederzydse winden ontfteken, verbeelt staat, met het byschrift,

Motos præstat componere fluctus.

Dat is:

Best is de driften van de vloeden neêr te zetten.

Voorts dat hy ook zoo doen zoude. Hy keerde zich daar op naar Grasdorp, zeggende dat hy zig bereiden moest tot de dood, die daar op niet wift van be-

naautheit waar te kruipen. Die buy wat overge-
 waaid, dwong hy Grasdorp by hem op 't bed
 (daar hy een bloet. n. n. degen nevens hem leggen had)
 te komen leggen. Maar de vrees en angst (dus
 heeft my Grasdorp zelf verhaalt) hielt hem den
 vaak wel uit de oogen. Doch Stuve sliep een lange
 poos dat hy snorkte. Als hy dan in den mör-
 genstont ten drie uuren ontwaakte nam hy Gras-
 dorp in volle razerny by een vlerk, en scheurde
 hem van 't bed af, zeggende, *ziet gy dat licht niet?
 nu is je vonnis gemaakt: doe je laatste gebet; je
 moet sterven.* 't Geen dien Jongman in een doo-
 delyke vrees bragt, dat hy 'er eindelyk noch
 toe zoude komen. Waar naa hy zich weder te
 bet ley, en ondertusschen liep Grasdorp in den
 donker omsnuffelen of 'er ergens gelegenheit van
 uitkomen voor hem was, maar te vergeets; want
 deuren en vensters waren vast gesloten, en bebol-
 werkt, en gestommel te maken was voor hem niet
 raatzaam; maar hy ging zoo haast het dag was zich
 zetten tot schilderen aan een werk dat af moest
 wezen, om dog geen oorzaak van misnoegen te
 geven. Maar hoe 't hoeft naar 't schilderen stont
 kan elk oordeelen. Stuve uit zyn bet opgestaan
 komt hem als een verwoede draak aanvliegen,
 grypt hem by 't haar en sleept hem over den gront,
 rukt hem zyn palet en pencelen uit de hant, en
 steekt met een penceel stok door zyn lip dat hem
 't bloet langs de kin afgudste, waar door hy het
 op een schreeuwen stelde. Doch dit wert hem
 door den dollen wel haast belet, die hem de strot
 wel zoo dicht toe hielt dat hy byna geworgt was.
 Naa het verloop van eenige uuren riepen hem de
 buuren van agteren toe, lokten hem op de agter-
 plaats, en baden hem dat hy zich dog wat stil
 wil-

wilde houden en zoo voort. Immers zy hielden hem zoo lang op met praten dat Grasdorp inmid- dels gelegenheit vont om hem blootsbeens door een venster te ontspringen.

Ondertuffchen hadden de Magiftraten der Stadt over dit doen zich dien dag beraden. En wyl zy van voorleden tyd, te weten dat hy zig mede in gemelden oploop in den jare 1696. had gemengt, en in het huis van den Heere Boreel was gezien, wanneer het geplondert wiert, noch wat tot zynen laften hadden, wert den onderschouten be- laft hem levendig of doot te leveren, die dan in den avontfent gesterkt met Stadts Dienders, en zommige van de ratelwagts, op het huis (dien tyd woonde hy op de Blomgraft) aanvielen. Maar zy werden met fteenen die hy daar toe had doen boven brengen op hunne herfenpannen gebonst, dat hun de luft van 't stormloopen over ging. Egter ram- meyden zy de benedendeur aan fpaanders, daar een van de ratelwagt willende door inkruipen met een bebloeden kop weer te rug deilde. Zy beriedden zig (wyl 'er geen kans was om door dien weg bui- ten gevaar hem meester te worden) van daar het naafte huis van boven het dak in te klimmen, waar door zy op den zolder kwamen; maar niemant dorft zig 't eerst van den trap begeven, wyl hy daar met den degen in de vuift ftont op te paffen, en zwoer by al wat leelyk is, den eerften die af kwam te door- stooten. Wat nu? zy deden de planken van de zoldering boven de kamer daar hy zig toen had opgefloten op breken, om hem met een fchippers haak daar door te keer te gaan. Een lange wyl ontweek, en keerde hy den slag van den haak af. Eens kregen zy hem beet aan zyn japonfen rok, maar dat ontdraayde hy; doch de tweedemaal

hegte de haak in zyn kakebeen, waar aan zy hem wel zoo vast hielden dat hy niet veel figuren konde maken, gelyk hy 't ook eindelyk opgaf en zyn degen weg wierp. Egter hielden zy hem zoo lang tot dat zommige beneden klommen en hem met touwen bonden om den dans niet te ontspringen. En dus bragten zy hem voort met een Sleetje (want gaan en wilde hy niet) geknevelt naar de boejen.

Na dat hy van de Heeren Schepenen verhoort was wert hy voor den tyd van 12 agtereenvolgende jaren in 't Rasphuis, en zyn wyf in 't Spinhuis gebannen; dog hy kreeg door goede beloften van zulks niet meer te doen, en voorpraak van zommigen die hem om zyne konst noch zucht toedroegen, 6 Jaren aflag; naa welken tyd hy 'er uitraakte, onder belasting van de Stadt te ruimen; maar hy gehoorzaamde daar niet aan, bleef in Amsterdam, maakte op nieuw weer vreemde figuren, kon ook zyn tong van laster tegens den Magistraat te spreken niet onthouden. Des wert hy weder opgelicht en voor de tweede maal in 't Rasphuis gezet; daar hy verscheide bloemstukken zoo voor deze als gene geschildert heeft; tot dat hy eindelyk daar weder uit ontkwam, en zig tot Haarlem begaf by Romein de Hooge. Van daar trok hy naar Rotterdam, daar hy voor den Heere de Beer schilderde, die hem daar voor den kost, drank, en een dukaat daags gaf, naderhant voor andere konstlievenden meer, tot dat hy aldaar eindelyk zynen veragtelijken levensloop geëindigt heeft.

ELIAS VAN DEN BROEK, geboren te Antwerpen, was een van zyn eerste en beste leerlingen, maar al mee een man, (als 'er meer zyn geweest) die de fortuin maar van agteren gezien heeft.

Hy

Hy schilderde heel los en geestig allerhande bloeme, kruiden, slangen, Hagedissen enz. En 't was aan zyne behandeling ook wel te zien dat hy by de Heem geleert had. Hy woonde buiten de Amsterdamse Uitregtse poort op 't Molepad, daar hy by zyn huis een Bloemhof tot zyn gebruik had, en stierf in het jaar 1711.

LAURENS vander VINNE Vincentszoon, dien 't ook byna onverschillig is eeven als 't zyn Vader was, wat hy maakt, steekt met zyn konst nochtans wel meest uit in zyn bloemstukken. Hy heeft geen ander leermeester gehad dan zyn Vader. Zyn meesten tyd heeft hy doorgebracht met het schilderen van de geagteste bloemen voor de Floristen, zoo met oly-als waterverf. Inzonderheit voor den Heer Philips de Flines, die alle de raarste en zeltzaamste gewassen uit Oost- en Westindien herwaarts gebragt, door hem heeft doen afschilderen. Thans houd hy zig meest bezig met patroonen voor de Fabriqueurs te teekenen. Hy wert te Haarlem geboren den 24 van Lentemaant 1658.

Tot verlies van de Konstschool tot Amsterdam zyn gestorven PAULUS VAN HILLEGART, en PIETER DE RUELLES. Wat zy geschildert hebben weet ik niet: alleen is hun naam door de dichtkonst levendig gebleven. Zy worden beide om hun konst geroemt, en Hillegart overleden in Sprokkelmaant 1658, dus beklagt:

*Helaas! te vroeg heeft ons die brave geest begeben,
In 't opgaan van zyn tyd, in 't bloejenst van zyn lent.
Zyn naam zal, 't spyt de doot, in Amsteeleewig leven,
Zoo lang God Febus kar het schieprik Yberent.
Voldoet uw laatste plicht Apelles zuigelingen,
Omgort zyn waardig hoofft met krausen van lau-
rier, En*

*En wilt tot zyner eer, gewyde vaarzen zingen,
Zoo stookt gy hem naar waarde een onuitblus'lyk vier.*

't Schynt dat Ruelles ook de dichtkonst ver-
stont, uit het treurgezang op zyn overlyden in
Wiedemaant 1658 gemaakt te bespeuren, alwaar
op 't einde gezegt wort, dat hy door zyn vernuft
een dubble konst gevonden had.

*En gy, myn Zanggodin, die zulk een dichter minde,
Spoei u naar Dafne toe, en haal van haar een krans,
Die zyn roemwaardig hooft versier met dubb'len
glans.*

*Voeg u dan op zyn graf, zoo zal geen tyd noch jaren
Zyn naam, zyn roem noch lof met hem in 't graf doen
varen.*

Nu hebben wy te spreken van den vermaarden schil-
der en Boumeester JAKOB VAN KAMPEN, Heer
van Rambroeck. Deze was een Haarlemmer van ge-
boorte, dog het jaar van zyn levens begin is my onbe-
kent, alleen heb ik uit een kreupelvaars, genoemd
Haarlems Doodt-Basuin, uitgeblazen op de Tom-
be van den Heer Jakob van Kampen enz., zyn
sterftyd ontdekt, voorgevallen op 't jaar 1658,
den 4 van Lentemaant.

Zyn penceelkonst bestont in Beelden en Histo-
rien meelt levens groot, en zyn wyze van schil-
deren geleck naar die van J. v. Bronkhorst en Jan
Bylert. Dog niet minder was hy in konst van tekenen
als kragtig schilderen. Dus men den lof dien ik de-
ze twee groote meesters toegeschreven heb op
hem alleen passen mag. En wat zyn wonderbaar
vernuft door de boukunde uitgewerkt heeft, blykt
aan menigte van praalgebouwen in Hollant en elders
door.

door hem gesticht; als het huis van Prins Maurits in den Haag, 't huis van den Heer van Zulichem en Speelhuiste Voorburg. 't Huis van den Heer Dedel te Lis, en veele andere meer, als te Haarlem

*De gevel van het huis des Heeren Guldewagen,
Daar boven op de plint Jachthonden 't Hart najagen.*

de. Schouburg tot Amsterdam; en verscheiden graftomben van Batavische Zehelden, als Tromp, van Galen enz., eindelyk het Amsterdamsche Raathuis, geschat voor 't agtste wonder van de waerelt.

Hy stiert op Rambroek, en wert te Amesfoort begraven. Op zyn Kerkgraf staat dit te lezen:

*d' Aartsboubeer uit den stani
VAN KAMPEN rust hier onder:
Die 't Raathuis t' Amsterdam
Gesticht heeft, 't achtste wonder.*

Ik heb onder zyne beroemde Bouwerken aan 't Amsterdamsche Raadthuis gedacht, waar door zeker vreemt verhaal, my door geloofwaardige menschen overhandigt, in den zin schiet, 't gene ik niet kan naalaten den Lezer mee te deelen; schoon zulke die van aart zyn als de ongeloovigen Tomas was, 't zelve niet zullen willen voor zuivere waarheit aannemen.

Onze van Kampen deed in zyn jongen tyd een reis naar Italie met toeleg. om zig in de schilder-konst naar de dectigste en schoonste voorwerpen te oeffenen. Onderweeg op de reys zynde ontmoet hem een Heydinne anders gelukzegster, die een
aal-

aalmoes van hem verzoekt en zig aanbiet hem te kunnen voorzeggen 't geen hem in der tyd gebeuren zoude. Hy die weinig agt floeg op dat zeggen, doch haar de vuist vulde; luisterde egter met verwondering toe, wanneer zy die hem nooit meer gezien had, noch gekent, wist te zeggen dat hy een schilder was, die naar Italic reisde om zyn konst te oeffenen. *Maar (vervolgde zy) gy gaat voor schilder daar heen, doch zult voor Boumeester wederkeeren in uw Vaderlant, en tot groote werken gebruikt worden. Ook zal het out Stadthuis van Amsterdam verbranden, en gy op den zelveu gront een beter bouwen, waar door uw naam voor altoos berucht zal blyven.* 'T gebeurde ook zoo: hy won de gunst van een Kardinaal die hem aanleyding tot de Boukonst gaf, waar van het begrip hem zoodanig toeviel dat hy verscheide roemwaarde werken voor den zelveu deed maken.

Dit door het gerugt verspreit tot in Nederlant; kreeg hy straks, weer gekeert van zyne reys, gelegenheit aan de hant; om zyn verstant in de Boukonst te toonen: gelyk wy daar van verscheiden stukken hebben opgetelt die geroemt werden; zoo dat wanneer het oude Stadthuis naderhant door de vlam vertcert was, hy als de voornaamste Boumeester bekend, tot het bouwen van een nieuw gebouw gekeurt viert.

Zie daar Lezer hebje het verhaal zoo zuiver als het my overhandigt is. Waarom zou ik 'er iets toe, of atdoen? ik zoek 'er niet op te schacheren of winst mee te doen: maar geef het voor den zelveu prys, en in dezelve waarde als ik het heb ontfangen.

HENRIK CARRÉE geboren tot Amsterdam in den jare 1658, heeft tot onderwyzers

zers in de konst gehad, eerst J. Jordaans, daar na Juriaan Jakobz. een Hamborger van geboorte; maar woonde te Lewarden in Friesland daar hy schilder van den Prins was, in wiens dienst hy ook gestorven is in 't jaar 1685, na dat hy traje konstwerken, zoo wilde Zwynejachten als anders in 't Hof geschildert had. Zyne wyze van schilderen gelykt naar die van Franc. Snyders, by wien hy de konst geleert had.

Zyn tyd- en Konstgenoot was BERNART SCHENDEL. Deze hebben zommige gemeent dat een Fries van afkomst was; om dat Jelle Si-brandz. die 1669 naar Italie vertrok, tot Lewarden by hem de konst geleert had: maar hy was een Haarlemmer, gelyk ook Reinier Brakenburg die te eener tyd in Friesland gewoont hebben. Deze kwamen meer in de konst dan in de wyze van leven over een. De eerste was een man van geregelt leven, yverig in 't schilderen, en naarstig ter Kerke gaande.

De ander was een luchtgeestig dichter, en verviel op 't laatst van zyn leven tot den drank. Wat zullen wy hier van zeggen? alle menschen hebben hunne gebreken, de een hier en de ander daar in. Maar dit overgeslagen, Bernart Schendel was een braaf Historie- en gezelschapschilder, gelyk Reinier Brakenburg geboren 1649, die door zyn konstpenceel geestig en konstig Borgerlyke en Boere gezelschapjes binnens huis op de wyze van Adr. van Ostade heeft weten op paneel te malen. Hy was een leerling van Mommers, anderen zeggen van B. Schendel, en heeft veel gelt in zyn tyd met het penceel gewonnen, zulks ook zyn vrou, na zyn overlyden in Friesland, van waar zy afkomstig was, den kost voor haar leven kocht.

Nu

Nu volgt ANTONY VREEM. Deze was een Dortenaar, myn stadgenoot, en ontrent van myn jaren. Zyn moeder was getrouwt aan eenen Mes, meester Groffschilder die hem bestelde te leeren by G. Schalken die toenmaals noch te Dordrecht by zyn Vader in de Latynse School (daar hy Rector was) woonde. Maar gelyk een lentebloem, die door eene Noordsche hagelbuy, de knop van de steel gekneust wort, voor 't openen van hare bloem, haaren planter in zyn hoop te leur stelt: zoo gebeurde het oök met dezen jongelink, die onder opzicht van Schalken fraay gevordert, nu al ondernam op eigen wicken te dryven: maar als men gevolglyk haast stont te zien wat van hem komen zoude, wert die hoop door de dood in den jare 1681 afgemaait, ter smart van zyn moeder welke dubbele vtugten van haar gezaaide meende te plukken.

Te zynער gedachtenis vloecide dit volgende vaars uit de pen.

Ô VREEM! ô brave spruit, moest gy al mee de punt
Der felle doodschicht, in uw bange hart gevoelen?

Was ze onverbiddelyk op uw bederf gemunt?

En was haar woede door geen tranen te verkoelen?

En was 't met d'artzeny vergeefs voor u gepleit?

En moest uw lichaam in een duistere grafste dalen?

En voor de wormen tot een prooy zyn weg geleit?

Wja! wie stuit het? wie, stelde ooit die wreede
palen?

Wie heeft dat woeden ooit gedwarsboomt in zyn loop?

Gestuit, getengelt, of door wederstant doen keeren?

Wie was 't die ooit de knip des doods door list ontstloep?

Gymoest dan op uw beurt mee 't levensvuur ontbereren,

Het

Het zeker noodlot dat nooit snerveling ontgaat ;
En u getroosten in des hemels welbehagen.

Gy gaat , wy volgen u met slopend rouwgewaat
Daar gy wort * gelaurierd ten kerker ingedragen.

Godeffe van de Konst , betreur zyn lot en ween ,
En help zyn grafnaald met Cypresse en Laure streng'le ,
Terwyl hy zinkt in 't Graf , dat weergalmt op 't ge-
steen ,

Daar ik myn tranen met zyn zuiv're Lykas mengle.

'k Zal met den tyd (de Dood ten spyt) zyn waarden
naam

Met eene goude snoer , by 't pui'k der schilders kluis't ren ;
En zyn gedachtenis omvoeren doer de Faam.

Dus zal het graf zyn Lyk , maar niet zyn naam ver-
duist'ren.

DIRK DALENS is geboren tot Amster-
dam in den jare 1659. Van jongs af aangespoort
door 't zien van konst en konstbehandeling , als
ook door een overgeerfde drift tot dezelye opge-
wekt , begaf hy zig al vroeg in de oeffenschool
van zyn Vader Willem Dalens , die een Lantschap-
schilder was , maar juist niet van de beste soort ;
waarom hy ook , wanneer deze Nederlanden in den
jare 1671 , en 72 door de Franfen over-
vallen , de neringen en Koopmanschappen door de
geweldenary overstroomt , en in die engte gebracht
wierden dat niemant lust of zin tot konstkooopen
had , zig genootdrukt vont elders heen te wen-
den ,

Bb

den,

* *Gelaurierd*] Dit ziet op een gewoonte oulings , en noch te
Dordrecht in gebruik. Te weten , wanneer 't lyk van een
Jongman wort ten grave gedragen , wort het rouwkleed , dat
de kist dekt , met lauriertakken beleid ; gelyk ook elke
drager van gelyken een lauriertak met wit en zwart lint be-
strikt , in de hand houdt.

den, om geruſt adem te ſcheppen en zyn konſt te oefſenen. Gelyk hy zich dan te ſcheep naar Hamborg begaf, alwaar J. Voorhout (om dezelve reden, en den ſchrik van het dreygende gevaar te ontwyken met zyn vrou zig aldaar by zyne vrienden begeven had) hem ook heeft gekent : daar hy wel buiten gevaar van der ſoldatenmoetwil, maar niet buiten 't bereik van de ſchicht des doodts was; want zyn nootlot daar zyn Kerkhof beſtelt had.

Onze Dalens bleef in Amſterdam, en toen de Franſen die in haaft, en als met eenen ſprong, in deze landen gekomen waren, ook in allen haaft daar weêr uit-togen, was hem gereet aan de hand, mee van den vetten room dien de Vrede aanbragt te deelen; want ik heb uit bevindinge aangewezen in de bovenſte levensbeſchryvingen, hoe de gene die toen maar het minſte maken konde met het penceel, gelegentheit had om gelt te kunnen verdienen. Te meer wyl 'er zig in dien tyd vele, ziende de donkere oorlogswolk aandryven, zich van kant gemaakt hadden. Maar 't ging met hem als het ſpreekwoort zeit :

*Na verwonnen noodt
Komt de doodt.*

Want hy ſtierf 1688, oud 29 jaaren.

Nu volgt zyn Jaar, - Stadt, - en Konſtgenoot, **MICHIEL MADDERSTEG**, die geoordeelt was de beſte leerling dien Ludolf Bakhuiſen voortgebracht heeft. Hy verſtont zich wonder wel op de ſcheepsbouwkunde nevens de toetakeling van zeil-en touwerk. Weinig van zyne ſtukken zietmen hier te land, doordien hy wel zyn meeſten levenſtyd aan 't Hof van Brandenburg heeft door-
ge-

gebracht, het geen hy eindelyk wars wert, en teffens de konstoeffening. Hy zette zich tot Amsterdam zyn geboortestadt neer, en begaf zig tot de Koopmanschap; maar de fortuin was hem daar in niet gunstig. Hy is gestorven in 't jaar 1709. Hem volgt **JUSTUS VAN HUISUM**, wiens Vader te Leewarden in Friesland geboren, eerst woonde te Huifum daar hy Schoolmeester was, naderhant tot Amsterdam, daar hem onze Justus geboren wert op den 8 van Wiedemaand 1659. Justus van natuur tot de konst gedreven wert in den jare 1675 bestelt by Nicolaas Berchem, daar hy in weinig jaren zoo toenam, dat het jammer was dat hy zig aan die wyze van schilderen niet altyd heeft gehouden; maar zyn woelige geest en nayver ondernam alles (geen deelen of byzonderheden in de konst uitgezondert) na te bootsen, zelf in de byzondere wyze van te schilderen Beelden, Historien, Lantschappen, Watergezichten met Schepen, Ruitergevegten, Pourtretten enz. maar daar hy 't meest in doorstak, en dat men waarlyk konst noemen mag, was het bloemschilderen, waar in hy ook zyn oudtsten Zoon, thans den Fenix in die konst, heeft opgekweekt.

Hy overleed in Grasmaand 1716.

Het spreekwoord zegt, *'t eind goedt, al goedt.* Dit willen wy passen op den beroemden Kunstschilder den Ridder **ADRIAAN VANDER WERF**, wiens levensbedryf wy t'hans aanvangen te beschryven, als zynde een sierlyk slot, waar mede wy dit Derde Deel besluiten zullen.

Gelyk de Hemel zyn starren heeft, die in onmeetelyke grootte en stantplaats verscheelen, even dus heeft ook onze Nederlantsche Konsthemel zyne Konststarren, die in onmeetelyken afftant en

luister van malkander verschillen. De grootste van die, wiens uitsteekende konstglans ook andere Konstflarren verlicht, is de overal beruchte Konstschilder ADRIAAN VANDER WERF.

Hy werd geboren op den 21sten van Loumaant 1659, in Kralinger Ambagt, by Rotterdam, van zyn Vaders en Moeders kant, uit een oud en eerlyk geslacht, en van de oudste Welgeboren mannen van Schielant, op het Register bekend.

Zyne ouders, die van eenen zorgvuldigen aart waren, en het beste van hunne Kinderen zochten, die al veel in getal waaren, bestelden hem binnen Rotterdam ter schoole.

Met zyn achtste of negende jaar ontvonkte de konstlust al in hem, makende in stee van schryven beeltjes en beesten, en dat met zoo veel yver, dat zyn meester hem dikwils teekenende vout, terwyl de andere kinderen in hun buitenuur liepen spelen; zulks de meester, als zyn moeder kwam om het leergelt voor haar Zoon te betaalen, en daar by vraagde, hoe hy het al maakte, haar tot antwoord gaf: Dat hy haar riedt hem de teekenkonst te laten leeren; want hy in 't school niet anders deed als teekenen. Welke boodschap zyn Vader aangebragt zynde, bestrafte hy ADRIAAN ernstig hier over; zynde dit hem des te meer tegen de borst, om dat hy, die het bezit vanden Dorpmoolen had, voornemens was, hem in dat zelve beroep aan te kweeken, want hy noch te jong en te zwak zynde, wert dit tot meerder jaren verschooven. Ondertusschen toonde hy een grooten tegenzin in dat beroep te hebben, en in tegendeel een grooten lust tot de teekenkonst: dus de Vader, op den raad van een zyner kennisten, die een glaszchilder was, hem bestelde tot

Rot-

Rotterdam by Korn. Picolett, die een tamelyk goed pourtretschilder was.

Toen begon hy zyn tekenlust den vollen toom te vieren. Dog anderhalf jaar geteekent, en ook al geschildert hebbende, haalde zyn Vader hem weder t'huis, blyvende by zyn eerste voorneemen. Het dagelyks en menigvuldig smeeken, om daar in te moogen voortgaan, bragt in zyn ouderen wel meedelyden, doch zy konden tot die zaak niet besluiten; want de Vader die het schilderboek van K. v. Mander geleezen, en daar in vele gevonden had die los en ongebonden geleest hadden, stelde zig het argste voor. Zyn Moeder viel hem hier in ook tegen; zeggende, *wat zou 'er van u worden? ik heb God altyt gebeden, hy wilde u een geest ingeeven, dat ik een Predikant van u mocht maken.* Om kort te gaan, zyn Vader de onstuitbare drift tot het schilderen meer en meer bespeurende, nam overleg met zyn voorgemelden vriend den Glaschilder, en den Dorp-Predikant, en besluit om hem de Schilderkonst te laten leeren. Des bestelde hy hem voorts by Eglon vander Neer voor een jaar, en na dien tyd noch voor 3 jaren.

Eglon, een stukje schildery van F. Mieris ter leen bekoomen hebbende, om het te mogen doen naschilderen, wert onze ADRIAAN byzonder lustig hier toe, en smeekte zyn meester daar om: maar die had het een ander toegeschikt, die geen lust of moedt daar toe hebbende, 't zelve liet staan. Toen hervatte hy zyn verzoek, 't welk zyn meester hem eindelyk (schoon hy noch geen groot vertrouwen op zyn penceelsvermogen had) toestont, en hy maakte het door den uitsteekenden lust dien hy daar toe had, zoodanig even gelyk na, dat het nader-

hant tot Leiden van verschide liefhebbers voor een stukje van Micris aangezien wiert.

Alle de genen, waar in wat groots van geleertheit, weetenschap of konst, te wachten was, gaven vroeg blyken daar van, even als het roode teeken aan de Oostermorgenkim eenenschoonen dag voorस्पelt. 't Lust ons een opmerkelyk voorbeeld of twee, van zulken die in hunne lentejeugt staalen van hun vernuft deden zien, en die tot meerder jaren gekoomen de waerelt met den glans hunner geleertheit hebben verlicht, aan te haalen.

Van Hugo de Groot getuigt Brant, Dat hy vroeg zoo veer in de Latynsche taal gevordert was, dat hy met zyn twaalfde jaar op de Hooge Schole te Leiden gebracht wiert, daar hy in drie jaren alles daar hy zich toe geschikt hadde, als Regtgeleertheit, Godtgeleertheit, Wiskonst en Heemelloopkunde afgedaan hebbende, nog naauylks vyftien jaren oud zynde, zig in 't gevolg vanden Heer Johan van Oldenbarnevelt, in gezantschap aan den Koning van Vrankryk Henrik den Grooten vertrekkende, begeeven heeft. Aldaar den tytel van Regtgeleerden verkregen hebbende, is hy van den Koning niet alleen met een goude keten, maar ook om zyn uitstekende geleertheit in die jaren, met 's Konings afbeeldsel beschonken.

Geraart Brandt wert in de lente van zyn jeugt, door zyn vleiende Zanggodes het dichtvuur in den boezem gesteeken, het geen te zien is in het pleit tegen de uitgave van het tooneelspel de Veinzende Torquaat, dat van Baarle vereert wert met dit volgende vaars:

*'T was eertyts mannenwerk. Nu komt de teere jeugt
En daverd op 't tooneel, en tart de gryze haaren
Intreurspel uitgetreurt, ja d'onbesneeude jaren
Verzetten tyden kunst. De wysheit gansch verheugt
En weet niet, of zy is geleert of aangeboren.*

En lager.....

*Dus veinst de jonge BRANDT, en doet ons al verwond'-
ren*

*Dat jonkheit veinzen kan, by bergt nog grooter licht,
En als TORQUATUS veinst, zoo veinst ook zyn ge-
dicht.*

*'T is weerlicht tot een proef. Daar na zo zal hy dond'-
ren.*

Even dus deed ook onze Vandcr Werff in zyn vroegen tyd een staal van zyn wakker vernuft en penceelsvermogen (*aan den klaau, zeit het spreekwoord, kent men den Leeu*) zien, door het even eens naschilderen van het konststukje van Fr. Mieris, dat om zyn konstige doorwrogtheit mannenwerk was. Maar wat zal ik zeggen? de Konstgodes was hem gonstig, en zyn natuurdrift diende hem tot leermeesteres. Ja hy had door zyn byzonder opmerken zich die brave penceelsbehandeling zoodanig vast ingedrukt, dat hy zich na dien tyd daar van bediende, zoo dat zyn meester hem naderhant gebruikte in 't schilderen van kleederen in zyne penceelwerken.

Toen maakte zyn Vader een nieu verdrag met zyn meester, voor den tyd van een en een half jaar, en bedong de helft van 't geen hy in dien tyd schilderde voor hem.

Vander Neer die hem geneegen was, nam hem

mee naar Leiden en Amsterdam; daar hy zomwyl ging om te schilderen, waar door onze jonge konstenaar gelegentheit vont, om veelerhande pen- ceelwerken van brave meesters te zien, daar hy zyn oog gretig in liet weiden, om zyn nut daar uit te trekken.

*Gelyk een By van nyv'ren aard,
Weet uit de bloeyfelen te zoeken,
Haar Honig; zoo weet ook 't bedaard
Opmerken; uit geleerde Boeken,
Te zoogen 't pit der wysheit, en
De schilderkonstenaar te steelen,
Het schoonste en eelste uit tafereelen,
Gemaalt door verf en teekenpen.*

In 't laaft van dezen leertyd, een stukje voor zich zelf gemaakt hebbende, 't geen onlangs voor 800 guldens is verkocht, gaf hy dit onverwacht aan zyn Vader, om voor 't geen 'er af kwam een half jaar kostgelt te betaalen, en wilde van dien tyd af aan zynen Vader, schoon wel gegoed naar zyn staat, tot geen last meer wezen.

Nu zeventien jaren oud geworden zynde schil- derde hy zyn eigen beeltenis op een kaartblad, die noch tot een gedachtenis van hem bewaart wort, en verliet toen zyn meester, oeffenende de konst voort by zich zelf.

Kornelis Brouwer, een konstlievend man, die ook voormaals een leerling van Rembrant was geweest, en zyn gewezen meester dikwils kwam bezoeken, waar door hy kennis aan hem had, toonde veel genegenheit voor hem, en kwam hem dikwils aan 't huis van zyn Vader, daar hy nu schilderde, zien, sprekende t'elkens van de
konst

konst, en wat daar omtrent tot het welstandige dient waargenomen te werden, 't geen zyn Vader wel lyden mocht, die hem ook altyd minlyk ontving. Deze verzocht het gemelde pourtretje en liet het aan verscheiden konstkenners te Rotterdam zien, die verwondert waren dat een jongeling van die jaren zoo veer in de konst gevordert was.

Ter zelve tyd maakte hy een klein stukje in 10 dagen, zynde een half beeltje, naar een van zyne broertjes; hier mee ging hy des Zaterdaags avonts by zyn ouden meester om het aan hem te vertoonen, die zulk goet bevallen daar in nam, dat hy 't zelve van hem kocht voor 9 ducaton. T'huis gekomen vraagde zyn Vader naar het stukje, dien hy antwoordede: dat zyn meester dat voor 9 ducaton van hem gekocht had, dat zyn Vader naauwlyks konde gelooven, herhalende verscheiden malen: *hoe jongen 9 ducaton, 9 ducaton!* zeggende voorts: *gaa morgen te Kralinge ter Kerk, en geef'er een aan den armen*, gelaftende hem voorts naarstig te wezen, en zyn stukjes niet om geld te hebben te verkoopen, maar als hy gelt noodig had, hem daar om aan te spreken.

Het vertoonen van voorgemelde pourtretje door Korn. Brouwer bracht hem zoo veel achting toe, dat hy een kamer huurde binnen Rotterdam, alwaar hy nu en dan al eenige pourtretten begon te maken, ook andere stukjes; gelyk hy dan ook het geluk had van kennis te maken met den Heer Adriaan Paats, ontfanger van de Admiraliteit op de Maze. Voor den zelve maakte hy een stukje met kindertjes die hem daar voor 350 gulden betaalde. Ook maakte hy een diergelyk stukje voor Filip Steen Koopman in Oostindische waaren tot

Amsterdam, 't geen het beginfel was van zyn geluk; gelyk de Leezer in 't vervolg hooren zal; want de Keurvorst van de Palts onbekent tot Amsterdam gekoomen, kocht dit van gemelden Steen, en kreeg van dien tyd af veel achting voor zyn konst.

De geleerde Balth. Schuppius heeft niet on aardig ('t geen hier toepasselyk komt) gezeit: *De konst helpt veel tot een mans geluk, als'er de fortuin by komt*, en Gratiaan zeit: *De wyze weten, dat de verdiensten eenen grooten omweg moeten afloopen, wanneer die niet door gunst der Fortuin geholpen worden.*

Toen kreeg hy ook kennis aan den Heer Flink, zoon van den vermaarden schilder Govert Flink, aan wien hy door meergemelden Brouwer was voorgedragen, die hem somtyts kwam zien, en groot bevallen in zyn konst kreeg. Deze vriendschap wakkerde aan sedert den Jare 1687. wanneer hy kwam te trouwen met Margareta Rees, uit een oud geslacht, en vermaagschapt aan de voorgaande Regenten der Stadt Rotterdam, als ook aan den gemelden Heer Flink, die ook uit dien hoofde nevens anderen, haar voogd geweest had. Deze Heer bezit veel heerlyke oude egte, en van de beste Italiaansche, Fransche en Nederlantsche pen ceel en papierkonst, welke hy vandy tottyd, op zyn keurig oog, uit de voornaamste konstkabinetten heeft opgekogt.

In al die schoone voorwerpen kost hy zig nu by wylen vermaken: dog konde in 't eerste geen gevallen in de oude Italiaansche printen, nog ook in die van Rafaël krygen. Maar meer en meer klaarder gezicht krygende, kreeg hy zulk een smaak tot de zelve, dat hy den ganschen zwier zyners

ver-

verkiezingen, en bekleedingen der beelden daar naar heeft gefchikt: ook zyne naakte, naar de befte afgietsels der *Antyken* in pleifter afgegoten, en gedrukte printen, *gecorrigeert* of verbeterd; waar door hy boven andere voortreffelyke meesters, die hier in Hollant door de eed'le behandeling van hun penceel hebben uitgeblonken, nog veer uitfteekt.

In den Jare 1692, met den Heere Flink naar Amfterdam reizende, bezochten zy den Heer Borgemeester Joan Six, Heere van Wimmenum, die verſcheiden oprechte ſtatuën, en Italiaanſche ſchilderyen bezat: ook den Heer de Flines; daar veele voorname konſtwerken, zolderſtukken, ſchoorſteenſtukken en graauwe van Gerard de Laireſſe te zien waren, over welks grooten geeft hy zig niet anders als verwonderen kon: niet min over de Italiaanſche konſtſtukken, zo dat hy zomwyl als een ſtokbeed, zonder ſpraak voor de zelve ſtont te kyken, met opgeſpannen gedachten, om zig van 't ſchoone en vaſten indruk tot zyn nut te geven.

De voornoemde Heer Six te voren al te Rotterdam gekomen, en door den Heer Flink ten zynen huize geleidt, zeide: *Heer Flink, ik bevele u vander Werf, dewyl gy, en nog maar een man in Hollant regt van de Kunſt weet te oordeelen.* De Heer Flink nam dit in agt, bezogt den Heer vander Werf dagelyks, en oordeelde met opregte genegenheit over zyn werk.

Kort hier op. (om te doen zien dat zyn Konſtpenceel zig tot alles wiſt te zetten) ſchilderde hy voor den Heer Flink een zolderſtuk in des zelfs zyfalet, verbeeldende in 't midden een Faam met twee kindertjes. De buitenvakken zyn graauwe Medaillons, verbeeldende de Schilderkonſt, Bouwkonſt,

konst, Fruit- en Bloemgodin, met hunne byvoegzelen, groene loofbladeren en Festoenen met levendige Bloemen enz. alles zoo fix, helder en kragtig geschildert dat men 'er geen weerga toe zou vinden.

In den Jare 1696, Johan Wilhelm Keurvorst van de Palts, met de Keurvorstinne, zyn Vrouwe Moeder en vele van zyn Hofstoet in Holland, en vervolgens te Rotterdam komende, deed hy aan vander Werff de eer van t'zynen huize te komen, zeggende: *ik ken uw konstwerk; want ik heb dat stukje gekogt, dat tot Amsterdam is geweest* (dit was dat konststukje waar van ik op pag. 393 gemelt heb) geevende voorts orde tot het maken van zyn eigen afbeeldsel om het te zenden aan den Groothartog van Toskanen, te gelyk met een ander stukje, verbeeldende Salomons eerste oordeel, waar van hy het model aan den Vorst voor zyn vertrek van Amsterdam deed zien, die hem voorts gelaafte, de stukken gedaan zynde, zelf in persoon tot Dusseldorp te brengen, gelyk in 't volgende Jaar 1697. geschiedde, waar mee hy zoo veel genoeg gaf aan den konstlievenden Keurvorst, dat hy hem in zyn dienst nam, en zulks voor 6 maanden jaarlyks, op een traktement van 4000 gulden Hollants gelt. Voorts betaalde hy voor het gemelde stukje Salomons oordeel, en het pourtret 3000 gulden, beneffens een waardig geschenk van zilverwerk.

Ter zelve tyd begon hy de pourtretten van den Keurvorst en Keurvorstin ten voeten uit, op een doek van 30 duim hoog, en voltooide die voort te Rotterdam.

In den Jare 1698. gemaakt hebbende een *Ecce homo*, hoog 2 ellen, en 't zelve te Dusseldorp
bren-

brennende, beschonk hem de Keurvorst met een goude keten, en medalje met het Keurvorstelyke pourtret.

In den Jare 1701. en 1702. zond hy verscheiden konststukkjes; maar in 't Jaar 1703. vertrok hy zelf naar Dusseldorp, met een voornaam stuk, verbeeldende de graflegging van Kristus, waar in de Vorst zulk bevallen had dat hy aan hem verfocht 15 stukken, hoog twee en een half voet, breed 21 duim, waar in hy verbeelden zou de 15 Misterien van de Roomsche Kerk, een werk tot welkers uitvoering veel tyd zou vereist werden. Dus nam de Keurvorst hem in zyn dienst aan voor neegen maanden in 't jaar, (om dat hy eenige vryheit voor zig wilde behouden) verhoogende zyn *pensioen* tot 6000 guldens. Daar en boven werden vander Werff en zyne nakoomelingen verheven tot den Ridderstant, en vereedelt in beide de geslachten. Hier van gaf hy aan hem zyn *Diploma* of bulle op perkament in een zilvere benne, vermeerderende ook zyn wapen, met een kwartier van het Keurvorstelyke wapen, een helm van voren, en een bladerkroon daar boven. Behalven dit alles, werd hy beschonken met des Keurvorsts beeltenis, omzet met Diamanten van groote waardy.

Thans viel de nieuwe Ridder met yver aan 't schilderen. Zeker dit zyn spooren, die den geest boven zyn vermogen opbeuren, om ten bewys van dankbaarheid wonderen te verrichten. Het eerste van deze 15 stukken was de boodschap van Maria: vervolgens de groetenis van Elizabeth: de geboorte van Kristus, kaarslicht: Simeon in den Tempel: Kristus onder de Schriftgeleerden: Kristus in den Hof Getzeman: de Geesseling van
Kris-

Kristus : de bespottung van Kristus : de Kruisdraging : de Kruiffing : de Opftanding : de Hemelvaart : het Pinxterfeest : de Hemelvaart van Maria : de Kroning van Maria : waar onder in konft uitblonk de Simeon in den Tempel : Kristus onder de Geleerden : de Bespottung : de Kruisdraging en de Kruiffing. Al deze konftftukken heeft de Vorft voor zyn dood by een gezien, met groot vernoegen, waarom hy ook de Vrou en Dochter van onzen Ridder met een rykelyk prezent befchonk.

Naderhant is hier noch by gekoomen een tytelftuk vertoonende de zeven vrye konften die aan de beelteniffen van den Keurvorft en Keurvorftin tegens een pyramide door Engeltjes opgehangen, en door de Godvruchtigheid gekroont onderdanigheid en dankbaarheid bewyzen. Op den voorgrond zit de Schilderkonft, vertoonende op een ovaal het pourtret van den Ridder vander Werff.

Hoe konftlievende de Keurvorft was, en hoe byzonder verflingert op de verheven penceelkonft van onzen Ridder, en wel die van zyn laaftentyd, blykt hier uit : dat Augustus Koning van Polen, als hy onzen Ridder in 't jaar 1710 te Rotterdam kwam bezoeken, die hem zyn beeltenis levensgroot, en daar by vertoonde een klein fchilderytje waarin zyn Vrou en Dochter gefchildert is, en dat ook gaat voor het konftigfte dat zyn penceel gewrogt heeft; daar groot bevallen in had, en verzocht het voor zich. Doch hy floeg zulks op voldoende reden af; waar op de Vorft hem verzogt 2 ftukjes voor hem te willen maken, dat vander Werff egter hem niet konde verzeekeren; aangezien de Keurvorft zyn tyd gekogt had. Hier op zey de Koning : *Ik zal den Keurvorft om zoo veel*
tyd

tyd verzoeken. Maar de Keurvorft, in plaats van zulks toe te staan, vereerde aan den Koning van Polen 2 stukjes schildery van vander Werff, die vroeger in tyd geschildert waren. Een ander blyk is dit. Wanneer hy in zyn vryen tyd, met lust en iever had voltooit het bad van Diana met Calisto, waar in 8 Vrouwebeeldjes $1\frac{1}{2}$ voet hoog ter gedachtenis voor zyn huisvrouw gemaakt had, waren 'er velen die haar daarom aanzochten. Doch zy wilde 't zelve nooit op prys stellen.

Zoo haast hoorde de Keurvorft niet van de byzondere uitnemenheit van dit stuk, zoo in opzigt der teeken- als schilderkonst spreken, en dat het van alle oordeelkundigen voor het waardigste zynner penceelwerken geschat wiert, of hy liet dit voor zig bespreken, in gevalle zyn vrou daar van t'eeniger tyd afftant zoude willen doen. Zy beide bewilligden dit konststukje aan hun edelmoedigen weldoender op te offeren, gelyk geschiedde als zy in 't jaar 1712 te Dusseldorp kwamen.

Hoe dankelyk de Vorft dit gemelde konststukje aannam blykt hier aan dat hy onzen Ridder daar voor deed betaalen 6000 gulden in goude ducaten die hy hadde doen slaan terwyl hy naa de dood van Keizer Josephus, nevens den Keurvorft van Saxen *Vicaris* van het Roomsche ryk was, daar by zeggende: *ik zal uw Vrou ook wel vernoeft naar huis laten gaan*, en liet aan haar brengen een *Toislet*, of het zilver tot een nachttafel behoorende, bestaande uit 32 stukken, benevens nog 2 groote spoelvaten.

By dit waardig present willen wy ook gedenken aan dat van Anthoni Ulrig Hartog van Wolfenbuttelt, die onzen Ridder in 't jaar 1709 te
Rot-

Rotterdam kwam bezoeken, die aan hem 3 konststukjes vertoonde die hy voor zig bewaaren wilde. Dog als de Hartog 't zig met ernst beklaagde; dat hy niets mocht mee neemen van zyn konst, zoo vereerde de Ridder hem een der drie stukjes; zynde een Maria Magdalena, waar over de Hartog zoo veruoegt was, dat hy uit zyn zak haalde een goud slaghorologie, het zelve tot een present gevende voor zyn Huisvrouw, voor wie hy verstaan had dat dit stukje gemaakt was, daar by voegende : *Ik ben een reizend man, als ik t'huis gekoomen zal zyn, zal ik om u denken.* Gelyk hy dan eenigen tyd daar na zyn portret kostelyk met 90 Diamanten omzet aan hem gezonden heeft.

'T zedert dat de konst in Nederlant is ontsprootten, zyn 'ertot nu toe geen voorbeelden van konstenaaren die met hun penceel zulke ryke goudaders hebben opgespit : ook niet een die zyn penceelkonst by zyn leeven tot zulk een hoogte heeft zien steigeren, gelyk men in een openbaare opveiling, uit het sterfhuis van den Heer Adriaan Paats, daar elk over verwondert stont te kyken, heeft gezien; want 6 stukken schildery van onzen Ridder werden verkogt voor 16000 gulden, waar onder een kleen stukje was verbeeldende Lot met zyn Dochters voor 4200 gulden, 't geen nu in 't Kabinet van den konstlievenden Heere Griffier Fagel hangt:

Voor den tyd dat onze groote schilder door goude spooren tot onsterffelyken roem geprikkelt zich tot hooger bespiegelingen der konst begaf, heeft hy veele konstige portretten meest op de grootte als Netscher gewoon was, gemaakt; echter daar in altyd zoo veel van het moderne afge-

weeken als doenlyk was en de Italiaansche groot-
heit in hun bekleedinge gevolgt : dog zyn groo-
te geeft een hooger lot bedoelende kreeg een tegen-
zin daar in, zoo dat hy verscheiden pourtretten,
waar van de weezens byna afgedaan waren, on-
voltooit heeft laten staan, zonder dat zyn vrin-
den daar omtrent hoe ernstig aangezocht iet ver-
mochten. Egter heeft hy naderhant nog eenige
pourtretten levens groot op ovale doeken gemaakt,
als dat van zyn vrouw en familie en de Heeren
Adriaan Paats en Flink. Dog dit nam hy dan waar
als zyn genegenheit hem van zelf daar toe dreef,
die hy altyd den vollen toom geviert heeft, waar-
om hy (schoon daar om gebeden) geen andere
werken konde voortzetten, als daar zyn drift hem
aanleiding toe gaf; welke lust dan aan't gaan zyn-
de, kon hy ook geen zaken uitstellen, schoon
daar toe de noodige modellen niet by de hand wa-
ren, die hem tot meerder gemak en dienst hadden
kunnen zyn, en zomwylen wel van zelf aan de
hand kwamen; gelyk hem gebeurde toen hy dat
stuk, verbeeldende Kristus onder de geleerden in
den Tempel, voor den Keurvorst schilderde. Want
juist als hy bezig was met eenige weezens van ge-
baarde Isralieten te schilderen, kwamen zulke by
toeval hun dienst aanbieden, waar van hy een ge-
lukkig gebruik maakte.

Een gelyken tegenzin kreeg hy, in zyne laatste
jaren, in leerlingen aan te kweeken, schoon door
zyn beste vrienden daar om ernstig verzogt; om
dat men ze onder de jeugt heel schaars vint, die
zulken arbeid behoorlyk willen ondergaan, en het
smart geeft voor een meester dat zyne leerlingen
uit gebrek van volstandigen yver, of verwaant-

heit breekebeenen blyven. Waaron hy 'er maar alleen van drie kan roemen dat zy onvermoeit de leiding hebben ondergaan, die hen tot de hoogte des Konftbergs doet opflygen, te weeten zyn Broeder Pieter, Henrik van Limborgh, en Johan Chriftiaan Sperling, thans Hoffchilder van den Markgraaf van Anfpagh, hebbende thans maar een leerling, Bartolomeus, Zoon van Johan Franfois Douven, geweest Hoffchilder en lieveling van Johan Wilhem Keurvorft van den Palts.

Onze Ridder heeft ook in zyn buitentyd zucht gehad tot de oeffening der Boukunde, waar in hy zoo veer gevordert is, dat hy, ten dienfte van zyne goede vrienden, modellen heeft gemaakt waar na hunne Bentemerfteene gebouwen opgemaakt zyn. Als de voorgeevels van de Huizen der Heeren den Bewinthebber Jakob Noorthei en Joseph Schepfert beyde op het Haringvliet te Rotterdam, ook de voorgevel van 't groot huis des Heeren van Ellemet. Daar de deftige en kloeke wyze der *Antyke* Boukunde in doorfteekt, dewyl hy oordeelde tot de rechte Boukonft te behooren, dat de groote vlakke deelen door geen fieraden of byvoegfelen of krollen bezwalkt worden. Ook heeft hy vermaak gevonden in verfcheiden buitenplaatsen en tuinen te ordoneeren voor zyne goede vrienden, zelf daar de gront buiten den haak en wanftallig was, welke ongefchiktheid hy zelf wel tot zyn voordeel wift te gebruiken, en tot welstant te bestieren. *Groote geesten, zeit de ftatkundige Gratiaan, hebben elk tot verwonderen verwekt, door alles wat zy ook ondernaamen.*

Door het overlyden van den Keurvorft, zyn grooten Mecenas, in Wiedemaand 1716 voorgevallen, ein-

eindigde ook de dienst van onzen Ridder; die nu in volle vryheit zynde, de voorwerpen van zyn penceel naar zyne geneigtheit verkieft, yverende dagelyks met grooten lust, gelyk hy dan in 't volgende jaar 1717 van zyn konft drie stukjes verkocht heeft aan den Graaf Czernin de Chudeniz; een Paris oordeel voor 5500 guldens, een Heilige Familie 2500, en een Maria Magdalena voor 2000 gulden.

Gelyk zyn roem op veel plaatfen verspreit is geworden, zoo is die ook in Vrankryk overgebracht, daar echter nooit eenige van zyn egte werken gezien zyn. Tot dat in den jaare 1718, de Heer Hartog van Orleans, Regent van Vrankryk, van hem een stuk dede koopen, (het was ook een Paris oordeel maar anders als het voorige uitgebeelt) voor *f* 5000 gulden Hollands gelt.

Van vyf Kinderen die hy by zyn vrou (nog in leven) gehad heeft, leeft eene Dochter welke in 't jaar 1717 troude met Adriaan Brouwer, outsten Zoon van Martinus Brouwer zalr. in zyn leven Proviandeur der troepen van den Staat.

Men vint hem heus in zyn omgang ontfangende met veel beleeftheit de geenen welke hem komen bezoeken om zyn konft te zien. Alhoewel hy des morgens in zyn besten yver niet graag geftoort is. Al veele jaaren agter een heeft hy, om zyn gezontheit, die al veel vervallen was, te herstellen, des naamiddaags niet meer gefchildert: maar zeer naarftig den voormiddag van 8 uren tot een of twee uren toe waargenoomen, gelyk hy thans nog op den drie en zestigften jaartrap getreeden, eeven bezig is. Hy heeft nooit zucht gehad om zyne uitspanningen in Herbergen te

zoeken : hebbende een afkeer van die zig op zulk een wys verlustigen; maar hy gaat tot dien einde zomwyl zyn goede vrienden aan hun huis bezoeken, dezelve op zyn beurt in zyn tuin, of aan zyn huis, weer met een goet hart ontvangende, en altyt gereet om hun vrientschap te doen.

Tot lof van dezen Schilderhelt, en zyne weêrgalooze kunst heeft de vernuftige Heer Joan de Haes dit byschrift gestelt :

OP DE AFBEELDINGE

VAN DEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF,

RIDDER, ENZ.

*Zoo maalde vander Werf zig met zyn eyge hant.
 Zoo leeft die Schilderhelt tot roem van Nederlant,
 Dat bogende op zyn kunst met reden zig laat hooren:
 Is 't oude Grieken trots op Zeuxis en Apel,
 Itaelje op Titiaen en zynen Rafaël,
 De RIDDER VANDER WERF is uit myn schoot gebooren.*

Ook spreekt deze zelve dichter van hem in zyne *Eerkroon der Stadt Rotterdam*, een ge-

gedicht in den jare 1716 uitgegeven, op deze wyze :

*'K zoude uwe Kunstenaars ook roemen,
En een' voor zoo veel andre noemen,
Uw' VANDER WERF, uw Maesapel,
Die d'alleredelste penselen,
Van Zeuxis zelfs en Rafaël,
Kan tarten door zyn tafereelen.*

Maar onlangs heeft Hubert Korneliszoon Poot, een jongeling, die, schoon by den akkerbou opgekweekt, geen Stedeling in bevalligheid van geest behoeft te wyken, den Ridder deze Kunstkroon gevlogten.

KUNSTKROON

VOOR DEN EDELEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF,

RIDDER, ENZ.

FENIX DER SCHILDERS.

G*Y Zangodinnen, daelt beneên
Van uw genoegelyke bergen.
Ik moet u dubben bystant vergen:
De zangstof is hier ongemeen.*

Cc 3

Hier

Hier staet, met welgepaste toonen,
 Met vedelgalmen, nimmer dof,
 En onverwelkbaer lauwerlof,
 Een Ridderlyk penseel te kroonen.
 O spraekelooze Poëzy,
 O Schilderkunst, zoo hoog gereezen,
 Hoe glinstert uw bevallig wezen!
 Wat zet men u al luisters by!
 Gy gingt in slordige gewaden
 Van outs, en schoolt in Gyges verf:
 Nu kleet en doft u **VANDER WERF**
 Met goude en purpre praelsieraden.
 Wie of het ooit gelooven kon?
 Gy hebt (ihans pronkt ge dus uitstekent)
 Eerst schaduwen in 't zant getekent
 By 't fakkellicht der heete zon.
 Nu kan 't penseel aerts-wondren werken;
 De vondt van een' Apollodoor.
 Hoe hoog waerdeert men 't, na en voor,
 In Cezars hof en Jovis kerken!
 Natuur zaghe lang nieuwsgierigh toe
 Of niemant haer, in alle deelen,
 Naerbootfen zou op verspanneelen,
 Maer wert het lang verbeiden moê.
 In 't endt tradt **VANDER WERF** te voorschyn,
 Omtrent den oever van de Maes;
 Die staekt beur schuiment stroomgeraas
 En wil slechts dat zyn glori doorschyn'.
 Toen stont het aen een' ieder niet:
 Hy mogt vorst Alexander maelen.
 Zyne orde doet de zinnen dwaelen.
 't Is godtlyk wat zyn geest ons biedt.
 Prometheus magh zyn vingers zengen.
 De dieffsche kunstgreep stae hem dier.

*Dees Helt behoeft geen hemelſch vier
Om leven in een beelt te brengen.*

*Hy hoogt en diept en mengt en ſtrykt,
Tot dat zyn toonſtuk, ſchoon van leden,
In ſtant, de drie Bevalligheden,
Of een' der groote Goôn gelykt.*

*Wil iemand my te traeg gelooven;
Hy vraeg den kenners van de kunſt,
Of ik hier zinge uit zucht of gunſt:
Hy vraeg het hooge Vorſtenhoven.*

*Die bidden zyn kunſtdaden aen,
En pryken met zyn ſchilderyen
Die 't onverzaedlyk oog verblyen
Gelyk de glans der zonneraên.*

*Waar zal ik verder af gewagen?
Zyn doek en hout, met lyſt, met rant,
Men weegt ze tegens diamant
Om dat ze fyne verwen dragen.*

*Het los gerucht was lang gewoon,
Eer 't op de waerheit wilde letten,
Met ſtyve kaeken uit te zetten:*

*Toskane ſpant de ſchilderkroon.
Nu toont dees zon der ſchilderlichten
Dat Hollant, nergens in misdeelt,
Ook ſchrandre ſchilderhelden teelt
Die voor geen Italjaenen zwichten.*

*Wat zyn 's mans geeſt en oordeel vlug!
Hoe weiden ze in aeloude boeken!
Zyn maelkunſt trekt, na 't onderzoeken,
Den langvervlogen tyt te rug.*

*Zoo moet men wilde woeftheit ſtuiten.
Aldus verkloekt men menſch en dier
Door onnavolgbren ſchilderzwier.
Zoo kan men hart en ziel vrybuiten.*

O kleuren, schooner dan een bloem,
 O spiegelgladde tafereelen,
 Wy staeken ons eenvouwich queelen.
 De kunst verstrekt haer' eigen roem.
 Kunstminners, laet 's mans faem nooit quynen.
 Bekranst den Helt met eeuwich groen.
 Wat zou men zulken anders doen
 Die eens in duizent jaer verschynen?

Met dus te eindigen de levensbeschryvinge van
 dezen Ridder, wiens afbeelding wy geplaatst heb-
 ben op de 387 bladtzyde, meenen wy aan ons
 werk een goedt slot gehangen te hebben.

E I N D E.

N A A M L Y S T

DER

Schilders en Schildereffen.

A.

<i>Abraham de Laires.</i>	133
<i>Abraham de Heusch.</i>	309
<i>Abraham Genoels.</i>	96
<i>Abraham Hondius.</i>	318
<i>Abraham Minjon.</i>	82
<i>Abraham Stork.</i>	320
<i>Abraham Susenier.</i>	313
<i>Abraham van Koeraat.</i>	181
<i>Abraham Diepraam.</i>	244
<i>Adriaan Bakker.</i>	186
<i>Adriaan van den Veldē.</i>	90
<i>Adriaan vander Werf.</i>	387
<i>Adriana Spilberg.</i>	45
<i>Albert Meiering.</i>	210
<i>Albert vander Burg.</i>	286
<i>Andries de Laires.</i>	133
<i>Anna Maria van Thielen.</i>	105
<i>Antoni Vreem.</i>	384
<i>Arent de Gelder.</i>	206
<i>Ary de Vois.</i>	162
<i>Ary Huibertz. Verveer.</i>	213
<i>Arnout Elzevier.</i>	213
<i>Augustyn Terwesten.</i>	268

B.

<i>Barent Appelman.</i>	161
<i>Barent Gael.</i>	231
<i>Barent van Kalraat.</i>	292
<i>Bellevois.</i>	187
<i>Bernart Schendel.</i>	383

C.

<i>Christoffel Lubienietki.</i>	328
---------------------------------	-----

D.

<i>Daniel Syder.</i>	231
<i>David Kolyns.</i>	321
<i>David vander Plaes.</i>	229
<i>De Bakker.</i>	50
<i>Diana Glauber.</i>	220
<i>Dirk Dalens.</i>	385
<i>Dirk Freres.</i>	184
<i>Dirk Maas.</i>	362
<i>Dirk van Bergen.</i>	91
<i>Dirk van Delen.</i>	309
<i>Droogslot.</i>	288
<i>Drost.</i>	61

E.

<i>Egloñ vander Neer.</i>	172
<i>Elias van den Broek.</i>	378
<i>Ernst de Laires.</i>	133
<i>Ernst Stuvē.</i>	371
<i>Evert Oudendyk.</i>	53

F.

<i>Francisco Milet.</i>	204
<i>François Danks.</i>	319
<i>Françoise Katarine van Thielen.</i>	105
<i>Frans van Mieris.</i>	1

G.

<i>Gabriel Metzū.</i>	40
<i>Gabriel vander Leeu.</i>	179
<i>Gaspar Netscher.</i>	92

Cc, 5

Ger-

N A A M L Y S T.

Gerard Berkbeiden.	189	Jan Weierman.	52
Gerard de Jager.	213	Jan Asselyn.	64
Gerard de Laires.	106	Jan de Laires.	133
Gerard Hoet.	239	Jan van Aken.	183
Gerard ter Burg.	34	Jan van Hagen.	203
Gerard Zegers.	317	Jan Gotlief Glauber.	219
Gysbert Verhoeck.	188	Jan van Kessel.	238
Gillis Hondekoeter.	395	Jan Luiken.	253
Godefried Kneller.	233	Jan van Nikkelen.	265
Godefried Schulken.	175	Jan van Alen.	320
Guliam de Heusch.	362	Jan Griffier.	357
Gulielmo van Ingen.	315	Jan Rictschoof.	323
		Jan Soukens.	202
		Jean Baptist de Champagne.	209

H.

Heiman Dullaart.	78	Joan van Neck.	75
Henrik Steenwinkel.	282	Joan Visscher.	76
Henrik Carree.	48	Joan vander Heiden.	80
Henrik van Lint.	323	Joan Sonkens.	202
Henrik Bogaart.	247	Joan de Biskop.	212
Horatio Paulyen.	186	Joan Zacharias Kneller.	233
Hubert van Ravestein.	215	Joan van Hugtenburg.	251
Huisman.	361	Joan vander Spriet.	286
		Joan vander Meer.	291
		Joan Starrenberg.	210

I.

Jakob Gellig.	61	Joan van Bunnik.	339
Jakob Ruisdaal.	65	Joan Francois Douven.	348
Jakob van den Bosch.	78	Joanna Koerten.	293
Jakob de Laires.	133	Joannes Spilberg.	42
Jakob Torenvliet.	164	Joannes Buns.	63
Jakob Denys.	229	Joannes van Haensbergen.	169
Jakob de Heus.	262	Joannes Vorstermans.	198
Jakob de Koning.	286	Joannes Offermans.	114
Jakob van de Roer.	310	Joannes Glauber.	216
Jakob de Wolf.	312	Joannes Voorhout.	214
Jakob van Kampen.	380	Joannes Bronkhorst.	242
Jan Steen.	12	Joannes Verkolje.	282
Jan Linsen.	30	Joannes van de Bent.	288
Jan Hakkert.	46	Job Berkbeiden.	189
Jan Hoogzaet.	333	Josef Mulder.	216
		Isrel Covyn.	387

Justus

N A A M L Y S T.

<i>Justus van Husum.</i>	387	<i>Pieter vander Leeu.</i>	310
<i>Justus van Pee.</i>	84	<i>Pieter van Anraat.</i>	50
<i>Izaak Ducart.</i>	83	<i>Pieter Gyzen.</i>	53
<i>Izaak Paling.</i>	168	<i>Pieter Verhoek.</i>	116
<i>Izaak Koben.</i>	321	<i>Pieter van Slingelant.</i>	161
		<i>Pieter Molyn.</i>	183
		<i>Pieter Reuven.</i>	290
		<i>Pieter de Kuelles.</i>	379
		<i>Pieter Penteman.</i>	321
		<i>Poorter.</i>	61
		R.	
		<i>Reinier Covyn.</i>	216
		<i>Robbert Griffier.</i>	360
		<i>Rochus van Veen.</i>	309
		<i>Rombout van Troje.</i>	53
		<i>Romein de Hooge.</i>	257
		S.	
		<i>Salomon Ruisdaal.</i>	66
		<i>Simon vander Doës.</i>	326
		<i>Simon Germyn.</i>	354
		<i>Spalthof.</i>	63
		<i>Steenwinkel.</i>	182
		T.	
		<i>Terlee.</i>	61
		<i>Theodoor Wilkens.</i>	48
		<i>Theodorus Lubienietski.</i>	328
		<i>Thomas vander Wilt.</i>	385
		V.	
		<i>Van Gecl.</i>	51
		<i>Van Harp.</i>	75
		<i>Ugaart Delvenaar.</i>	286
		W.	
		<i>Willem Breekvelt.</i>	46
		<i>Willem Verschuring.</i>	286
		<i>Willem Beurs.</i>	354
		<i>Willem Wissing.</i>	361
			LYST

K.

L.

M.

N.

P.

LYST der voornaamste zaken 'en byzonderheden
in dit derde Deel van den Schouburg der
Schilders en Schildereffen begrepen.

K racht der natuur om- trent de zinlykheden der menschen. pag. 1	Schilder iet van anderen ontleenen moet. 55
Agting van den Groot Har- tog van Toskanen voor <i>Mieris</i> . 5	<i>Karel de Jaryn</i> een groot meester. 56
Vrienschap tusschen <i>Jan</i> <i>Steen</i> en <i>Mieris</i> . 7	<i>Melchior de Hondekoeter</i> lee- lyk doorgestreden. 69
<i>Jan Steen</i> zet een drinkwin- kel op. 7	Trougeval van <i>Gillis Hon-</i> <i>dekoeter</i> . 71
Dankbaarheid van <i>Mieris</i> met de daat betoont. 9	Schilder- en Dichtkunst ge- zusters. 78
Graffchrift op <i>Mieris</i> . 11	Heliodoor de Tempelrover afgebeeld. 114
Potfigheit van <i>Jan Steens</i> le- vensbedryf. 12	Kunstige Zinnebeelden van <i>Laires</i> . 190
Geestige Lykstatie door <i>Jan Steen</i> verbeeld. 18	Blintheit van <i>Laires</i> . 128.
Personen af te beelden in hunne natuurlyke hoeda- nigheden en bedryven. 19	Zyn bedrevenheit in de outheit. 128
Vershil van de neigingen der menschen. 29	Vergoding van Eneas door <i>Laires</i> geschildert: 131
Gedenkwaardig stuk van <i>Jan Linsen</i> . 30	Waar de bekwaamheit des verstants van afhangt. 135
Zyn ongelukkig einde. 31	<i>Zaftleuens</i> onkunde in de werreltse zaken. 138
<i>Ter Burg</i> gewoon te fluiten onder 't schilderen. 35	Bedrevenheit in weten- schappen maakt juist geen goet schilder. 139
Hy schildert den Prins van Oranje. 37	Vernuftige vinding van <i>Rubbens</i> . 141
Fraei stuk van <i>Gabriel Met-</i> <i>zu</i> . 41	Feestviering van Bacchus. 145
<i>Jan Hakkert</i> , een Lant- schapschilder. 46	Misflag in het afbeelden van Bacchus. 149
Overgeloof van toverye. 49	Bacchus met hoornen ver- beeld. 151. Ook Alexan- der de Groote. 151
Zwetsers hebben veel voor uit. 51	Hoornen, een zinnebeeld der Koninklykemagt. 152
Op welk een wyze een	Ver:

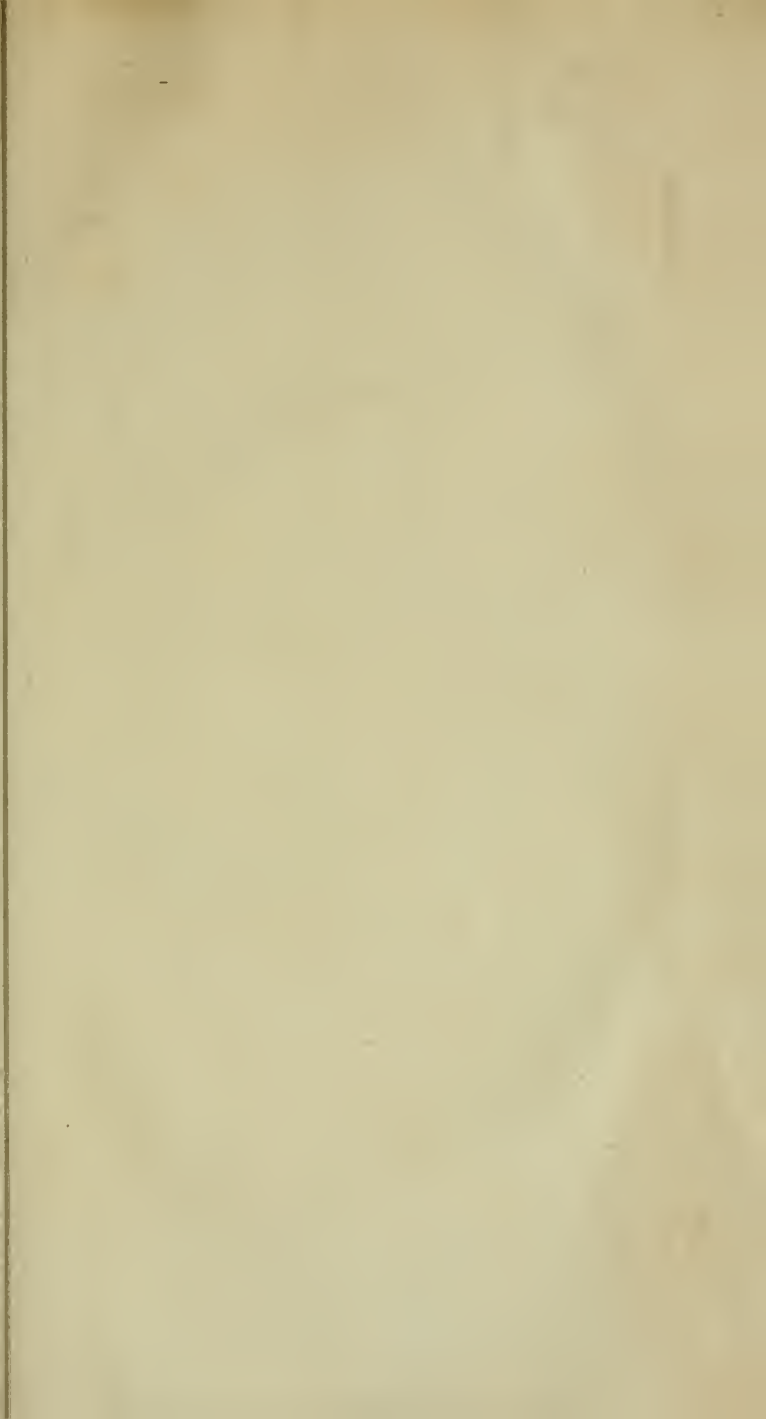
Verscheiden Tenten.	158	Natuur verschaft alle voorwerpen tot schilderen.	265
Kaarslichten van <i>Schalken</i> .	177	Haagse Academie.	269
Geen tafereel in alle deelen volmaakt.	178	Academie te Berlyn opgericht.	270
Ongelukkig einde van <i>Job Berckbeiden</i> .	197	Schilderkunst navolger der natuur.	272
<i>Karel du Jardyn</i> koopt zyn schulden door zyn huwelyk af.	201	Het Vrouwenbeelt munt onder de schepselen uit.	273
Schilderwyze van <i>Arent de Gelder</i> .	207	Schilders door 't geval gemaakt.	282
<i>Uilenburg</i> handelaar in Schilderyen.	217	Venus en Adonis van Verkolje.	284
Gedaantewisseling der Rippen van <i>Marie Sibylle Merian</i> nagespoort.	223	<i>Burry</i> , een vermaart geneesmeester.	286
Wyze van schilderen by <i>Dav. vander Plaas</i> gebruikt.	229	Zyn gevangenis en door.	288
Geval van <i>Daniel Snyder</i> en den Hartog van Savoje.	232	Doodelyke droefheit van <i>Joannes vander Bent</i> om 't missen van zyn gelt.	289
Afbeeldfels van <i>Pieter Lely</i> .	236	<i>Joanna Koerten</i> waarom onder de Schilderessen geplaatst 293. Haar kunstig snyden met de schaar 294. Haar lof door voorname dichters uitgebreit 296. Harderszang haat ter eere gemaakt 297. Haar Lykgedachtenis door Hoogstraten geviert.	306
Verskil der zelve.	237	Droevig einde van <i>Jacob de Wolf</i> .	313
Tekenschool te Utrecht.	241	Schilderbende door de Inquisitie gestoort.	316
Slegte staat van <i>Abr. Diepraam</i> .	245	Krachtig schilderen van <i>Gerard Segers</i> .	317
Dronkenschap onder de Schilders.	248	<i>Nikolaas de Vree</i> volgt het gevoelen van Jan Luiken omtrent den Godtsdienst.	318
<i>Hugtenburg</i> door den Keurvorst van den Palts beschonken.	251		
Zeltzame verandering bespeurt aan <i>Jan Luiken</i> .	253		
Werken van <i>Romein de Hooge</i> .	257		
Zyn groot vernuft.	258		
Onkuische vertooningen te myden.	261		

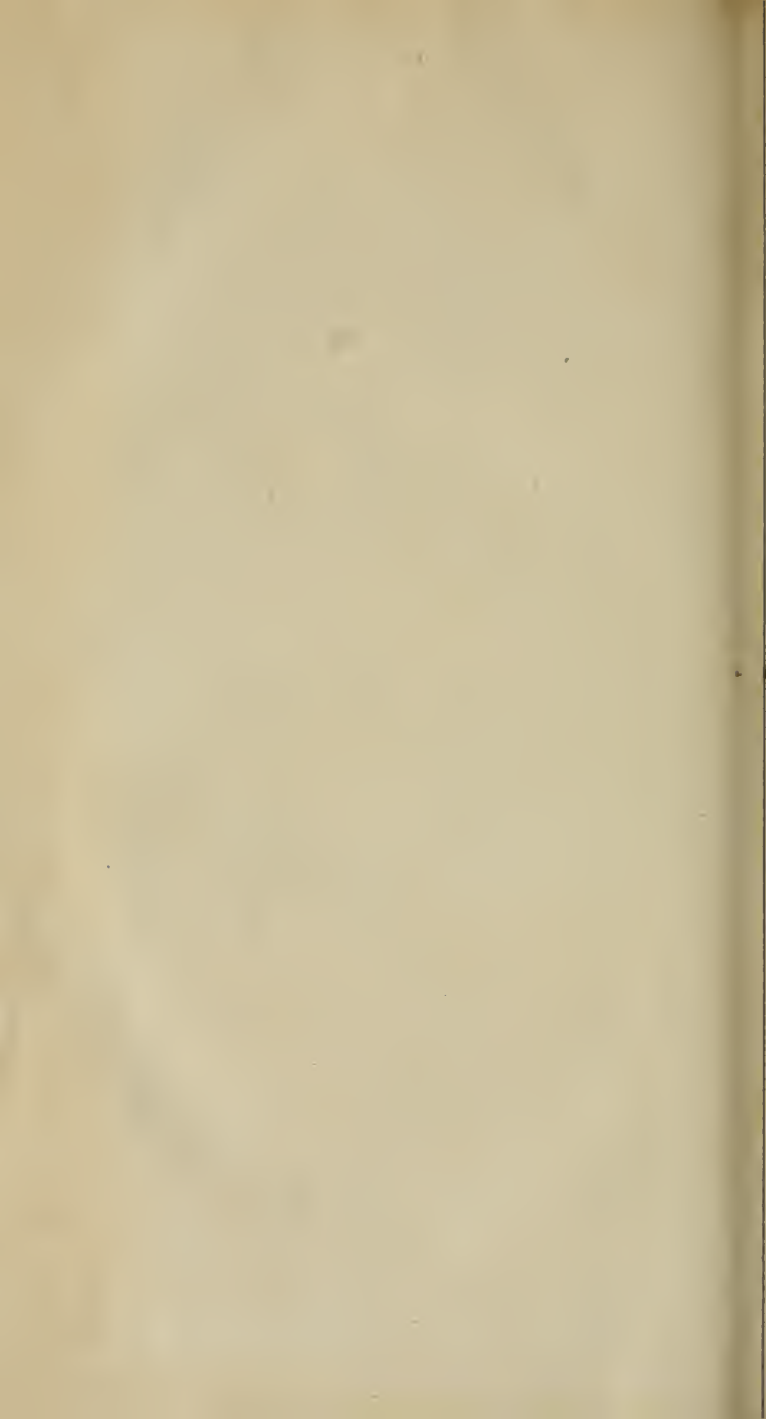
Zee

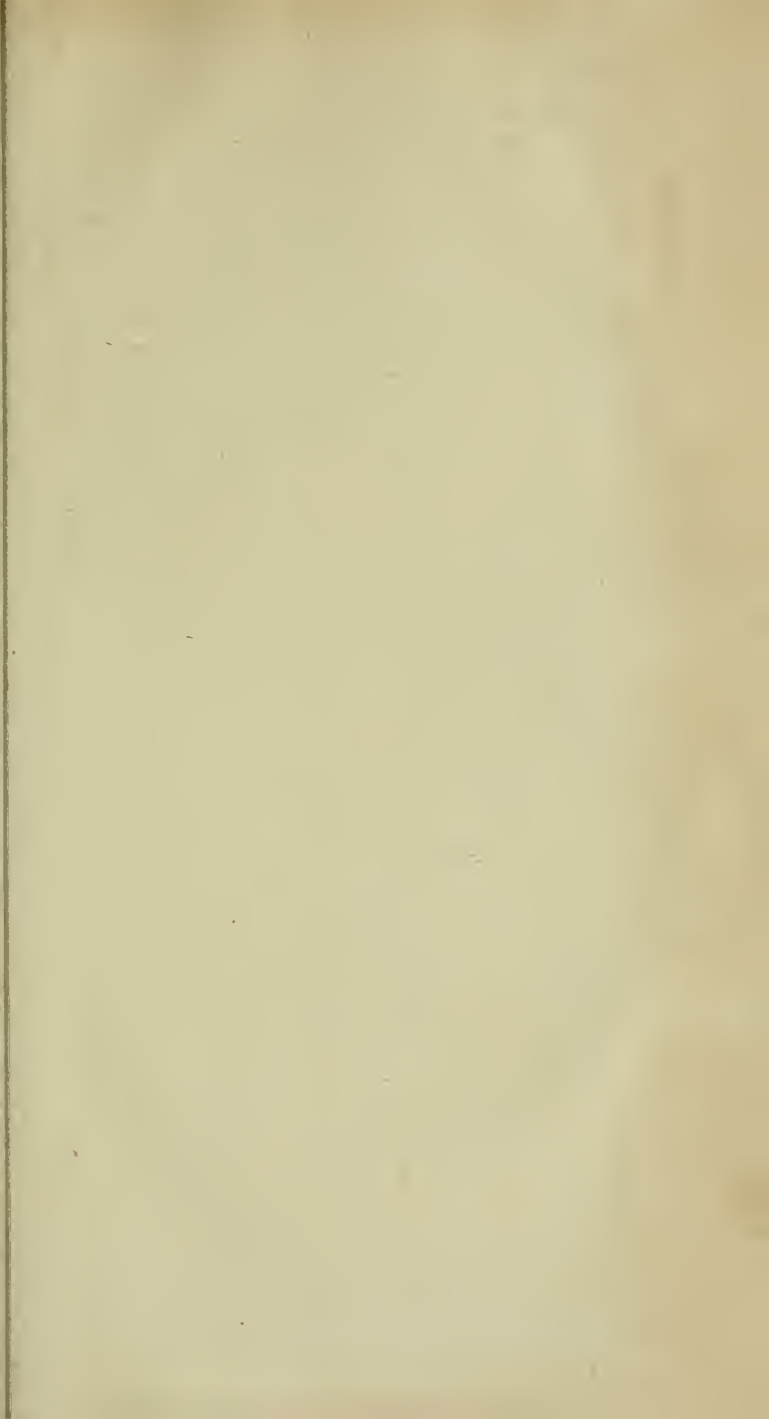
Zeeschilderen van <i>Abraham Sterk</i> .	320	<i>Willem Wissing</i> , een voor- naam portrettschild. 361
Vreemt geval van <i>Pieter Peuteman</i> .	323	Ongelukkig lot van <i>Iakob de Heus</i> . 366
Bloei der schilderkunst te Amsterdam.	329	Werken van <i>Philips Tideman</i> 368. Zyn levenswy- ze. 370
St. Lucas feest gehouden te Amsterdam.	330	Ongebondenheit van <i>Ernst Stuvven</i> 372. Zyn gevan- genis. 378
Vondel op het schilderfeest gelauriert.	331	Kunststukken van <i>Iakob van Kampen</i> . 380
Gedenkschild der Kunstge- nooten van St. Lukas.	333	Grafchrift van Vondel op den zelfven. 381
Schildery van Hoogzaat te Amsterdam op het Stadt- huis.	334	<i>Bernart Schendel</i> een braaf Schilder. 383
Hoe veel de drift der natuur vermag.	336	<i>Michiel Maddersteg</i> , de be- te leerling van <i>Bakhuizen</i> . 386
Deerlyk einde van <i>Karel Fabricius</i> .	337	Schielyke vorderingen van <i>Adriaan vander Werf</i> 393
Schilderen uit genegenheit geoeffent.	344	Zyn vrientschap met den Heer <i>Flink</i> 394. Agting van den Keurvorst van den Palts voor hem 396. 397. De zeven vrye Kun- sten door hem verbeelt 398. Statelike geschen- ken van den Vorst 399. Ook van den Hartog van Wolffenbuttelt 400. Zyn stukken in groote waar- de gehouden. 400
Histori van Pyramus en Thisbe door <i>Karel de Moor</i> 345. <i>De Moor</i> braaf beschonken door den Groot Hartog van Flo- rencen.	345	
Naamrol van Kunstenaren en Kunstenareffen in dienst van den Keurvorst van den Paltz. 352. 353		
Vlottend huis van <i>Ian Griffier</i> .	359	

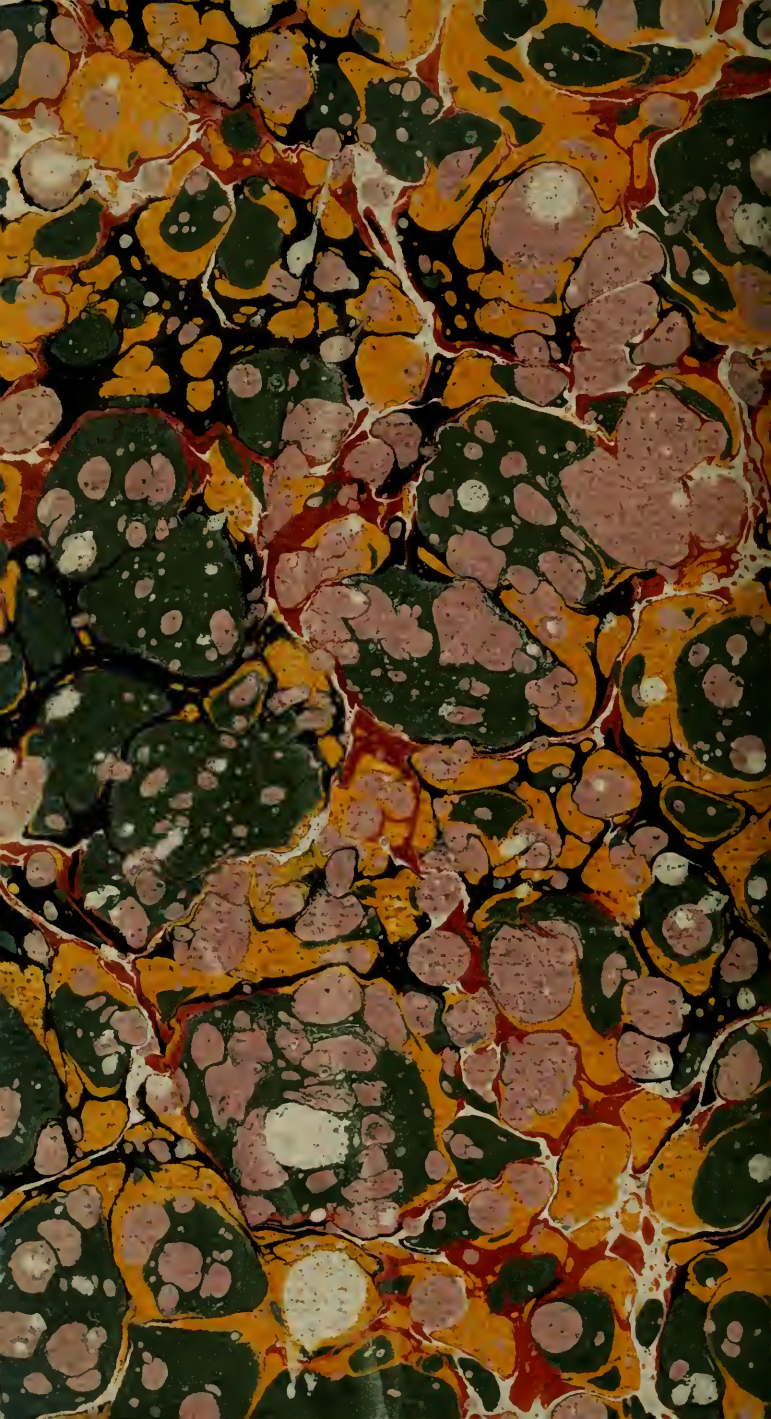
D R U K F E I L E N .

- Pag. 2. regel 13. *oordeelden*, lees *oordeelde*.
 16. *aanrade*, lees *aanraden*.
- Pag. 4. regel 10. *vleit*, lees *vlyt*.
- Pag. 6. regel 12. *d' agtergrond*, l. *op den agtergrond* *vertoonde* *zig*.
- Pag. 15. regel 32. *byde*, lees *beide*.
- Pag. 28. regel 26. *veloversten*, lees *veltoversten*.
- Pag. 31. regel 2. *van van*, lees *van*.
 regel 29. *eendigden*, lees *eindigde*.
- Pag. 35. regel 4. *brenge*n, lees *te brenge*n.
- Pag. 36. regel 3. *anderen*, lees *andere*.
- Pag. 37. regel 11. *een*, lees *geen*.
- Pag. 40. reg. 21. *door konstig hem zelf*, l. *kunstig door hem zelf*.
 reg. 24. *verschynen*, lees *verschynt*.
- Pag. 59. reg. 20. *rys*, lees *reis*.
- Pag. 65. reg. 5. *woonden*, lees *woonde*.
 reg. 32. *schilderden*, lees *schilderde*.
- Pag. 67. reg. 14. *woonden*, lees *woonde*.
- Pag. 69. reg. 26. *betoonden*, lees *betoonde*.
 reg. 34. *bootsten*, lees *bootste*.
- Pag. 72. reg. 9. *Ike*, lees *Eike*.
 reg. 16. *gewenden*, lees *gewende*.
- Pag. 73. reg. 16. *woonden*, lees *woonde*.
 reg. 29. *onthaalden*, lees *onthaalde*.
- Pag. 74. reg. 31. *pyl*, lees *peil*.
- Pag. 75. reg. 34. *ondernemingen*, lees *onderneming*.
- Pag. 76. reg. 22. *opklopten*, lees *opklopte*.
 reg. 23. *tot hem*, lees *voor dat hem*.
 reg. 29. *geboorten*, lees *geboorte*.
- Pag. 77. reg. 20. *byde*, lees *beide*.
- Pag. 78. reg. 19. *toonden*, lees *toonde*.
 reg. 23. *Kamphuisen*, lees *Kamphuisen*.
 reg. 25. **HEYMEN**, lees **HEIMAN**,
 reg. 32. *woonde*, lees *wonende*.
- Pag. 80. reg. 22. *ziekten*, lees *ziekte*.
 reg. 31. *vleit*, lees *vlyt*.
- Pag. 84. reg. 10. *geheurde*, lees *gebeurde*.
- Pag. 95. reg. 29. *verschydemalen*, lees *verscheiden malen*.
- Pag. 96. reg. 17. *zigmet*, lees *zich met*.
- Pag. 97. reg. 19. *Franek*, lees *Frank*.
- Pag. 104. reg. 21. *Teekeelingen*, lees *Tekeningen*.
- Pag. 111. reg. 3. *Maria*, lees *Mariaas*.
- Pag. 121. reg. 2. *de nanderen*, lees *den anderen*.
- Pag. 122. reg. 15. *oulingseen*, lees *oulings een*.
- Pag. 300. reg. 12. *Zie aan*, lees *Die aan*.
- Pag. 312. reg. 20. *zyn reeden*, lees *zyn eeden*.

DEHAL 207
WV 1950
62
-195
1718
21
V.5

